

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การจัดการความรู้เกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม”

โดย ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ

กันยายน 2556

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การจัดการความรู้เกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
สนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม”

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโณภาส	คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์สุพัตรา แผนวิจิต	นักวิจัย
3. นายนิพนธ์ ปัญญาเลิศกิตติ	นักวิจัย

ชุดโครงการยุติธรรม – ตำรวจ

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

การดำเนินโครงการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้เกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้สนับสนุนทุนการศึกษาวิจัย และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ทำให้งานวิจัยมีความครบถ้วนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอขอบคุณ พลตำรวจตรี ดร. อุดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ ผู้ประสานงานโครงการ สำหรับความสนับสนุนช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในพื้นที่นำร่องทั้ง 10 แห่งที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เชิงลึก ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้นำชุมชนและอาสาสมัครทุกท่านที่เข้าร่วมการประชุมเชิงและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ทำให้งานวิจัยมีเนื้อหาสมบูรณ์ สามารถใช้เป็นองค์ความรู้สำหรับการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนต่อไป

คณะผู้วิจัย

บทสรุปผู้บริหาร

1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

กระบวนการยุติธรรมชุมชน หมายถึง การป้องกันอาชญากรรมและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ความยุติธรรมในรูปแบบต่างๆ ในความรับผิดชอบของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหน่วยใดหน่วยหนึ่ง ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันหรือในกิจกรรมนั้นๆ โดยมีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อ คุณภาพชีวิตของชุมชน อันเป็นหลักการควบคุมอาชญากรรมโดยให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับ ชุมชนมากขึ้น เน้นการทำงานอย่างร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกับชุมชน โดย เล็งเห็นความสำคัญของการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมและการกระทำผิดการจัดการความ ชัดแย้งเชิงสมานฉันท์ การเยียวยาและเสริมพลังเหยื่ออาชญากรรมและการรับรู้กระทำผิดกลับคืนสู่ ชุมชน โดยกระบวนการยุติธรรมชุมชนเป็นแนวคิดที่ได้มีการใช้กันอยู่ในหลายประเทศ เนื่องจาก ประเทศเหล่านั้นประสบปัญหาเช่นเดียวกับประเทศไทย เพราะอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นเกินกว่ากำลัง เจ้าหน้าที่และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดจะดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องจัดรูปแบบให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลจัดการเรื่องความยุติธรรม แต่การที่จะให้ประชาชนเข้ามาดูแล กันเองทั้งหมด จะเกิดปัญหาเรื่องอำนาจในการดำเนินการ ความรู้ทางด้านกฎหมายและมาตรฐาน ของการจัดการกับปัญหา รวมทั้งเรื่องของความเป็นธรรม รัฐจึงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ ร่วมกับประชาชน จัดให้มีการอบรมสัมมนาและหารือกันถึงแนวทางที่จะดำเนินการให้สอดคล้องกับ กฎหมาย วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาของชุมชน

แนวความคิดดังกล่าว หากสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมจะเป็นวิธีการที่มี ประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์ให้กับสังคมไทยอย่างยิ่งและแนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับแผน ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคมตามร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ที่รัฐต้องการสร้างความเท่าเทียมในกระบวนการยุติธรรม โดยสนับสนุน ยุติธรรมกระแสหลักควบคู่กับยุติธรรมทางเลือกที่นำไปสู่การเสริมสร้างโอกาสและการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรมของประชาชนอย่างมีบูรณาการตามลำดับขั้นตอนด้วยความโปร่งใส รวมทั้งการ หนุนเสริมเครือข่ายยุติธรรมชุมชนให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองในการลดความขัดแย้งในชุมชนและ สนับสนุนให้ประชาชนรับรู้สิทธิหน้าที่และเข้าถึงบริการของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมได้อย่าง สะดวกและรวดเร็ว และเพิ่มช่องทางในการรับข้อร้องเรียนและให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้เสียหาย และผู้ได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรม โดยให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การ ฟ้องร้องการดำเนินคดี การบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้รับความเดือดร้อนผู้ไม่ได้ รับความเป็นธรรมหรือผู้ได้รับผลกระทบจากความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมนั้น เป็นสิ่งที่

เล็งเห็นได้ว่ารัฐต้องการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการยุติธรรมชุมชนในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลต่อประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ทั้งนี้ หากพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ จะเห็นว่า ตำรวจเปรียบเสมือนต้นทางในการดำเนินคดีอาญาเป็นจุดเริ่มต้นแห่งคดีก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ การปฏิบัติงานตำรวจสามารถแบ่งภาพรวมได้เป็น 2 บทบาทคือ บทบาทของการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยงานป้องกันปราบปราม งานสืบสวนสอบสวนและการจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอื่นๆ และบทบาทที่สองคือ บทบาทของการให้บริการประชาชนในด้านต่างๆ ที่มาติดต่อราชการและงานชุมชนสัมพันธ์ รวมตลอดไปถึงการให้ความรู้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมาย ตำรวจจึงมีภารกิจสำคัญในการคุ้มครองดูแลประชาชนผ่านกระบวนการบังคับใช้กฎหมายและการป้องกันการกระทำผิดอาญา ดังนั้น เมื่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักไม่สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมคุ้มครองป้องกันชีวิตและทรัพย์สินตลอดจนความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรตำรวจซึ่งมีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม จึงต้องพยายามอย่างเต็มที่ในการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยและสวัสดิภาพของประชาชนและสังคม โดยมีเป้าหมายคือ การให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบังคับใช้กฎหมายและการป้องกันอาชญากรรมอันเป็นรูปแบบการทำงานตามแนวคิดที่ว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมชุมชน

งานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police and Community Relations) และการตำรวจชุมชน (Community policing) ในระบบงานตำรวจ จึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขปัญหาคriminal ความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยวิธีการเชิงสมานฉันท์ โดยเฉพาะการนำระบบงานยุติธรรมชุมชนมาใช้ในหน่วยงานตำรวจในฐานะเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนและมีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในทุกพื้นที่ของประเทศไทย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการสร้างองค์ความรู้และศึกษาเพื่อจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ทั้งนี้ โดยการถอดบทเรียนและจัดการองค์ความรู้จากโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ดำเนินการในช่วงปี 2553 – 2554 โดยพล.ต.ต. โกสินทร์ หินธารวและคณะ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของโครงการคือเพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของพลังมวลชนกับตำรวจในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่นำร่อง 10 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจังหวัดชลบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลาและกอง

บังคับการตำรวจนครบาล 9 โดยการพัฒนารูปแบบและวิธีการดำเนินการร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อกำหนดรูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อใช้เป็นต้นแบบในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ของประเทศ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทย
- 2) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการ ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

โครงการเรื่องการจัดการความรู้เกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ สนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำคู่มือการ ปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรม และดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์และถอดบทเรียนและการจัดการองค์ ความรู้จากโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” ซึ่งได้รับการ สนับสนุนโครงการโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดย พล.ต.ต. โกสินทร์ หินเภาวและ คณะ ที่ได้ดำเนินการในช่วงปี 2553 – 2554 โดยมีมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกับมวลชนของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่อง 10 แห่ง ตามโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” ภายหลังจากที่โครงการวิจัย ดังกล่าวได้สิ้นสุดลง เพื่อนำผลที่ได้มาจัดทำเป็นรายงานผลการศึกษาวิจัยที่มีความสมบูรณ์และ สามารถนำมาใช้เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทยและนำไปสู่การ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและ ปราบปรามอาชญากรรม เพื่อใช้เป็นคู่มือปฏิบัติงานของตำรวจในทุกพื้นที่ของประเทศ ทำให้การ ดำเนินงานตามโครงการศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างแท้จริง

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

1) ดำเนินการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และทบทวนวรรณกรรมจากผลการศึกษาวิจัยตามโครงการศึกษา รูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม ซึ่งสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2553-2554) ในประเด็นดังนี้

- รูปแบบและวิธีการดำเนินการร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชนที่เป็นภาคีเครือข่ายในพื้นที่นาร่อง 10 แห่ง
- กระบวนการมีส่วนร่วมของพลังมวลชนกับตำรวจในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่นาร่อง 10 แห่ง
- วิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมที่เหมาะสมให้สอดคล้องรองรับและสนับสนุนการทำงานตามแนวคิดยุทธธรรมชุมชน ส่งผลให้งานยุทธธรรมชุมชนของตำรวจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและบรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขและป้องกันอาชญากรรมในสังคม

2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เป็นระดับหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือผู้ที่มีส่วนร่วมสำคัญในการดำเนินงานตามโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” เพื่อสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกับมวลชนของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นาร่องทั้ง 10 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลาและกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 สุ่มตัวอย่างโดยคัดเลือกจากสถานีตำรวจที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมและยังดำเนินกิจกรรมอยู่จนถึงปัจจุบันและมีข้อมูลเพียงพอต่อการศึกษาวิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้คัดเลือกจากสถานีตำรวจที่ได้รับรางวัลดีเด่นจากโครงการฯ หรือสถานีตำรวจที่มีผลงานเด่นชัด จำนวนทั้งสิ้น 13 แห่ง ได้แก่ สถานีตำรวจเพชรเกษมกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 สถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์และสถานีตำรวจภูธรไพศาล จังหวัดนครสวรรค์ สถานีตำรวจภูธรภูผิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ สถานีตำรวจภูธรโพธิ์กลาง และสถานีตำรวจภูธรจ่อหอ จังหวัดนครราชสีมา สถานีตำรวจภูธรโพธิ์แก้วและสถานีตำรวจภูธรพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น สถานีตำรวจภูธรเสม็ดและสถานีตำรวจภูธรแสนสุข จังหวัดชลบุรี สถานีตำรวจภูธรเมืองสงขลาและสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แนวทางในการวิเคราะห์และจัดทำร่างคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

3) จัดทำร่างคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

4) ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Focus Group) ขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมและร่างคู่มือการปฏิบัติงาน และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการศึกษาวิจัย ในวันอังคารที่ 30 กรกฎาคม 2556 ระหว่างเวลา 08.30 – 12.00 น. ณ ห้องบำรุงเมือง ชั้น 4 โรงแรม เดอะ ทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพฯ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มผู้แทนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กลุ่มผู้แทนจากภาคประชาชน และในการจัดประชุมดังกล่าวมีผู้เข้าร่วมจำนวนทั้งสิ้น 46 คน

5) นำความเห็นที่ได้จากที่ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Focus Group) การมาเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงร่างคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

6) จัดทำรายงานศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมฉบับสมบูรณ์

5. ผลการวิจัย

จากการสำรวจข้อมูลจากพื้นที่นำร่องทั้ง 13 แห่งพบว่า โครงการตำรวจร่วมมวลชนลดอาชญากรรม (โครงการ ตมอ.) ส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการอยู่หลังจากที่โครงการสิ้นสุดลง เพราะมวลชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจต่างมองเห็นตรงกันว่า โครงการ ตมอ. เป็นโครงการประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่อย่างเป็นระบบและจริงจัง และโครงการสามารถลดสถิติอาชญากรรมในพื้นที่ได้จริง โดยเปรียบเทียบกับสถิติอาชญากรรมก่อนและหลังดำเนินโครงการ แม้ในบางพื้นที่อาจปรับเปลี่ยนไปใช้ชื่อโครงการอื่นแทนโครงการ ตมอ. ด้วยสาเหตุด้านงบประมาณและความชัดเจนต่อเนื่องของโครงการ แต่โดยหลักของการทำงานแล้วพบว่าการดำเนินงานยังคงใช้หลักการและรูปแบบการดำเนินงานของโครงการ ตมอ. ทั้งนี้ การดำเนินโครงการ ตมอ. ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ได้งบประมาณมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจากผู้มีจิตศรัทธา หรือจากผู้ประกอบการที่บริจาคให้

ในส่วนของมวลชนที่เข้าร่วมโครงการนั้นพบว่า ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานที่ตั้งไว้ดีมาก เป็นเพราะมวลชนได้เข้าร่วมโครงการอื่นๆ ของสถานี

ตำรวจอยู่แล้ว จึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้น เมื่อมาดำเนินโครงการ ตามอ. จึงไม่มีปัญหาด้านความร่วมมือและตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ไม่มีปัญหาในการทำงานกับมวลชน เพราะร่วมมือกันทำงานเป็นปกติอยู่แล้ว

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ ตามอ.

ส่วนใหญ่มองว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จขึ้นอยู่กับงบประมาณเป็นสำคัญ เพราะงบประมาณที่เพียงพอจะช่วยสนับสนุนการทำงานของโครงการ เช่น ค่าชุดเครื่องแบบ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าน้ำมัน เครื่องมือและค่าวัสดุอุปกรณ์ เช่น กล้องวงจรปิด อาวุธปืน วิทยุสื่อสาร ยานพาหนะ ชุดไฟฉาย ชุดตรวจสารเสพติด อีกทั้ง กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เพียงพอที่จะร่วมทำงานกับมวลชนและการกำหนดแผนการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพก็เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งด้วย

นอกจากนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการอยู่ที่ความจริงจังของเจ้าหน้าที่ตำรวจและมวลชนเป็นสำคัญ ซึ่งจะนำมาซึ่งความร่วมมืออย่างแข็งขันในการทำงานเพื่อป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ โดยผู้บังคับบัญชาระดับสูงจะต้องให้ความสำคัญของพลังมวลชน ผู้ดูแลพลังมวลชนหรือผู้จัดทำพลังมวลชน ควรกำหนดหน้าที่การปฏิบัติให้ชัดเจนและให้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับมวลชนโดยเฉพาะ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงจะต้องฟังเสียงของมวลชนในการแก้ปัญหา เนื่องจากมวลชนเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนย่อมเห็นปัญหามากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในส่วนของผู้ปฏิบัติงานทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและมวลชนนั้น เกิดจากเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีความร่วมมือปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอดทน อุทิศตน และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และต้องทำหน้าที่ต้องขับเคลื่อนการทำงาน ต้องดูแลเอาใจใส่มวลชน สนับสนุนและเป็นพี่เลี้ยงให้มวลชน โดยดูแลการทำงานของมวลชน ต้องสร้างความมั่นใจและศรัทธาให้แก่มวลชน เพื่อให้มวลชนยินดีที่จะแจ้งเบาะแสและให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนประชาชนต้องมีความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และทั้งสองฝ่ายจะต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะส่งผลให้มีประชาชนแสดงความต้องการเข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายเป็นจำนวนมาก อีกทั้ง ต้องแสวงหาความร่วมมือในทุกภาคส่วน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนตามที่มวลชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอ

ปัญหาและอุปสรรค

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสถานีตำรวจในพื้นที่นำร่องทั้ง 13 แห่ง พบว่า ในการดำเนินโครงการ ตาม. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและลด อาชญากรรมนั้น มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

ปัญหาด้านงบประมาณ

พบว่าการดำเนินโครงการ ตาม. ที่ยังคงดำเนินการอยู่หลังจากสิ้นสุด โครงการไปแล้ว ส่วนใหญ่ได้งบประมาณมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ประกอบการที่ บริจาคให้ เพราะมองว่าการดำเนินโครงการ ตาม. สามารถลดอาชญากรรมในพื้นที่ได้จริง และ มวลชนส่วนใหญ่จะมีจิตอาสาในการทำงานและยินดีที่จะเสียสละเงินส่วนตัวเพื่อให้โครงการ ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในส่วนของบางพื้นที่ที่ไม่สามารถดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง นั้น ส่วนหนึ่งมาจากการขาดงบประมาณ และยังรวมไปถึงการขาดสิทธิประโยชน์ที่ชัดเจนจากราชการ เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าน้ำมัน เป็นต้น ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนขาดความเชื่อถือศรัทธาและเกิดความเบื่อ หน่าย ดังนั้น จึงควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยควร กำหนดให้เป็นโครงการในนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ปัญหาด้านอุปกรณ์และเครื่องมือที่สนับสนุนการทำงาน

ปัญหาดังกล่าวส่วนใหญ่ต่อเนื่องมาจากการขาดแคลนงบประมาณในการ ทำงาน จึงส่งผลต่อการขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือในการทำงานด้วย ไม่ว่าจะเป็น อุปกรณ์ด้าน เทคโนโลยี เช่น อาวุธปืนพกสั้น อาวุธปืนยาว เสื้อเกราะกันกระสุน อาวุธอื่นๆ กล้องวงจรปิด CCTV รวมไปถึงปัญหาคุณภาพของกล้อง เครื่องมือสื่อสาร ยานพาหนะที่ใช้ในการตรวจและลาดตระเวน และยังรวมไปถึงความแออัดของอาคารสำนักงานที่ใช้เป็นที่ตั้งศูนย์ ตาม. เพื่อให้บริการประชาชนด้วย

ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงาน

มีปัญหาการขาดแคลนกำลังพล เจ้าหน้าที่ตำรวจมีจำนวนไม่เพียงพอเมื่อ เปรียบเทียบกับขนาดพื้นที่ ปริมาณงานและความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ประกอบกับในบางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประสานงานกับมวลชน มีภารกิจอื่นอีกที่จะต้องปฏิบัติ และ บางพื้นที่พบว่าหัวหน้าสายตรวจบางคนไม่สามารถทำงานร่วมกับมวลชน ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับ ประชาชน ทำให้ประชาชนไม่กล้าให้ข้อมูลที่จำเป็นประโยชน์ที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และบางพื้นที่พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนทัศนคติของตำรวจ ตำรวจยังมีทัศนคติทำงานเชิง รับมากกว่าเชิงรุก ผู้บังคับบัญชาควรทำความเข้าใจและมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติงาน

อย่างชัดเจน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติร่วมกับมวลชน ควรมีสิ่งตอบแทนไม่ว่าค่าเบี้ยเลี้ยง บำเหน็จ ความดีความชอบหรือประกาศเกียรติคุณ

ปัญหาด้านมวลชน

ส่วนใหญ่แล้วไม่มีปัญหาด้านความร่วมมือจากมวลชน ในทุกพื้นที่มวลชนต่างมีจิตอาสาและให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการดีมาก แต่ปัญหาที่พบในบางพื้นที่คือ มวลชนไม่สามารถทำเองได้ เพราะมวลชนยังไม่เชื่อมั่นในตนเองว่าจะสามารถปฏิบัติงานได้ ยังไม่เกิดศรัทธามีปัญหาการใช้มวลชนเป็นเครื่องมือทางการเมือง โดยมีการใช้มวลชนที่ร่วมโครงการให้เป็นประโยชน์ และบางครั้งตัวมวลชนเองก็ไปเป็นผู้สมัครลงเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนั้น ยังพบว่าประชาชนที่ร่วมโครงการฯ ส่วนหนึ่งยังไม่มีความมั่นใจเรื่องระยะเวลาการปฏิบัติตามโครงการ จึงยังไม่กล้าให้ข้อมูลข่าวสารในเชิงลึก และยังขาดการฝึกฝนและอบรมหลักสูตรต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมวลชน เช่น การป้องกันตนเอง วิธีการต่อสู้และแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และให้ความรู้ด้านกฎหมายเพื่อประชาชนจะได้นำมาปรับมาใช้กับชีวิตประจำวัน

ปัญหาอื่นๆ อาทิเช่น

- การขาดการประชาสัมพันธ์โครงการ ตามอ. ต่อประชาชนทั่วไปและหน่วยงานข้างเคียง ซึ่งในบางครั้งภาคเอกชนและหน่วยงานข้างเคียงที่อยากจะส่งเสริม สนับสนุนหรือเข้าร่วมโครงการไม่ทราบข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สถานีตำรวจจะเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงการป้องกันอาชญากรรมด้วยตนเองและเพื่อหาแนวร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน และจะมุ่งดำเนินการสร้างกิจกรรมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ ตามอ. มุ่งหวังเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจและความสามัคคีในหมู่คณะ

- ยังขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ ซึ่งควรเป็นความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงหน่วยงานเดียว การไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่

- ช่วงเวลาในการปฏิบัติงานของโครงการ ตามอ. อาจไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาอาชญากรรมเป้าหมายในพื้นที่ เนื่องจากเป็นช่วงฤดูฝน ทำให้เกิดความติดขัดจากสภาพอากาศ เช่น การนัดหมายไม่เป็นไปตามเวลา และบางเดือนมีฝนตกชุกมาก จึงไม่สะดวกในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ ตามอ.

- บางพื้นที่ไม่มีเจ้าภาพในการดำเนินการที่ชัดเจน ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ

- โครงการ ตมอ. ขาดแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้อาจพบปัญหาในกรณีที่มวลชนติดภารกิจอื่นที่อาจมีค่าตอบแทน ทำให้มีความร่วมมือในโครงการน้อยลง

จากผลการวิจัยจึงสรุปได้ว่า โครงการ ตมอ. เป็นโครงการที่มีเป้าหมายและจุดเน้นที่แตกต่างจากโครงการอื่นที่ผ่านมาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยจุดเด่นของโครงการคือเน้นการป้องกันและลดอาชญากรรมในพื้นที่เป้าหมายตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ในการป้องกันและลดอาชญากรรมในชุมชนของตนเอง ประชาชนเป็นศูนย์กลางการแก้ไขปัญหาและให้ความสำคัญกับประชาชน โดยมวลชนจะเป็นผู้ปฏิบัติงาน เป็นผู้คิดปัญหา เนื่องจากมวลชนจะทราบปัญหาในท้องถิ่นตนเป็นอย่างดี มวลชนจะเป็นผู้วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาเองทั้งหมดและในทุกเดือนโครงการจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานในทุกเดือน ซึ่งจะสรุปปัญหาการทำงานและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดี มีความพึงพอใจในการทำงานของตนเอง มีพลังในการทำงานและมีกำลังใจมากขึ้น ก่อให้เกิดความคุ้นเคย ความเป็นกันเองและกล้าแสดงออกกับตำรวจมากขึ้นและปฏิบัติตามกันด้วยความเอื้อเฟื้อ ประชาชนหันมาให้ความสนใจป้องกันตนเองมากขึ้น และเมื่อปัญหาของประชาชนในด้านต่าง ๆ บรรเทาลง จึงเกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างตำรวจกับประชาชน ภาพลักษณ์ของตำรวจในสายตาประชาชนดีขึ้น และยังพบว่า รูปแบบและการดำเนินโครงการ ตมอ. เป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพและผู้ปฏิบัติต่างให้การยอมรับว่าเป็นรูปแบบที่สามารถลดปัญหาอาชญากรรมในชุมชนได้จริง ด้วยเหตุผลดังนี้

- 1) เป็นโครงการที่มีจุดเน้นและเป้าหมายที่แตกต่างไปจากโครงการที่ได้เคยดำเนินการมา
- 2) เป็นโครงการที่เน้นการปรับทัศนคติของผู้ปฏิบัติ
- 3) โครงการมีลักษณะและรูปแบบการแสวงหาความร่วมมือจากมวลชนที่ชัดเจน
- 4) เป็นโครงการที่เน้นวิธีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างตำรวจกับมวลชน
- 5) เป็นโครงการที่มีวิธีดำเนินโครงการที่ชัดเจนเป็นขั้นตอน

คณะผู้วิจัยจึงได้ใช้รูปแบบการดำเนินงานดังกล่าวเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยมีสาระสำคัญแบ่งออกเป็น 9 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 บทนำ

กล่าวถึงที่มาและแนวคิดของโครงการจัดทำคู่มือฉบับนี้ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2564 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายการปฏิบัติงานของตำรวจ ที่มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตลอดจนการปรับปรุง พัฒนารูปแบบ วิธีการปฏิบัติ ตลอดจนแนวทางการประเมินผลการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน และการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของข้าราชการตำรวจและเป้าหมายการทำงานของหน่วยงานทุกระดับให้ยึดถือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำงานตามแนวคิด Community Policing และผลลัพธ์ที่ชุมชนได้รับคือ เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม และมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดลง

ส่วนที่ 2 หลักการสำคัญ

เป็นหลักการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องพึงคำนึงถึงหลักการที่ว่า ตำรวจมีภารกิจในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน แต่เนื่องจากตำรวจมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านงบประมาณ ด้านเวลา ด้านบุคลากร ฯลฯ จึงส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น การเปิดพื้นที่และโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมกับตำรวจในการทำงานทั้งด้านการป้องกันและด้านการปราบปรามอาชญากรรม จะช่วยลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และที่สำคัญที่สุด หัวหน้าสถานีตำรวจและหัวหน้างานจะต้องให้ความสำคัญในการเข้ามาดำเนินการตามโครงการ เพราะเป็นการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ร่วมกับประชาชน

ส่วนที่ 3 การปรับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน

เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงานในส่วนของตำรวจและประชาชนที่ว่า ตำรวจจะต้องมีการปรับพฤติกรรมการทำงานจากเชิงรับมาเป็นเชิงรุก ตำรวจต้องเดินเข้าหาประชาชนอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน ปรับความคิดที่จะยอมรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากประชาชน ปรับเพิ่มความตั้งใจในการทำงานให้สูงขึ้น ปรับจิตใจให้อ่อนนุ่มแต่แข็งแกร่งและอดทน ปรับวิธีคิดและการทำงานให้เป็นระบบอย่างจริงจัง และปรับพฤติกรรมหัวหน้าสถานีตำรวจและหัวหน้างานให้เข้ามาให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงาน ในขณะที่ประชาชนต้องมีการปรับความเชื่อที่ว่า หน้าที่ในการลดอาชญากรรมเป็นงานในความรับผิดชอบของตำรวจฝ่ายเดียว มาเป็นความคิดที่ว่าหน้าที่ดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างตำรวจกับประชาชนที่ทั้งสองฝ่ายต้องร่วมมือร่วมใจกัน โดยปรับจิตใจให้มีจิตอาสาและปรับความคิดยอมรับว่าผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาอาชญากรรมคือประชาชนในพื้นที่นั่นเอง จึงควรที่ประชาชนทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข

ส่วนที่ 4 รูปแบบการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน

มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเพิ่มบทบาทของประชาชนโดยการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำในทุกขั้นตอนของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ทำให้ภาคีเครือข่ายมีเวทีอย่างเป็นทางการในรูปแบบของ “คณะกรรมการตำรวจชุมชนสัมพันธ์” หรือ

“คณะกรรมการ ตชส.” ประจำพื้นที่ที่จะมีโอกาสร่วมคิดวางแผนและปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการลดอาชญากรรมในพื้นที่ร่วมกับตำรวจท้องที่รับผิดชอบได้อย่างแท้จริง และการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ

ส่วนที่ 5 วิธีและขั้นตอนการสร้างการมีส่วนร่วม

กำหนดวิธีและขั้นตอนการสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอาชญากรรมทั้ง 7 ขั้นตอนและรายละเอียดเบื้องต้นของแต่ละขั้นตอน ได้แก่ (1) ร่วมตรวจสอบปัญหา (2) ร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหา (3) ร่วมคิดหาทางแก้ไข (4) ร่วมจัดทำแผนการปฏิบัติการ (5) ร่วมปฏิบัติการ (6) ร่วมประเมินผลปฏิบัติการ และ (7) ร่วมปรับปรุงการดำเนินงานให้ได้ผล

ส่วนที่ 6 การรักษาสัมพันธภาพระหว่างตำรวจและประชาชน

กำหนดแนวทางเบื้องต้นเกี่ยวกับการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างตำรวจและประชาชน

ส่วนที่ 7 งบประมาณดำเนินงาน

กำหนดงบประมาณเบื้องต้นที่ใช้ในการบริหารจัดการและดำเนินโครงการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบของคณะกรรมการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (คณะกรรมการ ตชส.)

ส่วนที่ 8 การรายงานผล

กำหนดเรื่องการรายงานผลการดำเนินการและกิจกรรมของโครงการรวมทั้งปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และตัวชี้วัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ส่วนที่ 9 ตัวอย่างแนวทางปฏิบัติการ

กำหนดแนวทางเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ให้ผู้ปฏิบัติงานพิจารณาปรับใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ได้แก่ ตัวอย่างแนวปฏิบัติการทั่วไปและตัวอย่างแนวปฏิบัติการในพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ เช่น พื้นที่ที่มีสถานบริการ พื้นที่ที่มีการจัดงาน พื้นที่มหาวิทยาลัย เป็นต้น

Executive Summary

1. Background and Nature of the Problem

Community justice means crime prevention and activities related to justice in various forms under responsibility of any agency in the judicial system, which gives an opportunity to a community to participate in the prevention or such activities, with the final goal for quality of life of the community. Community justice is a basis of crime control by having regard for more collaboration with the community, focusing on joint efforts between the agency in the judicial system and the community, thereby perceiving importance of prevention against and control over crime and offense commission, restorative dispute resolution, remedy and empowerment of crime victims, and offender reintegration to the community. Community justice is a concept, which is being practiced in many countries, because those countries suffer the same problem as does Thailand. As crimes are increasing and overwhelming the government's limited manpower and resources for efficient control, people are arranged to participate in some forms of justice administration. However, to have all people govern themselves will create problems with authority to administer justice, knowledge of law and standard of dispute settlement, as well as questions of fairness. Therefore, the State needs to collaborate with the people, provide for them with training and seminars, and discuss with the people about approaches to conduct judicial processes, which are consistent with the law, custom, local wisdom and the community's specific problem.

If the above concept manages to be practiced, it shall be a efficient method, which greatly benefits Thai society. Moreover, the above concept is also in line with the strategic plan for bringing about social justice and equality under the framework of the Eleventh National Economic and Social Development Plan (A.D. 2012 – 2016), whereby the State needs to provide with equality in the judicial system, thereby supporting the mainstream judicial system along with the alternative justice, which lead to provide for the people with opportunities to access the integrated justice according to the due process with transparency, as well as support enhancement of

the community justice network, in order to enable the communities to manage themselves to reduce dispute within their communities and encourage the people to realize their rights and duties and access services of the justice agencies in convenient and timely manners, and increase channel for receiving complaints and dispensing assistance and remedy to individuals, who are affected by the judicial system, thereby providing for the people with legal aid, conducting the legal proceedings and judicial enforcement, protecting rights and liberties of individuals, who suffer injustice or are affected by errors in the judicial system. It is foreseen that the State needs to encourage establishment of community justice in every related sector, in order to bring about efficiency in crime prevention and suppression.

If roles and functions of agencies in the judicial system, comprising the police, the public attorney, the Court and Department of Correction, are taken into consideration, it can be seen that the police virtually is the primary source of the criminal proceedings, being the origin of the case before entering into the judicial system. Thus, the police performance can be broadly separated into 2 roles, namely: the role of law enforcement, which comprises of crime prevention and suppression work, detection and inquiry work, and apprehension of offenders under other laws; and the role of providing with various services to people, who come into contact with the police, and community relation work, as well as providing for people with knowledge and understanding of law. Therefore, the police has important missions to protect and attend the people through the law enforcement process and crime prevention. As conduct of the mainstream judicial system fails to administer justice and protect lives and properties as well as well-being of the community with efficiency, the police organization, whose duties are to prevent and suppress crimes, must fully attempt to find other means to protect safety and maintain well-being of the people and the society with a goal of having the people's participate in law enforcement and crime prevention, thereby working under the concept of community justice.

The Police and Community Relations and Community Policing in the police work system are important matters, in order that the people shall participate in

preventing crimes and settling disputes, which arises in the society through restorative methods. Especially by introducing the community justice to the police agency as it is the organization closest to the people and directly having duties to prevent and suppress crimes, and in order to bring about efficiency and effectiveness in crime prevention and suppression in all localities of Thailand. Thus, it is necessary to build up knowledge and study for drafting a manual of operations and establishment of the people's participation in the crime prevention and suppression, by lesson learned and knowledge management obtained from the Project “Study into Forms and Methods of Applying the People's Power to Participate in Reduction of Crimes” sponsored by the Thailand Research Fund (TRF.), which was being conducted during 2010 – 2011 by Pol.Maj.Gen. Kosin Hinthao *et al.* The project has the objective to study into the process of contribution of the joint power of the people and the police to crime prevention and suppression in 10 pilot areas, comprising: Phra Nakhon Si Ayutthaya Province; Chon Buri Province; Nakhon Ratchasima Province; Khon Kaen Province; Chiang Mai Province; Nakhon Sawan Province; Nakhon Pathom Province; Nakhon Si Thammarat Province; Songkhla Province; Metropolitan Police Division 9, thereby developing forms and methods of collaboration between the police and the people in the responsible areas to achieve the highest efficiency in preventing and reducing problems of crimes, in order to specify forms and methods of applying the people's power to participate in efficiently and effectively reducing crimes, as to be used as a model for other areas of the country.

2. Research Objectives

- 1) To build up knowledge concerning the principles and forms of establishing the people's participation in support for crime prevention and suppression in Thailand;
- 2) To a manual of operations and establishment of the people's participation in support for crime prevention and suppression.

3. Research Conceptual Framework

The Research Project on Management of Knowledge Concerning People's Participation in Support for Crime Prevention and Suppression was the study with objectives to draft a manual of operation and establishment of the people's participation in support for crime prevention and suppression, and conducted on the bases of analysis and lesson learned and knowledge management obtained from the Project “Study into Forms and Methods of Applying the People's Power to Participate in Reduction of Crimes” sponsored by the Thailand Research Fund (TRF.), which was being conducted by Pol.Maj.Gen. Kosin Hinthao *et al.* During 2010 – 2011, thereby focusing on study into the factors contributing to success, and problems with and obstacles to cooperation with the people of the sample group in the 10 pilot areas under the Project “Study into Forms and Methods of Applying the People's Power to Participate in Reduction of Crimes” after the end of the research project, in order to conclude the findings into a complete report on the research project, which can be used as knowledge concerning the principles and forms of establishing the people's participation in support for crime prevention and suppression in Thailand, and in order to be used an operation manual of the police in all areas of the country, and in order that implementation of the Project “Study into Forms and Methods of Applying the People's Power to Participate in Reduction of Crimes” truly achieve its full efficiency and effectiveness.

4. Research Methodology

1) The research was conducted in a form of qualitative study, thereby using a method of collecting data and information from documents (Documentary Research) and literature review on the findings of the Project “Study into Forms and Methods of Applying the People's Power to Participate in Reduction of Crimes”, sponsored by the Thailand Research Fund (TRF.) (2010 – 2011) with respect to the following issues:

- Forms and methods of cooperation between the police and the people, who were parties of the networks in the 10 pilot areas;

- Participation processes of the people's power in cooperation with the police to prevent and reduce crimes in the 10 pilot areas;

- Analysis and synthesis of suitable forms and methods of applying the people's power to reduce crimes, as to be consistent with and supportive of operation under the concept of community justice, which resulted in the police's operation of community justice achieving more efficiency and succeeding its goals in solving and preventing crimes in the society.

2) The research employed a method of In-depth Interview, whereby the Key Informants were officers at levels of head of police station or individuals, who significantly participate in implementation of the Project “Study into Forms and Methods of Applying the People's Power to Participate in Reduction of Crimes”, in order to explore factors contributing to success, and problems with and obstacles to cooperation with the people of the sample group in the 10 pilot areas, comprising: Phra Nakhon Si Ayutthaya Province; Chon Buri Province; Nakhon Ratchasima Province; Khon Kaen Province; Chiang Mai Province; Nakhon Sawan Province; Nakhon Pathom Province; Nakhon Si Thammarat Province; Songkhla Province; Metropolitan Police Division 9, sampling by choosing from the police stations, which were successful in implementation of the activities and have been implementing the activities until the present, and possess data and information sufficient for the research, thereby the researchers choosing from the police stations, which were awarded with commendations by the Project, or the police stations, whose performances are distinctive, amounting to 13 police stations, comprising: Phet Kasem Metropolitan Police Station, Metropolitan Police Division 9; Mueang Nakhon Sawan Provincial Police Station and Phaisali Provincial Police Station, Nakhon Sawan Province; Bhubing Rajanives Provincial Police Station, Chiang Mai Province; Pho Klang Provincial Police Station and Cho Ho Provincial Police Station, Nakhon Ratchasima Province; Phokaew Provincial Police Station and Phutthamonthon Provincial Police Station, Nakhon Pathom Province; Mueang Khon Kaen Provincial Police Station, Khon Kaen Province; Samet Provincial Police Station and Saen Suk Provincial Police Station, Chon Buri Province; and Mueang Songkhla Provincial Police Station and Hat Yai Provincial Police Station, Songkhla Province, in order to introduce the obtained data

and information to analysis, and to draft a manual of operations and establishment of the people's participation in support for crime prevention and suppression.

3) Drafting a manual of operations and establishment of the people's participation in support for crime prevention and suppression;

4) Arranging the Focus Group Workshop, in order to exchange opinions with respect to establishing the people's participation in support for crime prevention and suppression, and to provide with beneficial recommendations for conducting the research, on Tuesday the 30th of July 2013 during 08:30 AM. – 12:00 noon at Bumrung Mueang Room, Floor 4, the Twin Tower Hotel, Bangkok, whereby the sample group was representatives from the Royal Thai Police, and civil society groups, and 46 participants attended the workshop;

5) Using the opinions and recommendations obtained from the Focus Group Workshop as an approach to amend the draft manual of operations and establishment of the people's participation in support for crime prevention and suppression, as to be more complete;

6) Concluding a complete report on the research, consisting of the knowledge concerning the principles and forms of establishing the people's participation in support for crime prevention and suppression, and a complete manual of operations and establishment of the people's participation in support for crime prevention and suppression

5. Research Findings

From exploring the data and information of 13 pilot police stations, it was found that activities of the Project: “the Police Joining with the Public in Reducing Crimes (Project: PPC.) has been still being implemented by the majority of the 13 police stations after the project finished, because the people and the police officers have agreed that the Project: PPC. was a project, in which the people participated in systematically and truly analyzing and solving the crime problems in their areas, and the project managed to truly reduce the crime statistics in their areas, whereby the crime statistics before and after the project implementation were compared. Even though in some areas, the project might be implemented under any name other

than Project: PPC. because of the budget and continuity of the project, after the implementation, it was still found that activities under the same principles and in the same forms as of Project: PPC. have still been being implemented. Thus, implementation of Project: PPC. at the present is majorly funded by the budget of the local administration organizations or donation from well-wishers or entrepreneurs.

As of the people, who participated in the project, it was found that they well cooperated with the police officers in performing duties in accordance with the predetermined action plans, because the people had been participating other projects of the police stations, thus they had good relations with the police officers. Therefore, when Project: PPC. was implemented, the people did not have any problem with cooperation, and the police officers themselves did not either have any problem in cooperation with the people, because they had been regularly working together.

Factors Contributing to Success of Project: PPC.

The majority of the participants found that factors, which contributed to success, depended largely on budget, because a sufficient fund could support implementation of the project, for example: expenses on uniforms; allowance; fuel expenses; and cost of tools, materials and equipment, such as closed-circuit television cameras, firearms, radio transceivers, flashlight system, narcotic test kits. Moreover, manpower of the police officers, which were sufficient for cooperating with the people and, and predetermination of efficient action plans were also significant factors.

Apart from these, factors contributing to success of the project, importantly, were sincerity between the police officers and the people, which brought about active cooperation in working to prevent crimes in their areas, whereby the senior commanding officers must have high regard for the people's power. Administrators or managers of the people's power should identify definite duties and procedures, and should be specifically assigned to execute operations related to the people. The senior commanding officers must listen to the people's

opinions in solving problems, because the people were inhabitants of the communities, in turn, they naturally saw the problems closer than the police officers.

In order that factors, which contributed to success, with respect to the operatives both the police officers and the people, would be brought about, the police officers must industriously and responsibly perform their duties, initiate the operations, pay attention to the people and support the people as their mentors, thereby administering the people's operations, earning trust and faith from the people, for that the people would be willing to share information and cooperate with the police officers, whereas the people must have trust and faith in the police officers' duties performances. Further, both partners must establish friendly relations toward each other. In turn, many people would express their wishes to be party to the network. Furthermore, cooperation from all sectors must be sought, and the relevant agencies, in either the public or private sector, or in the local administration organizations, should provide with support for the people and the police officers as requested.

Problems and Obstacles

According to the data and information obtained from the in-depth interview with the police stations in the 13 pilot areas, it was found that implementation of Project: PPC., for establishing the people's participation in support for crime prevention and suppression, experienced the significant problems and obstacles as follows:

Problems with Respect to Budget

it was still found that activities of Project: PPC. have still been being implemented after the project ended. The activities have been majorly funded by the budget of local administration organizations or by donation of entrepreneurs, because implementation of Project: PPC managed to truly reduce crimes in the areas, and the majority of the people volunteered to participate in and were willing to dedicate their personal money to efficiently implement the project. However, in some areas, the project was not continuously implemented, partially because of insufficient fund as well as lack of noticeable rights and benefits provided by the

government agencies, such as allowances and fuel expenses. In turn, the people lost their trust and faith in and tired of the project. Thus, a budget should be sufficiently allocated for continuity of the project implementation, whereby it should be set up to be a project under a policy of the Royal Thai Police.

Problems with Respect to Equipment and Tools for Supporting the Operations

The type of problems were mostly caused by the insufficient fund, resulting in lacking the equipment and tools for operations, whether they were technological equipment, such as pistols, rifles and bulletproof vests or other weapons, CCTV cameras and problems with quality of the cameras, communication equipment and patrol vehicles, as well as overcrowding office facilities, which based the PPC. Centers to providing with services for the people.

Problems with Respect to the Operative Police Officers

Problems with the police officers' manpower was insufficient, in relative comparison with sizes of the responsible areas, workload and the current economic and social advancement. Additionally, in some occasions, the police officers, who coordinated with the people, had to perform other duties. And in some areas, it was found that some chief patrolmen were unable to deal with the people, lack of interpersonal skills with the people, resulting in the people being too afraid to provide with beneficial information, which would used as approaches to solve the problems. And in other areas, there appeared problem with shifting attitude of the police, whereas the police still had attitude of working in passive approaches more than aggressive approaches. The commanding officers should clearly explain and assign missions to be performed by the police officers, whereby the police officers, who worked with the people, should receive some compensation, such as allowance and bonus or at least merit recognition.

Problems with Respect to the People

In the majority, there was no problem with cooperation from the people. In all of the areas, the people voluntarily and cooperatively participated the

project implementation. However, there were problems found in some areas where the people hesitate to participate the project, because they had no confidence in themselves that they were capable of executing the operations, and the people did not have faith in the project. There were also problems with using the people as political means, whereby the people, who participated the project, were used for political purposes. And in some occasions, some of the participants were candidates in the election for office in local administration organizations. Moreover, it was also found that some of the people, who participated the project, were not certain about the duration of the project implementation, in turn, they were not confident in sharing in-depth information. Additionally, there lacked training, which should be beneficial to the people, such as self-defense, close quarter combat and problem solving, in order that the people should apply to their everyday lives.

Examples of Other Problems

- Lack of Good Public Relation - Project PPC. was being insufficiently publicized to the people in general and collateral agencies. In some occasions, the public sector and the collateral agencies, which wanted to assist or support, or participate in the project, were not constantly informed about the project. Therefore, the police stations should increase publication, which would raise people's awareness of doing crime prevention by themselves, in order to seek new partners in implementation of the activities, and should introduce joint activities among the PPC. Commission, in order to encourage morale and unity among the partners.

- Project PPC. Lacked coordination with relevant agencies to solve the crime problems in the area, which should be cooperation among all agencies, and should not be solely responsible by the police officers. Lack of cooperation from other agencies resulted in failing to fully achieve the project objectives.

- Duration of Project PPC. implementation might not be consistent with nature of the crime problems in the target areas. As the project was being implemented during the rainy season, in turn, the implementation experienced obstacles with respect to the weather, such as failure to attend meetings in time. And in some months, the rain was too hard, thus, they were not suitable for implementing activities under Project PPC.

- In some areas, there was no agency clearly responsible for the project, resulting in unsuccessful operations.

- Project PPC. lacked incentives to work. In turn, it might suffer problems where the people were attending other businesses, for which they earn remunerations, and hesitated to participate in the project.

According to the research findings, it could be concluded that Project PPC. had objectives and focuses different from other past projects of the Royal Thai Police, whereas distinction of the project was the focus on prevention and reduction of crimes in the target areas in accordance with need of the people in the areas. The people managed to exercise their own capacity to prevent and reduce crimes in their own communities. The people were the center of solutions to the problem and regarded as important partners. Thus, the people fully exercised their capacity to prevent and reduce problems of crimes according to their wishes in the areas, whereby the people were the operatives, who also identified the problems. As the people were well aware of the problems in their localities, they were capable of analyzing the problems and find approaches to prevent and solve the problems on their own. And in every month, the project conducted monthly operation evaluation, which summarized the problems with the operations and jointly discussed possible solutions. As a result, the people were happy and satisfied with their own work, and empowered and encouraged to do more work, making them more acquainted with and unafraid to talk to the police, and more easy to graciously comply with the police. The people paid more attention to protect themselves. And after the people's problems in various aspects were mitigated, friendly relations between the people and police were brought about. The police had better images in the people's consciousness. Additionally, it was also found that forms of Project PPC. implementation were efficient and the operatives recognized them as forms, which truly managed to reduce crimes in the communities, because of the following reasons:

- 1) The project had focuses and goals different from other projects having been implemented before;

- 2) The project focused on changing attitudes of the operatives;

- 3) The project had nature and forms of obviously seeking cooperation from the people;
- 4) The project focused on methods of establishing friendly relations between the people and the police; and
- 5) The project had definite methods of procedural implementation.

The researchers, thus, summarized forms of the implementation as to be approaches to conclude the manual of operations and establishment of the people's participation in the crime prevention and suppression, thereby being categorized into 9 significant parts as follows.

Part 1 Introduction

This part mentions the background and concept of the project on drafting the manual, which are consistent with the strategies of the Royal Thai Police A.D. 2012 – 2021, the 3rd strategy - The People's Participation and the Police's Operation Network, thereby focusing on encouraging the people's participation as well as improving and developing forms and methods of operations along with approaches to evaluate results of the people's participation, and shifting paradigms of the police officers and goals in work of each agency to be based on the people's participation in their operations under the concept of Community Policing and the results gained by the communities, in order to encourage practical participation, which is suitable for nature of the problems and need of the people in the areas, in turn, reducing the crimes.

Part 2 Key Principles

The principles, which the police officers must realize, were that the police has missions to take care of safety of the people's lives and properties. But as the police suffers many restrictions, with respect to budget, time, manpower etc., in turn, duties performances are affected. Thus, to provide with stages and opportunities for the people to join with the police in performing duties to prevent and suppress crimes would help to efficiently reduce crime problems in the area and truly satisfy the people's need. And most importantly, heads of police station and

supervisors give regard to the project implementation, because it is solves crime problems in the locality jointly with the people.

Part 3 Changing Attitudes of the Operatives

This part contains subject matters of changing ways of thinking and methods of working of the police and the people, whereby the police must change their behaviors of passively working to aggressively working. The police should go toward the people with the common goals, adjusting their thought to accept assistance and support from the people, increasing determination to work, improving their mind to be tender but strong and patient, and seriously adopting ways of systematically thinking and working , and improving behaviors of heads of police station and supervisors, as for giving regard to duty performance, whereas the people must adjust to belief that duties to reduce crimes solely were the police's responsibilities to be the thought that they are joint responsibilities between the police and the people, which both partners must collaborate and unite together, thereby adjusting their minds to be voluntary and adjusting their thoughts to realize the the victims of crime problems are the people in the areas themselves, thus, all of the people should participate in solving the problems.

Part 4 Forms of Establishing Relations with the People

This part contains subject matters concerning increase of the people's roles by opening space for the people to participate in thinking and executing all processes of crime prevention and suppression. As a result, the parties to the networks would have official forums in forms of “Police's Community Relation Commissions” or “PCR. Commissions” of the areas, which provide with opportunities for the people to actually formulate plans and implement the plans to reduce crimes in the areas jointly with the police in charge, and stipulating roles and functions of the commissions.

Part 5 Methods and Procedures to Establish Participation

This part specifies methods and procedures to establish participation in crime prevention and reduction, and preliminary particulars of each procedure, comprising (1) jointly examining problems; (2) jointly analyzing the problems; (3)

jointly finding solutions; (4) jointly preparing operations; (5) jointly executing operations; (6) jointly evaluating the operation performances; and (7) jointly improving the operations to be effective.

Part 6 Maintenance of Relations between the Police and the People

This part specifies preliminary approaches to maintain friendly relations between the police people.

Part 7 Operating Budget

This part specifies the preliminary budget, which is required to be spent in management and implementation of the project on establishment of the people's participation in a form of Police's Community Relation Commissions (PCR. Commissions).

Part 8 Reporting the Performances

This part specifies the subject matters of reporting the project implementation and performances, as well as problems, obstacles and recommendations obtained from the implementation in accordance with the action plan of the the Royal Thai Police, as to be consistent with the strategies and indicators of the Royal Thai Police.

Part 9 Examples of Implementation Approaches

This part specifies preliminary approaches concerning guidelines to establish the people's participation in support for crime prevention and suppression, as to be considered for being applied by the operatives to suit their areas, comprising examples of guidelines to general practices in areas with special nature, such as an area with with a service facility, area with a public event, area with an academic institution etc.

บทคัดย่อ

โครงการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้เกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทย และเพื่อจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย ใช้วิธีศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพด้วยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล (In-depth Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เป็นระดับหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือผู้ที่มีส่วนร่วมสำคัญในการดำเนินงานตามโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” (โครงการ ตมอ.) เพื่อสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกับมวลชนของของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่องทั้ง 10 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสงขลาและกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 สุ่มตัวอย่างโดยคัดเลือกจากสถานีตำรวจที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมและยังดำเนินกิจกรรมอยู่จนถึงปัจจุบันและมีข้อมูลเพียงพอต่อการศึกษาวิจัย และการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มผู้แทนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กลุ่มผู้แทนจากภาคประชาชน และในการจัดประชุมดังกล่าวมีผู้เข้าร่วมจำนวนทั้งสิ้น 46 คน

ผลการวิจัยพบว่า โครงการตำรวจร่วมมวลชนลดอาชญากรรม (โครงการ ตมอ.) เป็นโครงการที่มีเป้าหมายและจุดเน้นที่แตกต่างจากโครงการอื่นที่ผ่านมาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยจุดเด่นของโครงการคือเน้นการป้องกันและลดอาชญากรรมในพื้นที่เป้าหมายตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ในการป้องกันและลดอาชญากรรมในชุมชนของตนเอง ประชาชนเป็นศูนย์กลางการแก้ไขปัญหาและให้ความสำคัญกับประชาชนโดยมวลชนจะเป็นผู้ปฏิบัติงาน เป็นผู้คิดปัญหา เนื่องจากมวลชนจะทราบปัญหาในท้องถิ่นตนเป็นอย่างดี มวลชนจะเป็นผู้วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาเองทั้งหมดและในทุกเดือนโครงการจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานในทุกเดือน ซึ่งจะสรุปปัญหาการทำงานและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดี มีความพึงพอใจในการทำงานของตนเอง มีพลังในการทำงานและมีกำลังใจมากขึ้น ก่อให้เกิดความคุ้นเคย ความเป็นกันเองและกล้าแสดงออกกับตำรวจมากขึ้นและปฏิบัติตามกันด้วยความเอื้อเฟื้อ ประชาชนหันมาให้ความสนใจป้องกันตนเองมากขึ้น และ

เมื่อปัญหาของประชาชนในด้านต่าง ๆ บรรเทาลง จึงเกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างตำรวจกับประชาชน ภาพลักษณ์ของตำรวจในสายตาประชาชนดีขึ้น และยังพบว่า รูปแบบและการดำเนินโครงการ ตมอ. เป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพและผู้ปฏิบัติต่างให้การยอมรับว่าเป็นรูปแบบที่สามารถลดปัญหาอาชญากรรมในชุมชนได้จริง ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นโครงการที่มีจุดเน้นและเป้าหมายที่แตกต่างไปจากโครงการที่ได้เคยดำเนินการมา เป็นโครงการที่เน้นการปรับทัศนคติของผู้ปฏิบัติ เป็นโครงการมีลักษณะและรูปแบบการแสวงหาความร่วมมือจากมวลชนที่ชัดเจน เป็นโครงการที่เน้นวิธีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ีระหว่างตำรวจกับมวลชน และเป็นโครงการที่มีวิธีดำเนินโครงการที่ชัดเจนเป็นขั้นตอน ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ ขึ้นอยู่กับงบประมาณ ความร่วมมือและความจริงใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจและมวลชนในการปฏิบัติงาน สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่พบได้แก่ ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านอุปกรณ์และเครื่องมือที่สนับสนุนการทำงาน ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานปัญหาด้านมวลชน ปัญหาอื่นๆ อาทิเช่น การประชาสัมพันธ์ การประสานงาน

คณะผู้วิจัยจึงได้ใช้รูปแบบการดำเนินงานดังกล่าวเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยมีสาระสำคัญแบ่งออกเป็น 9 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 : บทนำ ส่วนที่ 2 : หลักการสำคัญ ส่วนที่ 3 : การปรับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน ส่วนที่ 4 : รูปแบบการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน ส่วนที่ 5 : วิธีและขั้นตอนการสร้างการมีส่วนร่วม ส่วนที่ 6 : การรักษาสัมพันธ์ภาพระหว่างตำรวจและประชาชน ส่วนที่ 7 : งบประมาณดำเนินงาน ส่วนที่ 8 : การรายงานผล และส่วนที่ 9 : แนวทางปฏิบัติการ

Abstract

Research Project on Management of Knowledge Concerning People's Participation in Support for Crime Prevention and Suppression had its objectives to build up knowledge concerning the principles and forms of establishing the people's participation in support for crime prevention and suppression in Thailand; and draft a manual of operations and establishment of the people's participation in support for crime prevention and suppression.

The research was conducted in a form of qualitative study, thereby using methods of: collecting data and information from documents (Documentary Research); In-depth Interview, whereby the Key Informants were officers at levels of head of police station or individuals,, who significantly participate in implementation of the Project “Study into Forms and Methods of Applying the People's Power to Participate in Reduction of Crimes” (Project PPC.) , in order to explore factors contributing to success, and problems with and obstacles to cooperation with the people of the sample group in the 10 pilot areas, comprising: PhraNakhon Si Ayutthaya Province; Chon Buri Province; NakhonRatchasima Province; KhonKaen Province; Chiang Mai Province; NakhonSawan Province; NakhonPathom Province; Nakhon Si Thammarat Province; Songkhla Province; Metropolitan Police Division 9, sampling by choosing from the police stations, which were successful in implementation of the activities and have been implementing the activities until the present, and possess data and information sufficient for the research, and arranging the Focus Group Workshop, whereby the sample group was representatives from the Royal Thai Police, and civil society groups, and 46 participants attended the worksho

According to the research findings, it could be concluded that the Police Joining with the Public in Reducing Crimes (Project: PPC.) had objectives and focuses different from other past projects of the Royal Thai Police, whereas distinction of the project was the focus on prevention and reduction of crimes in the target areas in accordance with need of the people in the areas. The people managed to exercise

their own capacity to prevent and reduce crimes in their own communities. The people were the center of solutions to the problem and regarded as important partners. Thus, the people fully exercised their capacity to prevent and reduce problems of crimes according to their wishes in the areas, whereby the people were the operatives, who also identified the problems. As the people were well aware of the problems in their localities, they were capable of analyzing the problems and find approaches to prevent and solve the problems on their own. And in every month, the project conducted monthly operation evaluation, which summarized the problems with the operations and jointly discussed possible solutions. As a result, the people were happy and satisfied with their own work, and empowered and encouraged to do more work, making them more acquainted with and unafraid to talk to the police, and more easy to graciously comply with the police. The people paid more attention to protect themselves. And after the people's problems in various aspects were mitigated, friendly relations between the people and police were brought about. The police had better images in the people's consciousness. Additionally, it was also found that forms of Project PPC. implementation were efficient and the operatives recognized them as forms, which truly managed to reduce crimes in the communities, because of the following reasons: the project had focuses and goals different from other projects having been implemented before; the project focused on changing attitudes of the operatives; he project had nature and forms of obviously seeking cooperation from the people; the project focused on methods of establishing friendly relations between the people and the police; and the project had definite methods of procedural implementation. Therefore, the factors, which contributed to success of the project, depended on the budget, cooperation and sincerity of the police officers and the people in carrying out their missions. The problems and obstacles, which were found, comprised: problems with respect to budget; problem with respect to equipment and tools for supporting the operations; problems with respect to the operative police officers; problems with respect to the people; and other problems, such as public relations and coordination.

The researchers, thus, summarized forms of the implementation as to be approaches to conclude the manual of operations and establishment of the people's participation in the crime prevention and suppression, thereby being categorized into 9 significant parts as follows: Part 1 – Introduction; Part 2 - Key Principles; Part 3 - Changing Attitudes of the Operatives; Part 4 - Forms of Establishing Relations with the People; Part 5 - Methods and Procedures to Establish Participation; Part 6 - Maintenance of Relations between the Police and the People; Part 7 - Operating Budget; Part 8 - Reporting the Performances; and Part 9 - Examples of implementation

Approaches.

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร.....	ก
Executive Summary.....	ฅ
บทคัดย่อ.....	ผ
Abstract.....	ฟ
สารบัญ.....	ย

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	3
1.3 คำถามการวิจัย.....	3
1.4 เป้าหมายของผลผลิต (Output) และตัวชี้วัด.....	4
1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
1.6 ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	6
1.7 แผนงานของโครงการ.....	8
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.9 นิยามศัพท์.....	9

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1 กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับบทบาทของตำรวจ.....	11
2.2 นโยบายการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	13
2.2.1 ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2564.....	14
2.2.2 นโยบายการบริหารราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	21
2.2.3 แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2552-2555.....	22
2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	25
2.3.1 ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายของตำรวจ.....	25
2.3.1.1 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม	26
2.3.1.2 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม	27

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรม.....	28
2.3.3 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	33
2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนมีส่วนร่วมของประชาชน	
ในการป้องกันอาชญากรรม.....	40
2.3.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมชุมชน	40
2.3.4.2 ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์.....	47
2.3.4.3 ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน.....	51
2.4 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง.....	58
2.4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.....	58
2.4.2 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547.....	60
2.4.3 ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2549.....	61
2.4.4 ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2551.....	67

บทที่ 3 องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนตามโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม”

3.1 กระบวนการขั้นตอนการดำเนินโครงการ.....	73
3.2 รูปแบบและวิธีการดำเนินการร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชน.....	79
3.2.1 กระบวนการสร้างภาคีเครือข่าย.....	79
3.2.2 การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงาน.....	80
3.2.3 วิธีการในการป้องกันและลดอาชญากรรมอย่างมีส่วนร่วม.....	82
3.2.4 การแสวงหามวลชนเข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายใหม่เพิ่มเติม.....	87
3.2.5 การรักษาสัมพันธภาพระหว่างตำรวจและภาคีเครือข่าย.....	88
3.2.6 การบริหารจัดการภาคีเครือข่าย.....	90
3.3 รูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมที่เหมาะสมให้สอดคล้องรองรับและสนับสนุนการทำงานตามแนวคิดยุติธรรมชุมชน.....	90

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 รายงานและสรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

4.1 สถานีตำรวจเพชรเกษม กองบังคับการตำรวจนครบาล 9	95
4.2 สถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์.....	101
4.3 สถานีตำรวจภูธรไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์.....	103
4.4 สถานีตำรวจภูธรภูผาคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่.....	104
4.5 สถานีตำรวจภูธรโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา.....	108
4.6 สถานีตำรวจภูธรจोधอ จังหวัดนครราชสีมา.....	110
4.7 สถานีตำรวจภูธรโพธิ์แก้ว จังหวัดนครปฐม.....	112
4.8 สถานีตำรวจภูธรพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.....	114
4.9 สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	115
4.10 สถานีตำรวจภูธรเสมีด จังหวัดชลบุรี.....	119
4.11 สถานีตำรวจภูธรแสนสุข จังหวัดชลบุรี.....	122
4.12 สถานีตำรวจภูธรเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา.....	126
4.13 สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.....	128

บทที่ 5 แนวทางการวิเคราะห์และจัดทำ (ร่าง) คู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

5.1 แนวทางการวิเคราะห์เพื่อจัดทำ (ร่าง) คู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม.....	132
5.1.1 ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการ ตาม.....	132
5.1.1.1 สรุปผลการดำเนินงาน.....	132
5.1.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ.....	133
5.1.1.3 ปัญหาและอุปสรรค.....	134
5.1.2 รูปแบบ (model) ของโครงการตำรวจร่วมมวลชนลดอาชญากรรม.....	136
5.1.2.1 มีจุดเน้นและเป้าหมายที่แตกต่าง.....	136
5.1.2.2 เน้นการปรับทัศนคติของผู้ปฏิบัติ.....	139

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.1.2.3 มีรูปแบบการแสวงหาความร่วมมือจากมวลชน.....	140
5.1.2.4 เน้นวิธีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างตำรวจกับมวลชน.....	141
5.1.2.5 มีวิธีดำเนินโครงการที่ชัดเจนเป็นขั้นตอน.....	142
5.2 การสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความเห็น.....	143
5.3 คู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการ ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม.....	150
ส่วนที่ 1 บทนำ.....	151
ส่วนที่ 2 หลักการสำคัญ.....	153
ส่วนที่ 3 การปรับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน.....	154
ส่วนที่ 4 รูปแบบการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน.....	157
ส่วนที่ 5 วิธีและขั้นตอนการสร้างการมีส่วนร่วม.....	160
ส่วนที่ 6 การรักษาสัมพันธภาพระหว่างตำรวจและประชาชน.....	167
ส่วนที่ 7 งบประมาณดำเนินงาน.....	168
ส่วนที่ 8 การรายงานผล	169
ส่วนที่ 6 ตัวอย่างแนวทางปฏิบัติการ.....	170
บรรณานุกรม	171

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

กระบวนการยุติธรรมชุมชน หมายถึง การป้องกันอาชญากรรมและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมในรูปแบบต่างๆ ในความรับผิดชอบของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันหรือในกิจกรรมนั้นๆ โดยมีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชน อันเป็นหลักการควบคุมอาชญากรรมโดยให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับชุมชนมากขึ้น เน้นการทำงานอย่างร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกับชุมชน โดยเล็งเห็นความสำคัญของการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมและการกระทำผิดการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ การเยียวยาและเสริมพลังเหยื่ออาชญากรรมและการรับผู้กระทำผิดกลับคืนสู่ชุมชน โดยกระบวนการยุติธรรมชุมชนเป็นแนวคิดที่ได้มีการใช้กันอยู่ในหลายประเทศ เนื่องจากประเทศเหล่านั้นประสบปัญหาเช่นเดียวกับประเทศไทย เพราะอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นเกินกว่ากำลังเจ้าหน้าที่และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดจะดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องจัดรูปแบบให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลจัดการเรื่องความยุติธรรม แต่การที่จะให้ประชาชนเข้ามาดูแลกันเองทั้งหมด จะเกิดปัญหาเรื่องอำนาจในการดำเนินการ ความรู้ทางด้านกฎหมายและมาตรฐานของการจัดการกับปัญหา รวมทั้งเรื่องของความเป็นธรรม รัฐจึงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการร่วมกับประชาชน จัดให้มีการอบรมสัมมนาและหารือกันถึงแนวทางที่จะดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมาย วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาของชุมชน

แนวความคิดดังกล่าว หากสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมจะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์ให้กับสังคมไทยอย่างยิ่งและแนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคมตามร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ที่รัฐต้องการสร้างความเท่าเทียมในกระบวนการยุติธรรม โดยสนับสนุนยุติธรรมกระแสหลักควบคู่กับยุติธรรมทางเลือกที่นำไปสู่การเสริมสร้างโอกาสและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนอย่างมีบูรณาการตามลำดับขั้นตอนด้วยความโปร่งใส รวมทั้งการหนุนเสริมเครือข่ายยุติธรรมชุมชนให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองในการลดความขัดแย้งในชุมชนและสนับสนุนให้ประชาชนรับรู้สิทธิหน้าที่และเข้าถึงบริการของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และเพิ่มช่องทางในการรับข้อร้องเรียนและให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้เสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรม โดยให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้องการดำเนินคดี การบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้รับความเดือดร้อนผู้ไม่ได้

รับความเป็นธรรมหรือผู้ได้รับผลกระทบจากความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมนั้น เป็นสิ่งที่เล็งเห็นได้ว่ารัฐต้องการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการยุติธรรมชุมชนในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลต่อประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ทั้งนี้ หากพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ จะเห็นว่า ตำรวจเปรียบเสมือนต้นทางในการดำเนินคดีอาญาเป็นจุดเริ่มต้นแห่งคดีก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ การปฏิบัติงานตำรวจสามารถแบ่งภาพรวมได้เป็น 2 บทบาทคือ บทบาทของการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยงานป้องกันปราบปราม งานสืบสวน สอบสวนและการจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอื่นๆ และบทบาทที่สองคือ บทบาทของการให้บริการประชาชนในด้านต่างๆ ที่มาติดต่อราชการและงานชุมชนสัมพันธ์ รวมตลอดไปถึงการให้ความรู้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมาย ตำรวจจึงมีภารกิจสำคัญในการคุ้มครองดูแลประชาชนผ่านกระบวนการบังคับใช้กฎหมายและการป้องกันการกระทำความผิดอาญา ดังนั้น เมื่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักไม่สามารถอำนวยความสะดวกคุ้มครองป้องกันชีวิตและทรัพย์สินตลอดจนความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรตำรวจซึ่งมีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม จึงต้องพยายามอย่างเต็มที่ในการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยและสวัสดิภาพของประชาชนและสังคม โดยมีเป้าหมายคือ การให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบังคับใช้กฎหมายและการป้องกันอาชญากรรมอันเป็นรูปแบบการทำงานตามแนวคิดที่ว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมชุมชน

งานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police and Community Relations) และการตำรวจชุมชน (Community policing) ในระบบงานตำรวจ จึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยวิธีการเชิงสมานฉันท์ โดยเฉพาะการนำระบบงานยุติธรรมชุมชนมาใช้ในหน่วยงานตำรวจในฐานะเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนและมีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในทุกพื้นที่ของประเทศไทย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการสร้างองค์ความรู้และศึกษาเพื่อจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ทั้งนี้ โดยการถอดบทเรียนและจัดการองค์ความรู้จากโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ดำเนินการในช่วงปี 2553 – 2554 โดยพล.ต.ต. โกสินทร์ หินธารีและคณะ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของโครงการคือเพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของพลังมวลชนกับตำรวจในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่นำร่อง 10 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น

จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลาและกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 โดยการพัฒนารูปแบบและวิธีการดำเนินการร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อกำหนดรูปแบบและวิธีการนำพลั้งมวลชนร่วมลดอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อใช้เป็นต้นแบบในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ของประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทย
- 2) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

1.3 คำถามการวิจัย

- 1) การดำเนินกระบวนการมีส่วนร่วมของพลั้งมวลชนกับตำรวจในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่นำร่อง 10 แห่งตามโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลั้งมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” ที่ได้ดำเนินการในช่วงปี 2553 – 2554 มีปัจจัยสำคัญอะไรที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ และมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร
- 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของประเทศไทยในปัจจุบัน มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่หรือชุมชนหรือไม่ อย่างไร
- 3) การปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ควรพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผลต่อการลดอาชญากรรมในพื้นที่ได้อย่างไร

1.4 เป้าหมายของผลผลิต (Output) และตัวชี้วัด

ผลผลิต (Outputs)

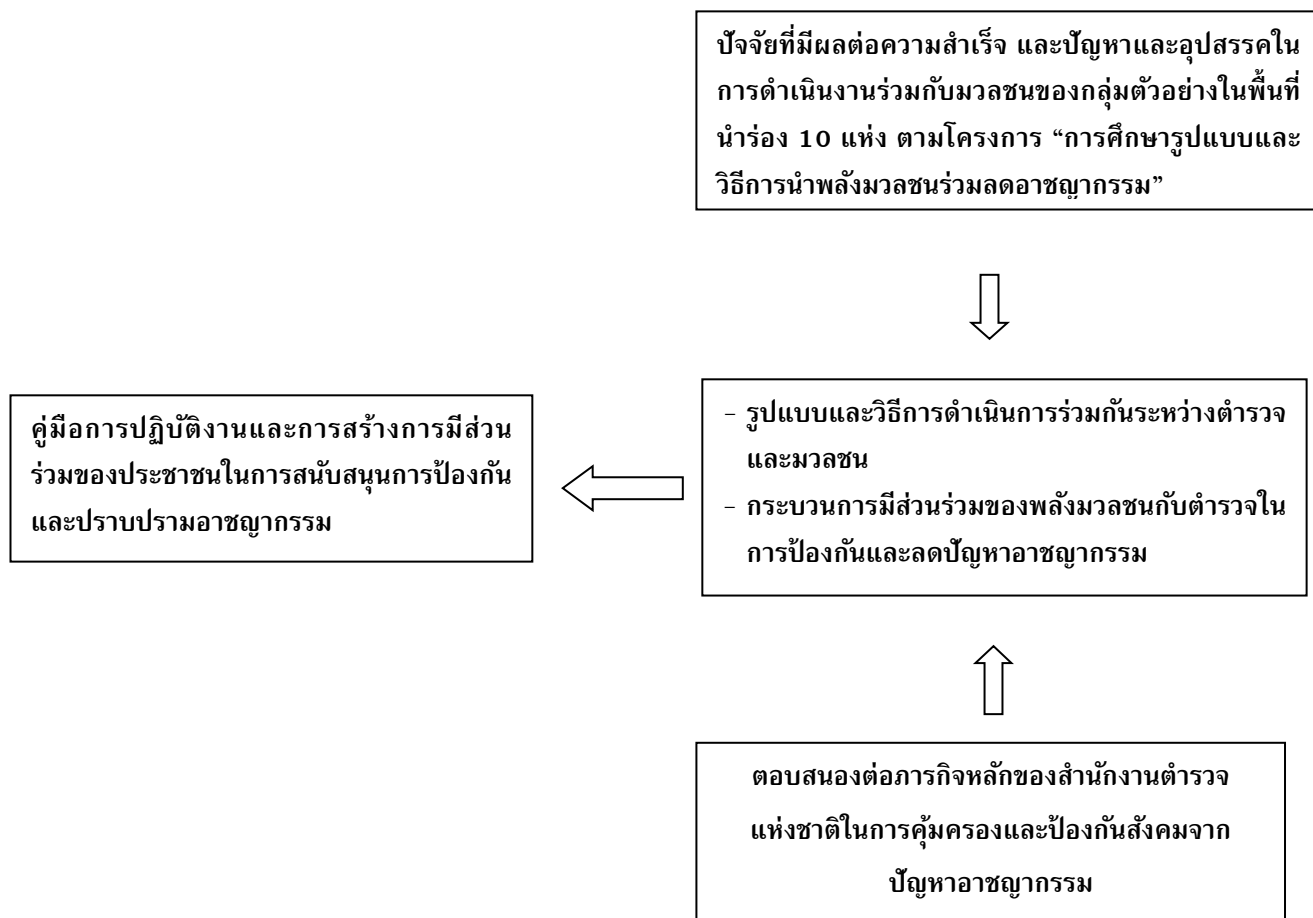
- 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทย
- 2) คู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ประกอบด้วย
 - รูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
 - ขั้นตอนและกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ตัวชี้วัดผลผลิต

- 1) มีคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เพื่อใช้เป็นคู่มือปฏิบัติงานของตำรวจและประชาชนในทุกพื้นที่ของประเทศ
- 2) คู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม จะได้รับการผลักดันและนำเสนอต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือต่อรัฐบาล เพื่อให้ผลการศึกษาวิจัยได้ถูกนำไปใช้ในทางปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบงานตำรวจ หรือในการกำหนดนโยบายระดับประเทศ
- 3) มีรายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้เกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีเนื้อหาสมบูรณ์ตามขอบเขตของการศึกษาวิจัย เพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับการศึกษาและการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและประชาชน
- 4) รายงานการศึกษาวิจัยและคู่มือการปฏิบัติงานจะได้เผยแพร่ต่อสาธารณชนทางเว็บไซต์ เพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับการศึกษาและการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ผู้สนใจ และประชาชนทั่วไปสามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

โครงการเรื่องการจัดการความรู้เกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์และถอดบทเรียนและการจัดการองค์ความรู้จากโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” ซึ่งได้รับการสนับสนุนโครงการโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดย พล.ต.ต. โกสินทร์ หินเฝ้าและคณะ ที่ได้ดำเนินการในช่วงปี 2553 – 2554 โดยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกับมวลชนของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่อง 10 แห่ง ตามโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” ภายหลังจากที่โครงการวิจัยดังกล่าวได้สิ้นสุดลง เพื่อนำผลที่ได้มาจัดทำเป็นรายงานผลการศึกษาวิจัยที่มีความสมบูรณ์และสามารถนำมาใช้เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทยและนำไปสู่การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เพื่อใช้เป็นคู่มือปฏิบัติงานของตำรวจในทุกพื้นที่ของประเทศ ทำให้การดำเนินงานตามโครงการศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

1.6 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) ดำเนินการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และทบทวนวรรณกรรมจากผลการศึกษาวิจัยตามโครงการศึกษา รูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม ซึ่งสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2553-2554) ในประเด็นดังนี้

- รูปแบบและวิธีการดำเนินการร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชนที่เป็นภาคีเครือข่ายในพื้นที่นำร่อง 10 แห่ง
- กระบวนการมีส่วนร่วมของพลังมวลชนกับตำรวจในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่นำร่อง 10 แห่ง
- วิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมที่เหมาะสมให้สอดคล้องรองรับและสนับสนุนการทำงานตามแนวคิดยุทธวิธี

ชุมชน ส่งผลให้งานยุติธรรมชุมชนของตำรวจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและบรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขและป้องกันอาชญากรรมในสังคม

2) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เป็นระดับหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือผู้ที่มีส่วนร่วมสำคัญในการดำเนินงานตามโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” ซึ่งสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2553-2554) เพื่อสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกับมวลชนของของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่องทั้ง 10 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสงขลาและกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 ทั้งนี้ สุ่มตัวอย่างของพื้นที่นำร่องทั้ง 10 แห่ง จะคัดเลือกจากสถานีตำรวจที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมและยังดำเนินกิจกรรมอยู่จนถึงปัจจุบัน และมีข้อมูลเพียงพอต่อการศึกษาวิจัย พื้นที่นำร่องละ 1-2 สถานีตำรวจ

3) นำข้อมูลที่ได้จากการการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และจัดทำร่างคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

4) จัดทำร่างคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

5) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Focus Group) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจำนวน 1 ครั้ง โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มผู้แทนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้แทนจากภาคประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิ

6) นำความเห็นที่ได้จากที่ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Focus Group) การมาเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงร่างคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

7) จัดทำรายงานศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

8) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทย
- 2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เพื่อใช้เป็นคู่มือปฏิบัติงานของตำรวจในทุกพื้นที่ของประเทศ ทำให้การดำเนินงานตามโครงการศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

1.9 นิยามศัพท์

โครงการตำรวจร่วมมวลชนลดอาชญากรรม (ตมอ.) หมายถึง รูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมตามโครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ดำเนินการในช่วงปี 2553 – 2554 โดยพล.ต.ต. โกสินทร์ หินธารีและคณะ

มวลชน หมายถึง ประชาชนที่มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม โดยมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกันด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะบางประการ

ภาคีเครือข่าย หมายถึง มวลชนหรือองค์กร หน่วยงาน สมาคม มูลนิธิ สโมสร ชมรม หรือกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันในแง่ต่างๆ เช่น ถิ่นที่อยู่ ประเภทการดำเนินงาน การประกอบอาชีพ หรือกิจการ เพศ อายุ จำนวน หรือขนาด วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการดำเนินงาน เป็นต้น แต่ได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนการทำงานหรือปฏิบัติการร่วมกับตำรวจบางประการ

การมีส่วนร่วม หมายถึง ความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐและประชาชนตั้งแต่การร่วมคิด การมีส่วนร่วม วางแผน การมีส่วนร่วมดำเนินการ และการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

งานมวลชน หมายถึง งานที่ตำรวจได้กระทำเพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมหรือชุมชนเกิดการรวมตัวกัน มีความสัมพันธ์ผูกพันเกี่ยวข้องต่อกัน ร่วมมือประสานการปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ เพื่อให้ตำรวจมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในชุมชนหรือสังคมนั้น

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal justice process) หมายถึง กระบวนการเพื่อให้รู้ถึงการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิด การติดตามหาตัวผู้กระทำความผิด การพิจารณาความผิดและลงโทษผู้กระทำความผิด

กระบวนการยุติธรรมชุมชน (Community justice) หมายถึง การป้องกันอาชญากรรมและกิจกรรมที่เกี่ยวกับความยุติธรรมในรูปแบบต่างๆ ในความรับผิดชอบของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันหรือในกิจกรรมนั้น โดยมีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชน

ตำรวจ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าพนักงานที่สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ตรวจสอบและสอดส่องดูแลทุกข์สุขของประชาชน ป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดทางกฎหมาย รักษากฎหมาย รวมทั้งดูแลรักษาผลประโยชน์สาธารณะ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หมายถึง องค์กรของรัฐที่รับผิดชอบในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรีและมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ดังนี้

- (1) รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ
- (2) ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- (3) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา
- (4) รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร
- (5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- (6) ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย
- (7) ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตาม (1) (2) (3) (4) หรือ (5) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

2.1 กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับบทบาทของตำรวจ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) เป็นกลไกที่กำหนดภาพรวมของขั้นตอนและวิธีการเพื่อดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายโดยองค์กร หน่วยงาน เจ้าหน้าที่ รวมถึงบุคลากรที่มีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะในการควบคุมขั้นตอนต่างๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยมีสถาบันหลักที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายอาญา เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสงบสุข ความมีเสถียรภาพของบ้านเมือง รวมทั้งดำรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ โดยแต่ละองค์กรจะรับผิดชอบภารกิจในการบังคับใช้กฎหมายของตนเป็นการเฉพาะและปฏิบัติงานแยกอิสระจากกัน แต่ในการปฏิบัติงานของทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมจะต้องดำเนินภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า กฎหมายเป็นคำสั่งบังคับที่ควบคุมและส่งเสริมให้บุคคลปฏิบัติตามอยู่ในกรอบปทัสฐานที่เป็นแบบอย่างความประพฤติของชุมชน หรือเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคม (Social Norms or Regulation)¹ โดยภาระหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดำเนินไปเพื่อที่จะอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ค้ำครองป้องกันสังคมจากการถูกละเมิดและเป็นหลักประกันเสรีภาพของประชาชน²

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะเริ่มเมื่อมีการกล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น การกล่าวหาสามารถกระทำโดยราษฎรหรือโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้ เมื่อได้รับการร้องทุกข์กล่าวโทษแล้ว ตำรวจซึ่งเป็นองค์กรเบื้องต้นในกระบวนการยุติธรรมก็จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่สืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิดและทำการสอบสวนหาพยานหลักฐานและรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดเพื่อจะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ใครเป็นผู้กระทำความผิดและพฤติการณ์ของการกระทำความผิดเป็นอย่างไร เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถรวบรวมพยานหลักฐานทำเป็นสำนวนได้แล้ว ก็จะส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการ เพื่อพิจารณาว่าควรสั่งฟ้องผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาหรือไม่ อย่างไร และเมื่ออัยการเห็นควรที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหา

¹ ประเสริฐ เมฆมนี, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2523), หน้า 3,6.

² ดร. ธน โสทธิพันธ์, การบริหารงานกระบวนการทางยุติธรรมทางอาญา, วารสารอัยการ, ปีที่ 5, ฉบับที่ 51 มีนาคม 2525, หน้า 47.

ก็จะนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาล โดยนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยในศาล เมื่อศาลได้พิจารณาพยานหลักฐานในคดีแล้วเห็นว่า จำเลยกระทำความผิดและไม่มีเหตุผลที่จะได้รับการยกเว้นความผิดหรือได้รับการยกเว้นโทษตามกฎหมาย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ศาลก็จะมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยศาลจะใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษให้เหมาะสมแก่ตัวจำเลยและสอดคล้องกับลักษณะแห่งการกระทำที่เป็นความผิดโดยคำนึงถึงอัตราโทษที่ได้สัดส่วนกับลักษณะของการกระทำเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมตามเจตนารมณ์ของการลงโทษ ส่วนราชทัณฑ์ จะเป็นองค์กรสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมที่รับผิดชอบในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลหรือกฎหมายอื่นใด ซึ่งบัญญัติให้อ่านาไว้ เพื่อควบคุมดูแลและแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม และเพื่อเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม

จะเห็นได้ว่าตำรวจมีบทบาทที่สำคัญกับสังคมเป็นอย่างมาก และมีอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนานทั้งในและต่างประเทศ และด้วยขอบเขตของภารกิจและหน้าที่หลักที่ชัดเจนจึงทำให้นิยามเกี่ยวกับหน้าที่และภารกิจของตำรวจ ไม่เปลี่ยนแปลงหรือมีการปรับเปลี่ยนนิยามไปมากนัก ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสาระสำคัญเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของตำรวจถือว่ายังคงเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง อาจมีเพียงรายละเอียดของภารกิจปลีกย่อยเพิ่มเติม ซึ่งเป็นภารกิจสนับสนุนให้การทำงานในภารกิจหลัก ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น ซึ่งสามารถสรุปภารกิจและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตำรวจไทยได้ดังนี้

1. การป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention)
2. การปราบปรามอาชญากรรม (Crime Repression)
3. การสืบสวนสอบสวนจับกุมฟ้องร้องผู้กระทำความผิด (Apprehension of Offenders)
4. การค้นหาทรัพย์สินสูญหาย หรือถูกประทุษร้าย (Recovery of Property)
5. การรักษาข้อระเบียบต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับอาชญากรรม เช่น จัดการจราจร
6. การรับแจ้งความและให้บริการช่วยเหลือประชาชน
7. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล เช่น การอารักขาส่วนบุคคล
8. การเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อประชาชน
9. การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม³

³กองวิจัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ , รายงานผลการศึกษาโครงการประเมินประสิทธิภาพสถานีตำรวจและความพึงพอใจของประชาชน ประจำปีงบประมาณ 2553 , กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2553 , หน้า 11.

2.2 นโยบายการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่ดูแลกิจการตำรวจในประเทศไทย เป็นส่วนราชการระดับกรม มีฐานะเป็นนิติบุคคลและอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติเมื่อ พ.ศ. 2541 จากการโอนกรมตำรวจกระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัย ต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ ตลอดจนการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความสงบเรียบร้อย การรักษาความปลอดภัยของประชาชน การรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักร และช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย โดยมีวิสัยทัศน์ ค่านิยมองค์การและพันธกิจ ดังนี้⁴

วิสัยทัศน์

“เป็นตำรวจมืออาชีพ เพื่อความผาสุกของประชาชน”

ตำรวจมืออาชีพ ต้องเป็นข้าราชการตำรวจที่มีความรู้ ความสามารถ รู้ลึก รู้รอบ รู้จริง ในงานที่ทำและต้องเป็นคนดีมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ ซื่อตรง อดทน เสียสละ ต้องขยัน และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องตระหนักเสมอว่า เป้าหมายการทำงานของตำรวจคือ ความผาสุกของประชาชน

ค่านิยม

ค่านิยม (Core Values) หมายถึง ความคิดหรือความเชื่อร่วมกันขององค์การ ซึ่งได้รับการพิจารณาแล้วว่า มีคุณค่า มีประโยชน์ ถูกต้องเหมาะสม ดึงตาม สมควรประกาศไว้เพื่อกำกับให้บุคลากรในองค์การยึดถือและประพฤติปฏิบัติตาม อันได้แก่

- สมรรถนะ (Competency)
- สุจริต เป็นธรรม (Overall Fairness)
- ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People Oriented)
- บริการด้วยใจ (Service Mind)

สมรรถนะ (Competency) หมายถึง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการทำงานของบุคคลให้ประสบผลสำเร็จสูงกว่ามาตรฐานทั่วไป

⁴ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ , ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2564 , ธันวาคม 2544 , หน้า 9.

สุจริตเป็นธรรม (Overall Fairness) หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส เสมอภาคเที่ยงธรรม สามารถตรวจสอบได้

ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People Oriented) หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจ ทั้งอำนาจความสะดวก และตอบสนองความต้องการของประชาชน

บริการด้วยใจ (Service Mind) หมายถึง การมีจิตสำนึกและให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจอย่างเท่าเทียมกัน

พันธกิจ

1. ถวายความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์และพระราชอาคันตุกะ ให้บังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. บังคับใช้กฎหมาย อำนาจความยุติธรรม ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคเป็นธรรม ตามหลักธรรมาภิบาล
3. รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและชุมชน และรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักรให้เป็นที่ยึดมั่นและศรัทธา
4. ร่วมกันสร้างเครือข่ายชุมชนและองค์การทุกภาคส่วน ในการแก้ไขปัญหาของสังคม โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง
5. พัฒนาบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งขององค์กร
6. ปฏิบัติภารกิจและช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามนโยบายรัฐบาลให้เกิดผลสัมฤทธิ์

2.2.1 ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2564

แนวทางที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติใช้ในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เกิดจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัจจัยคุกคามจากสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จนได้ซึ่งยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อได้ขับเคลื่อนองค์การไปสู่การ “เป็นตำรวจมืออาชีพ เพื่อความผาสุกของประชาชน” ดังนี้⁵

⁵ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ , ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2564 , ธันวาคม 2544 , หน้า 11-18.

**ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ยกระดับขีดความสามารถในการปฏิบัติการหลักเพื่อ
ตอบสนองนโยบายรัฐบาล**

เป้าประสงค์ : 1.1 การกิจที่ได้รับมอบหมายเกิดผลสัมฤทธิ์

กลยุทธ์ 1.1.1 เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ
ตอบสนองต่อการกิจตามนโยบายรัฐบาล โดยมุ่งเน้นภารกิจ
สำคัญ ดังนี้

- 1) ปกป้อง เทิดทูน พิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์
- 2) ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- 3) แก้ไขปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 4) รักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว
- 5) ควบคุมปราบปรามแรงงานต่างด้าว
- 6) ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะเฉพาะทาง
- 7) ปฏิบัติการด้านต่างๆ ที่กระทบต่อความมั่นคง
- 8) เตรียมความพร้อมขององค์การเพื่อรองรับการเข้าสู่
ประชาคมอาเซียน
- 9) รักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อความปลอดภัยในชีวิต
และทรัพย์สินของประชาชน

เป้าประสงค์ : 1.2 ลดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชน

กลยุทธ์ - เพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่
สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน ชุมชนและที่มีผลกระทบต่อสังคมในทุกระดับ

เป้าประสงค์ : 1.3 มีระบบและกระบวนการที่ตอบสนองนโยบายรัฐบาลที่มี
ประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ 1.3.1 ปรับปรุง พัฒนาระบบงานและกระบวนการของหน่วยงาน
รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพ

1.3.2 ประชาสัมพันธ์กระบวนการและมาตรการในการดำเนินงาน
ให้แก่ประชาชนได้รับรู้

เป้าประสงค์ : 1.4 มีเทคโนโลยี อุปกรณ์และเครื่องมือพิเศษ รวมทั้งระบบสารสนเทศอัจฉริยะ

- กลยุทธ์**
- 1.4.1 นำระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสมมาใช้ในการปฏิบัติงาน
 - 1.4.2 พัฒนาคุณภาพของระบบฐานข้อมูลสารสนเทศให้ครบถ้วนทันสมัย มีการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก
 - 1.4.3 กำหนดกรอบอัตราและจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้พิเศษ ที่ทันสมัยให้เพียงพอและเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน
 - 1.4.4 พัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้พิเศษ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การพัฒนางานตำรวจให้โปร่งใส มีมาตรฐาน

- เป้าประสงค์ :** 2.1 สังคมและประชาชนเชื่อมั่นต่อองค์การตำรวจ
- กลยุทธ์**
- 2.1.1 พัฒนาระบบการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน ทั้งจากภายในและภายนอกองค์การ
 - 2.1.2 นำมาตรการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบมาบังคับใช้กับข้าราชการตำรวจที่ประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง
 - 2.1.3 มุ่งมั่นทำงานเพื่อภาพลักษณ์ของตำรวจให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและประชาชน
 - 2.1.4 เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์การ โดยยึดถือศักดิ์ศรี จริยธรรม และหลักภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม
 - 2.1.5 เสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมข้าราชการตำรวจในทุกระดับ

- เป้าประสงค์ :** 2.2 ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของตำรวจ
- ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการและการปฏิบัติงานของตำรวจ
 - ลดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชน
- กลยุทธ์**
- 2.2.1 ให้ความสำคัญกับการให้บริการด้วยความรวดเร็ว ถูกต้องเป็นธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

- 2.2.2 เพิ่มขีดความสามารถของสถานีตำรวจในทุกมิติ
- 2.2.3 ปรับทัศนคติและวิธีการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ โดยยึดประชาชนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง
- 2.2.4 นำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ
- 2.2.5 ดำเนินกิจกรรมที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม

เป้าประสงค์ : 2.3 มีกระบวนการที่โปร่งใสมีมาตรฐาน

- มีกระบวนการที่มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ

กลยุทธ์ - มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

2.3.1 กำหนดกรอบมาตรฐานและปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนกระบวนการและระยะเวลาในการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจและงานบริการประชาชน

2.3.2 ปรับปรุง พัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจ และงานบริการประชาชน

2.3.3 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กรอบมาตรฐานขั้นตอนกระบวนการและระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้ประชาชนรับรู้โดยใช้สื่อต่าง ๆ

2.3.4 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามมาตรฐานคู่มือการปฏิบัติงานที่กำหนด

2.3.5 เสริมสร้างและพัฒนาข้าราชการตำรวจให้มีวินัยและเคร่งครัดต่อคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณของตำรวจ

2.3.6 พัฒนางานตรวจสอบภายใน ให้เป็นไปตามแนวทางประกันคุณภาพการตรวจสอบภายในภาครัฐ

เป้าประสงค์ : 2.4 บุคลากรและหน่วยงานมีครุภัณฑ์ ยุทโธปกรณ์ ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศเพียงพอตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน

กลยุทธ์ 2.4.1 กำหนดกรอบอัตรากำลัง ยุทโธปกรณ์ ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย มีความเหมาะสม ตามมาตรฐานที่กำหนด

2.4.2 จัดหา ปรับเปลี่ยน และแจกจ่ายครุภัณฑ์ฯ ตามข้อ 1 ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติ

2.4.3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อการใช้ประโยชน์มีความสะดวกต่อการจัดเก็บข้อมูล และสามารถพัฒนาให้เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอก

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายการปฏิบัติงานของตำรวจ

เป้าประสงค์ : 3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและให้บริการมีความเข้มแข็ง

กลยุทธ์ - ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

เป้าประสงค์ : 3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและให้บริการมีความพึงพอใจ

กลยุทธ์ 3.2.1 ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูเกียรติและ/หรือให้รางวัลตอบแทน คุณความดีแก่ประชาชน เครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ

3.2.2 สนับสนุนเงินค่าตอบแทนและสวัสดิการให้กับประชาชนและเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชนตามความเหมาะสม

3.2.3 ปรับปรุง พัฒนารูปแบบ วิธีการปฏิบัติ ตลอดจนแนวทางการประเมินผลการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนให้มีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่

เป้าประสงค์ : 3.3 กฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชน

กลยุทธ์ 3.3.1 บูรณาการกลไกที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกองค์การ ให้มีการเชื่อมโยงการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชนให้มีเอกภาพ ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน

3.3.2 ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดโอกาสให้ประชาชนเครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชน

เป้าประสงค์ : 3.4 หน่วยงานและบุคลากรนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและให้บริการประชาชน

- กลยุทธ์**
- 3.4.1 ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของข้าราชการตำรวจและเป้าหมายการทำงานของหน่วยงานทุกระดับให้ยึดถือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำงานตามแนวคิด Community Policing
 - 3.4.2 จัดทำฐานข้อมูลในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ทะเบียนอาชญากรรมเครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชน ประเภทและชนิดของกิจกรรมที่ดำเนินการ และให้สามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานอื่น ๆ
 - 3.4.3 ปรับโครงสร้างหน่วยงานและระบบตำแหน่งให้สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การสร้างความเข้มแข็งในการบริหาร

- เป้าประสงค์ :** 4.1 การบริหารโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
- กลยุทธ์**
- 4.1.1 การบริหารที่มุ่งเน้นผลงานตามแผนยุทธศาสตร์
 - 4.1.2 พัฒนาระบบการจัดทำแผนงานงบประมาณ ขับเคลื่อนติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งในระดับองค์กรและระดับบุคคลให้มีประสิทธิภาพ
 - 4.1.3 พัฒนาระบบการและโครงสร้างองค์กรให้มีความสอดคล้องต่อความเปลี่ยนแปลง

เป้าประสงค์ : 4.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- กลยุทธ์**
- 4.2.1 สร้างบรรยากาศแวดล้อมให้มุ่งใจต่อการปฏิบัติงาน
 - 4.2.2 สร้างวัฒนธรรมขององค์กรให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน
 - 4.2.3 วางระบบการจัดการด้านสวัสดิการ ให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

- 4.2.4 พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลให้มีความเจริญก้าวหน้า
ในหน้าที่ยึดหลักสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ ความ
โปร่งใสและเป็นธรรม
- 4.2.5 ปรับปรุงเงินเดือน และค่าตอบแทน ให้เหมาะสมกับวิชาชีพ
สายงานและความเสี่ยงภัย เพื่อให้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่าง
มีเกียรติและสมศักดิ์ศรี
- 4.2.6 จัดทำและพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานภายในองค์กร
- 4.2.7 พัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลให้มีขีด
ความสามารถสูง เพื่อให้คนดีและคนเก่งได้รับการส่งเสริม
อย่างต่อเนื่อง
- 4.2.8 ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและจิตใจ
- 4.2.9 ส่งเสริม แนะนำ ฝึกอบรม ให้ความรู้ทักษะ ทางด้านวิชาชีพ
และการดำรงชีวิต เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่
บุคลากรก่อนเกษียณอายุราชการ
- 4.2.10 สร้างจิตสำนึกของบุคลากรให้ทุ่มเทและอุทิศตนในการ
ทำงาน โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและต้นทุนในการทำงาน
เพื่อให้ผลงานมูลค่าเพิ่มขึ้น

เป้าประสงค์ : 4.3 กระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

- กลยุทธ์**
- 4.3.1 พัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านยุทธศาสตร์ ด้าน
งบประมาณ ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านเทคโนโลยี
สารสนเทศและด้านการตรวจราชการ
 - 4.3.2 กำหนดแผนการจัดหาและทดแทนสถานที่ทำการ บ้านพัก
ยุทโธปกรณ์ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะที่
จำเป็นและเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่
 - 4.3.3 สร้างจิตสำนึกของบุคลากรในการใช้งบประมาณ ทรัพย์สิน
และสิ่งของหลวง

เป้าประสงค์ : 4.4 ข้าราชการตำรวจมีสมรรถนะสูงในการปฏิบัติหน้าที่และนำ
ระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ

- กลยุทธ์**
- 4.4.1 พัฒนาหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมทุกระดับให้
สอดคล้องสนับสนุนยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

4.4.2 พัฒนารูปแบบ วิธีการและวางระบบในการพัฒนาบุคลากร
ให้มีความครอบคลุมและต่อเนื่องภายใต้ข้อจำกัดด้าน
งบประมาณ

4.4.3 ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับ
สถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ในกระบวนการ
ยุติธรรม

2.2.2 นโยบายการบริหารราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีประกาศ เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2554 ให้ใช้
ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2555 - 2564 เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุ
เป้าหมายตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้น อาศัยอำนาจตามมาตรา 11 แห่ง
พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงได้จัดทำนโยบายการ
บริหารราชการขึ้น ให้เป็นไปตามคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23
สิงหาคม 2554 และยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2555-2564 ซึ่งคณะกรรมการ
นโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) ได้ให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2554 เพื่อให้
หน่วยงานในสังกัด ทราบถึงนโยบายการบริหารราชการและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่าง
ชัดเจน เป็นรูปธรรมและบังเกิดผลในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ทุกหน่วยงานใน
สังกัด นำนโยบายการบริหารราชการ ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานตามภารกิจหน้าที่ความ
รับผิดชอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชนต่อไป สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
จึงได้ออกคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 553/2555 เรื่อง ให้ปฏิบัติตามนโยบายการบริหาร
ราชการ

โดยนโยบายการบริหารราชการของพลตำรวจเอก อุดุลย์ แสงสิงแก้ว ผู้บัญชาการ
ตำรวจแห่งชาตินั้น มุ่งเน้นไปสู่วิสัยทัศน์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ว่า “เป็นตำรวจมืออาชีพ เพื่อ
ความผาสุกของประชาชน” โดยในส่วนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม
จะปรากฏอยู่ในนโยบายการบริหารราชการ ข้อ 3.1.3 เรื่องป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
โดยได้กำหนดนโยบายไว้ดังนี้

1) ควบคุมและลดความรุนแรงของอาชญากรรมให้ประชาชนรู้สึกว่าจะไม่เป็น
ภัยคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สิน

2) ป้องกันอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม โดยการจัดระเบียบพื้นที่เสี่ยง
และแหล่งมั่วสุม เพื่อตัดช่องโอกาสและไม่เป็นแหล่งบ่มเพาะต่อการก่ออาชญากรรม

3) พัฒนาระบบงานสายตรวจให้มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพในการ
ระงับเหตุและบริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว

4) พัฒนาระบบศูนย์รับแจ้งเหตุทุกระดับ โดยเฉพาะศูนย์รับแจ้งเหตุฉุกเฉิน
191 รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่หรือชุดปฏิบัติการที่มีความพร้อม สามารถตอบสนองการรับแจ้งเหตุเข้าไป
ช่วยเหลือ และแก้ปัญหาได้ทันเหตุการณ์

5) ยกระดับขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อ
นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ โดยการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ป้องกัน
ไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ได้รับความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึง ทันเหตุการณ์

6) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เช่น
ระบบโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ระบบบอกตำแหน่งพิกัด (GPS) การประยุกต์ใช้โปรแกรมใช้งานบน
โทรศัพท์มือถือ ฯลฯ

7) สร้างทีมงานวิเคราะห์อาชญากรรมในทุกระดับ เพื่อให้ทราบถึง
สถานการณ์ แนวโน้ม แผนยุทธศาสตร์ และนำมาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

8) จัดระเบียบสังคมและเข้มงวดกวดขันอบายมุขในพื้นที่อย่างจริงจัง

9) เสริมสร้างการมีส่วนร่วม เครือข่ายภาคประชาชนและบูรณาการทุกภาค
ส่วน โดยเน้นชุมชนเข้มแข็งในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและสร้างจิตสำนึกให้
ประชาชนทุกคนมีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ปัญหาอาชญากรรม ตามหลักการที่ว่า
ประชาชน คือ ตำรวจคนแรก

10) ผลักดันให้มีมาตรการทางกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับที่
เอื้ออำนวยต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในสถานประกอบการ เขตชุมชนและเขตที่อยู่
อาศัยหนาแน่นมาก

2.2.3 แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2552-2555

แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2552-2555 ที่ออกตาม
พระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานกิจการ
ยุติธรรมกระทรวงยุติธรรม มีกรอบแนวคิดพื้นฐานการดำเนินงาน 4 ประการ ได้แก่

1. อัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า
“กฎหมายนั้นไม่ใช่ตัวความยุติธรรมเป็นแต่เพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับใช้ในการรักษาและอำนวย
ความยุติธรรมเท่านั้น การใช้กฎหมายจึงต้องมุ่งหมายใช้เพื่อรักษาความยุติธรรม ไม่ใช่เพื่อรักษาตัวบท
ของกฎหมายเอง และการรักษาความยุติธรรมในแผ่นดิน ก็มีได้มีวงแคบอยู่เพียงแค่ขอบเขตของ

กฎหมาย หากต้องขยายออกไปให้ถึงศีลธรรมจรรยา ตลอดจนเหตุและผลตามเป็นจริงด้วย...” เป็นหลักปรัชญานำทาง

2. เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมสะท้อนความต้องการสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานและการให้บริการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ เสมอภาคและเท่าเทียมแก่ประชาชน

3. ให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการอำนวยความสะดวก ยุติธรรม รวมทั้งการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ประชาชนสามารถได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึงโปร่งใส เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ

4. เน้นการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้ครอบคลุมในด้านต่างๆ ทั้งกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทางแพ่งและทางปกครอง

สำหรับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติพ.ศ. 2552 - 2555 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่คาดหวังหรือภาพที่อยากเห็นในช่วงระยะเวลา 10 - 15 ปีคือ “ระบบการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย ถูกต้องโปร่งใส เป็นธรรมและมีความเป็นสากล ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการงานยุติธรรมได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เสียค่าใช้จ่ายน้อยและเสมอภาค ก่อให้เกิดสังคมที่มีความปลอดภัย สงบเรียบร้อยและสมานฉันท์”

พันธกิจ

บูรณาการและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

วัตถุประสงค์

1) เพื่อแสดงทิศทางการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมของประเทศที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2) เพื่อเป็นกรอบแนวทางการร่วมมือในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปโดยสอดคล้องกันและมีประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมแก่ประชาชน ตลอดจนใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

เป้าหมายหลัก

เป้าหมายที่ 1 ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวกรวดเร็วและมีความพึงพอใจ

เป้าหมายที่ 2 อาชญากรรม ข้อพิพาท ข้อร้องเรียนต่าง ๆ ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมลดลง

เป้าหมายที่ 3 กฎหมายมีการบังคับใช้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม

เป้าหมายที่ 4 ประชาชนมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ศรัทธาและเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

ยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงาน

เพื่อให้การพัฒนาระบบงานยุติธรรมของประเทศในอนาคตข้างหน้า บรรลุเป้าหมายหลัก สอดคล้องกับพันธกิจและผลักดันให้บังเกิดผลตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้จึงเห็นควรกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานไว้รวม 5 ยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรมและลดการเกิดข้อพิพาท

เพื่อเสริมสร้างให้คนในสังคมมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงเรื่องความยุติธรรม ความเป็นธรรม และสมานฉันท์รู้จักป้องกัน ฝ่าระวังและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม มีทักษะพื้นฐานในการยุติข้อพิพาทและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้โดยสันติวิธี

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการประนอมข้อพิพาทและกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและได้รับความยุติธรรมจากหลายช่องทางอย่างเหมาะสม เป็นการลดปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลหรือกระบวนการยุติธรรม ลดระยะเวลาและภาระค่าใช้จ่ายทั้งของภาครัฐและประชาชน ยุติความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและบทบาทของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ

เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ได้แก่ ภาคประชาชนองค์กรท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรเอกชน สถาบันการศึกษาและสื่อมวลชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทที่เหมาะสมในกระบวนการยุติธรรมและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบงานยุติธรรม

เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระบบการบริหารงานและจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัยตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการและการส่งเสริมคุณธรรม

เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการความยุติธรรมที่สะดวก รวดเร็ว เสียค่าใช้จ่ายน้อยและมีความพึงพอใจ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีจริยธรรม คุณธรรม และมีจิตสำนึกที่ดีควบคู่กับการพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานที่กำหนด

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายของตำรวจ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าภาระหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมคือ การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเสมอภาค ซึ่งจะนำไปสู่การควบคุมการกระทำความผิดในสังคมได้ตามความมุ่งหมาย สำหรับลักษณะที่สำคัญเกี่ยวกับปรัชญาการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมสังคมมีอยู่สามประการ

1. รัฐเป็นผู้ใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมความประพฤติและคุ้มครองพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิกในสังคมตามหลักกฎหมายมหาชนในฐานะที่รัฐมีอำนาจเหนือราษฎรมิได้รวมถึงกฎหมายเอกชนอันเป็นกฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรในฐานะเท่าเทียมกัน
2. รัฐเป็นผู้ได้รับอาณัติมอบหมาย (Mandate) จัดสรรเจ้าหน้าที่ควบคุมรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความผาสุกของชุมชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัด
3. การบังคับใช้กฎหมายจะต้องบังคับใช้แก่สมาชิกในสังคมโดยเสมอภาค ภายใต้หลักนิติธรรม (Justice Under Law) ปราศจากความลำเอียงหรือรังเกียจเด็ดฉันทิโดยสิ้นเชิง

หลักเกณฑ์ทั้งสามประการดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มชัดว่า กฎหมายเป็นเครื่องมือควบคุมการกระทำความผิดในสังคมที่สำคัญอย่างยิ่ง แต่ความสงบสุขและความปลอดภัยในสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็โดยประชาชนแต่ละคนในสังคมต้องเคารพกฎหมายบ้านเมืองด้วยและเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องดำเนินการกับผู้กระทำความผิดอย่างเที่ยงตรงและเที่ยงธรรม นอกจากนั้นก็ยังต้องกำหนดมาตรการป้องกันภัยทางสังคมโดยเด็ดขาดและยุติธรรม เพื่อรักษาไว้ซึ่งหลักการ (Rule of Law) ที่สอดคล้องกับครรลองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในลักษณะประสานประโยชน์ระหว่างกฎหมายและความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคม (Law, Order, and Justice) และเพื่อให้การบริหารงานยุติธรรมเป็นไปตามความมุ่งหมายของการบังคับใช้กฎหมายในอันที่จะควบคุมการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในสังคม นำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและป้องกัน

ภัยอันตรายที่เกิดขึ้นแก่สมาชิกในสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

ในทางทฤษฎีรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป จะเป็นรูปแบบตามแนวความคิดของ Professor Herbert Packer ได้แก่ ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (Due Process) และทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control)⁶

2.3.1.1 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (Due Process)

ทฤษฎีนี้จะเน้นหนักในด้านการคุ้มครองสิทธิบางประการของบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่าการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาโดยใช้ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมนั้น รูปแบบของการดำเนินคดีจะอยู่ในลักษณะที่ยึดถือกฎหมายเป็นสำคัญ และมุ่งเน้นถึงหลักกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล บุคคลใดจะถือว่าเป็นผู้กระทำความผิด บุคคลนั้นจะต้องถูกตัดสินโดยศาล และวิธีการในการดำเนินคดีจะต้องเป็นไปอย่างถูกต้อง บริสุทธิ์ ยุติธรรม ไม่มีอคติหรือไม่ใช้อำนาจไปในทางที่มีชอบ บุคคลที่ยังเป็นผู้บริสุทธิ์จะได้รับความคุ้มครอง แต่บุคคลที่กระทำความผิดก็ย่อมต้องได้รับการลงโทษ หัวใจสำคัญของทฤษฎีนี้ก็คือ ในการพิสูจน์ความผิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง บุคคลนั้นจะถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่เสมอ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง สำหรับวิธีการหรือรูปแบบในการตรวจสอบก็ย่อมต้องเป็นไปด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม

ในส่วนการดำเนินคดีตามแนวความคิดของทฤษฎีนี้ ผู้ต้องหาจะไม่ถูกส่งผ่านไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก โดยมากจะมีอุปสรรคเข้ามาขัดขวาง เนื่องจากทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมนี้ให้ความสำคัญในเรื่องหลักนิติธรรม (Rule of law) มากกว่าการควบคุมอาชญากรรม เนื่องจากการไม่เชื่อว่าการควบคุมอาชญากรรมจะมีประสิทธิภาพ ป้องกันหรือปราบปรามมิให้เกิดอาชญากรรมได้ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงของเจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมเห็นว่าขั้นตอนในการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจเกิดจากการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยไม่ชอบก็ได้ เช่น อาจเกิดจากวิธีการล่อลวงให้ข้อ หรือการสร้างพยานหลักฐานใหม่ๆ ขึ้นมา ทำให้ข้อเท็จจริงที่ได้มาโดยมิชอบนั้นไม่สามารถนำมาใช้ได้ ดังนั้นจากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นชัดเจนว่าทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่มุ่งคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของบุคคลเป็นอย่างมาก และศาลคือผู้ที่将使ความยุติธรรมได้ดีที่สุด สำหรับ

⁶ ประธาน วัฒนวานิช, “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม”, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กันยายน - พฤศจิกายน , 2520), หน้า 150.

การดำเนินคดีก็ต้องดำเนินคดีให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง ตามกระบวนการนิติธรรมและทฤษฎีนี้จะไม่ยอมรับวิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมาย เช่น การล่อซื้อหรือการหลอกลวง ฯลฯ

ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมนี้ยึดถือแนวทางที่จะให้ได้มาซึ่งความเป็นธรรม ควบคู่ไปกับวัตถุประสงค์ในเรื่องของการควบคุมอาชญากรรม และหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของศาล ก็คือ การที่จะก่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยคำนึงถึงวิธีการ รูปแบบ ในการแสวงหาพยานหลักฐาน สืบสวน สอบสวน ของเจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ ฯลฯ โดยหลักแล้วบุคคลจะไม่ถูกพิจารณาหรือลงโทษเพียงเพราะว่ามีการกล่าวหาหรือเพียงเพราะมีพยานหลักฐานว่าเขาได้กระทำเท่านั้น แต่จะต้องผ่านการพิจารณาพิพากษาพิเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วน ทั้งในแง่ความถูกต้องและการคุ้มครองสิทธิของบุคคล ศาลจะต้องทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางที่จะต้องตรวจสอบวินิจฉัยข้อเท็จจริง และศาลจะไม่ยอมรับการได้มาซึ่งพยานหลักฐานโดยวิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมายและอาจจะพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องหาไปได้

2.3.1.2 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control)

หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็คือ การควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งความสงบสุข เป็นระเบียบเรียบร้อยของคนในสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการมาตรการหรือหลักการ นโยบายที่แน่นอนมีประสิทธิภาพ โดยมีมุ่งควบคุม ปราบปรามและลงโทษอาชญากรรมที่กระทำความผิดอย่างจริงจัง เนื่องจากการกระทำของเหล่าอาชญากรรมเหล่านั้นกระทบกระเทือนต่อความมั่นคง ความสงบสุขของประเทศชาติ อีกทั้งสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้สุจริตถูกกระทบกระเทือน และถูกคุกคามจากภัยอาชญากรรม ดังนั้นถ้าหากกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงพอที่จะใช้ในการปราบปรามอาชญากรรม ก็จะก่อให้เกิดความไม่น่าเชื่อถือของกฎหมาย ประชาชนโดยทั่วไปขาดความเกรงกลัว ผู้ที่เคารพปฏิบัติตามกฎหมายก็จะกลายเป็นผู้ที่จะต้องเสียเปรียบ ถูกฉ้อโกงสิทธิ เสรีภาพ ถูกกรรไกรผลประโยชน์และล่วงละเมิดเกิดความไม่สงบและเรียบร้อยทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน

กระบวนการทางอาญาของรัฐจะต้องให้หลักประกันต่อสังคม และการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ เราจะต้องปรับปรุงและเพิ่มพูนประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม เช่น การสืบสวน การดำเนินคดีอาญา การพิสูจน์ความผิดและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดซึ่งถูกศาลพิพากษาลงโทษแล้วอย่างได้ผล กระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการจับกุมผู้กระทำผิดและการพิพากษาผู้กระทำผิดสูง โดยการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัดการดำเนินตามขั้นตอนต่างๆในกระบวนการยุติธรรมจะต้องมีความรวดเร็วและแน่นอน ขั้นตอนในกระบวนการทางอาญา

จะต้องไม่มีแบบพิธีที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดี การค้นหาข้อเท็จจริงในคดีจะพยายามให้ยุติในขั้นต้นของกระบวนการยุติธรรมให้มากที่สุด ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การดำเนินงานตามขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรม ควรจะอยู่ภายใต้อำนาจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นส่วนใหญ่ โดยความมุ่งหมายของรูปแบบนี้ก็คือ ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมจะต้องรวบรัด สม่่าเสมอ ไม่หยุดชะงัก มีประสิทธิภาพและต้องยอมรับว่า การค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือได้

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมนี้ มุ่งเน้นต่อการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมที่สำคัญ โดยที่จะเน้นหนักต่อการปราบปรามอาชญากรรมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง แต่สำหรับในส่วนของการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของบุคคล สำหรับทฤษฎีนี้แล้วจะพิจารณาในเรื่องดังกล่าวเป็นลำดับรองลงไป หรืออาจจะกล่าวเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจได้ว่า หากเราสามารถควบคุมและป้องกันอาชญากรรมได้ สังคมก็จะเกิดความสงบสุขเป็นระเบียบเรียบร้อย และเมื่อสังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยก็เท่ากับเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไปโดยปริยาย ดังนั้น โดยลักษณะ รูปแบบและวิธีการดำเนินงานตามทฤษฎีนี้ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมจะดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ไม่หยุดชะงัก เป็นการได้ตอบกับปัญหาอาชญากรรมอย่างเฉียบขาด มีการเปิดให้ใช้โอกาสในการพิจารณา หรือใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างขวาง รวมถึงการกลั่นกรองข้อมูลพยานหลักฐานในขั้นการปฏิบัติการ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งหมายถึง การพิจารณาและการตัดสินใจว่าจะให้ปล่อยตัวผู้ต้องหา หรือลงโทษผู้กระทำผิด ก็จะกระทำโดยเร็ว ไม่มีกระบวนการต่างๆ มากมายขัดขวาง โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่าตำรวจและอัยการสามารถที่จะวินิจฉัยความถูกต้องในขั้นต้นได้อย่างที่ Herbert Packer ได้กล่าวยืนยันในเรื่องนี้ไว้ว่า “กระบวนการกลั่นกรองควรจะถูกดำเนินการโดยตำรวจและอัยการ ซึ่งเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือว่าจะสามารถที่จะระบุตัวผู้กระทำความผิดได้อย่างแน่นอน”⁷

2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรม

แนวความคิดของ Brantingham และ Faust ได้กล่าวไว้ว่า การป้องกันปัญหาอาชญากรรม สามารถที่จะกระทำได้สามแนวทางด้วยกัน คล้ายๆ กับการป้องกันโรคหรือสุขภาพของคนเราการป้องกันเช่นนี้ คือ การป้องกันในขั้นแรก (Primary prevention) การป้องกันในระยะที่สอง (Secondary prevention) และ การป้องกันในขั้นที่สาม (Tertiary prevention) การป้องกันโรคในขั้นต้นแรก คือ การให้วัคซีนป้องกันโรค รวมทั้งการให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพร่างกาย

⁷ Herbert Packer, The Limits of the Criminal Sanction, Standford, 1968 , p. 160.

ให้ถูกสุขอนามัย โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ให้คำแนะนำ การป้องกันในขั้นที่สอง คือ การป้องกันที่นอกเหนือจากการป้องกันที่สังคมหรือรัฐได้กระทำอยู่แล้วในเวลานั้น และนอกจากนั้น จะต้องมุ่งความสนใจไปที่ผู้ป่วยแต่ละรายรวมทั้งสถานการณ์ของโรคที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดว่า เป็นอาการของโรคที่เกิดขึ้นแล้ว รวมไปถึงการค้นหาสมมติฐานของโรคในแต่ละโรคและจะต้องมีระบบเตรียมการในการตรวจหาสมมติฐานของโรคดังกล่าวเป็นอย่างดีด้วย การป้องกันในขั้นที่สาม คือ การป้องกันในส่วนที่เหลือจากขั้นที่หนึ่ง และขั้นที่สอง คือ การป้องกันจากผู้ป่วยที่เป็นโรคชัดเจนหรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการเฝ้าระวังรักษาผู้ป่วยให้หายขาด ไม่ให้เป็นโรคอีกครั้ง การป้องกันปัญหาอาชญากรรมก็เช่นเดียวกันสามารถจะนำรูปแบบและวิธีการป้องกันโรคในทางการแพทย์มาใช้ในการป้องกันดังกล่าวนี้ได้⁸

การป้องกันอาชญากรรมในขั้นแรก (Primary Crime Prevention)

รูปแบบในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในขั้นนี้มีหลายรูปแบบ ในที่นี้จะหมายถึง การออกแบบสิ่งแวดล้อม (Environment design) การเฝ้าระวังของเพื่อนบ้าน (Neighborhood watch and citizen patrol) , การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมและการป้องกันอาชญากรรม (Education about crime and crime prevention) ระบบความปลอดภัยส่วนบุคคล (Private security)

การออกแบบสิ่งแวดล้อม (Environment design) หมายถึง เทคนิคต่างๆ ในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม เป้าหมายของเทคนิคเหล่านี้ก็เพื่อทำให้ผู้กระทำ ผิดได้ยากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ยังหมายรวมถึงการเฝ้าระวังให้กับประชาชนผู้อยู่อาศัย การสร้างความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้แพร่หลายออกไปมากยิ่งขึ้น การวางแผนในการปลูกสร้างอาคารที่อยู่อาศัยให้ง่ายต่อการมองเห็น การติดตั้งแสงสว่างให้เพียงพอและการติดตั้งแบบการลือคประตูล็อกลูกให้แข็งแรงมั่นคง และการทำเครื่องหมายลงบนทรัพย์สินของตนเองเพื่อให้ง่ายต่อการแยกแยะและจดจำ

การเฝ้าระวังของเพื่อนบ้าน (Neighborhood watch and citizen patrol) หมายถึง การเฝ้าระวังและการจัดสายตรวจเพื่อนบ้านเพื่อออกตรวจตรา และคอยสอดส่องดูแลซึ่งกันและกันเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนให้เสี่ยงต่อภัยอาชญากรรมให้น้อยลงโดยการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมและการป้องกันอาชญากรรม (Education about crime and crime prevention) หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ของงานยุติธรรมทางอาญาทั้งหลายทั้งปวงย่อมเกี่ยวข้องกับ การป้องกันปัญหาอาชญากรรมในขั้นแรกทั้งนั้น อย่างเช่น กิจกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การปรากฏ

⁸ Brantingham and Faust .(1976) A Conceptual Model of Crime Prevention . Crime Delinquency 22 , 1976 , pp 284-296 .

ตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ณ ที่ใดที่หนึ่งย่อมทำให้ประชาชนลดความหวาดกลัวอาชญากรรมลงไปในตัว ด้วย ทางด้านงานศาลและงานราชทัณฑ์ก็เช่นเดียวกัน ศาลและราชทัณฑ์ช่วยให้ผู้กระทำผิดยอมรับถึงความเสี่ยงต่อการกระทำผิดของตนเองเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เหล่านี้ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับการป้องกันในขั้นแรกทั้งสิ้น ส่วนภาครัฐก็จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันในขั้นแรกเหมือนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่นๆ คือ มีส่วนช่วยให้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับความรุนแรงของอาชญากรรมในปัจจุบันที่หน่วยงานยุติธรรมต่างๆ จะต้องเข้าควบคุมและแก้ไข ซึ่งจะทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถยอมรับความจริงอันนั้นได้

ระบบความปลอดภัยส่วนบุคคล (Private security) นั้น ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันกับการป้องกันในขั้นแรกเหมือนกัน คือ มีส่วนเกี่ยวข้องในรูปของการสนับสนุนหรือมีส่วนช่วยเหลือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่างๆ อย่างเป็นทางการในการข่มขู่และยับยั้งการกระทำผิดของอาชญากร

การป้องกันอาชญากรรมในเบื้องต้นหรือขั้นแรกจะเกี่ยวข้องกับการประเดิมปัญหาทางสังคมอย่างกว้าง ซึ่งประเดิมปัญหาเหล่านี้ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบน กล่าวคือ การป้องกันปัญหาเหล่านี้บางครั้งต้องป้องกันทางสังคม (Social prevention) กิจกรรมในการป้องกันทางสังคมเหล่านี้ได้แก่ การแก้ไขปัญหการว่างงาน การแก้ไขปัญหการด้อยการศึกษา การแก้ไขปัญหความยากจน นอกจากนั้น กิจกรรมเหล่านี้ยังหมายรวมถึงการแก้ไขพฤติกรรมเบี่ยงเบน โดยเน้นไปที่สาเหตุการเกิดพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งมีผลทำให้ปัญหาอาชญากรรมและความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมลดลงตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม การป้องกันปัญหาอาชญากรรมในขั้นแรกนี้ นอกจากจะเป็นการพยายามที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมอาชญากรรมดังกล่าวนี้แล้ว การติดตามพฤติกรรมดังกล่าวยังรวมทั้งการตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม (Victimization) อาจเป็นหนทางหนึ่งที่ลดความหวาดกลัวต่อปัญหาอาชญากรรมลงได้

การป้องกันอาชญากรรมในขั้นที่สอง (Secondary Crime Prevention)

หมายถึง การพยายามที่จะเข้าใจถึงศักยภาพในการกระทำผิดของผู้กระทำผิดแล้ว พยายามที่จะแทรกแซงหรือยับยั้งการกระทำผิดนั้นๆ หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การป้องกันในขั้นที่สองนี้หมายถึง ความสามารถของสังคมและกระบวนการยุติธรรมในการที่จะกำหนดประเดิมปัญหาและการคาดคะเนหรือทำนายปัญหาที่เป็นอยู่ในเวลานั้นได้อย่างถูกต้องแม่นยำมากน้อยเพียงใด เพราะการเข้าแทรกแซงปัญหาผู้กระทำผิดนั้นได้ ส่วนใหญ่มาจากการที่ได้คาดคะเนหรือทำนายปัญหาจากตัวผู้กระทำผิดนั้นๆ เป็นหลัก

ซึ่งรูปแบบในการป้องกันในขั้นที่สองนี้ก็คือ รูปแบบที่เรียกว่า การป้องกันจากสถานการณ์ที่เป็นจริงในเวลานั้น (Situational prevention) การป้องกันดังกล่าวนี้คือ การกำหนด

ประเด็นปัญหาให้เคลงหรือเด่นชัดขึ้น แล้วเข้าทำการแทรกแซงแก้ไขปัญหานั้นๆ ให้ได้ผล รูปแบบในการป้องกันดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขในระบบการตรวจตราสอดส่องในชุมชน (Surveillance) รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกิจกรรมที่สำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ด้วย กิจกรรมอันหนึ่งที่สำคัญ และมีความสัมพันธ์อย่างมากและมีความเหมาะสมกับการป้องกันในขั้นนี้มากที่สุดคือ กิจกรรมที่เรียกว่า “ตำรวจชุมชน” (Community Policing) ซึ่งเป็นวิธีการที่ต้องอาศัยชุมชนเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหานั้นโดยตรง โดยเฉพาะการอาศัยเพื่อนบ้านเข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า วิธีการนี้เป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมในการป้องกันอาชญากรรมในขั้นที่สองนี้มากที่สุด การป้องกันปัญหาอาชญากรรมในขั้นที่สองนี้ ได้ลอกเลียนแบบวิธีการในการป้องกันในขั้นแรกหลายวิธีการด้วยกัน แต่การป้องกันในขั้นนี้ก็มีข้อแตกต่างไปจากการป้องกันในแรกตรงที่ว่า การป้องกันในขั้นที่สอง เป็นการป้องกันจากสภาพปัญหาอาชญากรรมที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดหรือชัดเจนแล้วจึงพยายามเข้าดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น แต่การป้องกันในขั้นที่หนึ่งสามารถป้องกันได้ตั้งแต่สภาพของปัญหานั้นยังไม่เกิด และการป้องกันในขั้นที่สองนี้ไม่เพียงแต่จะป้องกันปัญหาอาชญากรรมหลักๆ ดังที่ได้กล่าวแล้วเท่านั้นยังหมายรวมถึงการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน รวมทั้งพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่างๆ ที่เป็นอันตรายต่อสังคมด้วย อย่างเช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งมึนเมา เป็นต้น ซึ่งจะเชื่อมโยงกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่นๆ อีกหลายรูปแบบ

การป้องกันอาชญากรรมในขั้นที่สาม (Tertiary Crime Prevention)

การป้องกันอาชญากรรมในขั้นนี้เป็นเรื่องของกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องเข้ามาดำเนินการในเรื่องดังกล่าว อย่างเช่น การจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการและการควบคุมกักขัง การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เหล่านี้ เป็นต้น การป้องกันในขั้นนี้ หัวใจหลักของการป้องกันคือ การป้องกันการกระทำผิดซ้ำ (Recidivism) ของผู้กระทำผิดไม่ให้กระทำผิดซ้ำขึ้นมาอีก กลยุทธ์หรือยุทธวิธีในการป้องกันในขั้นนี้ มีสองวิธีด้วยกัน วิธีแรกเรียกว่า การข่มขู่ยับยั้งเป็นกรณีพิเศษ (Specific deterrence) ส่วนวิธีที่สองเรียกว่า การลดความสามารถของผู้กระทำผิด (Incapacitation)

การข่มขู่ยับยั้งเป็นกรณีพิเศษ (Specific deterrence) หมายถึง ความพยายามที่จะป้องกันผู้ที่กระทำผิดไม่ให้กระทำผิดในรูปแบบอื่นๆ ซ้ำขึ้นมาอีก เป็นการวางบทกำหนดโทษแก่ผู้กระทำผิดเอาไว้ซึ่งจะทำให้ผู้กระทำผิดหวาดกลัวและรู้สึกสูญเสียอิสรภาพตามมาการลดความสามารถของผู้กระทำผิด (Incapacitation) เป็นการป้องกันอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้นมาอีกในอนาคต โดยอาศัยการควบคุมผู้กระทำผิดแต่ละคนในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นหลักวิธีการควบคุมที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายและเป็นหัวใจหลักของการลดขีดความสามารถของผู้กระทำผิดก็คือ การจำคุกหรือการกักขัง (Incapacitation) ซึ่งเป็นวิธีการที่จะสกัดกั้นการกระทำผิดของผู้กระทำผิดมิให้กระทำผิดซ้ำขึ้นมาอีกในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ส่วนวิธีการควบคุมอื่นๆ ของ Incapacitation คือ วิธีการที่เรียกว่า การตรวจ

ตราอย่างเข้มงวด (Intensive supervision) และการติดตามด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ Electronic monitoring⁹

Walter C. Reckless กล่าวว่า แนวทางการป้องกันอาชญากรรมประกอบด้วย 8 ประการดังนี้¹⁰

- 1) เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่น่าเชื่อถือของประชาชน
- 2) ประชาชนเคารพและยึดมั่นในกฎหมาย
- 3) กฎหมายจะต้องสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 4) ต้องมีการลงโทษอย่างจริงจังกับผู้กระทำผิดกฎหมาย
- 5) ครอบครัวทำหน้าที่ได้ครบถ้วนสมบูรณ์
- 6) สถาบันการศึกษาจะต้องช่วยดูแลและป้องกันปัญหาเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
- 7) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและชุมชนแออัดให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 8) บทบาทขององค์กรสงเคราะห์ในท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของชุมชนกับการป้องกันอาชญากรรม ผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การปรับกระบวนการทัศนกระบวนการยุติธรรมโดย ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2548) ในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาชุมชนกับกระบวนการยุติธรรมที่ว่า ประชาชนและชุมชนควรจะมีบทบาทอย่างไรบ้างในกระบวนการยุติธรรม ผลการวิจัยให้คำตอบว่า¹¹

ประการแรก ชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรมพื้นฐาน โดยป้องกันตนเอง ครอบครัวและชุมชนมิให้ประกอบอาชญากรรมและตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมด้วยการป้องกันและลดช่องว่างจากสภาพแวดล้อมอันเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเกิดอาชญากรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

⁹ อุณา เลิศโตมรสกุล และผศ.ดร.ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี, การศึกษาหาแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมแบบไม่เป็นทางการ: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร , กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการยุติธรรม , 2552 , หน้า 20.

¹⁰ Reckless ,Walter C. (1973) The Crime Problem ,California :Goodyear Publishing Co.Inc.

¹¹ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย , กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การปรับกระบวนการทัศนกระบวนการยุติธรรม , กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา , 2548, หน้า 191-192.

ประการที่สอง ประชาชนและชุมชนควรต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานของกระบวนการยุติธรรมในทุกระดับตั้งแต่ การใกล้เคียงประชนข้อพิพาทเล็ก ๆ น้อย ๆ ในชุมชนก่อนคดีความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและทำหน้าที่เป็นพยานหรือให้พยานหลักฐานแก่เจ้าหน้าที่เมื่อคดีความอยู่ระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณา

ประการที่สาม ชุมชนควรมีบทบาทสำคัญในการรับ “ผู้กระทำความผิด” ที่พ้นโทษกลับคืนสู่ชุมชนโดยกระบวนการวิธี หรือกลไก กิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนสร้างขึ้น

ประการที่สี่ ชุมชนควรมีบทบาทในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมที่ประสบความทุกข์ทรมานจากบาดแผลและร่องรอยแห่งอาชญากรรม เพื่อให้ผู้ประสบเคราะห์กรรมมีเพื่อนยืนอยู่เคียงข้างตน

ดังนั้น การที่ชุมชนไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจ ปฏิเสธและละเลยที่จะทำหน้าที่ของตนให้ครบถ้วนสมบูรณ์นั้น ย่อมเป็นผลมาจากพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคม โดยเฉพาะเรื่องของการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่คลุมเครือ ทับซ้อนและถูกริบอำนาจไปประการหนึ่ง สภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมก่อให้เกิดการย้ายถิ่น การเป็นสังคมเมืองและการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตสำนึกเชิงตระหนักรู้ประการหนึ่ง ทำให้ชุมชนอ่อนแอลงขาดพลังโยงยึดสมาชิก ส่งผลให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมและไม่รู้สึกปลอดภัยในการช่วยเหลือรัฐในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามมา

2.3.3 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน

โดยเหตุที่อาชญากรรมเป็นภัยต่อสังคมส่วนรวม และเป็นปรากฏการณ์ของสังคม แม้ว่าภาระในการให้ความคุ้มครองปกป้องประชาชนจากภัยอาชญากรรมจะเป็นภาระของรัฐที่จะต้องกระทำ แต่หากคำนึงถึงสังคมโดยรวมแล้วจะเห็นว่า อาชญากรรมเป็นสิ่งที่มิมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม จึงเป็นภาระหน้าที่ของประชาชนในสังคมที่ควรจะช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมด้วย¹² ทั้งนี้จึงเป็นเหตุและที่มาของการสนับสนุนให้มวลชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่หรือชุมชนของตน

¹² กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม, การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินคดีพิเศษ, กรุงเทพฯ : กรมสอบสวนคดีพิเศษ, 2551, หน้า 22.

1) ความหมายของการมีส่วนร่วม

Reeder กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงการร่วมกันในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมเป็นกลุ่ม¹³

F.V.S.Goodman กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง¹⁴

1) กระบวนการซึ่งมวลชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมของส่วนรวม

2) มวลชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถแรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนต่อกิจกรรมนั้นๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการเกี่ยวข้องของกิจกรรม ต่าง ๆ ของมวลชนในกิจกรรมต่างๆ จะมี 2 ด้าน ได้แก่

2.1) ด้านความคิดหรือกำหนดนโยบาย ซึ่งแบ่งได้อีก 3 ระดับ คือ

2.1.1) มวลชนเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลข่าวสารและข้อคิดเห็น (Information Input)

2.1.2) มวลชนมีส่วนแบ่งในอำนาจตัดสินใจ (Share Decision Making)

2.1.3) มวลชนเป็นผู้กำหนดนโยบาย (Policy Formulation)

2.2) ด้านดำเนินการตามนโยบาย ซึ่งแบ่งได้อีก 3 ระดับ คือ

2.2.1) ร่วมกำหนดเป้าหมายแผนงาน (Participation on Formulating Objective and Plan)

2.2.2) ร่วมดำเนินการในกระบวนการจัดการ (Participating on Management Resources)

2.2.3) ร่วมหนุนช่วยทรัพยากรการบริหาร (Supporting on Management Resources)

ปรัชญา เวสารัชช์ ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยการใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรบางอย่างส่วนตนในกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาของชุมชนและการมีส่วนร่วม เป็นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ

¹³ Reeder,W.W , Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Family , NY : Cornell University Press , 1963 , p. 39.

¹⁴ พงษ์ธร ธัญญสิริ , “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำรวจ” , วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยมหิดล ,2543, หน้า 37.

สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่างๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมเสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม¹⁵

พรชัย รัชมิแพทย์ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความหมายเป็น 2 นัยด้วยกัน ได้แก่¹⁶

1) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของประเทศ และการบริหารประเทศ โดยผ่านกระบวนการทางการเมือง เช่น การเป็นผู้บริหารพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเป็นรัฐมนตรี การเป็นคณะรัฐมนตรี เป็นต้น รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นและการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วย

2) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปช่วยทำหน้าที่ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยกระทำการภายในกรอบของกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ หน้าที่ของรัฐซึ่งมีมากมายหลายประการนั้น ย่อมประกอบด้วยกิจกรรมหรือการกระทำต่างๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐ คือ การจัดบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีความทั่วถึงและตรงกับความต้องการของประชาชน กิจกรรมบางเรื่องรัฐต้องดำเนินการเอง โดยประชาชนไม่อาจมีส่วนร่วมได้โดยตรง แต่อาจมีส่วนร่วมโดยทางอ้อมเพื่อให้รัฐสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนบางเรื่องบางลักษณะก็อาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้โดยตรงทั้งหมดหรือบางส่วน เพราะลำพังรัฐฝ่ายเดียวไม่อาจดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงไปได้เลย หรือแม้จะทำได้สำเร็จก็อาจต้องใช้เวลาหรือค่าใช้จ่ายสูงเกินกว่าจะหามาใช้ได้ หรือไม่ทันสถานการณ์ หรืออาจมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงต้องเกิดจากความสำนึกในความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สิ่งตอบแทนใดมาเป็นสิ่งจูงใจได้ทุกกรณี จึงอาจแบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1) การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง คือ การที่ประชาชนเข้าไปช่วยกระทำการในส่วนที่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีขอบเขตของการกระทำ ได้แก่

2.1.1) การกระทำที่เป็นหน้าที่ของประชาชนในการมีส่วนร่วม ซึ่งโดยทั่วไปเป็นการกระทำตามหน้าที่ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติไว้ การกระทำตามหน้าที่ซึ่งต้องอยู่ในกรอบและเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติไว้ หากผู้ใดไม่กระทำตามที่ก็จะต้องรับโทษตามกฎหมายนั้น

¹⁵ ปรัชญา เวสารัชช์, รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท, กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528, หน้า 5.

¹⁶ พรชัย รัชมิแพทย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมในการบริหารงานยุติธรรม, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540, หน้า 225-226.

2.1.2) การกระทำที่เป็นสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วม สิทธิ เช่นว่านี้อาจเกิดจากกฎหมายที่บัญญัติขึ้นหรืออาจเกิดจากนโยบายของรัฐบาลหรือการริเริ่มของประชาชนเอง โดยประชาชนจะใช้สิทธินี้หรือไม่ก็ได้ เป็นดุลยพินิจหรือความสมัครใจของประชาชนเอง

2.1.3) การกระทำในฐานะเป็นเจ้าของหน้าที่ชั่วคราวของรัฐ เจ้าหน้าที่ชั่วคราวมาจากประชาชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ และมีวาระการดำรงตำแหน่ง มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ทำหน้าที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ประจำ เพื่อให้งานในหน้าที่ของรัฐมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2) การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทางอ้อมคือ การที่ประชาชนไม่ได้เข้าช่วยกระทำการในส่วนที่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรง แต่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของรัฐมีประสิทธิภาพ เช่น การให้ความร่วมมือโดยการเสียภาษีอากร ย่อมทำให้รัฐมีรายได้สำหรับดำเนินกิจกรรมในอำนาจหน้าที่ได้ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการสากลที่นานาอารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกๆ ฝ่าย ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชนท้องถิ่นจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาคราชการจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการต่างๆ จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคม¹⁷

¹⁷ อุนิษา เลิศโตมรสกุล และผศ.ดร.ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี, การศึกษาหาแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมแบบไม่เป็นทางการ: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร , กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการยุติธรรม , 2552 , หน้า 32.

2) ระดับของการมีส่วนร่วม

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์¹⁸ ได้แบ่งระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนเบื้องต้นไว้

2 ระดับคือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำ หมายถึง หน่วยงานรัฐเป็นฝ่ายริเริ่ม คิด ตัดสินใจให้มีโครงการหรือกิจกรรมขึ้นมาและเห็นสมควรจะให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดำเนินการด้วย จึงได้แจ้งและมอบหมายให้ประชาชนเข้าดำเนินการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้ จึงมีลักษณะเป็นการสั่งการจากรัฐลงสู่ประชาชน (top – down approach) ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมที่มีได้เกิดจากความต้องการโดยแท้ของประชาชน ประชาชนอาจไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้น จึงไม่เกิดความประสงค์จะเข้าร่วมดำเนินการใดๆ ด้วยและบางครั้งจำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นการสั่งการ หรือมอบหมายของเจ้าหน้าที่ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพราะฉะนั้น เมื่อโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งก็จะมีอันล้มเลิกไป การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้ จึงเป็นการปฏิบัติการตามนโยบายของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง จึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามนโยบายที่อาจเปลี่ยนแปลงตามเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้ามาดูแลประชาชน ซึ่งก็ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่ที่ประจำการตลอดไป เพราะมีการสับเปลี่ยนโยกย้ายตามความเหมาะสม

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูง หมายถึง ประชาชนเป็นฝ่ายคิดริเริ่มตัดสินใจและดำเนินโครงการหรือกิจกรรมนั้น (bottom – up approach) หลักการนี้น่าจะเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพสูง แต่ก็มีปัญหาอีกเช่นกันคือ การดำเนินการในบางครั้ง จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากรัฐ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วไม่อาจเป็นเช่นนั้น เพราะโครงการหรือกิจกรรมนั้น อาจไม่ได้รับความเห็นชอบ หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอาจไม่เห็นด้วย เพราะถือว่าเป็นเรื่องของประชาชน เพราะฉะนั้นประชาชนก็ควรทำกันเอง โครงการหรือกิจกรรมที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐแล้วย่อมไม่สัมฤทธิ์ผลได้เช่นกัน

3) ลักษณะของการมีส่วนร่วม

องค์การสหประชาชาติ¹⁹ ได้สรุปลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนจำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่

¹⁸ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ , รายงานการศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม , 2552, หน้า 27.

1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง ซึ่งเป็นไปโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันขึ้นเอง เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง โดยเน้นการกระทำที่มีได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งมีรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศที่กำลังพัฒนา

3) การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของรัฐบาลภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที

ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2549 ข้อ 5 ได้ลักษณะของการมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ ได้แก่

(1) การมีส่วนร่วมในการคิด ศึกษา และค้นคว้าหาสภาพและสาเหตุของปัญหาตลอดจนความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

(2) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มและตัดสินใจกำหนดกิจกรรมเพื่อลดและแก้ไขปัญหของท้องถิ่นและชุมชน

(3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และ/หรือ การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ และ/หรือการสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติตามกิจกรรมเพื่อลดและแก้ไขปัญหของท้องถิ่นและชุมชน

(4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามการดำเนินกิจกรรม

(5) การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและปรับปรุง

4) ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff ²⁰ กล่าวถึง ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 5 ขั้นตอน ได้แก่

¹⁹ United Nation. 1981. Popular Participation as Strategy for Promoting Community Level Action and Development. Department of International Economic and Social Affairs. United Nation, New York : United Nation Publication.

²⁰ Cohen, J.M., Uphoff, N.T. 1980. "Participation's Place in Rural Development Seeking Clarity through Specificity" World Development. Vol.8. Columbia Richter, Donna Lorraine. 1982. A Comparison of Anticipated and experienced Barriers to Further Formal Education as Perceived by Adult Students in The Charleston, South

- 1) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis)
- 2) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา (Decision Making)
- 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา (Implementation)
- 4) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ (Benefits)
- 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์²¹ ได้เสนอลักษณะการมีส่วนร่วมในโครงการ กิจกรรม ต่างๆ ซึ่งมีทั้งสิ้น 6 ระดับ ในทางปฏิบัติ หากประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยครบทุกระดับ ถือเป็น การมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไรก็ตาม ต้องคำนึงถึงประเภท โครงการ กิจกรรม กระบวนการดำเนินงาน ช่วงเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วม ระดับของการมีส่วนร่วม องค์กร หรือกลุ่มบุคคล หรือปัจเจกบุคคล ที่มีส่วนร่วมและกฎหมายรองรับการมีส่วนร่วมของ ประชาชน สำหรับลักษณะการมีส่วนร่วมที่กล่าวถึง มีดังนี้

ระดับที่ 1 ร่วมรับรู้ หมายถึง รัฐได้ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ หรือกิจกรรมแก่ประชาชนเมื่อรัฐมีความคิดริเริ่มหรือมีนโยบายที่จะให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้น แล้ว เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ โดยการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน หรือให้สิทธิแก่ประชาชนในการ เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและข้อมูลข่าวสารของราชการที่มอบให้ประชาชน นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วม เนื่องจากข้อมูลข่าวสารจะบอกถึงโครงการ หรือกิจกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้น ความจำเป็นและความสำคัญที่จะต้องให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้น รวมถึงการดำเนินการและมาตรการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นจาก โครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารถือเป็นสิทธิประการหนึ่งของประชาชน

ระดับที่ 2 ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น หมายถึง เมื่อประชาชนได้ร่วม รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐแล้ว ประชาชนก็จะร่วมค้นปัญหา สาเหตุของปัญหา ความจำเป็นและความ ต้องการที่ต้องให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้น พร้อมร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อหน่วยงานเจ้าของ โครงการ หรือกิจกรรม หรือหน่วยงาน หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจจะได้นำไปใช้ประกอบการพิจารณา ต่อไป

ระดับที่ 3 ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ หมายถึง ร่วมพิจารณาเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยกับโครงการหรือกิจกรรม การเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการ โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ใน

Carolina , Area. South Carolina. อ้างถึงในกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม, การเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินคดีพิเศษ, กรุงเทพฯ : กรมสอบสวนคดีพิเศษ, 2551, หน้า 18.

²¹ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ , รายงานการศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม , หน้า 28-29.

พื้นที่ควรจะมีส่วนร่วมพิจารณาหรือปฏิเสธไม่ให้โครงการดำเนินการในพื้นที่ หากเห็นว่ามาตรการที่จะใช้ดำเนินการและมาตรการการตรวจสอบไม่ชัดเจนและไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบด้วย

ระดับที่ 4 ร่วมดำเนินการ หมายถึง ร่วมในการลงทุน ร่วมในการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงาน หรือร่วมปฏิบัติงานเอง ในระดับการมีส่วนร่วมนี้อาจจะทำได้ในทุกประเภทโครงการ เช่น หากเป็นโครงการที่จำเป็นต้องใช้ผู้มีความรู้เฉพาะด้าน ผู้ชำนาญการหรือใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

ระดับที่ 5 ร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล หมายถึง การร่วมตรวจสอบ ติดตามการดำเนินการตามโครงการ หรือกิจกรรมนั้น ๆ ว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรือไม่

ระดับที่ 6 ร่วมรับผล หมายถึง การดำเนินการโครงการ หรือกิจกรรมที่ดำเนินการไปแล้ว ย่อมได้มาซึ่งผลประโยชน์และผลกระทบทั้งที่เป็นผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบต่อประชาชน ชุมชนและสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาชนหลักเลียงไม่พื้นที่ที่จะต้องรับเอาผลที่เกิดขึ้น

2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม

2.3.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมชุมชน

(1) ความหมายของกระบวนการยุติธรรมชุมชน

ยุติธรรมชุมชน (Community justice) เป็นกระบวนการป้องกันอาชญากรรม และกิจกรรมที่เกี่ยวกับความยุติธรรมในรูปแบบต่างๆ ในความรับผิดชอบของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันหรือในกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชน²²

ยุติธรรมชุมชนจึงเป็นฐานรากสำหรับกิจกรรมใดๆ ที่ประชาชน องค์กรชุมชนท้องถิ่นทั้งหลายเป้าหมายสำคัญของยุติธรรมชุมชนอยู่ที่ชุมชน เปลี่ยนจากการให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาเป็นรายคดีเมื่อเหตุการณ์เกิดแล้วด้วยการใช้กระบวนการทำงานที่ต้องพึ่งมืออาชีพมาตรฐานและมีกระบวนการทำงานแบบทางการ เป็นการให้ความสำคัญต่อหลักคุณธรรม ประเพณี และวัฒนธรรมและให้ความกับผลประโยชน์ของส่วนรวมยิ่งกว่าผลประโยชน์ของปัจเจกชน หาก

²² ยุติธรรมชุมชน (Community justice), วารสารยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2552, หน้า 69.

วิเคราะห์จากรูปแบบแล้วยุติธรรมชุมชนคือ “การทำงานร่วมกันแบบเป็นหุ้นส่วนระหว่างระบบยุติธรรมทางอาญาแบบทางการกับชุมชนใดชุมชนหนึ่ง” ²³

ยุติธรรมชุมชน เป็นนวัตกรรมยุติธรรมในลักษณะแนวคิดและยุทธวิธีที่ปรากฏขึ้นร่วมสมัย ยุติธรรมชุมชนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกิจเชิงปฏิบัติการของกระบวนการยุติธรรมในการขับเคลื่อนพันธกิจ “ชุมชนปลอดภัย” ให้ได้ผลบรรลุเป้าหมายสอดคล้องกับวิถีชีวิตตามความเป็นจริงของชุมชน โดยเน้นดำเนินกิจกรรมยุติธรรมในพื้นที่ชุมชนซึ่งเป็นสถานที่เกิดอาชญากรรมและเป็นที่ซึ่งได้รับผลกระทบสูงสุดทั้งจากบรรดาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นและจากการตอบโต้ของกระบวนการยุติธรรมแต่ไม่เน้นการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นสถาบันที่สังคมสร้างขึ้น ยุติธรรมชุมชนเสนอทางออกเพื่อทบทวนว่าแนวนโยบายของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักจะสามารถสร้าง “ชุมชนปลอดภัย” ให้เกิดขึ้นในสถานที่อยู่อาศัยและที่ทำงานได้อย่างไร²⁴

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย²⁵ ได้สรุปผลการศึกษาวิจัยว่า “ยุติธรรมชุมชน” เป็นยุทธศาสตร์เชิงปฏิบัติการในรูปของมาตรการหรือวิธีการหรือกระบวนการที่กระทำในชุมชนระดับรากหญ้า โดยมีชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการมีส่วนร่วมหรือเป็นหุ้นส่วน และมีภารกิจหลักๆ คือ การป้องกันและควบคุมอาชญากรรมและความไร้ระเบียบของชุมชน (crime control and crime prevention) แก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการเชิงสมานฉันท์ (restorative justice and conflict management) เยียวยาความรุนแรงที่เกิดจากอาชญากรรม (community and victim empowerment) และส่งคืนผู้กระทำผิดกลับสู่ชุมชน (reintegration) ทั้งนี้ กิจกรรมที่ดำเนินการมีลักษณะเชิงรุกมากกว่าตั้งรับปัญหาที่ปลายทาง โดยมีเป้าหมายสำคัญในการสร้างพลัง

²³ สมชาติ เอี่ยมอนุพงษ์ ,กระบวนการทัศน์ใหม่ “ยุติธรรมชุมชน”, รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนทัศน์ใหม่ : ยุติธรรมชุมชน (Toward a New Paradigm of Justice : Community Justice) จัดโดย กรมคุมประพฤติร่วมกับสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2546 ณ โรงแรมรอยัลซิติ้ , หน้า 8.

²⁴ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และ มุฮัมหมัดรอฟีอี มูซอ , การเปิดพื้นที่ ‘ยุติธรรมชุมชนเชิงสมานฉันท์’ ในสังคมไทย , เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 5 เรื่องการพัฒนาระบบยุติธรรมในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก , สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 4-5 กันยายน 2550 เวลา 08.00-16.30 น. ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี , <http://www.oja.go.th/service/Lists/service/DispForm.aspx?ID=75> , หน้า 2:2:4.

²⁵ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย , รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง “ยุติธรรมชุมชน: การเปิดพื้นที่ของชุมชนในการอำนวยความยุติธรรม” , สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549.

ความเข้มแข็งให้ชุมชน รักษาความปลอดภัยอำนวยความสะดวกชุมชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ดังนั้น การรื้อฟื้นความคิดยุทธธรรมชุมชนกลับมาใช้ในสังคมไทยอีกครั้งนับเป็นก้าวที่สำคัญสำหรับการปฏิรูประบบงานยุทธธรรมไทยบทเส้นทางแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เล็กเห็นคุณค่าของพลังเครือข่ายชุมชน เห็นความสำคัญของการเปิดพื้นที่ชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่กันและกัน รวมทั้งนำยุทธธรรมเชิงจารีตตามธรรมเนียมประเพณีที่เคยใช้ได้ผลในการประสานสัมพันธ์ภาพของคนในชุมชนเข้าด้วยกันเช่นในอดีตที่ผ่านมา และที่สำคัญ ยุทธธรรมชุมชนจะเป็นระบบยุทธธรรมแห่งอนาคตที่ได้รับการออกแบบให้มีความเข้มแข็งด้วยพลังเครือข่ายความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชนทุกกลุ่มทุกระดับเพื่อรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงสังคมโลกด้วยเทคโนโลยีและระบบข้อมูลข่าวสารซึ่งทำให้รัฐเล็กลงจนอาจมีอำนาจควบคุมชุมชนได้น้อยลงทุกขณะ

(2) หลักการดำเนินงานตามแนวคิดด้วยยุทธธรรมชุมชน

กระบวนการยุทธธรรมชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการยุทธธรรมที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เพราะทั้งกระบวนการยุทธธรรมและยุทธธรรมชุมชนต่างมีจุดเด่นอยู่ในตัว กล่าวคือ กระบวนการยุทธธรรมที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดเหตุก่อน แล้วใช้การดำเนินคดีและการลงโทษเป็นตัวแก้ไขความประพฤติและป้องปรามผู้อื่นไม่ให้กระทำผิดอย่างเดียวกัน จุดเด่นที่สุดของกระบวนการนี้คือ มีวิธีการขั้นตอนที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพในการจัดการกับคดีร้ายแรงที่ต้องการการลงโทษอย่างเป็นทางการ เป็นกระบวนการที่ให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งปฏิเสธความผิดและต้องการเวทีที่เป็นธรรมในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตัวเองอย่างเป็นระบบ ส่วนยุทธธรรมชุมชนเป็นการอาศัยความร่วมมือของชุมชนเพื่อดำเนินการป้องกันอาชญากรรมจัดการกับเหตุขัดแย้งที่เกิดในชุมชนด้วยความสมานฉันท์ เป็นการแสดงความเอื้ออาทรต่อกัน ทำให้ไม่มีลักษณะของการเผชิญหน้าเช่นการดำเนินคดีอย่างเป็นทางการ แต่ยุทธธรรมชุมชนจะเป็นตัวช่วยหรือกระบวนการเสริม (Complimentarily role) เพื่อป้องกันอาชญากรรมให้เกิดขึ้นน้อยลง ลดความขัดแย้งไม่ให้เกิดคดี จะทำให้คดีเข้าสู่ระบบกระบวนการยุทธธรรมน้อยลง จะเป็นการผ่อนเบาภาระของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุทธธรรมที่ประสบปัญหาคดีล้นมือ ซึ่งจะเป็นผลให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายมีเวลาในการดำเนินคดีที่เข้าสู่ระบบได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังจะทำให้ชุมชนมีความสงบ ปลอดภัย สังคมโดยรวมจะมีมวลรวมแห่งความสุข ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลเพิ่มมากขึ้นด้วย²⁶

²⁶ วันชัย รุจนวงศ์ , “ยุทธธรรมชุมชน: การสร้างความยุติธรรมโดยประชาชน”, <http://www.scbchallenge.com/challenge2008/commu20website/group10/books/382.pdf?q=doc/d/382> , หน้า 5.

(3) ความแตกต่างระหว่างกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับกระบวนการยุติธรรมชุมชน

ลักษณะที่แตกต่างไปจากกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นทางการ ทำให้ยุติธรรมชุมชนมีประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมทั้งใช้แก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนอย่างได้ผล จึงใช้เป็นวิธีการสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมได้ดี เมื่อพิจารณาหลักการของยุติธรรมชุมชนแล้ว พบว่ายุติธรรมชุมชนมีลักษณะที่ต่างจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างชัดเจนใน 5 ด้าน ดังนี้

(1) ยุติธรรมชุมชนเน้นที่การรับใช้ชุมชน ชุมชนคือผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำผิดโดยตรง

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ดำเนินการในปัจจุบันมองว่าอาชญากรรมเป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมาย การดำเนินการเมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น จึงเป็นการดำเนินการโดยถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย จึงต้องหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ เพื่อให้สังคมสงบสุข ในขณะที่ยุติธรรมชุมชนมองว่าอาชญากรรมเป็นปัญหาที่มีผลกระทบโดยตรงต่อชุมชนในระดับท้องถิ่น คนในชุมชนเป็นผู้เสียหายโดยตรง ดังนั้น การแก้ไขปัญหาจึงควรดำเนินการในชุมชนนั้น โดยชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบหาวิธีแก้ไขปัญหา ส่วนรัฐหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นผู้สนับสนุนและดูแลมาตรฐานการดำเนินงาน นอกจากนั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญามักแบ่งชุมชนเป็นเขตตามภูมิศาสตร์ แต่ยุติธรรมชุมชนเห็นว่า ชุมชนไม่ควรหมายถึง การแบ่งเขตชุมชนทางภูมิศาสตร์ แต่ควรดูที่ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนเป็นหลัก แม้ว่าจะไม่มีลักษณะเด่นชัดว่าเป็นชุมชนตำบลเดียวกัน แต่หากมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ ก็อาจจัดเป็นชุมชนเดียวกันได้ โดยไม่ได้ยึดสภาพเขตพื้นที่เป็นหลักมากนัก แต่ยึดพฤติกรรมเป็นปัจจัยสำคัญของชุมชน

(2) ยุติธรรมชุมชนแก้ปัญหาอาชญากรรมโดยใช้กระบวนการ

เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญาดำเนินการพิจารณาคดีผู้กระทำผิดโดยการเผชิญหน้าแบบระบบปฏิปักษ์ (adversarial system) ซึ่งเป็นการต่อสู้ระหว่างผู้เสียหายหรือรัฐกับผู้กระทำผิด โดยการดำเนินคดี (case processed) โดยมุ่งเน้นที่คดีแต่ละคดี ในขณะที่ยุติธรรมชุมชนเห็นว่า วิธีการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมควรเน้นที่การป้องกัน ซึ่งเน้นการแก้ที่สาเหตุโดยพิจารณาที่ปัญหาเป็นหลัก (problem focused) และใช้กระบวนการแก้ปัญหา (problem solving process) เป็นการแก้ปัญหาเชิงรุก เน้นการป้องกันปัญหาเมื่อมีการพิจารณาโดยใช้ปัญหาเป็นจุดศูนย์กลางแล้ว วิธีการแก้ปัญหาก็จะมีความยืดหยุ่น โดยไม่

จำกัดอยู่เพียงวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือดำเนินการโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ดังนั้น ยุติธรรมชุมชนจึงใช้วิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายโดยใช้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชน

(3) เป้าหมายหลักของยุติธรรมชุมชน คือ คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

เป้าหมายหลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การอำนวยความยุติธรรม โดยการหาตัวผู้กระทำผิด เพื่อนำมาลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด (Just desert) หรือแก้ไขฟื้นฟู (rehabilitation) เพื่อมิให้กระทำผิดซ้ำ ในขณะที่ยุติธรรมชุมชนมีเป้าหมายหลักอยู่ที่ความมั่นคงปลอดภัยและความสงบสุขของชุมชน ประเด็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเน้นไปที่กระบวนการยุติธรรม จะคุ้มครองและรับใช้ชุมชนได้อย่างไร มากกว่าการแก้ไขหรือการลงโทษผู้กระทำผิด

(4) ยุติธรรมชุมชนเป็นการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ

การทำงานของระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันเป็นการทำงานที่มีโครงสร้างแบบลำดับชั้น ตามสายการบังคับบัญชาหรือแบบระบบราชการ ในขณะที่ยุติธรรมชุมชนมีการทำงานแบบกระจายอำนาจและการบูรณาการระหว่างหน่วยงานของรัฐและชุมชน โดยเฉพาะการให้ชุมชนกับรัฐเป็นหุ้นส่วนในการเป็นเจ้าของร่วม ให้มีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบความยุติธรรมร่วมกันเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้แก้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้หลายรูปแบบโดยยืดหยุ่นตามสภาพปัญหา วัฒนธรรม กับสถานะของชุมชนโดยไม่จำกัดอยู่ที่การดำเนินคดีอย่างเป็นทางการเท่านั้น การดำเนินการแก้ปัญหาก็มิใช่เป็นการผูกขาดโดยรัฐหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแต่ผู้เดียว

(5) ยุติธรรมชุมชนเน้นการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม

เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามักเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการบังคับใช้กฎหมายและอำนวยความยุติธรรม โดยเป็นการดำเนินการที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญ ใช้ความรู้เฉพาะ ชุมชนเพียงแค่เป็นผู้รับบริการ และมอบความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาให้กับระบบกระบวนการยุติธรรม แต่แนวคิดของยุติธรรมชุมชน มองว่าปัญหาการกระทำผิดควรได้รับการแก้ไขภายในชุมชนโดยชุมชนเอง หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมควรเป็นเพียงหน่วยงานสนับสนุน เพื่อให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาเองได้ ทั้งนี้ ความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ควรเป็นแบบหุ้นส่วน (partnership)

ตารางเปรียบเทียบแนวคิด
กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับกระบวนการยุติธรรมชุมชน²⁷

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา	กระบวนการยุติธรรมชุมชน
เป็นการควบคุมอาชญากรรม (crime control) มักดำเนินการภายหลังที่มีอาชญากรรมเกิดขึ้น	เป็นการแก้ปัญหาที่สาเหตุเน้นการป้องกันอาชญากรรม (crime prevention)
อาชญากรรมเป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมายโดยรัฐเป็นผู้เสียหาย	อาชญากรรมเป็นปัญหาที่มีผลกระทบโดยตรงต่อชุมชนในระดับท้องถิ่น โดยคนในชุมชนเป็นผู้เสียหาย
วิธีการที่ใช้เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นคือ การใช้ระบบปฏิปักษ์ระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหายหรือรัฐ	วิธีการที่ใช้เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นคือใช้กระบวนการแก้ปัญหา (problem solving oriented) เพื่อหาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขที่สาเหตุ
เป้าหมายหลักของกระบวนการยุติธรรมคือ การลงโทษผู้กระทำผิดให้เหมาะสมกับความผิดหรือการแก้ไขผู้กระทำผิดไม่ให้กระทำผิดซ้ำ	เป้าหมายหลักของยุติธรรมชุมชนคือ ชุมชนมีความมั่นคงปลอดภัยและสงบสุข
รูปแบบการดำเนินการเป็นแบบระบบราชการ	รูปแบบการดำเนินการเป็นแบบกระจายอำนาจ โดยบูรณาการระหว่างหน่วยงานรัฐกับชุมชน ยืดหยุ่นตามสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน
บทบาทของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น โดยการบังคับใช้กฎหมายและอำนวยความยุติธรรม	บทบาทของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นหน่วยงานสนับสนุนให้ชุมชนสามารถอำนวยความยุติธรรมและแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วยชุมชนเองโดยรัฐเป็นผู้สนับสนุน
บทบาทของชุมชนเป็นเพียงผู้รับบริการจากรัฐ	บทบาทของชุมชนเป็นหุ้นส่วนที่มีส่วนร่วมในการอำนวยความยุติธรรมอย่างเป็นเจ้าของ

²⁷ วันชัย รุจนวงศ์ , “ ยุติธรรมชุมชน : การสร้างความยุติธรรมโดยประชาชน”, หน้า 8-9.

(4) ประโยชน์ที่สังคมไทยจะได้รับจากยุทธธรรมชุมชน

ประโยชน์ที่สังคมไทยจะได้รับจากยุทธธรรมชุมชน มีดังนี้²⁸

1. การป้องกัน การลดปัญหาอาชญากรรมและความไม่สงบเรียบร้อยในชุมชน

ยุทธธรรมชุมชนมุ่งเน้นที่การแก้ปัญหาที่สาเหตุ ซึ่งเป็นการดำเนินการในเชิงรุกมีรูปแบบของกระบวนการแก้ปัญหาที่ชัดเจน การแก้ปัญหาไม่จำกัดอยู่ที่การลงโทษเท่านั้น แต่เน้นที่การจูงใจให้ผู้กระทำผิด เกิดความละอาย เกิดความสำนึก และยอมรับร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นคนดี นอกจากนั้น เป้าหมายหลักของยุทธธรรมชุมชนอยู่ที่การทำให้ชุมชนเกิดความสงบสุข ความสามัคคีและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ดังนั้น กิจกรรมต่างๆ ของยุทธธรรมชุมชนจึงรวมถึงกิจกรรมการป้องกันอาชญากรรมและลดความขัดแย้งในชุมชนด้วย

2. การแก้ปัญหาอาชญากรรมและความขัดแย้งในชุมชนตรงตามความต้องการของคนในชุมชน

เมื่อคนในชุมชนได้รับผิดชอบปัญหาในชุมชนเองอย่างมีส่วนร่วมในการหาวิธีแก้ไขปัญหา ดังนั้นการแก้ปัญหาต่างๆ ย่อมสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนมากกว่าการที่มีหน่วยงานของรัฐมากำหนดและดำเนินการให้ โดยชุมชนเป็นเพียงผู้รับฝ่ายเดียว

3. การเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดให้แก่ชุมชนและผู้เสียหาย

เนื่องจากยุทธธรรมชุมชนไม่เน้นว่ารัฐเป็นผู้เสียหายจากการกระทำผิด แต่เน้นว่าชุมชนและเหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้เสียหายโดยตรง ดังนั้น การแก้ปัญหาอาชญากรรมจึงเน้นให้ผู้กระทำผิดรับผิดชอบต่อการกระทำผิด โดยการเยียวยาความเสียหายให้กับเหยื่ออาชญากรรมและชุมชนโดยตรง

4. การช่วยให้ผู้กระทำผิดปรับตัวกลับเข้าสู่ชุมชนได้

ยุทธธรรมชุมชนมองว่าเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นในชุมชน การแก้ปัญหาจึงควรเกิดขึ้นในชุมชนด้วย ดังนั้น จึงไม่ควรแยกตัวผู้กระทำผิดออกจากชุมชนโดยการจำคุก แต่ควรทำให้ผู้กระทำผิดเข้าใจถึงสาเหตุของการกระทำผิด รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน

²⁸ เรื่องเดียวกัน , หน้า 10.

รับผิดชอบและแก้ไขผลร้ายจากการกระทำผิดนั้น โดยมองว่าผู้กระทำผิดก็คือคนในชุมชนที่ควรได้รับโอกาสแก้ไขโดยชุมชนเป็นผู้ให้การช่วยเหลือให้กลับมาอยู่ร่วมในสังคมได้โดยปกติสุข

5. การช่วยประหยังบประมาณของรัฐในการแก้ปัญหาอาชญากรรมและความขัดแย้งต่างๆ

เนื่องจากยุติธรรมชุมชนเป็นการทำงานที่ชุมชนเป็นหุ้นส่วนกับหน่วยงานของรัฐ การแก้ไขปัญหอาชญากรรมจึงไม่ใช่ภาระของรัฐเพียงฝ่ายเดียว แต่ชุมชนเข้ามาร่วมด้วยโดยใช้ทรัพยากรในชุมชน ดังนั้น ยุติธรรมชุมชนจึงช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐในการแก้ไขปัญหอาชญากรรมเนื่องจากยุติธรรมชุมชนเป็นการป้องกันอาชญากรรม โดยการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ดังนั้น จึงสามารถประหยังบประมาณของรัฐในการลดปัญหอาชญากรรมในระยะยาวได้

2.3.4.2 ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police and Community Relations)

ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ มีต้นกำเนิดจากสหรัฐอเมริกาช่วงก่อนทศวรรษที่ 20 โดยแต่เดิมนั้น การพัฒนาองค์กรตำรวจจะเป็นไปในลักษณะปิด (Closed System) เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริต โดยพยายามให้ตำรวจสามารถทำหน้าที่ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมได้ตามลำพัง โดยไม่จำเป็นต้องร้องขอความร่วมมือจากชุมชนและประชาชน แต่ให้เน้นการใช้ยุทธวิธีตำรวจแบบจารีตประเพณี ซึ่งได้แก่ การตรวจท้องที่ การตั้งจุดตรวจ การระดมกำลังออกปราบปรามอาชญากรรม หรือเรียกว่า วิธีการทำงานของตำรวจแบบดั้งเดิม (Traditional Policing)

จากการใช้ระบบปิดและการใช้ยุทธวิธีตำรวจแบบจารีตประเพณีดังกล่าว ปรากฏว่าการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมยังไม่เป็นผล กล่าวคืออัตราการเกิดอาชญากรรมยังคงเพิ่มสูงขึ้น ประชาชนยังมีความหวาดหวั่นที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและยังส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชน ตำรวจไม่ได้รับความเคารพนับถือ ไม่ได้รับความร่วมมือ หรือหากมีก็น้อยมาก ทั้งตำรวจและประชาชนต่างมีทัศนคติที่ไม่สู้ดีนักต่อกัน ความสัมพันธ์เหินห่างออกจากกัน ฮาริงตัน²⁹ เรียกความสัมพันธ์แบบนี้ว่า “แบ่งเขาแบ่งเรา” (Us versus them) หลักการทำงานแบบนี้ ถูกตั้งคำถามถึงความเหมาะสมที่ไม่สามารถยับยั้งการเกิดเหตุร้ายได้และยังส่งผลต่อทัศนคติที่ไม่ดีระหว่างตำรวจและประชาชน จึงเป็นที่มาของทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์³⁰

²⁹ Harrington, Michael, The Other America: Poverty in the United States, New York: Macmillan, 1981.

³⁰ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม : หลักทฤษฎีและมาตรการ , สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991 จำกัด , 2545.

ความหมายของตำรวจชุมชนสัมพันธ์เนื่องจากต้นกำเนิดของทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์มาจากต่างประเทศ ดังนั้น จึงขอเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในทัศนะของชาวต่างประเทศและความหมายของงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในทัศนะของนักวิชาการไทย ดังนี้

คณะกรรมการว่าด้วยปัญหาอาชญากรรมของประธานาธิบดีอเมริกัน กล่าวถึงความหมายของทฤษฎีและงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ไว้ว่า “...คือ กระบวนการที่กำหนดทิศทางให้บุคลากรตำรวจทั้งหมดในแต่ละองค์กร หันเหพฤติกรรมไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อที่จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและสภาพแวดล้อมอื่นๆ ภายนอกองค์กร ในลักษณะที่จะเอื้ออำนวยต่อการบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าประสงค์หลักขององค์กรตำรวจ”

นอกจากนี้ ศูนย์ความสัมพันธ์ของตำรวจและชุมชนแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (The National Center of Policies and Community Relations) ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยมลรัฐมิชิแกน สเตท ให้ความหมายตำรวจชุมชนสัมพันธ์ว่า “หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรตำรวจและชุมชน รวมถึงความสัมพันธ์เฉพาะบุคคลกับทั้งความสัมพันธ์ของกลุ่ม”³¹

ในส่วนทัศนคติของนักวิชาการไทย ศาสตราจารย์ ร.ต.อ. ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ กล่าวถึงทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ไว้ว่า เป็นการจัดสภาพทั่วไปไม่ว่าในระดับเมือง ชุมชน หรือละแวกบ้าน ในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ง่ายต่อการควบคุม สังเกต ตรวจตรา โดยไม่ล่วงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล รวมทั้งมุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินทั้งของตนเองและบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากภัยอาชญากรรม แนวทฤษฎีนี้ไม่ได้มองข้ามบทบาทของตำรวจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรม แต่ได้เสนอแนะให้มีการปรับบทบาทใหม่สำหรับตำรวจท้องที่ทั้งหมดตามแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ กล่าวคือ ตำรวจจะมีบทบาทเป็นฝ่ายวางแผน สนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม อีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ตำรวจตามแนวทฤษฎีนี้ จะไม่มีสภาพเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการป้องกันอาชญากรรมอีกต่อไป

ตำรวจไทยเริ่มรู้จักหลักการตำรวจชุมชนสัมพันธ์อย่างเป็นทางการตั้งแต่ พ.ศ. 2531 กรมตำรวจในสมัยนั้นได้กำหนดนิยามงานชุมชนสัมพันธ์ในหน้าที่ตำรวจไว้ว่า “...หมายถึง งานที่ตำรวจได้กระทำเพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม หรือชุมชนต่างๆ เกิดการ

³¹ พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์, ความรู้เบื้องต้น การปฏิบัติงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์และตำรวจผู้ใช้ชุมชน, กรุงเทพฯ : บริษัท ศิลป์สยามการพิมพ์ จำกัด , 2540 .

รวมตัวกัน มีความสัมพันธ์ ผูกพันเกี่ยวข้องต่อกัน ร่วมมือ ประสานการปฏิบัติ หรือช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ และเป็นการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการเพื่อให้ตำรวจมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม เพื่อให้เกิดความสงบสุขเรียบร้อยในชุมชนหรือสังคมนั้นๆ...”

ความหมายของทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์จากแหล่งกำเนิดประเทศสหรัฐอเมริกาหรือจากทัศนคตินักวิชาการไทย รวมทั้งนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อาจแตกต่างกันในรายละเอียดของเนื้อหา แต่ในที่สุดก็มีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือ “สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างตำรวจและประชาชน”³²

ในระบบงานของตำรวจไทยในปัจจุบัน งานชุมชนสัมพันธ์ หมายความว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการทำงานของตำรวจและมองภาพพจน์ของตำรวจดีขึ้นและในที่สุดเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรม ความร่วมมือช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในชุมชนได้เอง อย่างเช่นการช่วยเหลือสร้างสิ่งสาธารณูปโภคประจำหมู่บ้าน ให้ความช่วยเหลือกันและกันเมื่อได้รับความเดือดร้อนหรือประสบสาธารณภัย รวมถึงการปฏิบัติการทางจิตวิทยา เพื่อความมุ่งหมายที่จะให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

การดำเนินงานและปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ มีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่ การให้ชุมชนและประชาชน มีความสามารถในการป้องกัน และรักษาความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน และความมั่นคงในระดับพื้นฐานของตนเองได้ เพื่อเป็นฐานและสนับสนุนงานการสร้างความสุขแก่ชุมชนและสังคมของตำรวจ การดำเนินงานดังกล่าวมีขั้นตอนเพื่อให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 7 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การพบปะและเยี่ยมผู้นำชุมชนและประชาชน
- ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาชุมชนและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน
- ขั้นตอนที่ 3 การร่วมกิจกรรมตามประเพณีและกิจกรรมชุมชน
- ขั้นตอนที่ 4 การประชุมวางแผนงานร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชน
- ขั้นตอนที่ 5 การเตรียมการจัดระบบงานและการประเมินความพร้อม
- ขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติการชุมชนเต็มรูปแบบ

³² พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์, “กว่าจะเป็นตำรวจผู้รับใช้ชุมชน”, www.highwaypolice.org/cpo.pdf, 2553, หน้า 11.

ขั้นตอนที่ 7 การติดตามผล การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข

ลักษณะงานหรือกิจการที่สำคัญ 3 ประการ

1. การจัดหาเครื่องมือปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์อันได้แก่ ผลิตคู่มือการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ เอกสาร ตำราในการฝึกอบรม เอกสารหนังสือคู่มือประชาชนวิชีดีภาพ และแผ่นปลิวแผ่นพับในการป้องกันอาชญากรรมและอุบัติเหตุ

2. การพัฒนาบุคลากร เพื่อดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์ ได้แก่ การฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการด้านชุมชนสัมพันธ์และสามารถออกปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การออกปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ของชุดปฏิบัติการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วในชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ

3.1 ด้านการประชาสัมพันธ์ โดยวิธีออกให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม ปัญหาเสพติดให้โทษ การจราจร อุบัติภัยต่าง ๆ และกฎหมายที่ประชาชนควรทราบ ตลอดจนจัดนิทรรศการแสดงผลงาน ออกเยี่ยมเยียนพบปะประชาชน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนกับตำรวจ

3.2 ด้านบริการชุมชน ออกบริการและให้ความช่วยเหลือแนะนำแก่ประชาชนและจัดตั้งศูนย์บริการประชาชนในชุมชนต่าง ๆ

3.3 ด้านการส่งเสริมองค์กรและอาสาสมัครต่าง ๆ ก็ให้จัดส่งเสริมให้องค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ ให้ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมให้มีการพัฒนางานด้านเยาวชนสัมพันธ์ ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมมือในการแก้ไขปัญหา อาชญากรรม ยาเสพติด การจราจร และอุบัติเหตุต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนที่ได้มีการจัดตั้งไว้แล้ว เข้ามีส่วนร่วมในการป้องกันตนเองจากปัญหาดังกล่าวด้วย

งานชุมชนสัมพันธ์ ก็คืองานที่ต้องทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม โดยเริ่มตั้งแต่ตำรวจต้องปรับบทบาทในการสร้างความศรัทธาเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นให้เกิดความรักนับถือมีเจตคติที่ดีต่อตำรวจ อันจะนำผลไปสู่ความเข้าใจและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือต่อไป โดยวิธีการต่าง ๆ ในการทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นเป้าหมายสูงสุดที่ทำให้ชุมชนหรือสังคมมีความสุข ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน³³

³³ หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ บก.ทล. ที่ 0026.3 (บร)/436 ลงวันที่ 2 ก.พ. 2555 เรื่องการศึกษาระดมความคิดตามทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์

2.3.4.3 ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community policing)

หลังจากที่วงการตำรวจได้รู้จักและนำหลักการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ไปใช้อย่างแพร่หลาย ความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจและประชาชนได้รับการพัฒนาดีขึ้น แต่ปัญหาอาชญากรรมยังไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร อาชญากรรมยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ผู้บริหาร นักวิชาการตำรวจต่างศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมให้ดีขึ้น ในช่วงปลายทศวรรษที่ 60 วงการตำรวจได้เรียนรู้หลักการใหม่ที่มีแนวคิดและวิธีทำงานแตกต่างออกไปจากแนวทางแบบเดิมๆ (เป็นไปในลักษณะตรงกันข้าม) นั่นคือ ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing) ซึ่งคิดค้นและพัฒนาโดยโรเบิร์ต โทรจาโนวิชซ์และคณะทำงาน³⁴

โรเบิร์ต โทรจาโนวิชซ์ (Robert Trojanowicz) อธิบายว่า ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชนนั้นตั้งอยู่บนทฤษฎีสังคมวิทยาสองทฤษฎีด้วยกัน ได้แก่ ทฤษฎี Normative Sponsorship และทฤษฎี Critical Social

ทฤษฎี Normative Sponsorship : ทฤษฎีนี้มีสมมุติฐานว่าคนเราทุกคนมีจิตใจดีและยินดีที่จะร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อช่วยทำประโยชน์ต่อสังคม ยิ่งกลุ่มต่างๆ มีคุณค่า ความเชื่อ และเป้าหมายที่ตรงกันมากเพียงใด โอกาสที่กลุ่มเหล่านั้นจะตกลงตั้งเป้าหมายร่วมกันเพื่อประโยชน์ในการยกระดับชุมชนของตนก็จะมีมากยิ่งขึ้น

ทฤษฎี Critical Social : ทฤษฎีนี้มุ่งสนใจว่าทำไมผู้คนจึงรวมตัวกันเพื่อแก้ไขและเอาชนะอุปสรรคในเชิงสังคม เศรษฐกิจหรือเชิงการเมือง ที่ขัดขวางไม่ให้เกิดสิ่งที่ตนต้องการและเขาหรือกลุ่มคนดำเนินการกันอย่างไร³⁵

สมาคมตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing Consortium) ให้คำนิยามทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชนไว้ว่า “หมายถึง การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ระหว่างตำรวจและชุมชนในการบ่งชี้และแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งตำรวจจะไม่เป็นเพียงผู้รักษากฎหมายและความเรียบร้อยของสังคมเพียงฝ่ายเดียว แต่สมาชิกจากภาคส่วนต่างๆ ของชุมชนจะเป็นพันธมิตรที่สำคัญกับฝ่ายตำรวจในการยกระดับความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตของชุมชน”

³⁴ พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์, “กว่าจะเป็นตำรวจผู้รับใช้ชุมชน”, www.highwaypolice.org/cpo.pdf, 2553, หน้า 12.

³⁵ Fay, B , Social Theory and Political Practice , George Allen & Unwin Publishers : London , 1984

สรุปแนวคิดทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชนได้ง่ายๆ คือ หลักการทำงานใหม่ของตำรวจที่เพิ่มเติมจากการทำงานของตำรวจแบบเดิมที่มุ่งเพียงมีสายตรวจป้องกัน แก๊ซเหตุร้าย และสืบสวนจับกุมคนร้าย แต่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนต้องมุ่งเข้าหาประชาชนและต้องทำงานร่วมกันเพื่อรักษาความสงบสุขของสังคม แนวคิดนี้เริ่มต้นจาก เซอร์ โรเบิร์ต พิล ผู้ก่อตั้งตำรวจมหานครลอนดอน หรือสก๊อตแลนด์ยาร์ด เจ้าของคำพูดที่ว่า “ตำรวจคือประชาชน ประชาชนคือตำรวจ” (The Police are the public and the public are the police) แนวคิดและหลักการทำงานของตำรวจผู้รับใช้ชุมชนคือ แนวคิดและหลักการทำงานใหม่ของตำรวจเพิ่มเติมจากการทำงานแบบเดิมที่มุ่งเพียงมีสายตรวจป้องกัน แก๊ซเหตุร้ายและสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดเท่านั้น

ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing) พัฒนาขึ้นมาจากพื้นฐานความเชื่อเดิมของทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในส่วนที่มุ่งเน้นให้เกิดสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างตำรวจกับประชาชน โดยเชื่อมั่นว่า ความร่วมมือร่วมใจของตำรวจและสุจริตชนคือสิ่งสำคัญที่สามารถเอาชนะปัญหาอาชญากรรมส่วนใหญ่ได้ อย่างไรก็ตาม พัฒนาการที่แตกต่างอย่างชัดเจนของแนวทางตำรวจผู้รับใช้ชุมชนก็คือ **“การเข้าไปฝังตัวทำงานในชุมชนเป็นระยะเวลาด้านข้างยาวนาน และการทำงานร่วมกันของตำรวจและชุมชน”** แทนที่จะเป็น “การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงให้ความสำคัญต่อการไปถึงที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็วเมื่อได้รับแจ้ง” เช่นงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์แบบเดิม ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดความสับสนระหว่างทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชนและทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ขอนำเสนอข้อแตกต่างของทั้งสองทฤษฎี ดังนี้³⁶

³⁶ พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์, “กว่าจะเป็นตำรวจผู้รับใช้ชุมชน”, www.highwaypolice.org/cpo.pdf , 2553, หน้า 23.

**ตารางเปรียบเทียบทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relations)
กับทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing)**

	ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relations)	ตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing)
1	มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปลี่ยนทัศนคติและแก้ไขภาพลักษณ์ของตำรวจให้ดีขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชนที่ดีขึ้นเป็นผลสำเร็จของงานโดยตรง	มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชนที่ดีขึ้นเป็นผลพลอยได้ที่น่ายินดี
2	ตำรวจมักคิดว่าเป็นงานของชุดชุมชนสัมพันธ์ โดยเฉพาะ ตำรวจสายงานอื่นคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ หรือไม่ใช่หลักการที่ทุกส่วนต้องปฏิบัติทำให้ตำรวจกับประชาชนมีการติดต่อกันเป็นครั้งคราวไม่สม่ำเสมอ ไม่ไว้วางใจกัน	เป็นงานของฝ่ายปฏิบัติการ ผู้ปฏิบัติกับประชาชนมีการติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ
3	ได้รับการยอมรับเฉพาะแต่ภายในชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์เท่านั้น	เป็นปรัชญาในการทำงานและได้รับการยอมรับภายในหน่วยงานตำรวจโดยทั่วไป
4	เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการยอมรับ ความเชื่อถือศรัทธาและเคารพยำเกรงบ้างพอสมควร	เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการยอมรับ ความเชื่อถือ ศรัทธาเคารพยำเกรงทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร
5	เจ้าหน้าที่มีบทบาทในเชิงตั้งรับ โดยมุ่งเน้นที่จะเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างตำรวจกับประชาชนให้ดีขึ้นและรณรงค์ป้องกันอาชญากรรม	เจ้าหน้าที่มีบทบาทที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน ทั้งในเชิงรุกและตั้งรับควบคู่กัน
6	เป็นการให้บริการโดยอ้อม ชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ให้คำแนะนำในการป้องกันอาชญากรรม ส่วนสายตรวจธรรมดาทำหน้าที่รับแจ้งความ	เป็นการให้บริการโดยตรง เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนที่รับแจ้งความและให้คำแนะนำในการป้องกันอาชญากรรม เป็นบุคคลเดียวกัน
7	คณะกรรมการระดับชาติวิเคราะห์ปัญหาและสั่งการให้หน่วยตำรวจดำเนินการตามที่สั่งการ	ประชาชนวิเคราะห์ปัญหาและให้ความร่วมมือกับตำรวจในกระบวนการวางนโยบาย
8	ความรับผิดชอบของตำรวจต่อสังคมสามารถตรวจสอบได้โดยคณะกรรมการตรวจสอบพลเรือนและการปกครองบังคับบัญชาตามลำดับชั้น	ความรับผิดชอบของตำรวจต่อสังคมสามารถตรวจสอบได้โดยประชาชนผู้รับบริการและโดยกลไกทางการบริหาร
9	ชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมโดยไม่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบในการตรวจ	เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนเป็นผู้นำและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อลดความหวาดกลัวภัย

	ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relations)	ตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing)
		สภาพไร้ระเบียบ ความเสื่อมโทรมทางสังคม และอาชญากรรม
10	หัวหน้าตำรวจตอบสนองเฉพาะเรื่องการบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มเป้าหมายพิเศษเท่านั้น	หัวหน้าตำรวจเป็นผู้สนับสนุนนโยบายและกำหนดทิศทางให้บริการประชาชน ด้านการบังคับใช้กฎหมายและการบริการสังคม
11	ชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ให้ความสำคัญของปัญหาในชุมชนทั่วไป	เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนให้ความรู้แก่ประชาชนในประเด็นปัญหาต่างๆ เช่นระยะเวลาไปถึงที่เกิดเหตุ การตรวจป้องกันและความจำเป็นในการจัดลำดับความสำคัญประเภทบริการ
12	ตำรวจกับประชาชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน แต่มีความไว้วางใจต่อกันอย่างผิวเผิน จึงได้รับเพียงข่าวสารทั่วไป	ตำรวจกับประชาชนมีการติดต่อกันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอในระยะยาว จนเกิดความไว้วางใจต่อกันเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ตำรวจได้รับข่าวสารจากประชาชนเพิ่มมากขึ้นด้วย
13	ชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ติดต่อกับประชาชนเป็นครั้งคราว เนื่องจากมีเขตรับผิดชอบครอบคลุมทั่วทั้งสถานีตำรวจ ประชาชนสามารถเข้าพบได้ที่สถานีตำรวจเป็นส่วนใหญ่	ประชาชนสามารถเข้าพบเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนได้อย่างสม่ำเสมอขณะปฏิบัติงานในเขตรับผิดชอบหรือทางโทรศัพท์หรือโดยการเข้าพบ ณ ที่ทำการในชุมชน
14	พบเห็นชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในพื้นที่นานๆ ครั้ง	สามารถพบเห็นเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนเป็นประจำในพื้นที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์
15	ชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ถูกมองว่าเป็นบุคคลภายนอก	เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
16	ประชาชนไม่รู้จักชุดชุมชนสัมพันธ์อย่างลึกซึ้ง	ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนมีการติดต่อกับประชาชนเป็นประจำ และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อกลุ่มเด็กและเยาวชน
17	อิทธิพลหรืออำนาจมาจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง คือผู้บังคับบัญชามีส่วนให้ข้อมูลและร่วมตัดสินใจ	อิทธิพลหรืออำนาจมาจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน คือประชาชนเป็นผู้จัดลำดับความสำคัญและชี้นำนโยบายการทำงานของตำรวจ
18	มีการจัดทำโครงการใหม่ๆ เป็นครั้งคราวโดยปราศจากการเปลี่ยนแปลงองค์กรและกระบวนการบริหารงาน	มีการเปลี่ยนแปลงองค์กรและกระบวนการบริหารงานตั้งแต่การสรรหา ฝึกอบรม ประเมินผล และเลื่อนตำแหน่งเจ้าหน้าที่

	ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relations)	ตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing)
19	เมื่อมีความจำเป็นต้องแทรกแซงจะเลือกใช้มาตรการการควบคุมอย่างเป็นทางการ	เมื่อมีความจำเป็นต้องบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ จะเลือกใช้มาตรการการควบคุมกติกาทาสังคมอย่างไม่เป็นทางการ
20	ชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์สนับสนุนให้ประชาชนสมัครเป็นอาสาสมัครโดยประชาชนยังคงเรียกร้องและคาดหวังบริการจากรัฐบาลมากขึ้น	เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนสนับสนุนให้ประชาชนแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองและให้อาสาสมัครช่วยเหลือเพื่อนบ้าน
21	เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นๆ มีบทบาทเช่นเดิม	เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นๆ เช่น เทศกิจ ฝ่ายปกครองขนส่ง แขนงการทาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน
22	ชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ไม่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบ จึงไม่สามารถระดมทรัพยากรที่มีอยู่มาช่วย	เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนระดมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดในชุมชน อาทิ ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และ เอกชน และธุรกิจต่างๆ
23	ความสำเร็จวัดได้ด้วยสถิติอาชญากรรมและความพึงพอใจของประชาชนต่องานตำรวจ	ความสำเร็จวัดจากระดับความหวาดกลัวภัย ความไร้ระเบียบของชุมชน และอาชญากรรมที่ลดลง
24	ชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นตำรวจในเครื่องแบบ โดยมีบางส่วนเป็นพลเรือน	เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนเป็นตำรวจในเครื่องแบบทั้งหมด

หลักการสำคัญของตำรวจผู้รับใช้ชุมชน แยกย่อยได้ 10 หลักการ ดังนี้

1. การนำหลักการตำรวจผู้รับใช้ชุมชน เป็นแนวคิดหรือกลยุทธ์หลักในการทำงาน (Core Strategy) ที่ตำรวจทุกคนในองค์กรหรือหน่วยตำรวจ จะต้องนำไปใช้เป็นหลักในการทำงาน ตั้งแต่หัวหน้าหน่วยหรือผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น จนถึงตำรวจทุกฝ่ายทุกแผนก (ไม่ใช่ เฉพาะตำรวจชุดชุมชนมวลชนสัมพันธ์ เท่านั้น) การที่เราจะทราบได้ว่าหน่วยงานตำรวจหน่วยงานใดที่นำแนวคิดตำรวจผู้รับใช้ชุมชนไปเป็นแนวคิดหลักในการทำงานนั้น ดูได้จากการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยมของหน่วยว่ามีการกำหนดแนวคิดหลักในการทำงานร่วมมือกับประชาชน หรือให้ประชาชนศรัทธา หรือใช้พลังมวลชนมาร่วมแก้ปัญหาอาชญากรรมหรือไม่ หรือมีนโยบายยุทธศาสตร์ในการนำหลักการตำรวจผู้รับใช้ชุมชนทั้ง 10 ข้อนี้ ไปกำหนดหรือนำไปใช้เป็นหลักทำงานหรือไม่ งานตำรวจผู้รับใช้ชุมชนเป็นโครงการที่ต้องดำเนินการแบบต่อเนื่อง เช่น โครงการนำตำรวจไปทำบุญร่วมกับประชาชนทุกวันพระ

2. การกระจายอำนาจให้ตำรวจผู้ปฏิบัติงาน (Decentralized) ตำรวจที่ทำงานสัมผัสกับประชาชน เช่น สายตรวจตำบล หรือตำรวจที่รับผิดชอบพื้นที่จะต้องได้รับการกระจายอำนาจ หรือมีอำนาจในการนำเสนอในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนให้ได้มากที่สุด แนววิธีการทำงานแบบเดิมที่อำนาจการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ อยู่ในส่วนกลาง เช่น ปัจจุบันหน่วยงานตำรวจไทยมอบอำนาจให้หัวหน้าสถานีตำรวจมีอำนาจมากขึ้นกว่าเดิมมาก เช่น การส่งคดี การปล่อยชั่วคราว การอนุมัติให้ข้าราชการตำรวจเดินทางไปราชการ เป็นต้น

3. การเกาะติดพื้นที่ และกระจายความรับผิดชอบให้ตำรวจแต่ละพื้นที่ (Fixed Geographic & Accountability) ในระบบตำรวจผู้รับใช้ชุมชน ตำรวจทุกคนควรได้รับมอบการกระจายอำนาจให้อยู่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ เป็นระยะเวลานาน ๆ เช่น ไม่ควรเปลี่ยนหัวหน้าตู้ หรือจำกองแต่ละเขตบ่อยเกินไป เพราะจะทำให้ตำรวจ ไม่มีความคุ้นเคย หรือชาวบ้านไม่ “เชื่อใจ” โดยควรจัดตำรวจแบบ “เกาะติดพื้นที่” การแบ่งมอบพื้นที่หรือเขตตรวจ ยึดถือชุมชนเป็นหลัก มากกว่าสถิติการจับกุม

4. ใช้พลังความร่วมมือของประชาชนและอาสาสมัคร (Volunteers) ในระบบตำรวจผู้รับใช้ชุมชนมุ่งเน้นให้มีการใช้ความร่วมมือจากประชาชน ในรูปของการเป็นอาสาสมัครในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่ชุมชนหรือในพื้นที่มีต้นทุนทางสังคม หรือมีการจัดตั้งตามความเหมาะสม ตำรวจมีหน้าที่ให้ความรู้และสร้างความร่วมมือ กำหนดวิธีการจัดตั้งเพื่อประชาชนได้มาช่วยเหลืองานป้องกันอาชญากรรม และแก้ไขปัญหาความไม่เป็นระเบียบของชุมชนตามความเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ตำรวจมีเวลาไปทำงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมอื่นได้มากขึ้น รูปแบบของอาสาสมัครจะแตกต่างกันไปแต่ละพื้นที่ชุมชนบางแห่งอาจจะเป็นการใช้อาสาสมัครที่มีหน่วยงานอื่นจัดตั้งไว้แล้ว หรือตำรวจจัดตั้งขึ้นเองแล้วแต่ความเหมาะสมของพื้นที่และชุมชนและความพร้อมของสภาพชุมชน เช่น อาสาสมัครตำรวจชุมชน สมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม เขียวเวหา อาสาจราจร ตำรวจบ้าน สายตรวจประชาชน สมาชิกกู้ภัย สมาชิกชมรมเพื่อนบ้านเตือนภัย อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และลูกเสือชาวบ้าน เป็นต้น

5. ใช้ผู้สนับสนุน (Enhancer) ในระบบตำรวจชุมชนตำรวจจะต้องหาความร่วมมือในการสนับสนุนงานตำรวจจากชุมชนและองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ ไม่ใช่เฉพาะงานหลัก แต่ในระบบตำรวจชุมชน หน่วยตำรวจต้องแสวงหาทรัพยากรจากชุมชนมาช่วยเหลืองานตำรวจอื่นๆ เช่น การจัดอาสาสมัครช่วยแจ้งข่าวเว็บไซต์ลามก การให้ประชาชนเป็นอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ช่วยเหลือบริการผู้มาแจ้งความที่สถานีตำรวจ การจัดอาสาสมัครช่วยรับโทรศัพท์ที่ศูนย์วิทยุ การจัดอาสาสมัครลงข้อมูลสถิติคดี การจัดคณะกรรมการหาทุนช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมและการรับการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชนหรือท้องถิ่นเพื่อช่วยเหลืองานตำรวจในด้านต่าง ๆ

6. การบังคับใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาชุมชน (Law Enforcement)

งานตำรวจผู้รับใช้ชุมชนยังถือว่า การสืบสวน จับกุมคนร้ายเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและปัญหาความไม่เป็นระเบียบในชุมชน โดยเน้นการจับกุมเพื่อแก้ปัญหา ที่ถือเป็นความเดือดร้อนของชุมชนเป็นลำดับแรกสุดและตำรวจมีหน้าที่ในการรักษาความสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายหรือการจับกุม กับความร่วมมือของชุมชน ในการแก้ไขต้นเหตุของปัญหาอาชญากรรม หรือความไม่เป็นระเบียบของชุมชน

7. เน้นป้องกันปัญหาอาชญากรรมมากกว่ารอให้เกิดเหตุ (Proactive Crime Prevention)

การตำรวจผู้รับใช้ชุมชน มุ่งเน้นในการทำงานเพื่อป้องกันไม่ให้อาชญากรรมเกิดมากกว่าการรอให้อาชญากรรมเกิดแล้ว จึงติดตามจับกุมคนร้าย กิจกรรมส่วนใหญ่ของตำรวจที่ทำงานร่วมกับชุมชน คือ สนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการป้องกันอาชญากรรมด้วยชุมชนเอง โดยใช้เทคนิคแก้ต้นเหตุปัญหา การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม การจัดระบบเพื่อนบ้านเตือนภัย หรือจัดสายตรวจประชาชน เป็นต้น เพื่อมุ่งเป้าประสงค์ในการลดอาชญากรรมและความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม

8. ใช้เทคนิคแก้ปัญหา (Problem Solving)

ตำรวจ สมาชิกชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ทำงานร่วมกัน เพื่อกำหนดต้นเหตุของปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน หรือปัญหาความไม่เป็นระเบียบในชุมชน (Scanning) แล้ววิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (Analysis) แสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา (Response) ดำเนินการแก้ไขปัญหาแล้วประเมินผล (Assessment) เทคนิคในการแก้ปัญหานี้เป็นการระดมความร่วมมือระหว่างตำรวจกับชุมชนเป็นการคิดแก้ปัญหากรอบความคิดการทำงานแบบเดิมของตำรวจที่ถือว่าการสืบสวนจับกุมคนร้ายได้ก็นับเป็นการบรรลุภารกิจแล้ว แต่ถ้าตำรวจมีแนวคิดและทำงานตามความเชื่อแบบเดิม ปัญหาอาชญากรรมหรือความเดือดร้อนของชุมชนก็จะกลับมาอีก เพราะการจับกุมคนร้ายไม่ใช่การแก้ต้นเหตุของปัญหาที่แท้จริง การใช้เทคนิคแก้ปัญหาลักษณะนี้ควรถือเป็นหลักการสำคัญ เพราะที่ผ่านมาประเทศไทยเคยใช้ชุดชุมชนมวลชนสัมพันธ์เข้าไปสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตำรวจกับประชาชนได้แล้ว แต่ไม่ได้นำชุมชนมาระดมความร่วมมือกับตำรวจ ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมหรือความเดือดร้อนของชุมชน

9. การเป็นหุ้นส่วนและสร้างความร่วมมือระหว่างตำรวจและชุมชน (Partnerships)

ในระบบตำรวจชุมชน ประชาชนในชุมชนคือหุ้นส่วนของตำรวจ ในการร่วมรับผิดชอบป้องกันอาชญากรรม หรือปัญหาความไม่เป็นระเบียบในชุมชน (ไม่ใช่เป็นปัญหาของตำรวจฝ่ายเดียว) ตำรวจและประชาชนในชุมชนต้องร่วมกันสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับความเดือดร้อน หรือความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมและให้ชุมชนร่วมใช้เทคนิคแก้ปัญหาเพื่อร่วมแก้ต้นเหตุปัญหาความเดือดร้อนจากอาชญากรรมดังกล่าวและตำรวจต้องสร้างความร่วมมือหรือ

เป็นแกนนำในการระดมทรัพยากร ความร่วมมือ หรือให้ประชาชนร่วมเป็นอาสาสมัครเพื่อดำเนินกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมได้ด้วยตัวชุมชนเอง

10. ดำรวจต้องบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Integration) ในการบังคับใช้กฎหมายหรือแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันหลายอย่าง โดยเฉพาะการแก้ที่ต้นเหตุของปัญหา (ไม่ใช่เพียงแค่การจับคนร้าย) ตำรวจไม่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงจะเข้าไปจัดการได้ เช่น หอพักที่เป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นติดยาเสพติด เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์หรือประชาสงเคราะห์ มีหน้าที่ตามกฎหมายโดยตรงในการจัดระเบียบ หรือการติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างบริเวณที่เกิดเหตุชิงทรัพย์หรือข่มขืนเสมอเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รถที่หายส่วนมากเป็นรถจักรยานยนต์ใหม่ที่ยังไม่ได้รับป้ายทะเบียนจากหน่วยงานขนส่งทางบกและสถานที่ที่หายมากที่สุดคือตลาดนัดที่ฝ่ายพาณิชย์จังหวัดมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขอนุญาตให้เปิดตลาดนัดได้ โดยตำรวจเป็นแกนสนับสนุน หน่วยงานอื่นก็เริ่มที่จะเห็นความสำคัญของชุมชน และมุ่งส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง เช่น กระทรวงยุติธรรม ได้เริ่มนำหลักการยุติธรรมสมานฉันท์ (Restorative Justice) และการยุติธรรมชุมชน (Community Justice) เป็นต้น มาใช้ในชุมชน ซึ่งล้วนแล้วแต่สอดคล้องหรือเป็นแนวทางเดียวกับตำรวจผู้รับใช้ชุมชนทั้งสิ้น และหลักการตำรวจผู้รับใช้ชุมชนนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง หรือพลังแผ่นดินต่อต้านยาเสพติดหรือแม้กระทั่งแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทุกแนวคิดมีวัตถุประสงค์ให้ครอบครัวและชุมชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้น ตำรวจสามารถใช้เครือข่ายเหล่านี้เป็นฐานในการทำงานตามทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชนได้ด้วย³⁷

2.4 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

หลักเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ความในมาตรา 87 ว่า

“รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

³⁷ หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กก. 4 บก.ทล. ที่ 0026.34/457 ลงวันที่ 14 ก.พ. 2555 เรื่องการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อปฏิบัติตามทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing)

(1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น

(4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้กฎหมายจัดตั้ง กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้ง สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถ แสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

(5) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้ สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ ไกล่เคียงกัน”

เจตนารมณ์ของมาตรา 87 เป็นไปเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยรัฐบาลต้องมีแนวนโยบายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนโดยเปิดโอกาสให้หญิงชายมีส่วนร่วมในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

(2) ส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

(3) ส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทุกระดับ

(4) จัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อส่งเสริมให้ภาคประชาชน มีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง โดยสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่ม ประชาชนทุกรูปแบบ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 3/1 ยังบัญญัติไว้ว่า “... ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วน

ร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ...”

2.4.2 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2547 ตราขึ้นด้วยเหตุผลและความจำเป็น กล่าวคือ โดยที่กฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการตำรวจซึ่งประกอบด้วยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช 2477 พระราชบัญญัติยศตำรวจ พุทธศักราช 2480 และพระราชบัญญัติเครื่องแบบตำรวจ พุทธศักราช 2477 (ฉบับที่ 2) ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้มีบทบัญญัติหลายประการไม่เหมาะสมแก่การพัฒนาระบบงานของตำรวจในสภาพการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น จึงสมควรปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวโดยนำมาบัญญัติรวมไว้เป็นกฎหมายฉบับเดียวให้ครอบคลุมทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการตำรวจ โดยกำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและกองบัญชาการเพื่อกระจายอำนาจไปยังกองบัญชาการมากขึ้น โดยให้มีคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการบริหารราชการตำรวจ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารราชการและการดำเนินงานของข้าราชการตำรวจให้เป็นไปตามนโยบายนั้น และกำหนดให้การบริหารงานบุคคลเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) โดยเฉพาะ อันมีผลให้การจัดระบบไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการบริหารราชการ การบริหารงานบุคคล การบังคับบัญชา การแต่งตั้งและโยกย้ายหรือการดำเนินการทางวินัยเกิดความเป็นธรรม ความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ได้กำหนดให้มีตำแหน่งข้าราชการตำรวจประเภทไม่มียศและกำหนดตำแหน่งพนักงานสอบสวนแยกต่างหากจากตำแหน่งข้าราชการตำรวจที่มีอยู่เดิม เพื่อเป็นการพัฒนางานสอบสวนซึ่งถือเป็นกระบวนการยุติธรรมในเบื้องต้นที่สำคัญ ตลอดจนจัดให้มีกองทุน เพื่อสนับสนุนและพัฒนางานเกี่ยวกับการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา อันจะทำให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมในส่วนซึ่งข้าราชการตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบมีศักยภาพยิ่งขึ้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการตำรวจนั้น มาตรา 7 ได้วางหลักการในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ความว่า มาตรา 7 “ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชน มีส่วนร่วมในกิจการตำรวจเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยของประชาชนตามความเหมาะสม และความต้องการของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ การดำเนินการมีส่วนร่วมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ต.ช. กำหนด” นอกจากนั้น พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ยังได้วางหลักการในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอีกหลายประการ เช่น ในมาตรา 16 มาตรา

17 มาตรา 18 ยังได้กำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในนโยบายด้านการบริหารจัดการที่กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจระดับจังหวัดและระดับสถานีตำรวจทั่วประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นพัฒนาการในการดำเนินงานที่เปิดโอกาสให้กับประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ และต่อมาได้มีการออกระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2549 ซึ่งได้กำหนดลักษณะของการมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจไว้ดังนี้ (1) การมีส่วนร่วมในการคิด ศึกษา และค้นคว้าหาสภาพและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน (2) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มและตัดสินใจกำหนดกิจกรรมเพื่อลดและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน (3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และ/หรือ การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ และ/หรือการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติตามกิจกรรมเพื่อลดและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน (4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามการดำเนินกิจกรรม (5) การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและปรับปรุง ซึ่งท้องถิ่นและชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ด้านรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชน ด้านป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ด้านการจราจร ด้านการดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ และต่อมาได้มีการออกระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นและองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2551 เพื่อกำหนดรูปแบบและกิจกรรมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการตำรวจ ในรูปแบบของเครือข่ายชุมชนลักษณะปฏิบัติการ เช่น อาสาสมัครตำรวจบ้าน อาสาจราจร เครือข่ายชุมชนลักษณะแนวร่วม การมีส่วนร่วมขององค์กร ได้แก่ องค์กรหรือมูลนิธิต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของพนักงานรักษาความปลอดภัยเอกชน โดยมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ คุณสมบัติ งบประมาณและสวัสดิการไว้ รายละเอียดจะได้กล่าวต่อไป

2.4.3 ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2549

ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2549 เป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาวางแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม โดยในมาตรา 7 บัญญัติไว้ว่า “ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชน มีส่วนร่วมในกิจการตำรวจเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยของประชาชนตามความเหมาะสม และความต้องการของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ การดำเนินการมีส่วนร่วมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ต.ช. กำหนด ”

และในมาตรา 18 (1) ได้บัญญัติว่า

“ นอกจากอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 16 ให้ ก.ต.ช. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(1)ออกระเบียบ ประกาศ หรือมีมติในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารราชการตำรวจ และวิธีปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจ ให้เป็นไปตามแบบแผนและนโยบายที่ ก.ต.ช. กำหนด..”

เพื่อให้การนำหลักการตามมาตรา 7 และมาตรา 18 (1) ได้นำไปสู่การกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติและรองรับกับภารกิจตามที่กฎหมายกำหนด ก.ต.ช. จึงได้ออก ระเบียบว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2549 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ในข้อ 4 ได้กำหนดนิยามคำว่า “ท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลหรือสถานีตำรวจภูธรนั้น

“ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มประชาชนที่มีภูมิสำเนา พักอาศัย หรือประกอบกิจการอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลหรือสถานีตำรวจภูธรนั้น

และความในข้อ 5 ได้กำหนดลักษณะของการมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจไว้ ได้แก่

(1) การมีส่วนร่วมในการคิด ศึกษาและค้นคว้าหาสภาพและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

(2) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มและตัดสินใจกำหนดกิจกรรมเพื่อลดและแก้ไขปัญหของท้องถิ่นและชุมชน

(3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และ/หรือ การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ และ/หรือการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติตามกิจกรรมเพื่อลดและแก้ไขปัญหของท้องถิ่นและชุมชน

(4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามการดำเนินกิจกรรม

(5) การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและปรับปรุง

โดยกิจการตำรวจที่ท้องถิ่นและชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้แก่ กิจการในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (ข้อ 6)

(1) ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

(2) ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยของประชาชน

(3) ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

- (4) ด้านการจราจร
- (5) ด้านการดูแลสาธารณสมบัติ
- (6) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

และความในข้อ 7 ยังได้ระบุหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่ ให้ กต.ตร.สน. (คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาล³⁸) และ กต.ตร.สภ. (คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร³⁹) ให้มีอำนาจหน้าที่

³⁸ ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. 2549 ข้อ 12 คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาล ... โดยออกนามตามชื่อสถานีตำรวจนั้น เรียกโดยย่อว่า “กต.ตร.สน. ...” ประกอบด้วย

- (1) หัวหน้าสถานีตำรวจนครบาล เป็นกรรมการ
- (2) ผู้อำนวยการเขต หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตที่ผู้อำนวยการเขตมอบหมายซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบส่วนใดส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ของสถานีตำรวจนั้น จำนวนเขตละหนึ่งคน เป็นกรรมการ
- (3) ข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละงานของสถานีตำรวจ ตามที่หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมาย จำนวนไม่เกินสี่คน เป็นกรรมการ
- (4) ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนซึ่งดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจนั้น ที่ได้รับการเลือกจากข้าราชการตำรวจชั้นประทวนด้วยตนเอง จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ
- (5) ข้าราชการประจำอื่นนอกจากข้าราชการตำรวจ หรือพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้น จำนวนไม่เกินสามคน เป็นกรรมการ

- (6) ประชาชน จำนวนไม่น้อยกว่าหกคนแต่ไม่เกินเก้าคน เป็นกรรมการ
- ให้ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ทำหน้าที่หัวหน้างานธุรการเป็นเลขานุการ และข้าราชการตำรวจที่หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมาย จำนวนสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

³⁹ ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. 2549 ข้อ 13 คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร ... โดยออกนามตามชื่อสถานีตำรวจนั้น เรียกโดยย่อว่า “กต.ตร.สภ. ...” ประกอบด้วย

- (1) หัวหน้าสถานีตำรวจภูธร เป็นกรรมการ
- (2) นายอำเภอหรือปลัดอำเภอนายอำเภอที่นายอำเภอมอบหมาย จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ ยกเว้นสถานีตำรวจภูธรตำบลพญา ให้ปลัดเมืองพญาหรือรองปลัดเมืองพญาที่ปลัดเมืองพญามอบหมายจำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ

และความรับผิดชอบในการกำหนดลักษณะ รูปแบบและวิธีการให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจตามข้อ 5 เพื่อดำเนินกิจการตามข้อ 6 โดยให้คำนึงถึงปัจจัยทางด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย สภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม ประเพณี วัฒนธรรมและวิธีการดำรงชีวิตของแต่ละท้องถิ่นและชุมชนเป็นสำคัญ

และให้สถานีตำรวจนครบาลและสถานีตำรวจภูธร เป็นหน่วยงานที่ให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจตามที่ กต.ตร.สน. หรือ กต.ตร.สภ. กำหนด (ข้อ 8) โดยให้ผู้บัญชาการตำรวจกองบัญชาการตำรวจนครบาล ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 1 ถึง 9 ผู้บังคับการ กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ถึง 9 และผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ควบคุมกำกับดูแล ตลอดจนให้การสนับสนุนและช่วยเหลือสถานีตำรวจที่อยู่ในความปกครองบังคับบัญชาในการดำเนินการตามลักษณะ รูปแบบ และวิธีการให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจตามที่ กต.ตร.สน หรือ กต.ตร.สภ. กำหนด (ข้อ 9)

(3) ข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละงานของสถานีตำรวจ ตามที่หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมาย จำนวนไม่เกินสี่คน เป็นกรรมการ

(4) นายกเทศมนตรี ที่มีเขตพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้น เป็นกรรมการ หากในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้นมีนายกเทศมนตรีหลายคนให้นายกเทศมนตรีเลือกกันเองให้ได้จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ

(5) นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ที่มีเขตพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้นเป็นกรรมการ หากในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้นมีนายกองค้การบริหารส่วนตำบลหลายคน ให้นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเลือกกันเองให้ได้ จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ

(6) กำนัน ที่มีเขตพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้น เป็นกรรมการ หากในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้นมีกำนันหลายคน ให้นำนันเลือกกันเองให้ได้ จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ

(7) ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนซึ่งดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจนั้น ที่ได้รับการเลือกจากข้าราชการตำรวจชั้นประทวนด้วยตนเอง จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ

(8) ข้าราชการประจำอื่นนอกจากข้าราชการตำรวจ หรือพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนั้น จำนวนไม่เกินสามคนเป็นกรรมการ

(9) ประชาชน จำนวนไม่น้อยกว่าหกแต่ไม่เกินเก้าคน เป็นกรรมการ

ให้หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมายข้าราชการตำรวจเป็นเลขานุการ จำนวนหนึ่งคน และเป็นผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนสองคน

ในส่วนของการตรวจสอบ ติดตาม และให้คำแนะนำการปฏิบัติตามลักษณะ รูปแบบ และวิธีการให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจของสถานีตำรวจนั้น ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กต.ตร.สน. และ กต.ตร.สภ.

ส่วน กต.ตร.กทม. (คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ กรุงเทพมหานคร⁴⁰) และ กต.ตร.จังหวัด (คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ

⁴⁰ ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. 2549 ข้อ 4 คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร เรียกโดยย่อว่า “กต.ตร.กทม.” ประกอบด้วย

- (1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ก.ต.ช. มีมติเห็นชอบ เป็นประธานกรรมการ
- (2) ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นรองประธานกรรมการคนที่ 1
- (3) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญา เป็นรองประธานกรรมการคนที่ 2
- (4) ผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นรองประธานกรรมการคนที่ 3
- (5) รองผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวนสามคนที่ผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจนครบาลมอบหมาย เป็นกรรมการ
- (6) ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ายาเสพติดและเด็ก กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกรรมการ
- (7) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ประธาน กต.ตร.กทม. แต่งตั้งจากผู้แทนด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - (ก) การศาสนา หรือวัฒนธรรมซึ่งดำเนินกิจกรรมในกรุงเทพมหานคร จำนวนหนึ่งคน
 - (ข) การศึกษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือประกอบการในกรุงเทพมหานคร จำนวนหนึ่งคน
 - (ค) การแพทย์ หรือการสาธารณสุขซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือประกอบการในกรุงเทพมหานครจำนวนหนึ่งคน
 - (ง) สื่อสารมวลชนซึ่งประกอบการในกรุงเทพมหานคร จำนวนหนึ่งคน
 - (จ) การท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม หรือธุรกิจบริการซึ่งประกอบการในกรุงเทพมหานครจำนวนหนึ่งคน
 - (ฉ) พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม หัตถกรรม หรือธุรกิจการเงินซึ่งประกอบการในกรุงเทพมหานครจำนวนหนึ่งคน
 - (ช) องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยไม่แสวงหากำไร และมีวัตถุประสงค์ส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือทั้งหมดในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ในกรุงเทพมหานครจำนวนหนึ่งคน

จังหวัด⁴¹⁾ มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ ติดตามและให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่สถานีดำรงต่างๆ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครหรือเขตพื้นที่แต่ละจังหวัด (ข้อ 10)

(8) ประชาชน จำนวนสามคน เป็นกรรมการ

ให้ผู้บังคับการกองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นเลขานุการ รองผู้บังคับการกองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวนหนึ่งคน และข้าราชการตำรวจระดับผู้กำกับการขึ้นไปในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวนหนึ่งคน ที่ประธาน กต.ตร.กท.ม. แต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

⁴¹⁾ ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. 2549 ข้อ 9 คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัด ... โดยออกนามตามชื่อจังหวัดนั้น เรียกโดยย่อว่า “กต.ตร.จังหวัด ...” ประกอบด้วย

(1) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ

(2) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการคนที่ 1

(3) อัยการจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการคนที่ 2

(4) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นกรรมการ

(5) นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด เป็นกรรมการ

(6) ผู้บังคับการกองบังคับการอำนวยการ ตำรวจภูธรภาค หรือผู้แทน เป็นกรรมการ

(7) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด เป็นกรรมการ

(8) ข้าราชการตำรวจซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว กองบังคับการตำรวจทางหลวง กองบังคับการตำรวจน้ำซึ่งปฏิบัติราชการประจำอยู่ในจังหวัดนั้น เป็นกรรมการ

กรณีมีหัวหน้าหน่วยงานหลายระดับในสังกัดเดียวกัน ให้ผู้บังคับการหรือ รองผู้บังคับการที่ทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยงาน มอบหมายหัวหน้าหน่วยงานดังกล่าว จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ

(9) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ประธาน กต.ตร.จังหวัด แต่งตั้งจากผู้แทนด้านต่าง ๆ ดังนี้

(ก) การศาสนา หรือวัฒนธรรมซึ่งดำเนินกิจกรรมอยู่ในจังหวัดนั้น จำนวนหนึ่งคน

(ข) การศึกษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือประกอบกิจการในจังหวัดนั้น จำนวนหนึ่งคน

(ค) การแพทย์หรือการสาธารณสุขซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือประกอบกิจการในจังหวัดนั้น จำนวนหนึ่งคน

(ง) การท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม หรือธุรกิจบริการซึ่งประกอบกิจการในจังหวัดนั้น จำนวนหนึ่งคน

จากระเบียบดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ ได้ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ซึ่งได้วางหลักการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ในระดับนโยบายการบริหารงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นส่วนราชการเพียงหน่วยงานเดียวที่มีกลไกสำคัญในรูปของคณะกรรมการบริหารงานเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการบริหารงานขององค์กรและการกำกับดูแลการดำเนินงานในระดับต่างๆ อย่างครอบคลุม ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบในคณะกรรมการในแต่ละระดับ จะมีสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นข้าราชการและภาคประชาชนที่เหมาะสมในจำนวนที่ทัดเทียมกัน นอกจากการเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่นแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะและรวมถึงการร้องเรียนผ่านคณะกรรมการในแต่ละระดับด้วย

2.4.4 ระเบียนสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2551

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2551 เป็นไปเพื่อให้การส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 (4) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ซึ่งบัญญัติว่า

“สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นหัวหน้าส่วนราชการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(จ) พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม หัตถกรรม หรือธุรกิจการเงินซึ่งประกอบกิจการในจังหวัดนั้นจำนวนหนึ่งคน

(ฉ) องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยไม่แสวงหากำไร และมีวัตถุประสงค์ส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดในการดำเนินกิจกรรม เพื่อสาธารณประโยชน์ในจังหวัดนั้นจำนวนหนึ่งคน

(ช) เกษตรกรรมซึ่งประกอบกิจการในจังหวัดนั้น จำนวนหนึ่งคน

(10) ประชาชน จำนวนสามคน เป็นกรรมการ

ให้ผู้กำกับการซึ่งทำหน้าที่ด้านอำนวยการของตำรวจภูธรจังหวัด เป็นเลขานุการรองผู้กำกับการ ซึ่งทำหน้าที่ด้านอำนวยการของตำรวจภูธรจังหวัด จำนวนหนึ่งคน และข้าราชการตำรวจระดับสารวัตรขึ้นไปในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัด จำนวนหนึ่งคน ที่ประธาน กต.ตร.จังหวัด แต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

(1) รับผิดชอบควบคุมราชการประจำในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และลำดับความสำคัญของแผนการปฏิบัติราชการประจำปีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้เป็นไปตามนโยบายและแนวทางการปฏิบัติราชการที่นายกรัฐมนตรีและ ก.ต.ช. กำหนด รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ...”

ระเบียบดังกล่าว ได้ระบุวัตถุประสงค์การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรในกิจการตำรวจ (ข้อ 6)

(1) เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรในกิจการตำรวจ

(2) เพื่อกำหนด ปรับและยกระดับลักษณะการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ให้เป็นรูปแบบและมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ โดยเลือกใช้รูปแบบตามสถานการณ์

(3) เพื่อเสนอให้มีการมีส่วนร่วมแต่ละรูปแบบ มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับรองรับอย่างถูกต้อง

(4) เพื่อให้การมีส่วนร่วมของส่วนต่าง ๆ ทั้ง 3 รูปแบบเป็นเครือข่ายโยงใยซึ่งกันและกันสามารถสนับสนุนและเกื้อกูลกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(5) เพื่อให้สถานีตำรวจนำรูปแบบมาตรฐานที่กำหนดไว้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมตามสภาพของสถานีตำรวจ

และในข้อ 5 ได้กำหนดให้รูปแบบการมีส่วนร่วม แบ่งเป็น 3 รูปแบบที่สำคัญ คือ

(1) การมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไป

(1.1) เครือข่ายชุมชนลักษณะปฏิบัติการ

(1.1) เครือข่ายชุมชนลักษณะแนวร่วม

(2) การมีส่วนร่วมขององค์กร ได้แก่ องค์กรหรือมูลนิธิต่าง ๆ

(3) การมีส่วนร่วมของพนักงานรักษาความปลอดภัยเอกชน

(1) การมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไป

เป็นการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนของสถานีตำรวจ แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

(1.1) เครือข่ายชุมชนลักษณะปฏิบัติการ

เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมปฏิบัติกับตำรวจ เพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยให้แก่ชุมชน

และท้องถิ่น ช่วยเหลือและสนับสนุนการจัดการจราจร รวมถึงการเข้าร่วมในการป้องกันภัยระงับเหตุ และช่วยเหลือหรือกู้ภัยจากอุบัติเหตุต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(1) เพื่อแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน/ชุมชน/ท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม คุ่มครองตนเองและชุมชน

(2) เพื่อเสริมสร้างบทบาทของกลุ่มพลังในการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของชุมชน/ท้องถิ่น

โดยประเด็น/ขอบเขตการดำเนินงานเครือข่ายชุมชนลักษณะ ปฏิบัติการที่กำหนดไว้ในระเบียบ ได้แก่

(1) อาสาสมัครตำรวจบ้าน

เป็นการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนให้เข้าร่วมปฏิบัติ กับเจ้าพนักงานตำรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ยาเสพติด และอุบัติเหตุต่าง ๆ รวมทั้ง การตรวจตราของตำรวจสายตรวจ

อาสาสมัครตำรวจบ้าน บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

(1) เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(2) เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อยการบริการและอำนวยความสะดวกด้านการจราจร

(3) แจ้งเหตุด่วนเหตุร้าย ข้อมูลอาชญากรรม เบาะแสคนร้าย คดีอาญาทั่วไปและคดียาเสพติด

(4) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งจุดตรวจ จุดสกัดในพื้นที่

(5) ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน รวมทั้งเป็นเครือข่ายของฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในพื้นที่

(6) นอกเหนือจาก (1) ถึง (5) อำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(2) อาสาจราจร

เป็นการดำเนินการจัดกลุ่มเยาวชน ราษฎรอาสาสมัคร ผู้แทนชุมชน หน่วยงานเอกชน เป็นต้น โดยผ่านการฝึกอบรมอาสาจราจรให้มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมายด้านการจราจร ทักษะและการใช้รถใช้ถนนที่ถูกต้อง เพื่อร่วมแก้ไขปัญหารถจราจร โดยให้เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน

เมื่อเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมและทดสอบความรู้ของหลักสูตรอาสาจราจรแล้ว จะได้รับการพิจารณาแต่งตั้งเป็นอาสาจราจร โดยให้หน่วยงานหรือสถานีดำรงเป็นผู้จัดการฝึกอบรม จัดทำทะเบียน ประวัติ กำหนดหมายเลขประจำตัว และทำหน้าที่ดังนี้

(1) การตรวจ ควบคุม และการจัดการจราจรบริเวณที่มีการจราจรติดขัด คับคั่ง ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน หรือกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอ เว้นแต่กรณีไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่อยู่ในที่นั้นก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยลำพัง

(2) ดูแล การหยุดรถ จอดรถ การข้ามทาง ในบริเวณที่มีการฝ่าฝืนกฎหมายจนการจราจรไม่สะดวก เพื่อให้การจราจรมีความสะดวก และปลอดภัย

(3) ชี้แจง ตักเตือน แนะนำ ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้ผู้ขับรถใช้ถนนทราบถึงระเบียบวิธีการที่ถูกต้องและปฏิบัติตามวินัยจราจร

(4) รายงานการกระทำผิดของผู้ขับรถ การชำรุดเสียหายข้อขัดข้องของเครื่องหมายและสัญญาณจราจรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

(5) แจ้งอุบัติเหตุการจราจรให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบโดยมิชักช้า

(1.2) เครือข่ายชุมชนลักษณะแนวร่วม เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(2.1) เพื่อแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน/ชุมชน/ท้องถิ่น โดยการเข้าถึงประชาชน สร้างศรัทธา ให้ความรู้ แนะนำวิธีการปฏิบัติ

(2.2) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมการป้องกันตัวเองของประชาชน และการป้องกันอุบัติเหตุ

โดยประเด็น/ขอบเขตการดำเนินงาน ในรูปแบบลักษณะแนวร่วมจะเป็นการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เช่น ตั้งเครือข่ายเพื่อติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเพื่อแจ้งข่าวอาชญากรรม การสร้างชุมชนเข้มแข็งและความร่วมมือในลักษณะเพื่อนบ้านเตือนภัย เป็นต้น โดยบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

(1) ผู้ผ่านการอบรมเป็นแกนนำให้คำปรึกษา ให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนในพื้นที่ที่พักอาศัยหรือประกอบอาชีพ

(2) เป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์ ขอความร่วมมือจากชุมชน/ท้องถิ่น

(3) จัดข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน/ท้องถิ่นเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลในพื้นที่ เพื่อใช้ประกอบการปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

(4) แจ้งข้อมูลเบาะแส ข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรม ยาเสพติด และอุบัติเหตุ

(2) การมีส่วนร่วมขององค์กร

การมีส่วนร่วมขององค์กร เป็นการประสานงาน ช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ขององค์กรหรือมูลนิธิ ประกอบด้วย องค์กร ได้แก่ ศูนย์กู้ชีพนคร

นทร หน่วยกู้ภัยหรือบรรเทาสาธารณภัย อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เป็นต้น มูลนิธิ ได้แก่ ป่อเต็กตึ้ง ร่วมกตัญญู เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างเครือข่ายและแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรหรือมูลนิธิต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมหรือสนับสนุนการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รักษาความสงบเรียบร้อยและบรรเทาสาธารณภัย

ประเด็น/ขอบเขตการดำเนินงานนั้น จะเป็นรูปแบบการแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรหรือมูลนิธิต่าง ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับงานในภารกิจของตำรวจ โดยการประสานงาน กำหนดแนวทางในลักษณะการปฏิบัติงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือการรักษาความสงบเรียบร้อยร่วมกัน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ องค์กรหรือมูลนิธิของหน่วยงานราชการ เช่น กรมการปกครอง ทหาร ตำรวจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น รวมทั้งองค์กรเอกชน

อาสาสมัครแนวร่วมมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

(1) ให้ความร่วมมือและสนับสนุนข้าราชการตำรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การรักษาความสงบเรียบร้อยและบรรเทาสาธารณภัย

(2) แจ้งข้อมูลเบาะแส ข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมยาเสพติดและอุบัติเหตุ

(3) การมีส่วนร่วมของพนักงานรักษาความปลอดภัยเอกชน

การมีส่วนร่วมของพนักงานรักษาความปลอดภัยเอกชน เป็นการแสวงหาความร่วมมือจากพนักงานรักษาความปลอดภัยเอกชนที่ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รักษาความสงบเรียบร้อยให้กับบุคคลและสถานที่ โดยมีวัตถุประสงค์คือ

(1) เพื่อสร้างเครือข่ายแนวร่วมสนับสนุนตำรวจในการรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น

(2) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนและธุรกิจการรักษาความปลอดภัยในการเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยในสังคม

ประเด็น/ขอบเขตการดำเนินงานจะเป็นรูปแบบของการแสวงหาความร่วมมือจากผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัยและพนักงานรักษาความปลอดภัยเอกชน ให้สนับสนุนกิจการตำรวจในการรักษาความปลอดภัยและรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน/ท้องถิ่น มีกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัยและพนักงานรักษาความปลอดภัยเอกชนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจ

พนักงานรักษาความปลอดภัยเอกชน มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

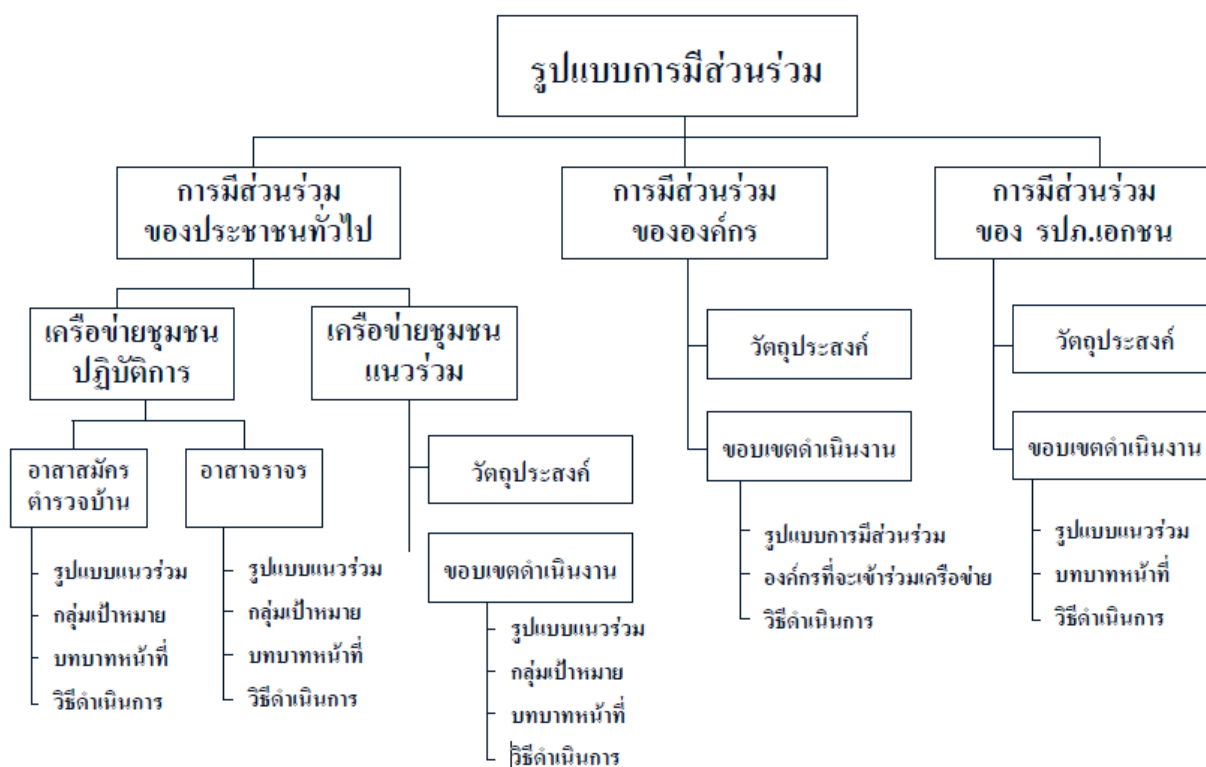
(1) เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย

(2) แจ้างเหตุด่วนเหตุร้าย ข้อมูลอาชญากรรม เบาะแสคนร้าย คดีอาญาทั่วไปและคดีอาเสพติด

(3) ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับพนักงานรักษาความปลอดภัยเอกชนที่มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยให้กับบุคคลและสถานที่

นอกจากนี้ ในระเบียบฯ ยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของ อาสาสมัคร เกณฑ์การคัดเลือกและการพัฒนาของสมาชิกอาสาสมัคร การฝึกอบรม การแต่งกาย สวัสดิการที่จะได้รับ การบริหารจัดการ การบังคับบัญชา การประเมินผล ทั้งในส่วนของอาสาสมัคร ตำรวจบ้าน อาสาจราจร อาสาสมัครแนวร่วม พนักงานขององค์กรหรือมูลนิธิและพนักงานรักษาความปลอดภัยเอกชน

รูปแบบการมีส่วนร่วมตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นและองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2551

บทที่ 3

องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนตาม โครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม”

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการความรู้เกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมครั้งนี้ คณะผู้วิจัยต้องศึกษาถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทย เพื่อพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ประกอบด้วย รูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขั้นตอนและกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยต้องดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์และถอดบทเรียนและการจัดการองค์ความรู้จากโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” ซึ่งได้รับการสนับสนุนโครงการโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดย พล.ต.ต. โกสินทร์ หินเภาวและคณะ ที่ได้ดำเนินการในช่วงปี 2553 – 2554 โดยมุ่งศึกษาถึงองค์ความรู้ในการมีส่วนร่วมระหว่างตำรวจกับมวลชนในการดำเนินโครงการดังกล่าวฯ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกับมวลชนและการดำเนินการภายหลังจากที่โครงการวิจัยดังกล่าวได้สิ้นสุดลงของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่อง 10 แห่ง เพื่อนำผลที่ได้มาจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อไป

3.1 กระบวนการขั้นตอนการดำเนินโครงการ

โครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” เป็นโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ดำเนินการในช่วงปี 2553 – 2554 โดย พล.ต.ต. โกสินทร์ หินเภาวและคณะ มีวัตถุประสงค์ของโครงการคือเพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของพลังมวลชนกับตำรวจในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ประเภทของภาคีเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้าร่วมกับตำรวจในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ของจังหวัดนำร่อง 10 แห่งที่ใช้เป็นกรณีศึกษา
2. การพัฒนารูปแบบและวิธีการดำเนินการร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
3. รูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อใช้เป็นต้นแบบในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ของประเทศ

โครงการดังกล่าวได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่นำร่อง 10 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสงขลา และกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 โดยพิจารณาคัดเลือกจากหลักเกณฑ์ 4 ประการดังนี้

- เป็นพื้นที่ที่มีสถิติคดีอาชญากรรมในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาหรือในช่วงระยะเวลา 3 ปี ย้อนหลังโดยเฉลี่ยจำนวนมากเพียงพอที่จะสามารถชี้วัดความแตกต่างได้อย่างชัดเจนพอสมควรภายหลังจากที่ได้ดำเนินโครงการไปเป็นระยะเวลา 6 เดือนเสร็จสิ้นแล้ว (หากผลการดำเนินโครงการประสบความสำเร็จโดยสามารถลดสถิติคดีอาชญากรรมลงได้ในระดับหนึ่ง)
- เป็นพื้นที่ที่มีภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคประชาชนเป็นพลังมวลชนที่เข้มแข็งและมีจำนวนมากพอที่จะสามารถร่วมกับตำรวจดำเนินโครงการได้อย่างรวดเร็ว โดยตำรวจไม่จำเป็นต้องเสียเวลาเริ่มต้นไปแสวงหาภาคีเครือข่ายหรือมวลชนมาร่วมโครงการในระยะแรกก่อน
- ตำรวจและภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคประชาชนที่เป็นพลังมวลชนในพื้นที่จังหวัดต้องสมัครใจและเต็มใจเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 6 เดือน จนเสร็จสิ้นโครงการ
- ผู้บริหารตำรวจทุกระดับตั้งแต่สถานีตำรวจ กองบังคับการตำรวจ (ภูธรและนครบาล) กองบัญชาการตำรวจ (ภูธรและนครบาล) จนถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้การสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี

สำหรับแนวทางดำเนินโครงการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(1) ประชุมชี้แจงเพื่อแนะนำและทำความเข้าใจโครงการให้แก่ตำรวจทุกคนในสังกัดสถานีตำรวจเขตพื้นที่รับผิดชอบของ ภ.จว./บก.น. นำร่องทุกแห่งได้รับทราบและเข้าใจโครงการในลักษณะเดียวกันกับผู้บริหารตำรวจ รวมทั้งโน้มน้าวและกระตุ้นให้ตำรวจผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนในสังกัดปรับเปลี่ยนแนวความคิดหรือทัศนคติในการยอมรับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบให้มากขึ้นกว่าเดิมดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และพร้อมที่จะปฏิบัติงานร่วมกับภาคีเครือข่ายภาคประชาชนตามแนวความคิดใหม่นี้ด้วยจิตใจที่เปิดกว้างอย่างต่อเนื่องและเป็นการถาวรยั่งยืนต่อไป

(2) ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับตัวแทนภาคีเครือข่ายของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อแนะนำและทำความเข้าใจโครงการถึงหลักคิดและแนวทางดำเนินโครงการร่วมกันในระยะเวลา 6 เดือนต่อไปของโครงการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลในการลดปัญหาอาชญากรรมเป้าหมาย โดยมีประเด็นที่จะต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติมในหลายเรื่องเช่น

การขยายภาคีเครือข่ายให้เพิ่มจำนวนมากขึ้น การเข้ามีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปรามในหลายลักษณะทั้งร่วมให้ข้อมูล ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมบริจาคเงินค่าใช้จ่ายหรืออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และร่วมสนับสนุนในทุกเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จ เป็นต้น

(3) ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับตัวแทนภาคีเครือข่ายของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนต่าง ๆ ในพื้นที่ของสถานีตำรวจเพื่อพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการตำรวจร่วมมวลชลลดอาชญากรรม (ตมอ.) ประจำแต่ละพื้นที่ของเขตรับผิดชอบซึ่งจะมีแต่ละภาคีเครือข่ายพักอาศัยหรือประกอบอาชีพอยู่ประจำท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อเป็นฝ่ายรับผิดชอบดำเนินโครงการหลักในแต่ละส่วนของพื้นที่ของสถานีตำรวจ โดยมีการพิจารณาเลือกสถานที่ของภาคีเครือข่ายเป็นสถานที่ตั้งของศูนย์ปฏิบัติการ ตมอ. เพื่อใช้เป็นศูนย์ประสานงาน การจัดประชุมปรึกษาหารือ การจัดฝึกอบรม การเก็บรักษาข้อมูลและเครื่องมืออุปกรณ์และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของงานตำรวจร่วมมวลชลลดอาชญากรรมตามโครงการให้เป็นที่ทำการประจำที่แน่นอนมากกว่าที่จะเลือกใช้สถานที่ของสถานีตำรวจ ด้วยเหตุผลของความสะดวกและความรู้สึกของความเป็นเจ้าของโครงการร่วมของมวลชลในพื้นที่ รวมตลอดจนการพิจารณาแต่งตั้งตัวแทนภาคีเครือข่ายภาคหน่วยงานของรัฐและภาคประชาชนที่มีศักยภาพเพียงพอให้เป็นประธานคณะกรรมการ ตมอ. แทนที่จะพิจารณาแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำพื้นที่ ทั้งนี้ก็เนื่องด้วยเหตุผลในลักษณะเดียวกันดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

(4) ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับคณะกรรมการ ตมอ. เพื่อพิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติการ ตมอ. ของแต่ละส่วนของพื้นที่สถานีตำรวจที่มีปัญหาอาชญากรรมที่พิจารณาร่วมกันแล้วเห็นว่าเป็นประเภทคดีอาชญากรรมเป้าหมายที่จะต้องดำเนินการแก้ไขก่อนเป็นลำดับแรกซึ่งล้วนแล้วแต่มีอยู่ใน 2 กลุ่มคดีที่สำคัญ คือ กลุ่มคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ และกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ โดยมีขั้นตอนพิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติการ ตมอ. ดังนี้

1. ตรวจสอบประเภทคดีอาชญากรรมที่เป็นปัญหาและเลือกให้เป็นคดีอาชญากรรมเป้าหมายที่ต้องดำเนินการและควรเป็นประเภทคดีที่ตำรวจและภาคีเครือข่ายพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความสามารถเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาคดีอาชญากรรมประเภทดังกล่าวลดลงได้ในระดับหนึ่งค่อนข้างแน่นอน

2. ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์คดีอาชญากรรมเป้าหมาย เพื่อให้ทราบถึงแผนประทุษกรรมของคนร้ายตั้งแต่ก่อนและหลังการกระทำผิด หรือพฤติการณ์แห่งการกระทำผิดของคนร้ายอย่างแท้จริงซึ่งประกอบด้วย

2.1 ลักษณะหรือประเภทของสถานที่เกิดเหตุ เช่นที่ รกร้างว่างเปล่า ที่เปลี่ยว ถนนสาธารณะ อาคารบ้านพัก อาคารพาณิชย์ ห้องแถว อาคารแบ่งเช่า วัด โรงเรียน ร้านค้า หรือรถโดยสาร เป็นต้น

2.2 วันเวลาและช่วงเวลาที่เกิดเหตุ เช่นกลางวัน กลางคืน วันทำงาน วันหยุด สัปดาห์ที่ 1- 4 เดือนมกราคม - ธันวาคม หรือช่วงเทศกาลของปี เป็นต้น

2.3 ลักษณะหรือประเภทของคนร้าย เช่น คนท้องถิ่น คนนอกพื้นที่ วัยรุ่น คนเมาสุรา คนติดยาเสพติด คนโรคจิตวิถิตถาร นักพนัน อันธพาลหรือคนพ้นโทษ เป็นต้น

2.4 ลักษณะหรือประเภทของสิ่งที่คนร้ายใช้ในการกระทำผิด เช่น อาวุธ ปืน มีด ของมีคม รถจักรยานยนต์ รถยนต์ หรืออุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ เช่น เชือก ไขควง คีมตัด เหล็ก กุญแจปลอม เครื่องแต่งกาย เอกสารหลักฐานหรือข้อมูลเท็จ เป็นต้น

2.5 วิธีการกระทำผิดของคนร้าย เช่น ต้มตุ๋นหลอกลวง จัดบ้านเข้าไป ลักทรัพย์ วิ่งราว ใช้อาวุธบังคับข่มขู่ ใช้อาวุธทำร้าย หรือฆ่าผู้อื่น ใช้กำลังหรืออาวุธข่มขืนอนาจารหรือกระทำชำเราผู้หญิงมีอาวุธแล้วใช้รถขับตระเวนหาเหยื่อเพื่อประทุษร้ายต่อทรัพย์ เป็นต้น

2.6 ลักษณะหรือประเภทของเหยื่อ เช่นผู้หญิง เด็ก ชรา นักเรียนนักศึกษา คนมีฐานะดี ผู้ประกอบธุรกิจ ผู้โดยสาร พระสงฆ์ ชาวบ้านที่มีการศึกษาต่ำ ผู้ใช้แรงงาน เกษตรกร ผู้ขับขีรถรับจ้าง หรือประชาชนโดยทั่วไป เป็นต้น

3. ร่วมกันคิดค้นหรือแสวงหาแนวทางป้องกันปราบปรามคดีอาชญากรรมเป้าหมาย ดังกล่าวโดยใช้ผลการวิเคราะห์คดีอาชญากรรมเป้าหมายจากข้อ 2 เป็นข้อมูลพื้นฐานหลักในการคิด หรือแสวงหาแนวทางแก้ไขป้องกัน เพื่อเป็นหลักประกันส่วนหนึ่งที่จะทำให้มั่นใจได้ว่า แนวทางที่คิดได้น่าจะเป็นแนวทางแก้ไขป้องกันคดีอาชญากรรมเป้าหมายได้อย่างถูกต้องแม่นยำมากที่สุดและน่าส่งผลให้สถิติคดีอาชญากรรมเป้าหมายดังกล่าวลดลงในระดับหนึ่งได้จริง ไม่ว่าจะเป็นการใช้แนวทางเดียวหรือหลายแนวทางพร้อมๆ กัน ต่อองค์ประกอบของการเกิดคดีอาชญากรรมองค์ประกอบใด องค์ประกอบหนึ่งหรือหลายองค์ประกอบรวมกัน ดังต่อไปนี้

3.1 องค์ประกอบด้านตัวคนร้ายผู้กระทำผิดที่รู้ตัว หรือบุคคล กลุ่มบุคคลที่ต้องสงสัยว่าน่าจะเป็นคนร้ายที่กระทำผิด เช่น กลุ่มเด็กแว้น ผู้เสพหรือติดยาเสพติด กลุ่มวัยรุ่นเกเรที่เป็นพวกอันธพาล เป็นต้น โดยการสืบสวน ตรวจสอบ และจับกุมดำเนินคดี

3.2 องค์ประกอบด้านแผนประทุษกรรมหรือวิธีการของคนร้าย ยานพาหนะ อาวุธ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการกระทำผิด โดยปฏิบัติการตัดโอกาสหรือคอยดักตรวจค้นและจับกุมตามแผนประทุษกรรมของคนร้ายที่เคยกระทำผิด

3.3 องค์ประกอบด้านเหยื่อหรือผู้เสียหายที่ถูกกระทำ เช่นผู้หญิง เด็ก คนชรา นักเรียนนักศึกษา สาวโรงงาน เป็นต้น โดยให้คำแนะนำเกี่ยวกับแผนประทุษกรรมของคนร้าย ประเภทต่าง ๆ และวิธีการป้องกันตัวเอง

3.4 องค์ประกอบด้านเหตุปัจจัยอื่นที่เอื้ออำนวยให้เกิดอาชญากรรม เช่น สถานที่เปลี่ยวรกร้างว่างเปล่าสถานที่มืด ความไม่ใส่ใจของตำรวจหรือคนในชุมชนต่อการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม แหล่งอบายมุข ประเภทต่าง ๆ การแพร่ระบาดของยาเสพติด ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน เป็นต้น โดยปฏิบัติการจำกัดเหตุปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเกิดอาชญากรรมดังกล่าวนี้ให้ ลดน้อยลง หรือหมดสิ้นไป

3.5 องค์ประกอบด้านกลุ่มคนที่สนับสนุนผู้กระทำผิด เช่น แหล่งรับซื้อของโจร กลุ่มผู้มีอิทธิพล เจ้าของบ่อนการพนัน นายทุนปล่อยเงินกู้ เป็นต้น โดยปฏิบัติการสืบสวนปราบปราม รวมทั้งร่วมกับพลังมวลชนใช้มาตรการทางสังคมกดดันให้กลุ่มคนที่สนับสนุนผู้กระทำผิดเหล่านี้ให้เลิกพฤติกรรม

4. ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการ ตามอ. โดยนำแนวทางป้องกันและลดคดีอาชญากรรมเป้าหมายที่คิดค้นได้ตามข้อ 3 แปลงมาเป็นแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมซึ่งต้องมีการระบุรายละเอียดของข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น ดังต่อไปนี้

4.1 ระบุประเภทคดีอาชญากรรมที่เป็นเป้าหมายในการป้องกันปราบปราม เพื่อลดสถิติคดีลงให้ได้ผล เช่น คดีลักทรัพย์จักรยานยนต์ คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน คดีวิ่งราวทรัพย์โดยใช้รถจักรยานยนต์ ในกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือคดีทำร้ายร่างกายในที่สาธารณะ คดีข่มขืนกระทำชำเราและคดีอนาจาร ในกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ เป็นต้น

4.2 ระบุพื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมเป้าหมายและพิจารณาเลือกเป็นพื้นที่ที่จะปฏิบัติการ ตามอ. ตามแนวทางที่กำหนดไว้

4.3 ระบุวันเวลาและช่วงเวลาที่ปฏิบัติการในพื้นที่เป้าหมายตามข้อ 4.2

4.4 ระบุแนวทางปฏิบัติการว่าจะมีวิธีการใดบ้างที่จะเป็นผลให้สามารถป้องกันและลดคดีอาชญากรรมเป้าหมายดังกล่าวลงได้สำเร็จ ซึ่งอาจใช้ได้หลากหลายแนวทางต่อองค์ประกอบของอาชญากรรมเป้าหมายหลายองค์ประกอบพร้อมกัน

4.5 ระบุประเภทและจำนวนปริมาณของเครื่องมืออุปกรณ์และยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติการในแต่ละช่วงเวลาที่ปฏิบัติ

4.6 ระบุประเภทและจำนวนกำลังพลที่ใช้ในการปฏิบัติการแต่ละครั้งตามแผนทั้งส่วนที่เป็นตำรวจและภาคีเครือข่ายภาครัฐและภาคประชาชน

4.7 ระบุจำนวนงบประมาณค่าใช้จ่ายที่ใช้ในแต่ละครั้งในเรื่องต่าง ๆ เช่น ค่าตอบแทนสำหรับมวลชน ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทาง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น หรืออาจระบุเป็นค่าใช้จ่ายในรอบวัน สัปดาห์ หรือเดือนก็ได้

4.8 ระบุสถานที่ตั้งของศูนย์ปฏิบัติการ ตามอ. ประจำท้องถิ่นในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีดำรวจซึ่งควรเป็นสถานที่ของภาคีเครือข่ายมากกว่าสถานีดำรวจหรือที่ทำการของหน่วยงานตำรวจและควรจะต้องมีสถานที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่ปฏิบัติการจริงด้วย

4.9 ระบุการให้ความเห็นชอบร่วมกันของคณะกรรมการ ตามอ. ที่ประกอบด้วย ภาคีเครือข่ายและผู้บริหารตำรวจประจำพื้นที่สำหรับแผนปฏิบัติการ ตามอ. ระดับสถานีดำรวจและความเห็นชอบร่วมกันของคณะทำงานวิจัยย่อยประจำ ภ.จว./บก.น. กับผู้บริหารตำรวจระดับ ภ.จว./บก.น. สำหรับแผนการปฏิบัติ ตามอ. ระดับ ภ.จว. /บก.น. โดยจะต้องมีการลงลายมือชื่อรับรองกำกับไว้ท้ายแผนปฏิบัติการ ตามอ. เป็นหลักฐาน

5. กำหนดให้ร่างแผนปฏิบัติการ ตามอ. ทั้งระดับสถานีดำรวจและ ภ.จว./บก.น. มีช่วงระยะเวลา 1 เดือน ซึ่งเป็นเดือนแรกของการเริ่มดำเนินโครงการ ทั้งนี้เพื่อให้คณะวิจัยได้ทราบรูปแบบและกระบวนการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมของแต่ละพื้นที่นำร่อง พร้อมกับประมาณการค่าใช้จ่ายเป็นการเบื้องต้นก่อนที่จะรวบรวมเป็นข้อมูลเพื่อนำเสนอ สกว. พิจารณานุมัติงบประมาณ สำหรับการปฏิบัติการจริงตามแผนของทุก ภ.จว./บก.น.นำร่องที่กำหนดร่างไว้ต่อไป

6. ผู้บริหารตำรวจระดับ ภ.จว./บก.น. ต้องรวบรวมแผนปฏิบัติการ ตามอ. ของทุกสถานีดำรวจที่นำเสนอแล้วมาพิจารณากันกรองเพิ่มเติมว่ามีความสอดคล้องตรงกันกับการวิเคราะห์สถานภาพอาชญากรรมและแนวทางป้องกันปราบปรามของ ภ.จว./บก.น. มากน้อยเพียงใด อีกทั้งผู้บริหารตำรวจระดับ ภ.จว./บก.น. จำเป็นต้องประชุมปรึกษาหารือร่วมกับคณะกรรมการ ตามอ. ประจำพื้นที่ต่าง ๆ ของสถานีดำรวจเพื่อพิจารณาปรับแผนปฏิบัติการ ตามอ. เฉพาะที่ยังไม่เหมาะสมให้สอดคล้องต้องกันจนกลายเป็นแผนปฏิบัติการ ตามอ. ของ ภ.จว./บก.น.ที่ดีและถูกต้องและน่าเชื่อถือว่าจะเป็นผลให้สามารถป้องกันและลดคดีอาชญากรรมเป้าหมายลงได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งการปรับแผนปฏิบัติการดังกล่าวนี้อาจพิจารณาที่หัวข้อใดหัวข้อหนึ่งหรือหลายหัวข้อหลักของแผนปฏิบัติการก็ได้ เช่น ประเภหคดีเป้าหมาย พื้นที่เป้าหมาย ช่วงวันและเวลาปฏิบัติการ แนวทางปฏิบัติการจัดกำลังหรือจำนวนงบประมาณค่าใช้จ่าย เป็นต้น โดยผู้บริหารตำรวจระดับ ภ.จว./บก.น. ไม่จำเป็นต้องใช้แผนปฏิบัติการ ตามอ. ของพื้นที่ในสถานีดำรวจเข้าร่วมเป็นแผนปฏิบัติการ ตามอ. ของ ภ.จว./บก.น.ทุกแผนก็ได้โดยอาจพิจารณาเลือกเฉพาะบางส่วนที่สอดคล้องกับแนวการวิเคราะห์และแนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมเป้าหมายของ ภ.จว./บก.น. ก็เพียงพอแล้ว รวมทั้งอาจพิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติการ ตามอ. ได้หลายแผน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่ามีคดีอาชญากรรมเป้าหมายที่เป็นปัญหาในพื้นที่จริงมากน้อยเพียงใด

(5) ผู้บริหารตำรวจระดับ ภ.จว./บก.น. เชิญผู้บริหารตำรวจระดับสถานีตำรวจในสังกัด พร้อมตัวแทนภาคีเครือข่ายมวลชนประจำพื้นที่ทุกแห่งประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อพิจารณาแผนการปฏิบัติการ ตมอ. ของ ภ.จว./บก.น. ที่ร่างไว้ทุกแผนเพื่อร่วมกันปรับปรุงให้เป็นแผนปฏิบัติการที่ดีที่สุดแล้วให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการดังกล่าวร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการบูรณาการการปฏิบัติตามแผนของ ภ.จว./บก.น. ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3.2 รูปแบบและวิธีการดำเนินการร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชน

3.2.1 กระบวนการสร้างภาคีเครือข่าย

เนื่องจากในทุกสถานีตำรวจได้มีการสร้างมวลชนไว้แล้วในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมโดยอาจมีชื่อเรียกและรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น ในรูปแบบของอาสาสมัครตำรวจบ้าน ตำรวจอาสา ตำรวจบ้าน ตำรวจชุมชน เป็นต้น และยังสามารถประสานและขอความร่วมมือไปยังเครือข่ายประชาชนที่หน่วยงานอื่นได้จัดตั้งดำเนินการไว้แล้วมาช่วยในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้เลย เช่น ลูกเสือชาวบ้าน อาสาสมัครชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ดังนั้น ตำรวจจึงมีประชาชนที่พร้อมจะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานส่วนหนึ่งอยู่แล้ว

ในระยะเริ่มแรกของการดำเนินโครงการ ตำรวจในแต่ละสถานีตำรวจส่วนใหญ่จะเข้าหาและชักชวนให้มวลชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ผู้ช่วยเจ้าพนักงานตำรวจเท่านั้น เพื่อเสริมเพิ่มกำลังตำรวจในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เนื่องจากยังมีความคุ้นชินกับรูปแบบของความสัมพันธ์เดิมและยังติดกรอบวิธีคิดผู้เชี่ยวชาญโดยคิดว่างานป้องกันและลดอาชญากรรมเป็นงานของผู้เชี่ยวชาญที่จะต้องได้รับการเรียนในสถาบันการศึกษา มีคุณสมบัติที่ได้รับการรับรองผ่านสถาบันการศึกษา ดังนั้น ผู้ที่ไม่ได้มีคุณสมบัติดังกล่าวจึงถูกให้ความหมายว่าไม่มีความเชี่ยวชาญหรือมีความรู้ ความสามารถที่น้อยกว่าทำให้มีสถานะหรือมีอำนาจในการดำเนินการที่ต่ำกว่าด้วย ถึงแม้ว่าคณะวิจัยจะได้ดำเนินการให้ความรู้ก่อนที่จะเริ่มโครงการแล้วก็ตาม แสดงให้เห็นว่าการปรับเปลี่ยนวิธีคิดซึ่งเกิดขึ้นจากการสะสมประสบการณ์การทำงานในชีวิตประจำวันที่ผ่านมาของบุคคลนั้น มีอาจเปลี่ยนแปลงได้ด้วยวิธีการประชุม ฝึกอบรมเท่านั้น หากแต่จะต้องมียุทธวิธีที่แยบยลจึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีคิดได้

เมื่อดำเนินโครงการ ต่อ. ไประยะเวลาหนึ่งแล้ว สถานีตำรวจส่วนใหญ่จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงยุทธวิธีในการสร้างภาคีเครือข่ายโดยมีเป้าหมายสำคัญคือการสร้างความหลากหลายในด้านคุณสมบัติของคณะกรรมการ ต่อ. ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมพลังอำนาจในการป้องกันและลดอาชญากรรมของคณะกรรมการ ต่อ. ให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น อีกทั้งมีการเปิดพื้นที่ให้คณะกรรมการ ต่อ. ได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำในทุกขั้นตอนของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ยกตัวอย่างเช่น การสร้างภาคีเครือข่ายด้านการให้ข้อมูลอาชญากรรมท้องถิ่น ด้านการให้ความคิดและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติด้านการให้ความสนับสนุนงบประมาณ กำลังคน วัสดุ อุปกรณ์และสิ่งจำเป็นต่างๆ รวมทั้งงานด้านประชาสัมพันธ์หรือชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินโครงการในวงกว้าง ทำให้ภาคีเครือข่ายมีเวทีอย่างเป็นทางการในรูปแบบของ “คณะกรรมการ ต่อ” ประจำพื้นที่ที่จะมีโอกาสร่วมคิดวางแผน และปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการลดอาชญากรรมในพื้นที่ร่วมกับตำรวจท้องที่รับผิดชอบได้อย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงกองกำลังที่ปฏิบัติการตามคำสั่ง หรือแนวทางที่เกิดจากความคิดของตำรวจแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

การปฏิบัติการดังกล่าวเป็นผลทำให้รูปแบบและวิธีการสร้างภาคีเครือข่ายของตำรวจในสถานีตำรวจต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป ตำรวจในระดับบริหารของสถานีตำรวจได้มีส่วนร่วมในการเดินเข้าหาชาวบ้านและผู้นำในชุมชนเพื่อชักชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอาชญากรรมมากขึ้น ทำให้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ นอกเหนือจากการมีเครือข่ายที่มีจำนวนมากขึ้นแล้ว ตำรวจแต่ละสถานียังมีพลังมวลชนในนามของคณะกรรมการ ต่อ. ที่มีคุณสมบัติที่หลากหลายทำให้ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของตำรวจในพื้นที่เข้มแข็งมากขึ้น อีกทั้งภาคีเครือข่ายนี้มีการรับรู้ว่าคุณสมบัติของตนมีบทบาทและเป้าหมายสำคัญคือการร่วมมือป้องกันและลดอาชญากรรมในชุมชนอีกด้วย

3.2.2 การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงาน

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและลดอาชญากรรมให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ทั้งตำรวจและประชาชนต่างปรับเปลี่ยนวิธีคิดและมุมมองที่มีต่อการกระทำในการป้องกันและลดอาชญากรรมในชุมชน การปรับเปลี่ยนวิธีคิดระหว่างตำรวจและประชาชนเป็นปฏิกิริยาที่สะท้อนกลับไปมาซึ่งกันและกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการร่วมกัน ดังนี้

การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงานในส่วนของตำรวจ 5 ประการ

1. ปรับพฤติกรรมการทำงานจากเชิงรับเป็นเชิงรุก จาการรับปัญหาที่สถานีตำรวจเป็นออกจากสถานีตำรวจเพื่อลงสำรวจปัญหาอาชญากรรมของพื้นที่ที่แท้จริงมากกว่าที่จะเชื่อว่าสถิติอาชญากรรมที่รับแจ้งบนสถานีตำรวจจะแสดงถึงสภาพปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่แต่เพียงอย่างเดียว
2. ปรับความคิดที่จะยอมรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากประชาชนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในด้านต่างๆ เช่น ข้อมูลอาชญากรรมท้องถิ่น ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และการช่วยเหลือด้านทรัพยากรการบริหารงานต่างๆ เป็นต้น
3. ปรับเพิ่มความตั้งใจในการทำงานให้สูงขึ้นมากพอที่จะแสดงให้ผู้อื่นเห็นได้อย่างชัดเจนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้มวลชนอาสาเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมกับตำรวจได้ในปริมาณที่มากและต่อเนื่องยาวนาน
4. ปรับจิตใจให้อ่อนแต่แข็งแกร่งเพียงพอที่จะทำงานร่วมกับมวลชนจำนวนมากที่มีความหลากหลายทางความคิด และความต้องการได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ
5. ปรับวิธีคิดและการทำงานให้เป็นระบบอย่างจริงจัง โดยมีการใช้ระบบข้อมูลที่ต้องครบถ้วน และรอบด้าน มีการวางแผนที่แน่ชัด มีการปฏิบัติตามแผนที่มีประสิทธิภาพ มีการประเมินผลการปฏิบัติการและปรับปรุงการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างทันเหตุการณ์เพื่อเป็นหลักประกันความสำเร็จในการลดอาชญากรรมให้แก่ประชาชน

การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงานในส่วนของมวลชน 3 ประการ

1. ปรับเปลี่ยนความเชื่อที่ว่า หน้าที่ในการลดอาชญากรรมเป็นงานในความรับผิดชอบของตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียว เปลี่ยนเป็นมีวิธีคิดว่าหน้าที่และความรับผิดชอบในการลดอาชญากรรมเป็นของตำรวจและมวลชนร่วมกัน
2. ปรับจิตใจให้มีจิตอาสาที่พร้อมจะเข้ามามีส่วนร่วมกับตำรวจในการลดอาชญากรรมในพื้นที่ของตนเองเท่าที่สามารถจะร่วมมือได้ตามช่วงเวลาและโอกาส
3. ปรับความคิดที่จะยอมรับว่าไม่มีใครที่จะได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง นอกจากมวลชนในพื้นที่นั้นเองจึงสมควรที่มวลชนทุกคนจะต้องเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขป้องกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ในระดับที่มากหรือน้อยตามกำลังหรือจิตศรัทธาของแต่ละคน

ปรับเปลี่ยนวิธีคิดต้องเริ่มต้นที่ตำรวจก่อนจึงจะทำให้มวลชนที่อยู่ใกล้ชิดและร่วมงานกับตำรวจสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดได้ และหากตำรวจในระดับบังคับบัญชา เช่น ผู้บังคับการ

รองผู้บังคับการ หรือหัวหน้าสถานีมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดอย่างสมบูรณ์จะส่งผลต่อการเป็น “แบบอย่าง” ที่ดีและมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนวิธีคิดของตำรวจในบังคับบัญชาด้วย เนื่องจากการปรับเปลี่ยนวิธีคิดอย่างสมบูรณ์จะทำให้ทำให้แต่ละคนกระทำการในการมีปฏิสัมพันธ์ต่อบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงวิธีการทำงานป้องกันและลดอาชญากรรมร่วมกับผู้อื่นเปลี่ยนแปลงด้วย ดังนั้น การฝึกอบรมหรือการสอนจึงมีใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การสื่อสารเพื่อการปรับเปลี่ยนวิธีคิดยังจำเป็นต้องมีการเปิดพื้นที่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นโต้แย้ง ถกเถียง ตอบโต้ต่อความคิดที่แตกต่างอย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง แจ่มชัดโดยปราศจากข้อสงสัยและเกิดกระบวนการทางปัญญาในการมองเห็นลู่ทางที่ดีกว่าเดิมเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายในการป้องกันและลดอาชญากรรม ดังนั้น การใช้คำสั่งอย่างเป็นทางการตามลำดับขั้นจึงมีใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนวิธีคิดเช่นกัน

3.2.3 วิธีการในการป้องกันและลดอาชญากรรมอย่างมีส่วนร่วม

วิธีการในการป้องกันและลดอาชญากรรมอย่างมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพมีทั้งหมด 7 ขั้นตอน ซึ่งเปรียบเสมือนวิถี (mean) ที่นำไปสู่เป้าหมายหรือผลลัพธ์ จากงานวิจัยพบว่า หัวหน้าสถานีตำรวจส่วนใหญ่มอบหมายให้นายตำรวจระดับสารวัตรป้องกันปราบปรามชี้แจงทำความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายเดิมเกี่ยวกับแนวคิดการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการป้องกันและลดอาชญากรรมที่สามารถเพิ่มระดับความร่วมมือของมวลชนให้มากขึ้น เรียกว่า วิธีการในการป้องกันและลดอาชญากรรมอย่างมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน ซึ่งมีความแตกต่างจากการนำพลังมวลชนเข้ามาร่วมงานกับตำรวจในรูปแบบเดิมที่มุ่งเน้นเพียงขั้นตอนการร่วมปฏิบัติการเท่านั้น แต่วิธีการในการป้องกันและลดอาชญากรรมอย่างมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน ที่คณะกรรมการ ตมอ. ใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการ มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ร่วมตรวจสอบปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ว่ามีอาชญากรรมประเภทใดเกิดขึ้นบ้าง มีจำนวนปริมาณและความร้ายแรงของปัญหามากน้อยเพียงใด โดยร่วมลงพื้นที่ตรวจสอบกับตำรวจในท้องที่จริง ประกอบกับข้อมูลสถิติคดีอาชญากรรมของสถานีตำรวจด้วย ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่แสดงสถานภาพอาชญากรรมตรงกับสภาพปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ที่แท้จริง เนื่องจากมีประชาชนบางส่วนมิได้แจ้งความร้องทุกข์หรือแจ้งเหตุคดีอาชญากรรมต่อสถานีตำรวจทุกคดีที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น เสียเวลาเดินทาง เสียเวลาติดต่อราชการ เสียค่าใช้จ่าย เกรงกลัวคนร้าย หรือไม่ต้องการแจ้งเพราะคิดว่าตำรวจจับคนร้ายไม่ได้ เป็นต้น การกระทำดังกล่าวนำไปสู่การแก้ปัญหาอาชญากรรมที่ถูกต้องตรงกับสถานภาพอาชญากรรมที่แท้จริงต่อไป รวมทั้งพิจารณาเลือก

ประเภทคดีอาชญากรรมที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนเกินกว่าศักยภาพของมวลชนโดยทั่วไปที่จะเข้ามีส่วนร่วมอย่างได้ผล เช่น คดีทำร้ายร่างกาย และคดีลักทรัพย์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ร่วมวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมของพื้นที่เพื่อให้ทราบองค์ประกอบแต่ละส่วนของอาชญากรรม 5 ประการ ดังนี้คือ

- (1) ใครคือผู้กระทำความผิด หรือต้องสงสัย หรือมีแนวโน้มน่าเชื่อว่าเป็นคนร้าย
- (2) เหตุอาชญากรรมหรือผู้เสียหายเป็นใคร ประเภท หรือกลุ่มคนลักษณะใด
- (3) แผนประทุษกรรมหรือวิธีการของคนร้ายเป็นอย่างไร ซึ่งรวมถึงข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวกับสถานที่ วัน เวลา อาวุธ อุปกรณ์เครื่องมือ ยานพาหนะ และจำนวนคนร้ายในการก่ออาชญากรรมด้วย
- (4) ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของคนร้ายทั้งโดยตรงและทางอ้อมคือใคร เช่น กลุ่มผู้มีอิทธิพลหรือแหล่งรับซื้อของโจร เป็นต้น
- (5) ปัจจัยแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้มีผู้กระทำความผิด หรือเกิดอาชญากรรมคืออะไรบ้าง เช่น แหล่งอบายมุข การพนัน ยาเสพติด แหล่งมั่วสุมดื่มสุรา แหล่งค้าประเวณี เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ร่วมพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ให้ตรงจุดตามผลของการวิเคราะห์ตามขั้นตอนที่ 2 ดังกล่าวคือ

- (1) ร่วมสืบสวนและให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องสงสัยหรือมีแนวโน้มน่าเชื่อว่าจะเป็นคนร้ายที่ก่ออาชญากรรมให้ตำรวจได้รับทราบเบาะแสมากขึ้น เพื่อพิสูจน์ทราบว่าเป็นผู้กระทำความผิดคดีอาชญากรรมที่แท้จริงหรือไม่ รวมทั้งร่วมมือกันสืบสวนติดตามและแจ้งเบาะแสให้ตำรวจดำเนินการตรวจค้น ผลักดันให้ออกนอกเขตพื้นที่หรือจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายให้ได้ต่อไป
- (2) ร่วมตรวจสอบเหยื่อ หรือผู้เสียหายที่เปิดเผยและยังมิได้เปิดเผยตัวและพิจารณาให้การเยียวยากลุ่มเหยื่ออาชญากรรมในพื้นที่ เพื่อบรรเทาความเสียหายให้น้อยลง รวมทั้งร่วมสนับสนุนตำรวจให้การศึกษาอบรมแนะนำแก่กลุ่มเหยื่ออาชญากรรมเป้าหมายประเภทต่างๆ เพื่อให้มีความรู้เท่าทันคนร้าย และรู้วิธีการป้องกันภัยอาชญากรรมดังกล่าวด้วยตนเอง
- (3) ร่วมคิดวางแผนและร่วมปฏิบัติการกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามจับกุมคนร้ายตามแผนประทุษกรรมของคนร้ายที่ได้วิเคราะห์ไว้ เพื่อป้องกันมิให้คนร้ายก่ออาชญากรรมได้โดยสะดวกหรือประสบความสำเร็จและเพื่อวางแผนดักจับคนร้ายที่ได้ผลด้วย
- (4) ร่วมดำเนินการตรวจสอบ ควบคุม และพิจารณาหาทางดำเนินคดีเอาผิดกับผู้ให้การสนับสนุนอาชญากรรมประเภทต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อลดการสนับสนุนคนร้ายให้น้อยลง เช่น

การเข้มงวดกวัดขันกับแหล่งรับซื้อของเก่า การใช้มาตรการลงโทษทางสังคมกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ เป็นต้น

(5) ร่วมดำเนินการควบคุมและกำจัดปัจจัยแวดล้อมเกื้อหนุนการก่ออาชญากรรมต่างๆ ในพื้นที่ให้อยู่ในขอบเขตหรือจัดการปราบปรามให้หมดสิ้นไปจากพื้นที่เพื่อเป็นการป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นง่าย หรือแพร่ขยายออกไปมากขึ้น เช่น การปราบปรามแหล่งยาเสพติด แหล่งอบายมุข แหล่งการพนันผิดกฎหมาย เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 ร่วมวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการกับตำรวจท้องที่โดยไม่ปล่อยให้ตำรวจเป็นฝ่ายวางแผนป้องกันปราบปรามอาชญากรรมแต่เพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากมวลชนในพื้นที่ย่อมรับรู้ข้อมูลอาชญากรรมท้องถิ่นได้ดีกว่าและมากกว่าฝ่ายตำรวจ ซึ่งข้อมูลอาชญากรรมที่ถูกต้องและมีปริมาณที่มากพอจะนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามที่ได้ผลมากกว่า โดยดำเนินการวางแผนให้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาอาชญากรรมตามขั้นตอนที่ 3 เพื่อเป็นหลักประกันประการหนึ่งว่าตำรวจและมวลชนมีแนวทางที่สามารถนำไปใช้ลงมือปฏิบัติการได้จริง และมีการปฏิบัติการร่วมกันในพื้นที่อย่างจริงจังแน่นอน มิใช่เป็นเพียงแค่ความตั้งใจที่ร่วมกันเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 5 ร่วมกันลงมือปฏิบัติการตามแผนที่ได้วางไว้อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพแผนปฏิบัติการที่ดีจะไม่เกิดประโยชน์อันใด หากไม่มีการปฏิบัติตามแผนที่ดีด้วย ทั้งฝ่ายตำรวจและมวลชนภาคีเครือข่ายต้องลงมือปฏิบัติการร่วมกันอย่างจริงจัง ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจจริง จึงจะทำให้การปฏิบัติการมีประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้ และหากมีปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติการ ตำรวจและมวลชนต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อให้สามารถดำเนินงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 6 ร่วมกันประเมินผลปฏิบัติการ โดยมีตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมแน่นอนชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของทั้งฝ่ายตำรวจและมวลชน รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ว่าประสบความสำเร็จในการลดอาชญากรรมได้มากน้อยเพียงใด โดยอาจมีการประเมินตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ร่วมกัน เช่น รอบสัปดาห์ รอบเดือน รอบปี เป็นต้น โดยมีการเปรียบเทียบสถิติการเกิดคดีอาชญากรรมเป้าหมายในช่วงก่อนและหลังปฏิบัติการ รวมทั้งเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องคือ ตำรวจ มวลชน ภาคีเครือข่าย ฝ่ายคณะกรรมการ ทมอ. ฝ่ายปฏิบัติการ และประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากปฏิบัติการลดอาชญากรรมดังกล่าว

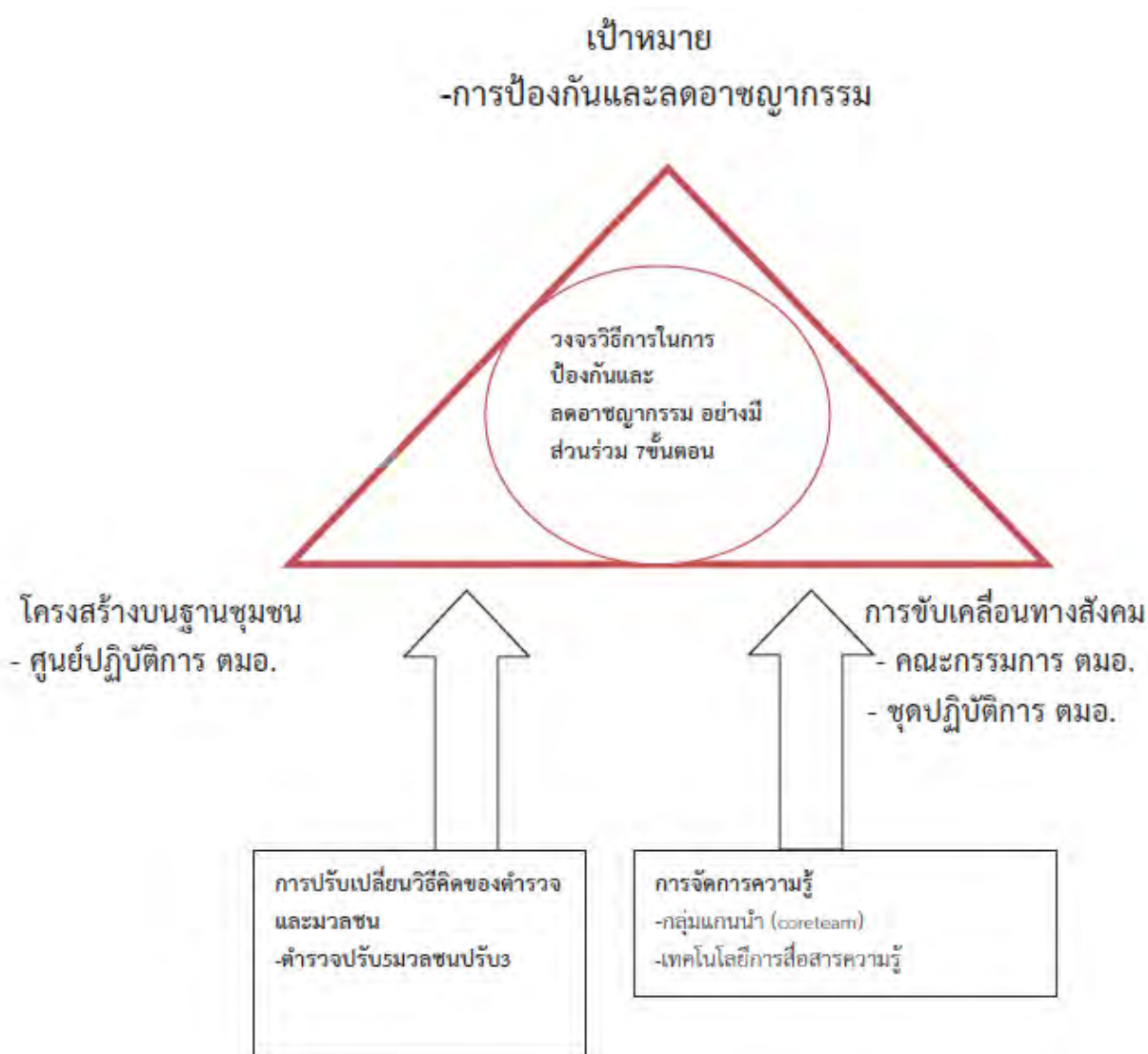
ขั้นตอนที่ 7 ร่วมกันปรับปรุงแผนและปฏิบัติตามแผนให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากที่สุดอย่างต่อเนื่อง โดยผลการประเมินตามขั้นตอนที่ 6 จะแสดงให้เห็นทราบว่าแผนปฏิบัติการที่วางไว้นั้นมีความถูกต้องและดีพอที่จะนำไปปฏิบัติในพื้นที่จริงได้หรือไม่ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด รวมทั้งเป็นผลทำให้สามารถลดคดีอาชญากรรมในพื้นที่ได้สำเร็จมากน้อยเพียงใดด้วย ซึ่งผลการประเมินดังกล่าวในทุกประเด็นจะเป็นข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงแผนและการปฏิบัติตามแผนในรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ต่อไป เพื่อเป็นการยืนยันถึงความมุ่งมั่นและตั้งใจจริงของทั้งฝ่ายตำรวจและมวลชนในการร่วมกันลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ให้สำเร็จให้จงได้ โดยดำเนินโครงการ ตามอ. อย่างต่อเนื่อง ไม่ย่อท้อ และไม่เลิกร่างายๆ ซึ่งหากมีการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณให้แก่การดำเนินโครงการ ตามอ. ได้อย่างต่อเนื่องแล้ว จะทำให้โครงการตามอ. มีความยั่งยืนได้ตลอดไป

วิธีป้องกันและลดอาชญากรรมอย่างมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอนนั้น จะต้องทำต่อเนื่องไปอย่างไม่มีสิ้นสุดจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิผล ดังนั้นทิศทางการสัมพันธ์ขั้นตอน 7 ขั้นตอนจึงมีลักษณะเป็นวงจร (Cycle) เรียกว่า วงจรการป้องกันและลดอาชญากรรมอย่างมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน

วงจรวิธีการในการป้องกันและลดอาชญากรรมอย่างมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน

วงจรการป้องกันและลดอาชญากรรมอย่างมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน ข้างต้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับรูปแบบการป้องกันอาชญากรรม 3 องค์ประกอบคือ การมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการป้องกันและลดอาชญากรรม การขับเคลื่อนทางสังคมในรูปแบบของคณะกรรมการ ตาม. และการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานชุมชนเรียกว่าศูนย์ปฏิบัติการ ตาม. แสดงดังภาพ

3.2.4 การแสวงหามวลชนเข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายใหม่เพิ่มเติม

ปัญหาสำคัญคือศักยภาพของมวลชนที่เข้ามาปฏิบัติการป้องกันและลดอาชญากรรมกับตำรวจนั้นมีไม่เพียงพอ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากวิธีคิดและวิธีการเข้าหามวลชนดังที่กล่าวในส่วนที่ผ่านมาแล้ว ทำให้ตำรวจแต่ละสถานีที่เข้าร่วมดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้จำเป็นต้องดำเนินการเข้าหามวลชนที่มีทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่มากพอเพื่อชักชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอาชญากรรมในครั้งนี้ กล่าวคือ มวลชนที่เป็นฝ่ายคณะกรรมการ ตมอ. แต่ละประเภทคือ ผู้ให้ข้อมูลอาชญากรรมท้องถิ่นที่ถูกต้องและครบถ้วน ผู้ให้แนวคิดและข้อเสนอแนะที่ดี มีประโยชน์ในการดำเนินงาน ประเภทผู้นำท้องถิ่นที่สามารถระดมกำลังคนมาร่วมปฏิบัติการประเภทผู้มีศักยภาพในการสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรอื่นที่จำเป็นในการดำเนินโครงการได้ และประเภทผู้มีศักยภาพใน

การประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ เช่น กลุ่มสถานีวิทยุชุมชน หรือ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เป็นต้น

ผลงานวิจัยพบว่า หัวหน้าสถานีตำรวจและฝ่ายบริหารของทุกสถานีตำรวจนำร่องส่วนใหญ่มีการวางแผนการติดต่อเข้าหามวลชนด้วยความตั้งใจและมุ่งมั่นในการลดอาชญากรรมให้ประชาชน ทำให้มวลชนเกิดความเชื่อมั่นและเข้าใจว่ามวลชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่โดยตรงจากความสำเร็จของการดำเนินการโครงการดังกล่าว สถานีตำรวจส่วนใหญ่จึงมีมวลชนที่มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการดำเนินโครงการ ต่อ. เพิ่มมากขึ้น ไปเสนอแก่ที่ประชุมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีการในการแสวงหาเครือข่ายเป็นไปในลักษณะของการใช้ทุนความสัมพันธ์เดิมต่อยอดกับความสัมพันธ์ใหม่ดังกล่าวคือ ในส่วนของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่ตำรวจเคยมีความสัมพันธ์เดิมอยู่และเป็นกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมแต่ไม่เคยได้รับการชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบ ต่อ. มาก่อน หรือในอีกวิธีหนึ่งคือการใช้วิธีการแบบสโนบอล (Snowball Technique) กล่าวคือ การบอกแนะนำจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งโดยคำนึงถึงคุณสมบัติที่กำหนดไว้เป็นเกณฑ์ ทั้งนี้พบว่า เมื่อตำรวจโดยเฉพาะอย่างยิ่งตำรวจในระดับหัวหน้าสถานีตำรวจเป็นผู้ที่เชิญชวนให้มาร่วมดำเนินการ โดยการอธิบายให้เห็นถึงเจตนา ความตั้งใจ และกระบวนการในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ พร้อมแสดงความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานก็สามารถทำให้ประชาชนยินดีเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นและสิ่งสำคัญที่ประชาชนให้ความสนใจมากที่สุดคือ ความคาดหวังว่าการดำเนินการในกิจกรรมในการป้องกันและลดอาชญากรรมกับตำรวจ

3.2.5 การรักษาสัมพันธภาพระหว่างตำรวจและภาคีเครือข่าย

สถานีตำรวจทุกแห่งมีแนวทางการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างตำรวจและมวลชน ภาคีเครือข่ายหลากหลายวิธีการด้วยกันซึ่งสอดคล้องกับวิถีชนและวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นด้วย ดังนี้

(1) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการติดต่อประสานงานทั้งในด้านการพูด เขียน และแสดงกิริยา ท่าทางในลักษณะของการให้เกียรติ ยกย่อง และนับถือในความเสียสละต่อส่วนรวมของมวลชนภาคีเครือข่าย

(2) การให้กำลังใจและช่วยแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นให้แก่มวลชนภาคีเครือข่าย ทั้งในเรื่องส่วนตัวและการปฏิบัติการที่เป็นเรื่องส่วนรวมเท่าที่สามารถจะทำได้ในกรอบของกฎหมาย

(3) การพบปะสังสรรค์หรือปรึกษาหารือกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในงานพิธีการ งานเลี้ยงฉลองรื่นเริง งานสังคม การแข่งขันกีฬา การร่วมบำเพ็ญประโยชน์ตามที่สาธารณะ งานเลี้ยงสังสรรค์ ตามเทศกาล วาระหรือช่วงระยะเวลาที่กำหนด เช่น กรณีพื้นที่ภาคใต้จะมีการเลี้ยงน้ำชา กรณีพื้นที่ภาคเหนือจะมีการรวมตัวของชุมชนในงานศพที่บ้านพัก กรณีภาคอีสานจะมีการร่วมทำบุญตามวาระที่วัดของชุมชน เป็นต้น

(4) การเยี่ยมเยียนไปมาหาสู่กันที่บ้านพัก สถานที่ประกอบอาชีพ และที่ประชุมประชาคมใน ชุมชน

(5) การที่หัวหน้าและฝ่ายบริหารของสถานีตำรวจหมั่นร่วมประชุมคณะกรรมการตมอ. และลงพื้นที่เพื่อร่วมมือปฏิบัติการกับอาสาสมัครฝ่ายปฏิบัติการด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มขวัญและกำลังใจให้แก่ภาคีเครือข่ายในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของตำรวจ

(6) การที่หัวหน้าและฝ่ายบริหารของสถานีตำรวจหมั่นตรวจสอบปัญหาความขัดแย้งหรือความไม่พึงพอใจของมวลชนภาคีเครือข่ายที่มีต่อตำรวจอยู่เสมอและเมื่อได้รับทราบเหตุแล้วจะมีการดำเนินการแก้ไขที่รวดเร็วทันสถานการณ์เพื่อหยุดยั้งมิให้ปัญหาของความขัดแย้งหรือความไม่พึงพอใจของมวลชนภาคีเครือข่ายลุกลามไปมากขึ้น

การสร้างและรักษาสัมพันธภาพระหว่างตำรวจและภาคีเครือข่ายนั้นตำรวจจำเป็นต้องใช้ศิลปะในการสร้างความสัมพันธ์เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้วย กล่าวคือเนื่องจากสังคมไทยยังคงดำรงอยู่บนวัฒนธรรมอุปถัมภ์ ดังนั้น มวลชนส่วนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตำรวจซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายทำให้มีความคาดหวังในการใช้ความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันกันนี้เปลี่ยนแปลงเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Exchange Relationship) เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ เช่น การขอยกเว้นถูกจับกุมในการพกพาอาวุธปืน การขอความช่วยเหลือเมื่อถูกจับกุมกรณี พรบ.จราจร เป็นต้น ซึ่งในกรณีเช่นนี้ตำรวจจะต้องหาวิธีการในการสื่อสารให้เหมาะสมเพื่อมิให้เสียสัมพันธภาพที่มีต่อกัน โดยพบว่าการสื่อสารให้ทราบอย่างชัดเจนถึงการมุ่งมั่นที่จะรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมในการบังคับใช้กฎหมายตั้งแต่เริ่มต้นความสัมพันธ์รวมถึงการเน้นย้ำอุดมการณ์ในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้รักษาและอยู่ภายใต้กฎหมายที่ดีเป็นกลยุทธ์สำคัญในการป้องกันอุปสรรคดังกล่าว

3.2.6 การบริหารจัดการภาคีเครือข่าย

การจัดหาภาคีเครือข่ายที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ ตาม. ในระยะเริ่มแรกของการดำเนินโครงการนั้น สถานีตำรวจส่วนใหญ่มักนำบรรดาอาสาสมัครฝ่ายปฏิบัติการที่เป็นมวลชนภาคีเครือข่ายเดิมอยู่แล้วเข้ามาเป็นคณะกรรมการ ตาม. ซึ่งวิธีการที่ง่ายและสะดวกรวดเร็ว แต่ทำให้ตำรวจไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมแต่อย่างใด เช่น ด้านข้อมูลอาชญากรรมท้องถิ่น ด้านแนวคิด หรือข้อเสนอแนะในการทำงานด้านการระดมมวลชนจากผู้นำท้องถิ่น ด้านงบประมาณ หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานตามโครงการ ตาม. นั้น สถานีตำรวจได้มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการแสวงหาคณะกรรมการ ตาม. ใหม่ โดยการติดต่อทาบทามบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมหลากหลายตามภาระหน้าที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการ ตาม. แทนกลุ่มอาสาสมัครฝ่ายปฏิบัติการในเวลาดังกล่าว ทำให้ตำรวจได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ อย่างครบถ้วนเพิ่มมากขึ้น โดยสถานีตำรวจที่มีคณะกรรมการ ตาม. คุณสมบัติหลากหลายครบถ้วนส่วนใหญ่เกิดจากการประสานงานของหัวหน้าสถานีหรือนายตำรวจฝ่ายบริหารของสถานีตำรวจมากกว่าตำรวจชั้นประทวน และเมื่อได้คณะกรรมการ ตาม. เรียบร้อยแล้ว มวลชนภาคีเครือข่ายก็จะร่วมกันทำการคัดเลือกประธานและรองประธานเพื่อบริหารงานต่อไป

ส่วนการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ ตาม. จะไม่ใช่สถานที่ทำการของฝ่ายตำรวจเป็นหลัก เนื่องจากมวลชนในพื้นที่เป้าหมายไม่มีความสะดวกในการเดินทางไปประชุมและติดต่อประสานงานในด้านต่างๆ ทุกสถานีตำรวจจึงเลือกที่จะใช้สถานที่ตั้งศูนย์ปฏิบัติการ ตาม. ในพื้นที่เป้าหมายเป็นหลักแทน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบ้านพักหรือที่ทำการของผู้นำท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. เทศบาล เป็นต้น อีกทั้ง การใช้ศูนย์ปฏิบัติ ตาม. ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนนั้นยังทำให้ตำรวจได้มีโอกาสในการสังเกตความเคลื่อนไหวในชุมชนด้วย และสร้างความรู้สึกใกล้ชิดระหว่างตำรวจกับมวลชนเพิ่มมากขึ้นด้วย

3.3 รูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมที่เหมาะสมให้สอดคล้องรองรับและสนับสนุนการทำงานตามแนวคิดยุติธรรมชุมชน

จากการดำเนินโครงการโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการดำเนินการร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชนที่เป็นภาคีเครือข่ายที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบสภาพปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ให้ถูกต้องตรงความจริง ว่ามีคดีอาชญากรรมประเภทหรือลักษณะใดที่เกิดขึ้นมากและเป็นปัญหาหรือส่งผลกระทบต่อความสงบสุข ความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ ถึงแม้ว่าสถานีตำรวจประจำพื้นที่จะมีสถิติข้อมูลอาชญากรรมเกี่ยวกับการเกิดคดี แผนประทุษกรรมของคนร้ายสถิติผลการจับกุมผู้กระทำความผิด ผลการสอบสวนดำเนินคดี ผลการพิจารณาคดีชั้นศาลและประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วก็ตาม แต่ไม่ได้หมายความว่า สถิติและข้อมูลเหล่านั้นจะแสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาอาชญากรรมภายในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องแน่นอนแท้จริง ทั้งนี้ เพราะยังมีอาชญากรรมอีกเป็นจำนวนมากที่ผู้เสียหายมิได้ไปแจ้งความที่สถานีตำรวจด้วยเหตุผลนานัปการ เช่น ผู้เสียหายไม่มีเวลา เกรงกลัวคนร้ายผู้กระทำความผิด ถูกทำร้ายหรือถูกฆ่า มีการตกลงประนีประนอมยอมความกับผู้กระทำความผิดแล้ว เป็นต้น รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนหนึ่งยังหลีกเลี่ยงที่จะรับแจ้งความและลงบันทึกการเกิดคดีอาชญากรรมบางส่วนอย่างเป็นทางการแท้จริงเพื่อลดปริมาณงานในความรับผิดชอบของตนเองลง ทั้งที่การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามระเบียบและกฎหมาย นอกจากนี้ ยังมีคนร้ายอีกมากมายที่ไม่ได้ถูกตำรวจติดตามจับกุมตัวมาดำเนินคดี สามารถหลบหนีลอยนวลอยู่ในพื้นที่และยังสามารถก่อคดีอาชญากรรมสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนต่อไปได้เรื่อย ๆ อีกด้วย ดังนั้น การตรวจสอบสภาพปัญหาอาชญากรรมร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชนในพื้นที่ถึงลักษณะ ประเภท ขนาดและปริมาณความร้ายแรงของปัญหาอาชญากรรมอย่างจริงจังย่อมจะเป็นหลักประกันได้ส่วนหนึ่งว่า สภาพปัญหาอาชญากรรมที่ตรวจพบน่าจะเป็นสภาพปัญหาอาชญากรรมที่ถูกต้องแท้จริงมากกว่าการตรวจสอบโดยสถานีตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียว

2. พิจารณาเลือกคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมากและเป็นปัญหา หรือเป็นความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งอาจมีอยู่ประเภทเดียวหรือหลายประเภทมาดำเนินโครงการ ตาม. เฉพาะบางส่วนที่พิจารณาแล้วเห็นว่า ตำรวจและมวลชนในพื้นที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะร่วมกันดำเนินการป้องกันและลดคดีอาชญากรรมที่เป็นปัญหาดังกล่าวได้ เนื่องจากบางประเภทของคดีอาชญากรรมมีความยาก ซับซ้อนและอันตรายเกินกว่าคณะกรรมการ ตาม.ที่จะดำเนินการให้บรรลุความสำเร็จได้ เช่น คดีลักทรัพย์ภายในบริษัทหรือโรงงาน คดีฉ้อโกงหรือยักยอกทรัพย์ในสถาบันการเงิน คดีทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายกันภายในครอบครัว คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คดีอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

3. ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อวิเคราะห์คดีอาชญากรรมประเภทที่เป็นปัญหาและได้เลือกไว้เพื่อดำเนินการป้องกันดังกล่าวว่า มีเหตุปัจจัยและสาเหตุของการเกิดคดีอาชญากรรมอย่างไรบ้าง มีแผนประทุษกรรมหรือ พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดของคนร้ายอย่างไร ใครเป็น

ผู้กระทำผิด ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นกลุ่มประเภทใด มีสภาพแวดล้อมอย่างไรที่เอื้ออำนวยให้เกิดคดีอาชญากรรมดังกล่าวขึ้น และมีฝ่ายใดที่ให้การสนับสนุนผู้กระทำผิดคดีประเภทนี้ให้กระทำการได้ง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้นด้วย โดยมีการใช้ข้อมูลข่าวสารจากมวลชนในพื้นที่เป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญในการวิเคราะห์ เพราะเชื่อว่าประชาชนจะเป็นผู้ที่รู้เบาะแสและข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมในพื้นที่ได้ดีที่สุดและดีกว่าตำรวจประจำพื้นที่ค่อนข้างแน่นอน ซึ่งผลของการวิเคราะห์อาชญากรรมตามแนวทางดังกล่าวนี้เปรียบเสมือนเป็นการค้นหาเป้าหมายที่ถูกต้องในการปฏิบัติการเพื่อป้องกันและลดคดีอาชญากรรมให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างตรงจุดมากกว่าที่จะมอบภาระหน้าที่ให้แก่ตำรวจดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียวตามแนวทางเดิมๆ

4. ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อคิดหาแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

ให้บรรเทาเบาบางลงหรือมีสถิติของการเกิดคดีอาชญากรรมดังกล่าวลดลงให้จงได้ โดยนำผลการวิเคราะห์คดีอาชญากรรมตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมาเป็นเป้าหมายในการปฏิบัติการอย่างสอดคล้องต้องกันในลักษณะของการแก้ไขปัญหที่ตรงจุด ซึ่งอาจจะใช้แนวทางหรือวิธีการเดียวหรือหลากหลายแนวทาง / วิธีการพร้อมกัน เช่น ปฏิบัติการต่อตัวคนร้าย หรือ ผู้ต้องสงสัยในพื้นที่โดยตรงหรือต่อแผนประทุษกรรมของคนร้ายที่ลงมือกระทำผิดซ้ำสถานที่หรือซ้ำช่วงเวลา หรือต่อเหยื่ออาชญากรรม หรือต่อเหตุปัจจัยแวดล้อม หรือกลุ่มผู้สนับสนุนผู้กระทำผิด เป็นต้น

5. ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการ ตมอ. โดยมีการ

ระบุข้อมูลรายละเอียดตามหัวข้อที่สำคัญไว้อย่างชัดเจน ซึ่งคณะวิจัยได้สร้างแบบฟอร์มอย่างง่ายไว้เป็นตัวอย่างและแนวทางเขียนแผนปฏิบัติการไว้เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินโครงการตมอ. ของ ภ.จว. / บก.น. และ สภ./สน. ทั้งสองระดับร่วมกับภาคีเครือข่ายซึ่งเป็นมวลชนในพื้นที่เป็นการทำงานที่เป็นระบบและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ซึ่งมีใช่เป็นการดำเนินการตามความพอใจหรือความจำเป็นแบบชั่วคราวอย่างไม่ต่อเนื่องเท่านั้น

6. ลงมือดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ตมอ.อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ โดยมีการ

ประสานงานร่วมมือกันด้วยดีอย่างเป็นเอกภาพอันหนึ่งอันเดียวกันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินโครงการ และหากระหว่างการดำเนินการเกิดมีปัญหและอุปสรรคเกิดขึ้น เช่น ความขัดแย้งในระหว่างผู้ร่วมงาน งบประมาณค่าใช้จ่ายขาดแคลนไม่เพียงพอหรือ ภาคีเครือข่ายไม่มีเวลามาร่วมปฏิบัติการได้อย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ตำรวจและคณะกรรมการ ตมอ.จะต้องร่วมมือร่วมใจกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกันและประนีประนอมซึ่งกันและกัน โดยทั้ง

สองฝ่ายต่างควรมุ่งมั่นต่อความสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายเดียวกัน คือ การลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ของตนเองลงให้ได้เป็นสำคัญ

7. ประเมินผลการปฏิบัติการตามแผนเป็นระยะทั้งมิติด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล
 โดยไม่จำเป็นต้องรอเวลาให้ครบกำหนดรอบเดือนตามแผนเสียก่อน ซึ่งอาจจะมีการประเมินผลปฏิบัติการเป็นระยะเมื่อสิ้นสุดช่วงเวลาของแต่ละสัปดาห์ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติตามแผน ตามอ. สามารถยืดหยุ่นและปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์อาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ โดยคณะกรรมการ ตามอ. ต้องใช้ผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ตามอ. เป็นระยะดังกล่าวนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงแผนปฏิบัติการในระยะต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จในการป้องกันและลดคดีอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง

บทที่ 4

รายงานผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

ในการดำเนินโครงการครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เป็นระดับหัวหน้าสถานีดำรวจหรือผู้ที่มีส่วนร่วมสำคัญในการดำเนินงานตามโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” เพื่อสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกับมวลชนของของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นำร่องทั้ง 10 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสงขลาและกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 สุ่มตัวอย่างโดยคัดเลือกจากสถานีดำรวจที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมและยังดำเนินกิจกรรมอยู่จนถึงปัจจุบันและมีข้อมูลเพียงพอต่อการศึกษาวิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้คัดเลือกจากสถานีดำรวจที่ได้รับรางวัลดีเด่นจากโครงการฯ หรือสถานีดำรวจที่มีผลงานเด่นชัด จำนวนทั้งสิ้น 13 แห่ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แนวทางในการวิเคราะห์และจัดทำร่างคู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์เชิงลึกไว้ ดังนี้

- 1) การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการตำรวจร่วมมวลชนลดอาชญากรรม (ตมอ.) ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการ ในปัจจุบันสถานีดำรวจยังดำเนินการโครงการ ตมอ. อยู่หรือไม่ อย่างไร
- 2) ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมที่ประสิทธิภาพ
- 3) ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ
- 4) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ
- 5) ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานร่วมกับระหว่างตำรวจกับมวลชนในการป้องกันและลดอาชญากรรม

คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และดำเนินการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานีดำรวจทั้ง 13 แห่ง ได้แก่

1. สถานีดำรวจเพชรเกษม กองบังคับการตำรวจนครบาล 9
2. สถานีดำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
3. สถานีดำรวจภูธรไพศาล จังหวัดนครสวรรค์
4. สถานีดำรวจภูธรภูผิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่

5. สถานีตำรวจภูธรโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา
6. สถานีตำรวจภูธรจอหอ จังหวัดนครราชสีมา
7. สถานีตำรวจภูธรโพธิ์แก้ว จังหวัดนครปฐม
8. สถานีตำรวจภูธรพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
9. สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
10. สถานีตำรวจภูธรเสมีด จังหวัดชลบุรี
11. สถานีตำรวจภูธรแสนสุข จังหวัดชลบุรี
12. สถานีตำรวจภูธรเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
13. สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

4.1 สถานีตำรวจนครบาลเพชรเกษม

สถานีตำรวจนครบาลเพชรเกษม(สน.เพชรเกษม) ได้จัดทำโครงการตำรวจร่วมมวลชนลดอาชญากรรม สน.บางขุนเทียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนของตนเอง เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงปัญหาอาชญากรรมที่แท้จริงที่กระทบกับประชาชนในชุมชน และร่วมสร้างกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมในชุมชนของตนเองกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนอย่างสูงสุด

เหตุผลที่เลือกพื้นที่หมู่บ้านสุขสันต์ เป็นพื้นที่เป้าหมายดำเนินโครงการ ตามอ. เนื่องจากลักษณะชุมชนเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีการปลูกสร้างมานานหลายปี มีพื้นที่บริเวณหมู่บ้านค่อนข้างกว้าง มีทางเข้าออกจำนวน 3 เส้นทาง คือ เข้าออกทางถนนถนนกาญจนาภิเษก ถนนเอกชัย-บางบอน และถนนเพชรเกษม ประกอบด้วยโครงการใหญ่ๆ อยู่รวมกัน 6 โครงการ คือ โครงการหมู่บ้านสุขสันต์ 5 ,โครงการหมู่บ้านสุขสันต์ 6 ,โครงการหมู่บ้านสุขสันต์ 7 ,โครงการหมู่บ้านสุขสันต์ 8, โครงการหมู่บ้านสุขสันต์ 10 ,โครงการหมู่บ้านสุขสันต์ 11 พื้นที่แต่ละโครงการต่อเนื่องเชื่อมกันทั้งหมด โดยมีโครงการสุขสันต์ 5 และ 6 อยู่บริเวณถนนสายหลัก ลักษณะที่อยู่อาศัยจะเป็นทาวน์เฮ้าส์ตามซอยแยกต่างๆ มีประมาณ 80 ซอย และเป็นอาคารพาณิชย์อยู่บริเวณด้านหน้า

หมู่บ้านสุขสันต์ มีประชากรอยู่ประมาณ 4,000 ครัวเรือน หรือประมาณ 12,000 คน ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง มีเพียงบางส่วนที่เช่าบ้านอาศัยอยู่ ในเรื่องการประกอบอาชีพ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำงานรับจ้างทั่วไปบริเวณชุมชนหรือพื้นที่ใกล้เคียง ,ธุรกิจส่วนตัว ,ค้าขาย และรับราชการ รัฐวิสาหกิจ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ระดับการศึกษาของประชากร ส่วนใหญ่จบระดับมัธยมศึกษา, ประถมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

เรียงจากมากไปน้อยเช่นกัน มีสถานประกอบการของผู้มีส่วนได้เสีย เช่น มีร้านอาหารโอเค จำนวน 2 ร้าน ร้านเกมส์อินเทอร์เน็ต จำนวน 6 ร้าน ,โต๊ะสนุกเกอร์ จำนวน 1 แห่ง มีโต๊ะให้บริการเพียง 1 ตัว เท่านั้น , มีซุ้มจำหน่ายสุรา มี 3 ที่

อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่หมู่บ้านสุขสันต์ จะเป็นอาชญากรรมประเภททำร้ายร่างกาย บ้าง เวลาเกิดมักจะเกิดในช่วงเวลาเย็นถึงกลางคืน เป็นเหตุภายในครอบครัวหรือบ้านที่ใกล้เคียงกัน เป็นส่วนใหญ่, คดีที่เกิดบ่อยในพื้นที่ยังมีคดีลักทรัพย์จักรยานยนต์ เนื่องด้วยพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ภายในชุมชนใหญ่ ซึ่งมีการใช้รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะค่อนข้างมาก อาศัยความคล่องตัวของรถจักรยานยนต์เป็นประโยชน์ในการเดินทางในช่วงโมงเร่งด่วน ปัญหาที่รถหายบ่อยมักจะเกิดบริเวณตลาดด้านหน้าหมู่บ้านสุขสันต์ และการจอดในลักษณะที่สุ่มเสี่ยงต่อการหาย เช่น จอดรถบนทางสาธารณะหน้าบ้าน หรือเสียบุญแจ่วและลงไปทำธุระ เป็นต้น และอาชญากรรมที่เป็นเป้าหมายสุดท้าย คือ คดีลักทรัพย์ในเคสสถาน คนร้ายมักจะอาศัยช่วงเวลาที่เจ้าของบ้านไม่อยู่ออกไปทำงาน ในเวลากลางวัน และอีกช่วงเวลาที่มักจะเกิดเหตุนี้ คือ ช่วงเวลาหลังเที่ยงคืน เคยพบคนร้ายมาในรูปแบบของชาเล้งคนเก็บของเก่า ขับมาตามถนนเมื่อพบบ้านในลักษณะทวนแฮสหลังใด วางของหน้าบ้าน หรือภายในบ้านที่สามารถมองเห็นและไม่ระมัดระวัง ชาเล้งที่มีจิตเป็นโจร ก็จะออกปฏิบัติการทันที

แต่เดิมก่อนการจัดตั้งคณะกรรมการ ตมอ. หมู่บ้านสุขสันต์ ได้มีการดำเนินการในลักษณะที่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมอยู่ก่อนแล้ว โดยมีการดำเนินการในรูปแบบอาสาตำรวจบ้านป้องกันชุมชน ซึ่งการดำเนินการป้องกันอาชญากรรมภายในชุมชนแบบเดิมนั้น จะเกิดจากแนวคิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นส่วนใหญ่ และไม่มีการแบ่งมอบหน้าที่ที่ชัดเจนให้แต่ละคน จึงเกิดความสับสนและทำงานไม่ค่อยได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ต่อมาสถานีตำรวจนครบาลเพชรเกษมได้รับการคัดเลือกให้ดำเนินการโครงการ ตมอ. โดยเป็นพื้นที่นำร่อง การจัดตั้งคณะกรรมการ ตมอ.พิจารณาคัดเลือกจากประชาชนที่ป็นผู้เสียสละและมีจิตอาสาต้องการช่วยเหลือสังคม และชุมชน โดยส่วนหนึ่งของคณะกรรมการ ตมอ. คือ คณะกรรมการ กต.ตร.สน.เพชรเกษม มีจำนวน 3 คน คือ นายศักดิ์ กิติกรวัฒนา, นายดนุวัศ อรุณรัตน์ และนายอิสระ ใจอ่อน และได้ช่วยเหลือในด้านงบประมาณ ยานพาหนะในการจัดกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมในชุมชนหมู่บ้านสุขสันต์

พันตำรวจเอก อนุชา อ่วมเจริญ ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลเพชรเกษม มีนโยบายที่สอดคล้องกับโครงการ ตมอ. โดยมีความต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการ ตมอ.ในพื้นที่ได้โดยง่าย

เนื่องจากผู้นำในระดับสถานีตำรวจให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เข้าประชุมร่วมกับคณะกรรมการ
 ตมอ.มาโดยตลอด ออกปล่อยแถวภายในหมู่บ้านฯ ด้วยตนเอง ซึ่งสร้างขวัญ และกำลังใจให้กับ
 คณะกรรมการ ตมอ.เป็นอย่างมาก

สถานที่ที่ใช้เป็นศูนย์ปฏิบัติการโครงการ ตมอ. เป็นพื้นที่ส่วนกลางของหมู่บ้าน ลักษณะเป็น
 อาคารปูน ชั้นเดียว มีห้องแบ่งเป็นสัดส่วน ประกอบด้วย ห้องประชุม ห้องเก็บอุปกรณ์ทำงาน ห้องน้ำ
 ในส่วนค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางหมู่บ้านสุขสันต์

สิ่งที่เป็นแรงจูงใจของคณะกรรมการ ตมอ. คือ การต้องการให้หมู่บ้านมีความสงบสุข
 ปราศจากอาชญากรรม แห่ล่าอาชญากรรม และยาเสพติด ทุกคนมีความรักถิ่นที่อยู่ของตนเอง

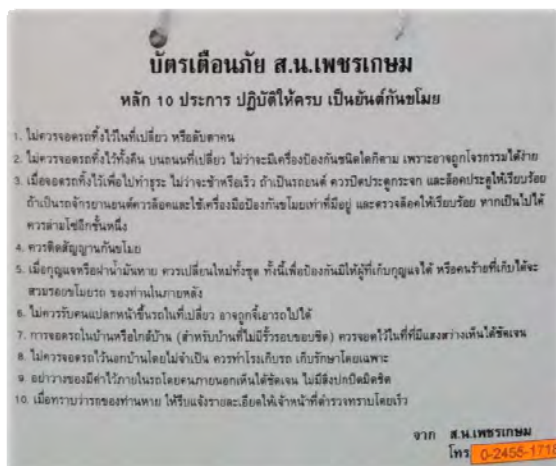
คณะกรรมการ ตมอ. มีการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็นหลายฝ่าย ประกอบด้วย
 คณะกรรมการฝ่ายข้อมูลอาชญากรรม มีนายตวันวิธ อรุณรัตน์ และนายภิญโญ เย็นสุขใจ,
 คณะกรรมการฝ่ายข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ มีนายศักดิ์ชัย ศักดิ์เดช และนายชวินทร์ เสาสมชาย,
 คณะกรรมการฝ่ายงบประมาณ มีนายวิรัช ไชยหนักแน่น และนายอิสระ ใจอ่อน, คณะกรรมการ
 ฝ่ายปฏิบัติการ มีนายประชา ผลอินทร์ นายชวินทร์ เสาสมชาย นายบรรยาย บุตรศรีเมือง และ
 นายชัยพล กันหา ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าชุดปฏิบัติการ โดยมีนายศักดิ์ดา กิตติกรวัฒนา เป็นประธาน
 คณะกรรมการ ตมอ. ทำหน้าที่กำกับดูแล

การจัดกำลังอาสาสมัครตำรวจบ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดมวลชนและชุมชนสัมพันธ์
 แบ่งเป็น 3 ชุด โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นที่ปรึกษาในแต่ละชุด พื้นที่เป้าหมายในการตรวจคือจุดเสี่ยง
 จุดล่อแหลม และร้านสะดวกซื้อ โดยกำหนดจุดตรวจ ตมอ. ซึ่งทำจากกระบอกไม้ไผ่ มีสมุดประจำจุด
 ตรวจ โดยในหมู่บ้านสุขสันต์นี้ มีทั้งหมด 6 จุด

รูปแบบ วิธีการป้องกันและลดอาชญากรรมของคณะกรรมการ ตมอ.

1. สร้างความเข้าใจในหลักการ ตมอ. และสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ และคณะกรรมการ ตมอ. โดยหลังการประชุมจะมีการร่วมรับประทานอาหารร่วมกันเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกัน
2. ประชาสัมพันธ์แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน โดยผ่านช่องทางคลื่นวิทยุ 107.75 MHz โดย ด.ต.นันทปัทม โมทอง เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.เพชรเกษม เป็นผู้กระจายเสียงออกสื่อเอง โดยส่วนหนึ่งมุ่งเน้นในการประชาสัมพันธ์โครงการ ตมอ.ในพื้นที่ด้วย
3. ปล่อยแถวระดมออกตรวจร่วมกันทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและคณะกรรมการ ตมอ. พร้อมทั้งกำลังฝ่ายปฏิบัติการ ตมอ. โดยใช้พื้นที่บริเวณลานออกกำลังกายส่วนกลางของหมู่บ้านสุขสันต์ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับประชาชนภายในชุมชน
4. ตั้งจุดตรวจจุดสกัดร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ บริเวณเส้นทางเข้าออกหมู่บ้าน เพื่อตรวจตราโดยเน้นย้ำในการตรวจหาสารเสพติดและอาวุธ ไม่เน้นในการจับกุมความผิดเกี่ยวกับการจราจร เนื่องจากจะกระทบต่อแนวทางการประชาสัมพันธ์โครงการ และทำให้ประชาชนในพื้นที่รู้สึกว่ขัดต่อความรู้สึกส่วนตัว
5. สุ่มตรวจแหล่งมั่วสุมวัยรุ่น ทั้งโต๊ะสนุกเกอร์ และร้านเกมส์อินเทอร์เน็ตในหมู่บ้าน ในช่วงแรกเจ้าของร้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกับกำลังฝ่ายปฏิบัติ ตมอ.เข้าตรวจภายในร้าน แต่เมื่อผู้ปกครองเด็ก และเยาวชนได้มาร้านที่ให้บริการ ปรากฏว่าผู้ประกอบการจึงได้เข้าใจ และให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการ ตมอ.ในการเข้าตรวจและคอยให้ข้อมูลเมื่อมีเด็ก เยาวชนเข้าใช้บริการในช่วงเวลาเรียนหรือช่วงเวลาที่ไมเหมาะสม
6. ออกบัตรเตือนภัย (ยันต์กันขโมย) โดยเน้นการเข้าถึงประชาชนในที่พักอาศัย โดยการออกบัตรเตือนภัยแขวนไว้บริเวณบ้านที่เจ้าของบ้านไม่อยู่ และเตือนภัยกรณีรถจักรยานยนต์ที่จอดบริเวณที่เสี่ยงภัย และหากพบว่รถจักรยานยนต์คันใดมีกุญแจรถเสียบอยู่จะติดตามหาเจ้าของรถ และดักเตือนให้ระมัดระวังมากกว่านี้
7. แจกสติ๊กเกอร์เตือนภัยให้กับประชาชนทั่วไปที่สัญจรผ่านไปมาบริเวณภายในหมู่บ้านสุขสันต์ หากพบบุคคลต้องสงสัยหรือเหตุวุ่น เหตุร้ายให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือคณะกรรมการ ตมอ. พร้อมเบอร์โทรศัพท์ สน.เพชรเกษม
8. จัดทำไพบรณียบัตร ตู๋ ปณ 48 ภาษีเจริญ นำไพบรณียบัตรจำนวนมาก แจกให้กับประชาชนทุกหลังคาเรือนภายในหมู่บ้าน

ความพึงพอใจในการทำงานป้องกันและลดอาชญากรรม

ส่วนที่ 1 คณะกรรมการ ตมอ.ที่ออกปฏิบัติหน้าที่เห็นว่า มีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมให้กับชุมชนของตนเอง เข้าร่วมเนื่องจากการรักถิ่นที่อยู่ของตนเองด้วยความสมัครใจ มีความต้องการให้แนวทางนี้เป็นแนวทางที่ยั่งยืน

ส่วนที่ 2 เจ้าหน้าที่ตำรวจ (ต.ต.นันทปัทม โมทอง) เห็นว่าโครงการนี้สามารถป้องกันอาชญากรรมได้จริง และสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ โดยภาพลักษณ์ที่ดี ที่เป็นมิตรจะทำให้ประชาชนเข้าใจและให้เกียรติเจ้าหน้าที่ตำรวจมากขึ้น

ส่วนที่ 3 ประชาชนในพื้นที่ที่ถูกสัมภาษณ์เห็นว่า การที่มีอาสาตำรวจร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจออกตรวจในชุมชน ทำให้รู้สึกมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น รู้สึกอุ่นใจ โดยเฉพาะการที่มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำศูนย์ปฏิบัติการที่ตั้งอยู่ภายในหมู่บ้าน สามารถเข้าช่วยเหลือได้ทันที

ส่วนที่ 4 ผู้มีส่วนได้เสีย (เจ้าของร้านเกมส์) เห็นว่าตอนแรกเด็กน้อยลง ก็ไม่ค่อยพอใจ แต่เมื่อได้พูดคุยกับผู้ปกครองเด็กที่มาใช้บริการ ก็รู้สึกเข้าใจและยอมรับได้กับผลประโยชน์ที่ลดน้อยลง เพราะส่วนที่ลดน้อยลงนี้ คือ ส่วนเด็กที่ต้องกลับบ้านทำการบ้านและเรียนในวันพรุ่งนี้ต่อไป

ปัญหาและข้อขัดข้องในการดำเนินโครงการ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ ด.ต. นันทปัทม์ โมทอง เจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ สถานีตำรวจนครบาลเพชรเกษม พบว่า

- ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2556) สน.เพชรเกษมยังคงดำเนินโครงการ ตามอ. อยู่ แต่ไม่ต่อเนื่องและไม่เต็มกำลัง เนื่องจากขาดงบประมาณและกำลังพล ประกอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประสานงานกับมวชน มีภารกิจอื่นอีกที่จะต้องปฏิบัติ

- เห็นว่ารูปแบบและวิธีการนำพลังมวชนร่วมลดอาชญากรรมที่ประสิทธิภาพนั้น ผู้บังคับบัญชาระดับสูงจะต้องให้ความสำคัญของพลังมวชน ผู้ดูแลพลังมวชนหรือผู้จัดทำพลังมวชน ควรกำหนดหน้าที่การปฏิบัติให้ชัดเจนและให้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับมวชนโดยเฉพาะ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงจะต้องฟังเสียงของมวชนในการแก้ปัญหาของชุมชนของเขาเอง เนื่องจากเขาเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนย่อมเห็นปัญหามากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ

- ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการขึ้นอยู่กับงบประมาณและกำลังพลของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ร่วมกับพลังมวชน ความจริงใจของผู้บังคับบัญชาที่จะเข้าร่วมมือกันแก้ปัญหาให้กับชุมชน และการกำหนดแผนการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ

- ด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการคือ ปัญหาเรื่องงบประมาณกำลังพลของเจ้าหน้าที่ตำรวจ นโยบายของผู้บังคับบัญชา ไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่องของโครงการ ดังนั้น จึงควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการปฏิบัติให้ต่อเนื่องผู้บังคับบัญชาควรมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติให้ชัดเจนควรให้เป็นโครงการบังคับของ ตร. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติร่วมกับมวชนควรมีสิ่งตอบแทนไม่ว่าค่าเบี้ยเลี้ยง บำเหน็จความดีความชอบหรือประกาศเกียรติคุณ

- สำหรับแนวทางการดำเนินโครงการขั้นต่อไปนั้น สถานีตำรวจจะเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงการป้องกันอาชญากรรมด้วยตนเองและเพื่อหาแนวร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน และจะมุ่งดำเนินการสร้างกิจกรรมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ ตามอ.

มุ่งหวังเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ และความสามัคคีในหมู่คณะ โดยมีแนวคิดว่าจะขยายแนวทางการดำเนินงานตามโครงการ ตมอ.ไปยังกลุ่มเด็ก และเยาวชนในเขตพื้นที่ สน.เพชรเกษมด้วย

4.2 สถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

สถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ (สภ. เมืองนครสวรรค์) ได้พิจารณาเลือกประเภทคดีอาชญากรรมที่เป็นเป้าหมายในการดำเนินการ ตมอ. คือ กลุ่มคดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ ได้แก่ คดี พยายามฆ่า และทำร้ายร่างกายและกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ได้แก่ คดีลักทรัพย์ รถจักรยานยนต์ โดยมีพื้นที่เป้าหมายได้แก่ ย่านถนนวงษ์สวรรค์ (รอบอุทยานสวรรค์) ย่านถนนสวรรค์วิถี 34,36 (ซอยนายอว นายเสรี) ย่านวิทยาลัยเทคนิค และย่านสะพานดำ/ตลาดศรีนคร

แนวทางปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการตำรวจร่วมมวลชนลดอาชญากรรม มีดังนี้

- จัดระเบียบที่จอดรถเป็นพื้นที่ที่ควบคุมและใช้ตำรวจ/มวลชน ร่วมดูแลรักษาความปลอดภัย
- ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ขับขี่นำรถมาจอดในบริเวณพื้นที่ควบคุมที่จัดไว้ให้เท่านั้น
- จัดตำรวจจราจรอำนวยความสะดวกด้านการจราจรบริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- จัดสายตรวจเดินเท้าตระเวนออกตรวจบริเวณพื้นที่เป้าหมายโดยรอบ
- ประชาสัมพันธ์ การป้องกันคนร้ายลักทรัพย์และรถจักรยานยนต์ เมื่อต้องจอดรถทิ้งไว้ เช่นการใส่กุญแจล็อครถไม่เสียกุญแจรถทิ้งไว้ เป็นต้น
- จัดตั้งจุดตรวจเคลื่อนที่บริเวณทางเข้า/ออกของพื้นที่เป้าหมายในช่วงเวลาที่เหมาะสม
- ประสานเจ้าของพื้นที่จอดรถ ให้ติดตั้งกล้อง CCTV

ผลการดำเนินโครงการ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ตมอ. ของสถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ 3 ท่าน ได้แก่ ร.ต.อ. สมพงษ์ สิงห์เรืองสวป. สภ.เมืองนครสวรรค์, ร.ต.อ. กฤษฎา ฝาน้ำคำ รอง สวป. สภ.เมืองนครสวรรค์ และด.ต.หญิง พัทณี บุญประโลม ผบ.หมู่ ป. สภ. เมืองนครสวรรค์ โดยมีสรุปผลการสัมภาษณ์ดังนี้

- หลังจากจบโครงการ ตมอ. ไปแล้ว โครงการก็เงียบไปไม่ได้ดำเนินการต่อ เพราะไม่มีงบประมาณ แต่ไม่ได้มีการยุบยกเลิก เนื่องจากสถานีตำรวจยังมองว่าเป็นโครงการที่ดีและ

ปัจจุบันมีแนวคิดที่จะดำเนินการโครงการต่อและมีแนวคิดที่จะตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน โดยศูนย์
 ตมอ. ก็จะย้ายมาด้วย เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการมีส่วนร่วมของประชาชนและเป็นศูนย์กลางการ
 ประสานงานของตำรวจกับมวลชน

- การดำเนินโครงการ ตมอ. เป็นโครงการที่ตำรวจเปรียบเสมือนพี่เลี้ยงในการ
 ทำงาน คอยจัดการฝึกอบรมการใช้วิทยุสื่อสาร การแต่งเครื่องแบบ หรือเรื่องอื่นๆ ที่มวลชนอยาก
 ทราบเพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

- รูปแบบการทำงานของ ตมอ. จะมุ่งเน้นในส่วนของการป้องกันอาชญากรรม
 ไม่ได้เน้นการปราบปรามอาชญากรรม และปฏิบัติหน้าที่กันแบบพี่น้องและมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน
 อย่างมาก มีความจริงใจต่อกัน โดยมวลชนและชาวบ้านจะเป็นผู้ปฏิบัติงาน เป็นผู้คิดปัญหา เนื่องจาก
 มวลชนจะทราบปัญหาในท้องถิ่นตนเป็นอย่างดี มวลชนจะเป็นผู้วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการ
 ป้องกันแก้ไขปัญหาเองทั้งหมดและในทุกเดือนโครงการจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานในทุกเดือน
 ซึ่งจะสรุปปัญหาการทำงานและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

- ในส่วนของข้อเด่นและข้อบกพร่องของโครงการมีดังนี้

- ข้อเด่นในการปฏิบัติงานตามโครงการ ตมอ. คือประชาชนรู้สึก
 คุ่นเคย มีความเป็นกันเอง กล้าแสดงออกกับตำรวจมากขึ้นและปฏิบัติตามกันด้วยความเอื้อเฟื้อ
 ปัญหาของประชาชนในด้านต่าง ๆ บรรเทาเบาบางลงและประชาชนหันมาให้ความสนใจป้องกัน
 ตนเองมากขึ้น และภาพลักษณ์ของประชาชนในสายตาตำรวจดีขึ้น

- ข้อบกพร่องของโครงการคือ การขาดการประชาสัมพันธ์โครงการ
 ตมอ. ต่อประชาชนทั่วไปและหน่วยงานข้างเคียง ซึ่งในบางครั้งภาคเอกชนและหน่วยงานข้างเคียงที่
 อยากจะส่งเสริม สนับสนุนหรือเข้าร่วมโครงการไม่ทราบข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการมาจากการที่รูปแบบของโครงการ
 ตมอ. เป็นรูปแบบใหม่ ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่โรงพักเคยทำ ประชาชนมีความรู้สึกว่ายากทำและม
 ความท้าทาย และหลังจากที่ได้ดำเนินโครงการไปแล้วพบว่า อาชญากรรมลดน้อยลงถึงเกือบ 30%
 และการแจ้งเหตุอาชญากรรมมาจากมวลชนเกือบทั้งสิ้น ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จอย่างสูง
 โครงการ ตมอ. จะแตกต่างจากอาสาสมัครตำรวจบ้านที่มีขอบเขตการทำงานที่กว้างเกินไป
 นอกจากนั้น การที่โครงการได้รับรางวัลทั้งในระดับภาคและระดับประเทศ ก็เป็นความภาคภูมิใจของ
 มวลชนอย่างมาก ทำให้มวลชนมีพลังในการทำงานและมีกำลังใจ เนื่องจากมวลชนแต่ละคนต้อง
 เสียสละทั้งเวลาส่วนตัว กำลังกายและกำลังทรัพย์ในการทำโครงการ

- สำหรับปัญหาและข้อขัดข้องในการดำเนินงานนั้นพบว่า

○ ปัญหาที่พบคือ มวลชนไม่สามารถทำเองได้ ต้องมีตำรวจเป็นผู้เลี้ยง เพราะมวลชนยังไม่เชื่อมั่นในตนเองว่าจะสามารถปฏิบัติงานได้ ยังไม่เกิดศรัทธา

○ วิธีดำเนินการตามโครงการ ตามอ. ยังไม่มีความชัดเจน ทำให้ภาคีเครือข่าย แกนนำมวลชนเสียเวลาส่วนตัวและประกอบกิจการงานแต่ละวันไปบ้าง และทำให้งานหลักของตำรวจเสียเวลาไปช่วงหนึ่ง และในช่วงบางเดือนของการปฏิบัติงาน เช่น เดือนสิงหาคม เป็นฤดูฝน มีฝนตกชุกมาก จึงไม่สะดวกในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ ตามอ.

○ ในส่วนของงบประมาณนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้รับค่าตอบแทนในการทำงานอยู่แล้ว มวลชนจะเป็นคนดูแลเงินและการจัดการเงินทั้งหมด หรือในกรณีที่ให้มีผู้ให้การสนับสนุนเงินงบประมาณเข้ามา ทางตำรวจจะเป็นผู้นำไปมอบให้มวลชนเป็นผู้จัดการดูแล (ผ่านคณะกรรมการ ตามอ.) และโดยส่วนใหญ่มวลชนจะของบประมาณจาก สจ. สส. จะไม่ขอจากหน่วยงานรัฐเพราะการขอส่วนราชการทำได้ยาก แต่ทั้งนี้แล้วมวลชนส่วนใหญ่จะมีจิตอาสาในการทำงานอยู่แล้ว และยินดีที่จะเสียสละเงินส่วนตัวเพื่อให้โครงการดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 สถานีตำรวจภูธรไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

สถานีตำรวจภูธรไพศาลี ดำเนินโครงการ ตามอ. โดยมีคดีอาชญากรรมเป้าหมาย เป็นคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ได้แก่ คดีลักทรัพย์จักรยานยนต์ และคดีลักทรัพย์ในเคหสถาน โดยมีพื้นที่เป้าหมายคือ ย่านชุมชนในเขตตลาดเทศบาล ตำบลไพศาลี ย่านตลาดนัดสามแยก ปตท. ช่วงถนน ไพศาลี-ตากฟ้า ต.ลำโรงชัย ช่วงถนนวังน้ำลัด-เขาติน ย่าน ถนนร่องหอย-วังน้ำลัด-เขาติน ต.วังน้ำลัด

แนวทางปฏิบัติการ

- จัดระเบียบที่จอดรถเป็นพื้นที่ควบคุมและใช้ตำรวจ/มวลชน ร่วมดูแลรักษาความปลอดภัย
- จัดสายตรวจเดินเท้าตระเวนออกตรวจบริเวณพื้นที่เป้าหมายโดยรอบ
- ประสานเจ้าของพื้นที่จอดรถ ให้ติดตั้งกล้อง CCTV
- จัดกำลังชุดสืบสวนนอกเครื่องแบบเฝ้าสังเกตการณ์บุคคลผู้ต้องสงสัยที่มีพฤติการณ์ลักทรัพย์ โดยเฉพาะการลักทรัพย์จักรยานยนต์
- ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้ระมัดระวังและป้องกันตนเองจากภัยอาชญากรรม
- จัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ร่วมมวลชนในการออกตรวจหมู่บ้านเป้าหมาย
- ตั้งจุดตรวจ จุดสกัดเส้นทางในหมู่บ้านเป้าหมาย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ตามอ. ของสถานีตำรวจภูธรไพศาล โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ 2 ท่าน ได้แก่ พ.ต.อ. สนั่น คงเวหน ผกก. สภ. ไพศาล และ พ.ต.ท. ชินวัฒน์ ปั่นนาค สวป. สภ. ไพศาล แต่เนื่องจากผู้ที่ปฏิบัติการโครงการ ตามอ. ได้มีการโยกย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่ง จึงอาจไม่สามารถตอบคำถามแก่คณะผู้วิจัยได้อย่างเต็มที่ แต่จากการสัมภาษณ์พบว่า การปฏิบัติงานของชุดปฏิบัติการตามโครงการ ตามอ. จะเป็นการใช้หัวหน้าสายตรวจตำบลและกำลังปฏิบัติร่วมกันออกแผนการตรวจประจำเดือนของชุดปฏิบัติการฯ ซึ่งประกอบด้วยตำรวจ 1-3 นายอาสาสมัครตำรวจบ้านจำนวน 5 นาย โดยให้สับเปลี่ยนหมุนเวียนกันปฏิบัติหน้าที่ตามวัน เวลา สถานที่ในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละชุดปฏิบัติการ ทำหน้าที่ในการออกตรวจและตั้งจุดตรวจ จุดสกัดในพื้นที่เป้าหมาย และขณะออกตรวจให้ปฏิบัติภารกิจเยี่ยมเยียนประชาชน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อประสานความร่วมมือในด้านการข่าว ข้อมูลท้องถิ่น และข้อมูลอาชญากรรม และดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติภารกิจและเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดโอกาสและสาเหตุการเกิดอาชญากรรมด้วยการช่วยเหลือตนเอง เพื่อนบ้านและสังคมให้พ้นจากภัยอาชญากรรม รวมทั้งเฝ้าระวังและตรวจสอบบุคคลพันโทฯ ผู้เสพยาเสพติด เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง หรือประพฤติดนไม่เหมาะสม และจุดที่เน้นเป็นพิเศษคือการร่วมประชุมเพื่อปรับแผนการปฏิบัติร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดปฏิบัติการและผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบตามแผนฯ ทุกวันที่ 15 และวันที่ 30 ของเดือน แต่อย่างไรก็ดี เมื่อโครงการ ตามอ. สิ้นสุดโครงการลง ทางสถานีตำรวจภูธรไพศาลไม่ได้ดำเนินโครงการต่อ เนื่องจากขาดงบประมาณ แต่ได้ดำเนินโครงการอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับความร่วมมือดีจากประชาชนในท้องที่ ไม่มีปัญหาการทำงานร่วมกับมวลชน เว้นแต่ในบางพื้นที่ที่หัวหน้าสายตรวจไม่ดี หัวหน้าสายตรวจบางคนไม่สามารถทำงานร่วมกับมวลชนได้ก็จะเกิดปัญหาบ้าง

4.4 สถานีตำรวจภูธรภูผิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่

โครงการ ตามอ. เป็นความร่วมมือของ สภ.ภูผิงคาและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (มช.) ที่เห็นร่วมกันว่าปัญหาการหายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ครอบครอง โดยมองเห็นว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2552 ปริมาณการหายในมหาวิทยาลัยเกือบเท่ากับปริมาณการหายในนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นหากไม่มีการแก้ไขอย่างเป็นระบบและเนื่องจากพื้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นสถานศึกษาที่มีรั้วรอบขอบชิด มีอาณาบริเวณชัดเจน มีระบบรักษาความปลอดภัยพื้นฐาน หากปรับปรุงและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบจะสามารถทำให้บรรลุผลตามโครงการได้ อีกทั้งมวลชนภายในมหาวิทยาลัยพร้อมที่จะให้ความร่วมมือและพร้อมที่จะขับเคลื่อนโครงการด้วยตนเอง จึงเชื่อว่าหากทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างแท้จริงจะ

สามารถกำหนด และหาแนวทางป้องกันปราบปรามเพื่อส่งผลการลดอาชญากรรมเป้าหมายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงได้จัดทำแผนการดำเนินการโครงการ ตามอ. ในพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถนนห้วยแก้ว ตำบลดอยสุเทพ ในช่วงเวลาปฏิบัติการคือ วันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 18.00 – 24.00 น. โดยมีคดีเป้าหมายเป็นคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ประเภทคดีลักทรัพย์ และรถจักรยานยนต์

แนวทางในการดำเนินโครงการ

ด้านการป้องกัน

- ประสานหรือแนะนำโครงการฯ และขอความร่วมมือผู้กำกับดูแลอาคารหอพักต่างๆ และประสานนายกองค์การกิจกรรมนักศึกษาให้ทราบถึงโครงการฯ เพื่อประชาสัมพันธ์ทางวารสารหนังสือพิมพ์และสถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์แจกจ่ายให้เจ้าหน้าที่ผู้กำกับดูแลอาคารหอพัก นายกองค์การกิจกรรมนักศึกษา เพื่อแจกจ่ายประชาสัมพันธ์ให้กับนักศึกษาทราบ
- ทำแผ่นป้ายเกี่ยวกับข้อแนะนำการป้องกันการโจรกรรมรถจักรยานยนต์และแผ่นป้ายแจ้งสถานที่รถจักรยานยนต์หายบ่อยและในจุดที่มีประวัติการหายมาก จุดละ 3 แบบ รวม 9 จุด
- ออกประชาสัมพันธ์ภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกวันวันละ 1 รอบๆ ละ 1 ชั่วโมงตามเวลาที่เหมาะสม

การปราบปราม

- ประสานการปฏิบัติเจ้าหน้าที่ศูนย์ รปภ. ฯ ในการร่วมแผนปฏิบัติการ
- ประสานการติดตั้งกล้องที่วิเวจรปิดของทางเข้า-ออกทั้งหมด และลานจอดฯ
- จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจนำรถจักรยานยนต์ที่มีสภาพใหม่ว่างล้อและซุ่มเฝ้าจุดในสถานที่ที่มีการแจ้งหายมากที่สุดภายในมหาวิทยาลัย

- กรณีมีการแจ้งหายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดชุดเจ้าหน้าที่ตำรวจและกำหนดตัวบุคคลไปตั้งจุดสกัดประตูในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทั้ง 4 ช่องทางออก (กลางคืน 2 ประตู) และสายตรวจจะตั้งจุดตรวจจุดสกัดด้านนอกมหาวิทยาลัย บริเวณหน้าตุ๋ยามเทศบาล และบริเวณแจ้งหัวริน (ถนนห้วยแก้ว)
- จัดชุดปฏิบัติการตรวจยึดรถจักรยานยนต์ที่ไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียน (อุปกรณ์ส่วนควบไม่ครบ) และไม่สามารถแสดงหลักฐานการเป็นเจ้าของผู้ครอบครองรถจักรยานยนต์ขณะที่ตรวจยึดได้มาเพื่อตรวจสอบ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ตามอ. ของสถานีตำรวจภูธรภูพิงคราชนิเวศน์ โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ 3 ท่าน ได้แก่ ร.ต.อ.เสกสรร ชันคำนันตะสวป. สก. ภูพิงคราชนิเวศน์, ร.ต.อ. นรากร ปิ่นประยูร สว.สส. สก. ภูพิงคราชนิเวศน์ และ ด.ต. ธนัง เข้าสิงสว ย ผบ.หมู่ ป. สก. ภูพิงคราชนิเวศน์ โดยมีสรุปผลจากการสัมภาษณ์ดังนี้

- ปัจจุบันทาง สก.ภูพิงคราชนิเวศน์ ยังดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยมองว่าโครงการ ตามอ. ไม่ได้เป็น model แต่เป็นเรื่องที่ควรต้องดำเนินการอย่างจริงจัง และโครงการ ตามอ. ที่ทำร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ประสบความสำเร็จมากอย่าง อาชญากรรมในพื้นที่ลดน้อยลง และยังได้ทำโครงการ ตามอ. ในคดีประเภทอื่นด้วย นอกเหนือจากคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์และคดีลักรถจักรยานยนต์

- ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ตำรวจกับสโมสรนักศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น มีการตรวจสอบการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสก.ภูพิงครฯ ต่างได้เปิดช่องในการติดต่อกับมวลชน โดยเปิดเพจใน facebook เพื่อเป็นศูนย์กลางการแจ้งเหตุ การแจ้งข้อมูลเบาะแสและติดตามการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจ

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการอยู่ที่ความตั้งใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และมวลชนเป็นสำคัญ ซึ่งจะนำมาซึ่งความร่วมมืออย่างแข็งขันในการทำงานเพื่อป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่

- ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ ได้แก่

- โดยหลักจะเป็นปัญหาด้านเทคโนโลยี เช่น กล้องวงจรปิด เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีอาณาบริเวณที่กว้างมาก กล้องจึงไม่เพียงพอ และมีปัญหาด้านคุณภาพของกล้องที่ไม่สามารถซูมเห็นหน้าตาคนร้ายได้
- ด้านงบประมาณในการทำงาน
- ด้านกำลังพลที่ไม่เพียงพอ
- ด้านปริมาณรถจักรยานยนต์ในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น
- เกิดจากผู้เสียหายไม่ระมัดระวังในการป้องกันทรัพย์สินของตนเอง เช่น เสียบบัญแจคาไว้ ไม่ล็อคครก จอดในที่เปลี่ยว ซึ่งเปิดโอกาสให้คนร้ายกระทำได้ง่าย

- เห็นว่าการดำเนินโครงการ ตามอ. แบบยั่งยืน ควรดำเนินการในลักษณะต่อไปนี้

- ควรจัดตั้งคณะกรรมการ ตามอ. ให้มีความหลากหลาย มีตัวแทนของทุกองค์กรภายใน มช. เพื่อให้ร่วมกันคิด วิเคราะห์ดำเนินโครงการต่อเนื่อง
- ควรออกคำสั่งแต่งตั้ง คณะทำงาน ตามอ. เป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และความภูมิใจ ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจ สภ. ภูพิงคฯ เป็นพี่เลี้ยง
- ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ควรจัดทำระบบขนส่งมวลชน เพื่อลดปริมาณรถยนต์ รถจักรยานยนต์ที่เข้ามาในพื้นที่ โดยเริ่มใช้ทางเดินเชื่อมต่อระหว่างอาคาร และ สภ.ภูพิงคฯ และ งาน จร.ภ.จว.เชียงใหม่ มช. ควรประชุมร่วมกันวางแผนวิเคราะห์และตกลงร่วมกันในการมอบพื้นที่เส้นทางส่วนบุคคลให้เป็นทางสาธารณะชั่วคราว เพื่อให้สามารถใช้กฎหมายอย่างเป็นระบบ

4.5 สถานีตำรวจภูธรโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา

สถานีตำรวจภูธรโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินโครงการ ตามอ. ในคดีอาชญากรรม เป้าหมายคือ คดีพยายามฆ่าและทำร้ายร่างกาย ในพื้นที่เป้าหมายคือ ย่านสถานบริการ ถ.สีปศิริ ต.ในเมือง ย่านมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) ต.สุรนารี คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน ในพื้นที่เป้าหมายคือ ย่านหอพัก มทส. ย่านหอพักรอบ มทส. ย่านชุมชนเคหะ ต.ในเมือง และคดีลักทรัพย์รถยนต์ ในพื้นที่เป้าหมายคือ ย่านตลาดเซฟวัน ต.ในเมือง ย่านหอพักใน มทส. ต.สุรนารี โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนของตนเอง
- เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน
- เพื่อสร้างความเข้าใจ จิตสำนึกในการทำหน้าที่พลเมืองดีพิทักษ์ชีวิตและทรัพย์สินในชุมชนของตนเอง
- เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนกับตำรวจ

และต้องการให้โครงการเกิดผลในการลดอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน การสร้างความรักความสามัคคีในชุมชน และเพื่อให้ประชาชนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจมากขึ้น โดยมีแนวทางปฏิบัติการ ดังนี้

- จัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดตรวจค้นบุคคลและยานพาหนะเส้นทางผ่านเข้า-ออกพื้นที่เป้าหมาย
- จัดกำลังชุดสืบสวนนอกเครื่องแบบเฝ้าสังเกตการณ์บุคคลผู้ต้องสงสัยในพื้นที่เป้าหมาย
- จัดสายตรวจจรจรยนต์ และรถจักรยานยนต์บริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- ตรวจค้นอาวุธและยาเสพติดในสถานบริการพื้นที่เป้าหมายและกวดขันเวลาเปิด/ปิดสถานบริการ
- จัดกำลังประจำจุดเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อลดช่องโอกาสการกระทำผิด
- จัดทำประวัติและถ่ายภาพบุคคลต้องสงสัย
- กำชับผู้ประกอบการสถานบริการให้เข้มงวดในการตรวจค้นอาวุธผู้เข้าใช้บริการ
- กวดขันจับกุมการกระทำผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา
- ตรวจสอบพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่มั่วสุมดื่มสุราในที่สาธารณะ
- ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้ระมัดระวังและป้องกันตนเองจากภัยอาชญากรรม
- จัดสายตรวจเดินเท้าบริเวณพื้นที่เป้าหมาย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ตมอ. ของสถานีตำรวจภูธรโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ คือ พ.ต.อ. อัทธชนม์ ช่างงาม ผกก. สภ. โพธิ์กลาง และ พ.ต.ท. จักรพล ตาลทรัพย์ รอง ผกก. ป. สภ.โนนสูง พบว่าในระหว่างที่ดำเนินโครงการ ตมอ. อยู่ได้รับความร่วมมือดีมากจากประชาชนและสถิติการเกิดอาชญากรรมก็ลดน้อยลงไปอย่างเห็นได้ชัด (โดยเฉพาะช่วงเวลาที่ดำเนินโครงการ ตมอ. ตามแผนงานวิจัย) ซึ่งในขณะนี้โครงการ ตมอ. ยังดำเนินการอยู่และปัจจุบันได้มีหมู่บ้านหลายแห่งได้ขอเข้าร่วมโครงการ ตมอ. ด้วยโดยใช้งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเห็นว่าเป็นโครงการทำแล้วได้ผลสำเร็จ เช่น เมื่อเริ่มโครงการในตลาดเซฟวัน รถในตลาดหายน้อยลงและหลังจากทำโครงการไปสักระยะหนึ่ง ทางตลาดได้ดำเนินการปลดพนักงานรักษาความปลอดภัยออกแต่ใช้มวชนเป็นผู้รักษาความปลอดภัยแทน ซึ่งต่อมาทางตำรวจได้เข้าไปชี้แจงว่าจะทำลักษณะนี้ไม่ได้ เพราะเป็นการใช้ประโยชน์จากมวชนเพื่อประโยชน์ของตลาดเอง ทางตลาดจึงใช้วิธีการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่มวชนที่มาช่วยงานในอัตราวันละ 300-500 บาท ซึ่งถือเป็นการสร้างงานให้กับคนในพื้นที่

ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจออกตรวจหอพักทุกแห่งในเขตรับผิดชอบ และเมื่อพบกลุ่มนักศึกษาตั้งวงดื่มสุรา ส่งเสียงดัง ก่อความเดือดร้อนรำคาญหรือเมื่อได้รับแจ้งแล้ว ควรรับดำเนินการโดยด่วน เพราะส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ตำรวจมาระงับเหตุล่าช้าทำให้คนร้ายหลบหนีไปเสียก่อนและควรควบคุมแหล่งอบายมุข ร้านเกมส์ การพนันในพื้นที่

สำหรับปัญหาการดำเนินโครงการ คือ

- มีปัญหาการใช้มวชนไปใช้ในการหาเสียงทางการเมือง โดยมีการใช้มวชนที่ร่วมโครงการให้เป็นประโยชน์และบางครั้งตัวมวชนเองก็ไปเป็นผู้สมัครลงเลือกตั้ง
- มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนทัศนคติของตำรวจเกี่ยวกับโครงการฯ

- การให้ความร่วมมือของตำรวจทุกสายงานยังไม่ได้ได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่
- เครื่องมือสื่อสาร อุปกรณ์ ยานพาหนะ ตลอดจนงบประมาณสนับสนุนยังไม่เพียงพอ
- ประชาชนที่ร่วมโครงการฯ ยังไม่มีความมั่นใจเรื่องระยะเวลาการปฏิบัติตามโครงการ ดังนั้น การให้ข้อมูลข่าวสารในเชิงลึก จึงยังไม่กล้าให้ข้อมูล

4.6 สถานีตำรวจจรจรจอหอ จังหวัดนครราชสีมา

สถานีตำรวจจรจรจอหอ จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินโครงการ ตาม. ในคดีอาชญากรรม เป้าหมายคือประเภทคดีลักทรัพย์ในเคหสถาน ในพื้นที่เป้าหมายคือ ย่านหมู่บ้านอมสิน ต.จอหอ และย่านหมู่บ้านสุขสบาย ต.จอหอ โดยมีแนวทางปฏิบัติการ ดังนี้

- จัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดบนเส้นทางผ่านเข้า-ออกพื้นที่เป้าหมาย
- จัดสายตรวจเดินเท้าในบริเวณจุดเสี่ยงพื้นที่เป้าหมาย
- ตรวจสอบบุคคลต้องสงสัยจากประวัติอาชญากรและบุคคลพันโทษในพื้นที่เป้าหมายและบริเวณใกล้เคียง
- ประสานกลุ่ม จยย.รับจ้างในบริเวณพื้นที่เป้าหมายเป็นภาคีเครือข่ายแจ้งเบาะแสคนร้าย
- ตรวจสอบร้านรับซื้อขายของเก่า ในบริเวณพื้นที่เป้าหมายและใกล้เคียง
- ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้ระมัดระวังและป้องกันตนเองจากภัยอาชญากรรม โดยใช้เอกสารแจกจ่าย วิทยูชุมชน เสียงตามสาย และโครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย

เลขที่ 563 หมู่ 3 อ.เจตนบทิส.จอหอ.เมือง นครราชสีมา

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ตามอ. ของสถานี ตำรวจภูธรจوهอ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์คือ ด.ต. สัมฤทธิ์ ทองสุทธิ ผบ. หมู่ (ป.) สภ. จอหอ โดยมีสรุปผลจากการสัมภาษณ์ดังนี้

สภ.จอหอ ได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุดปฏิบัติการตำรวจ ร่วมมวลชนพบว่า ประชาชนอยากให้เจ้าหน้าที่ปรับปรุงในสิ่งต่อไปนี้

- ควรมีการเพิ่มกำลังคน หรือชุดปฏิบัติการและออกตรวจถี่ขึ้นเป็นระยะ 2-3 ชั่วโมง และควรขยายพื้นที่เป้าหมายให้เพิ่มขึ้น
- อยากให้มาพัฒนาชุมชนทุก ๆ เดือน เพื่อให้ชุมชนน่าอยู่มากขึ้นและตำรวจควร ออกพบปะกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ
- อยากให้ตำรวจกับประชาชนมีความเป็นมิตรกัน ไม่ต้องการให้มีช่องว่างระหว่าง ประชาชนกับตำรวจ
- ควรจะเปิดสายหรือช่องทางพิเศษในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินให้ประชาชนติดต่อกับ ทางโรงพักโดยตรง
- ควรให้ประชาชนเข้าถึงและรู้เรื่องด้านการติดต่อประสานงานตำรวจหรือโรงพัก มากกว่านี้

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ

- การประชาคม(ทำตามความต้องการประชาชน)
- เจ้าหน้าที่ที่มีความมุ่งมั่น จริงใจในการแก้ปัญหา
- ภาควิชาการมีศักยภาพสูง มีจิตอาสา
- ใช้สื่อทุกรูปแบบในการประชาสัมพันธ์
- ได้งบประมาณสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน ฯลฯ
- ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญ

ปัญหาการดำเนินการ

- สถิติรับแจ้งบนสถานีไม่สามารถแสดงสภาพปัญหาอาชญากรรมที่แท้จริง วิธีแก้ไข ควรจัดทำสมุดแจ้งเหตุที่เกิดขึ้นจริงทุกกรณี
- ตำรวจยังมีทัศนคติทำงานเชิงรับมากกว่าเชิงรุก วิธีแก้ไข ค่อยๆปรับ (ไม่ไหวให้ ย้ายห่าง ปชช.)
- ประชาชนกลัวไฟไหม้ฟาง วิธีแก้ไข การหางบสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน ฯลฯ และผลักดันเป็นนโยบายสำคัญระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะของประชาชนในการดำเนินโครงการ ตามอ. คือ

- โครงการ ตามอ. ควรขยายผลการดำเนินการไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ ที่มีปัญหาด้วย โดยการสร้างเครือข่ายร่วมกัน
- ควรให้มีการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เช่น การป้องกันตนเอง วิธีการต่อสู้และแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และให้ความรู้ด้านกฎหมาย เพื่อประชาชนจะได้นำมาปรับมาใช้กับชีวิตประจำวัน
- ควรจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกๆ เดือน
- ควรขยายเครือข่ายผู้ร่วมอุดมการณ์ให้มากขึ้น
- เจ้าหน้าที่สายตรวจควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน เพื่อประชาชนจะได้กล้าให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

4.7 สถานีตำรวจภูธรโพธิ์แก้ว จังหวัดนครปฐม

สถานีตำรวจภูธรโพธิ์แก้วดำเนินโครงการ ตามอ. โดยมีประเภทคดีอาชญากรรมที่เป็นเป้าหมาย ได้แก่ คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน พื้นที่เป้าหมายคือหมู่บ้านเอื้ออาทร สาย 5 ม. ต.ไร่จีน คดีลักรถจักรยานยนต์ พื้นที่เป้าหมายคือย่านตลาดนัดธัญยา ม.4 ต.อ้อมใหญ่ และคดีลักรถยนต์ พื้นที่เป้าหมายคือ บริเวณวัดไร่จีน ต.ไร่จีน โดยมีแนวทางปฏิบัติการ ดังนี้

- จัดระเบียบและควบคุมการจราจรในพื้นที่เป้าหมาย และกำหนดเส้นทางเข้าออก โดยมีกำลังเฝ้ารักษาความปลอดภัย
- จัดสายตรวจเดินเท้าบริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้ระมัดระวังและป้องกันตนเองจากภัยอาชญากรรม ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รปภ.ประจำวัดไร่จีน
- จัดกำลังตำรวจนอกเครื่องแบบประจำจุดเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อตรวจค้นจับกุม
- จัดสายตรวจจรจรจักรยานยนต์บริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- จัดกำลังตำรวจจราจรอำนวยความสะดวกด้านการจราจร
- จัดสายตรวจรถยนต์บริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- จัดทำประวัติและถ่ายภาพบุคคลต้องสงสัย
- จัดกำลังออกตรวจและเซ็นต์ตู้แดง (ตำรวจ) ในพื้นที่เป้าหมาย
- ประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายวัดไร่จีน และวิทยุชุมชน
- ประสานคณะกรรมการวัดไร่จีน และสำนักงานเทศบาลเมืองไร่จีน เพื่อติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) บริเวณจุดเสี่ยง

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ตามอ. ของสถานี ตำรวจภูธรโพธิ์แก้ว จังหวัดนครปฐม โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ 2 ท่าน ได้แก่ พ.ต.อ. ชัชชาติ คล้ายคลึง ผกก. สภ. โพธิ์แก้ว และ ด.ต. ภูวิช พลภูมิรักษ์ ผบ.หมู่ (จร.) สภ. โพธิ์แก้ว พบว่าปัจจุบันรูปแบบการทำงานของโครงการ ตามอ. ไปใช้ในโครงการอื่นของสถานีตำรวจ ได้แก่ โครงการรวมพลังป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและยาเสพติด โครงการตำรวจชุมชน (ตชต.) โครงการอาสาสมัครตำรวจบ้าน (อส.ตร.) และโครงการศูนย์ประสานงานรักษาความปลอดภัยประจำท้องถิ่น (ศปถ.)

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างตำรวจกับมวลชน จำเป็นต้องใช้การแสวงหาความร่วมมือในทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยสร้างเป็นภาคเครือข่าย และใช้วิธีการอบรม การฝึกให้ความรู้ โดยถือว่าประชาชนเปรียบเสมือนตำรวจคนแรกในชุมชน ดังนั้น ในชุมชนที่เข้มแข็ง ประชาชนจะเป็นผู้ดูแลกันเอง รวมทั้งควรใช้สื่อและเทคโนโลยีให้เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น เช่น การแจ้งข่าวและเหตุทางวิทยุสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การใช้กล้อง CCTV

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ

- ต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ชุมชน
- ความพร้อมของผู้เข้าร่วมโครงการ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความสามารถและเวลา
- งบประมาณ เนื่องจากการขวนมวลชนเข้าร่วมโครงการ อาจต้องมีค่าใช้จ่าย เช่น ค่าน้ำ ค่าเลี้ยงอาหารและค่าน้ำมันรถของมวลชน
- วัสดุอุปกรณ์ เช่น ชุด ไฟฉาย ชุดตรวจสอบสารเสพติด
- เหตุจูงใจต่อผู้ปฏิบัติงาน เช่น การให้ความช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงาน การให้รางวัล การให้โล่ประกาศเกียรติคุณ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เกิดจากจำนวนผู้ปฏิบัติการ ซึ่งขณะนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีจำนวนไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในพื้นที่ และการขาดงบประมาณดำเนินการและการขาดความต่อเนื่องของโครงการ ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนขาดความเชื่อถือศรัทธา และเกิดความเบื่อหน่าย

ข้อเสนอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับมวลชน มีดังนี้

- การประชาสัมพันธ์โครงการมีความชัดเจนและทั่วถึง
- มีแผนการปฏิบัติงานเป็นระบบมีขั้นตอนชัดเจน
- มีบูรณาการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- สนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณมากขึ้น
- มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ เพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางให้บรรลุวัตถุประสงค์

4.8 สถานีตำรวจภูธรพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

สถานีตำรวจภูธรพุทธมณฑลดำเนินโครงการ ตมอ. โดยมีประเภทคดีอาชญากรรมที่เป็นเป้าหมาย ได้แก่ คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน พื้นที่เป้าหมายคือ ย่านชุมชนหน้า ม.มหิตล ถ.พุทธมณฑล สาย 4 ม.5 ต.ศาลายา ย่านตลาดศาลายา ม.5 ต.ศาลายา ย่านชุมชนหอพักหลัง ม.มหิตล ม.5 ต.ศาลายา และคดีลักทรัพย์จักรยานยนต์ พื้นที่เป้าหมายคือ ย่านชุมชนหอพักด้านหลัง ม.มหิตล ม.5 ต.ศาลายา ย่านตลาดสดศาลายา ม.5 ต.ศาลายา โดยมีแนวทางปฏิบัติการ ดังนี้

- จัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดบนเส้นทางผ่านเข้า-ออกพื้นที่เป้าหมาย
- จัดสายตรวจเดินเท้าในบริเวณจุดเสี่ยงพื้นที่เป้าหมาย
- ตรวจสอบบุคคลต้องสงสัยจากประวัติอาชญากรและบุคคลพันโทษในพื้นที่เป้าหมายและบริเวณใกล้เคียง
- ประสานกลุ่มจักรยานยนต์รับจ้างในบริเวณพื้นที่เป้าหมายเป็นภาคีเครือข่ายแจ้งเบาะแสคนร้าย
- ตรวจสอบร้านรับซื้อขายของเก่า ในบริเวณพื้นที่เป้าหมายและใกล้เคียง
- ประสานติดตั้งกล้อง CCTV. ในบริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- ประสานคณะกรรมการหมู่บ้านให้ รปภ.แลกเปลี่ยนบุคคลและยานพาหนะเข้า-ออก
- ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้ระมัดระวังและป้องกันตนเองจากภัยอาชญากรรม โดยใช้เอกสารแจกจ่าย วิทยุชุมชน และเสียงตามสาย
- ติดตั้งแสงบริเวณจุดเสี่ยงเพื่อให้สายตรวจลงชื่อตรวจตามกำหนดเวลา

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ตมอ. ของสถานีตำรวจภูธรพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ คือ พ.ต.ท. ธงชัย เยตรสชาวัฒน์ รอง ผกก. ป. สภ. พุทธมณฑล โดยมีสรุปผลจากการสัมภาษณ์ดังนี้ ทาง สภ. พุทธมณฑล ไม่ได้ดำเนินโครงการ ตมอ. ต่อ เนื่องจากขาดงบประมาณและเงินช่วยเหลือที่จะให้อาสาสมัครที่มาช่วยงาน ทางตำรวจจะรู้สึกเกรงใจ ไม่อยากไปรบกวนชาวบ้าน แต่โครงการ ตมอ. โดยหลักแล้วเป็นโครงการที่ดี เพียงแต่ขาดงบดำเนินการเท่านั้น โดยตอนนี้ทาง สภ. ได้กลับมาทำโครงการอาสาสมัครตำรวจบ้าน แทน ซึ่งเพิ่งได้มีการฝึกอบรมโครงการไป และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นรูปแบบของชุดมวลชนสัมพันธ์ โดยมวลชนที่มาร่วมโครงการส่วนใหญ่จะมีความสมัครใจและให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นอย่างดี ในการปฏิบัติงานตำรวจจะให้คำปรึกษาและจัดฝึกอบรมแก่ชาวบ้าน เช่น การพกพาอาวุธ และการทำงานของตำรวจร่วมมวลชนที่ผ่านมาจะไม่มีเสียงสะท้อนในทางที่ไม่ดี

หลังจากที่ได้ดำเนินโครงการ มีการแจ้งเหตุจากประชาชนเป็นส่วนใหญ่ เช่น ชาวบ้านมีการแจ้งเหตุการค้าเสพติดในชุมชน (แจ้งจับยาบ้า 5,000 เม็ด) โดยที่ตำรวจไม่ได้เป็นผู้สืบพบแต่อย่างใด มาจากประชาชนล้วน ๆ

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการนั้น มีความเห็นว่า จะต้องเกิดจากการที่โรงพักมีความจริงใจกับประชาชน และได้สร้างความสัมพันธ์กับประชาชนและให้การสนับสนุนในบางเรื่อง เช่น การช่วยเหลืองานส่วนตัว เช่น งานบวช งานแต่งงาน การพามวลชนไปทำกิจกรรม ฝึกอาวุธ กระโดดหอ เป็นต้น และที่สำคัญจะต้องมีการประชุมร่วมกับมวลชนเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่เสมอ เนื่องจากการสื่อสารจะเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญมากประการหนึ่ง

4.9 สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

การดำเนินโครงการ ตามอ. ของสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นได้พิจารณาเลือกประเภทคดีอาชญากรรมที่เป็นเป้าหมายในการดำเนินงาน คือ

- 1.กลุ่มคดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ ได้แก่
 - 1.1 คดีพยายามฆ่าและทำร้ายร่างกาย
 - 1.2 คดีพยายามฆ่า และทำร้ายร่างกาย (งานมหรสพ-งานแสดงดนตรี)
- 2.กลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ได้แก่
 - 2.1 คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน
 - 2.2 คดีลักทรัพย์ และรถจักรยานยนต์

โดยมีแผนการปฏิบัติงานในแต่ละประเภทคดี ดังนี้

- 1) คดีพยายามฆ่าและทำร้ายร่างกาย

พื้นที่เป้าหมาย คือ ย่านสถานบริการ ถ.ประชาสำราญ ต.ในเมือง และย่านร้านอาหาร ถ.ศรีจันทร์ ต.ในเมือง

แนวทางปฏิบัติการ

 - จัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดตรวจค้นบุคคลและยานพาหนะเส้นทางผ่านเข้า-ออกพื้นที่เป้าหมาย
 - จัดกำลังชุดสืบสวนนอกเครื่องแบบเฝ้าสังเกตการณ์บุคคลผู้ต้องสงสัยในพื้นที่เป้าหมาย
 - จัดสายตรวจจรจรยนต์ และรถจักรยานยนต์บริเวณพื้นที่เป้าหมาย

- ตรวจค้นอาวุธและยาเสพติดในสถานบริการพื้นที่เป้าหมายและกวดขันเวลาเปิด/ปิดสถานบริการ

- จัดกำลังประจำจุดเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อลดช่องโอกาสการกระทำผิด
- จัดทำประวัติและถ่ายภาพบุคคลต้องสงสัย
- ดำเนินการติดตั้งกล้อง CCTV บริเวณจุดเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย
- กำชับผู้ประกอบการสถานบริการให้เข้มงวดในการตรวจค้นอาวุธผู้เข้าใช้บริการ
- กวดขันจับกุมการกระทำผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา
- ตรวจสอบพฤติการณ์ของกลุ่มบุคคลที่มั่วสุมดื่มสุราในที่สาธารณะ
- ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้ระมัดระวังและป้องกัน

ตนเองจากภัยอาชญากรรม

- จัดสายตรวจเดินเท้าบริเวณพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่เป้าหมาย คือ บริเวณงานมหรสพ งานรื่นเริงหรืองานแสดงดนตรี

แนวทางปฏิบัติการ

- จัดทำเวทีการแสดงดนตรี เป็นเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว นักดนตรี โดยใช้แผงเหล็กกั้นเป็นขอบเขตเฉพาะ และมีกำลังตำรวจและมวลชนร่วมประจำจุดรักษาความปลอดภัย

- จัดแบ่งบริเวณพื้นที่หน้าเวทีการแสดง ซึ่งมีผู้ชมการแสดงเป็นจำนวนมากให้เป็นส่วนๆ โดยมีช่องทางสำหรับเดินเข้า-ออก และการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่กรณีเกิดเหตุที่หน้าเวที เช่น การทำร้ายซึ่งกันและกัน เป็นต้น โดยใช้แผงเหล็กกั้น และมีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำเขตพื้นที่เพื่อสามารถเดินตรวจรักษาความปลอดภัยได้

- จัดเจ้าหน้าที่ตรวจสอบการจำหน่ายและดื่มสุรา ในบริเวณงานและการแสดง เพื่อเป็นการป้องกันเหตุ

- จัดเจ้าหน้าที่ประจำจุดตรงปากทางเข้า/ออก บริเวณงานและแสดงดนตรี เพื่อตรวจค้นอาวุธและสิ่งของประเภทอื่นที่อาจใช้เป็นอาวุธได้ เช่น ขวดน้ำ ขวดเครื่องดื่มชูกำลัง รมกันแดด/ฝน ไม่ธง เป็นต้น

- จัดตั้งด่านตรวจบุคคลและยานพาหนะบนถนนโดยรอบบริเวณพื้นที่การแสดง ทั้งขาเข้า/ออก ที่เป็นเส้นทางผ่านบริเวณงานและแสดงดนตรี เพื่อตรวจค้นอาวุธและสิ่งผิดกฎหมายอื่นๆ

- จัดทำเขตพื้นที่ควบคุมความปลอดภัยเป็นการเฉพาะสำหรับใช้เป็นที่จอดรถจักรยานยนต์และรถยนต์ส่วนบุคคล หรือรถโดยสาร ของผู้เข้าชมการแสดง (โดยอาจจัดให้มีการออกบัตรจอดรถและเสียค่าจอดรถด้วยหรือไม่ก็ได้) เพื่อเป็นการป้องกันการโจรกรรมรถ โดยมีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำจุดดูแลรักษาความปลอดภัย

- จัดเจ้าหน้าที่ยืนหรือเดินตรวจประจำจุดโดยรอบเวทีการแสดงเป็นระยะๆ ตามเส้นทางเดินทางมา และกลับของผู้เข้าชมการแสดง เพื่อเป็นการป้องกันเหตุ ขณะที่ผู้ชมการแสดงกำลังเดินทางมาและกลับ ซึ่งอาจจะเกิดเหตุขึ้นได้ เช่น การทะเลาะวิวาททำร้ายซึ่งกันและกันจากสาเหตุ ที่บริเวณหน้าเวทีมาก่อน เป็นต้น

2) คดีลักทรัพย์ในเคสสถาน

พื้นที่เป้าหมายคือ ย่านชุมชนรอบบึงแก่นนคร ต.ในเมือง และย่านชุมชนหลังมหาวิทยาลัยขอนแก่น

แนวปฏิบัติการ

- จัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดบนเส้นทางผ่านเข้า-ออกพื้นที่เป้าหมาย
- จัดสายตรวจเดินเท้าในบริเวณจุดเสี่ยงพื้นที่เป้าหมาย
- ตรวจสอบบุคคลต้องสงสัยจากประวัติอาชญากรและบุคคลพันโทษในพื้นที่เป้าหมายและบริเวณใกล้เคียง
- ตรวจสอบร้านรับซื้อขายของเก่าและร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ในบริเวณพื้นที่เป้าหมายและใกล้เคียง
- ประสานงาน จ.ขอนแก่น ในการติดตั้งกล้อง CCTV. ในบริเวณพื้นที่เป้าหมาย

3) คดีลักรถยนต์และรถจักรยานยนต์

พื้นที่เป้าหมาย คือ บริเวณสวนสุขภาพภักสิทธิ์ หุ่นสร้าง ต.ในเมือง และบริเวณตลาดไต้รุ่ง ถ.รื่นรมย์ ตัดหน้าเมือง ต.ในเมือง

แนวทางปฏิบัติการ

- จัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดบนเส้นทางผ่านเข้า-ออกพื้นที่เป้าหมาย
- จัดระเบียบและควบคุมการจอดรถในพื้นที่เป้าหมาย โดยมีกำลังเฝ้ารักษาความปลอดภัย
- จัดสายตรวจเดินเท้าบริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้ระมัดระวังและป้องกันตนเองจากภัยอาชญากรรม
- จัดกำลังตำรวจนอกเครื่องแบบประจำจุดเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อตรวจค้นจับกุม
- จัดสายตรวจรถจักรยานยนต์บริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- จัดกำลังตำรวจจราจรอำนวยความสะดวกด้านการจราจร
- ดำเนินการติดตั้งกล้อง CCTV บริเวณจุดเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย

- จัดสายตรวจรถยนต์บริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- จัดทำประวัติและถ่ายภาพบุคคลต้องสงสัย
- จัดกำลังตรวจค้นบ้านเช่า หอพัก และแหล่งมั่วสุมของผู้ต้องสงสัยในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่ใกล้เคียง
- จัดกำลังออกตรวจและเซ็นตุ้แดง (ตำรวจ) และตุ้เหลือง (อปพร.) ในพื้นที่เป้าหมาย
- ตรวจสอบร้านรับซื้อของเก่าชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์และร้านซ่อมรถจักรยานยนต์

ผลการดำเนินงาน

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ตมอ. ของสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ คือ พ.ต.ท. สิทธิชัย ศรีโสภาคเจริญรัตน์ รอง ผกก. ป. สภ. เมืองขอนแก่น จากการสัมภาษณ์พบว่า หลังจากสิ้นสุดการดำเนินโครงการ ตมอ. ในสมัยของ ท่านโกสินทร์ หินธารี แล้ว ทางสถานีตำรวจได้ดำเนินงานซึ่งเป็นการนำรูปแบบของโครงการ ตมอ. มาใช้ แต่ไม่ได้ใช้ชื่อโครงการ ตมอ. เพราะขาดแคลนเรื่องงบประมาณ โดยเป็นลักษณะของการออกตรวจ และมีการนำงบประมาณที่ทางหน่วยงานเทศบาลเคยสนับสนุนทางสถานีตำรวจในโครงการ ตมอ. ตกเดือนละประมาณ 30,000 บาท มาปรับใช้กับโครงการอื่นในภายหลัง แต่รูปแบบจะคล้ายกับโครงการ ตมอ. โดยรูปแบบโครงการอื่นที่ทางสถานีตำรวจได้ทำอยู่ในขณะนี้ เช่น การฝึกอบรมอาสาสมัครตำรวจ งานด้านชุมชนสัมพันธ์ โครงการแจ้งข่าวพิทักษ์สัมพันธ์ป้องกันภัย (เช่น การแจกสติ๊กเกอร์เพื่อให้ประชาชนแจ้งเหตุ) โครงการชุมชนเข้มแข็ง โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย โครงการสาบตรวจจักรยาน อสตร. โครงการอบรมอาสาสมัครตำรวจชุมชนป้องกันภัย โครงการ

ฝึกอบรมเยาวชนตำรวจต่อต้านยาเสพติด โครงการอบรมสมาชิกแจ้งข่าวเตือนภัยด้านอาชญากรรม รวมทั้งการจัดให้ประชาชนเข้าไปทำงานร่วมกับตำรวจที่บริเวณศูนย์มตำรวจ

สำหรับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงที่ได้ดำเนินโครงการ ตามอ. นั้น เนื่องจากช่วงที่ได้เริ่มดำเนินโครงการเป็นช่วงฤดูฝน ทำให้เกิดความติดขัดจากสภาพอากาศ เช่น การนัดหมายไม่เป็นไปตามเวลาและมีปัญหาเรื่องชุดเครื่องแบบของโครงการที่ไม่เป็นรูปแบบเดียวกัน แต่ในส่วนของมวลชนที่เข้ามาร่วมโครงการนั้น ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานที่ตั้งไว้ดีมาก เป็นเพราะมวลชนได้เข้ามาร่วมโครงการอื่นๆ ของสถานีตำรวจอยู่แล้ว จึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้น เมื่อมาดำเนินโครงการ ตามอ. จึงไม่มีปัญหาด้านความร่วมมือ และตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ไม่มีปัญหาในการทำงานกับมวลชน เพราะร่วมมืองานกันอยู่แล้ว ส่วนปัจจัยที่จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จ ได้แก่ งบประมาณในการทำงาน (ค่าชุด ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าน้ำมัน (ซึ่งบางครั้งไม่มีค่าน้ำมัน เจ้าหน้าที่และมวลชนต้องใช้จักรยาน) และความจริงจังในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องเข้าถึงมวลชน ไม่ทิ้งมวลชน รวมทั้งตัวผู้บังคับบัญชาจะต้องสนับสนุนการทำงานอย่างเต็มที่

4.10 สถานีตำรวจภูธรเสม็ด จังหวัดชลบุรี

สถานีตำรวจภูธรเสม็ด จังหวัดชลบุรี ดำเนินโครงการ ตามอ. โดยมีเป้าหมายคือ คดีรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ ดำเนินโครงการในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร ม.5 ต.ห้วยกะปิ อ.เมือง และตลาดนัดสาธารณสุขมูลฐาน (แยกนินจา) ม.2 ต.เสม็ด อ.เมือง โดยมีแนวทางปฏิบัติการ ดังนี้

- จัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดบนเส้นทางผ่านเข้า-ออกพื้นที่เป้าหมาย
- จัดระเบียบและควบคุมการจอดรถในพื้นที่เป้าหมาย โดยมีกำลังเฝ้ารักษาตลอดภัย
- จัดสายตรวจเดินเท้าบริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- สืบสวนและจัดกำลังปิดล้อมตรวจค้นเป้าหมายในชุมชนที่มียาเสพติดแพร่ระบาด
- ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้ระมัดระวังและป้องกันตนเองจากภัยอาชญากรรม
- จัดกำลังประจำจุดเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อลดช่องโอกาสการกระทำผิด
- จัดสายตรวจรถจักรยานยนต์บริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- จัดกำลังชุดสืบสวนนอกเครื่องแบบเฝ้าสังเกตการณ์บุคคลผู้ต้องสงสัยในพื้นที่เป้าหมาย
- จัดกำลังตำรวจจราจรอำนวยความสะดวกด้านการจราจร

- ดำเนินการติดตั้งกล้อง CCTV บริเวณจุดเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย
- จัดสายตรวจรณนัยน์บริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- จัดทำประวัติและถ่ายภาพบุคคลต้องสงสัย
- จัดกำลังตรวจค้นบ้านเช่า หอพัก และแหล่งมั่วสุมของผู้ต้องสงสัยในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่ใกล้เคียง
- จัดกำลังออกตรวจดูแล (ตำรวจ) ในพื้นที่เป้าหมาย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ตาม. ของสถานีตำรวจภูธรเสมีต จังหวัดชลบุรี โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ คือ พ.ต.อ. กิตติพัฒน์ พงษ์พันธ์ ผกก. สถานีตำรวจภูธรเสมีต โดยมีสรุปผลจากการสัมภาษณ์ดังนี้

- สก.เสมีต ได้ดำเนินงานโครงการ ตาม. ใน 2 พื้นที่คือ 1. ตลาดนัดจตุจักรชลบุรี (ตลาดเอกชน) และ 2. ตลาดนัดสาธารณสุขมูลฐาน (ตลาดในพื้นที่ราชการ) ซึ่งเป็นการนำมวลชนมาร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม เน้นไปที่คดีลักทรัพย์และรถจักรยานยนต์ โดยมีเทศบาลห้วยกะปิ สาธารณสุข เข้าร่วมโครงการด้วย (แต่พอย้ายมาทำที่ตลาดนัดจินจาแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากขาดแรงงาน) โดยมีคุณหมอที่สาธารณสุขห้วยกะปิเป็นแม่ข่าย ส่วนทางสถานีตำรวจจะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้ จากการดำเนินการพบว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก โดยตลาดนัดจตุจักร ชลบุรี (ตลาดเอกชน) เกิดความเข้มแข็งจนสามารถลดการเกิดคดีในกลุ่มเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่องและชุมชนในพื้นที่เป้าหมายเกิดความเข้มแข็งและสามารถดำเนินการโดยชุมชนเองได้ และจะได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ตาม.ตลาดนัดจตุจักร ชลบุรี เพื่อดำเนินงานแทนคณะกรรมการ ตาม.สก.เสมีต โดยได้กำหนดมอบพื้นที่เป้าหมายในวันที่ 15 มกราคม 2554 ส่วนคณะกรรมการ ตาม.สก.เสมีต จะดำเนินการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายใหม่เพื่อดำเนินการโครงการ ตาม. ต่อไป ส่วนตลาดนัดสาธารณสุขมูลฐาน (ตลาดในพื้นที่ราชการ) ยังไม่เกิดความเข้มแข็งของชุมชน และจากการประเมินความพึงพอใจของคณะกรรมการ ตาม.พบว่า คณะกรรมการทุกคนมีความพึงพอใจที่มีส่วนร่วมในโครงการฯ และมีความภาคภูมิใจ ที่โครงการฯประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ
 1. คำแนะนำจาก พล.ต.ต.โกสินทร์ หินธารว หวัหน้าโครงการวิจัยฯ พร้อมคณะ ทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีทิศทาง
 2. การประชุมติดตาม ประเมินผลของคณะกรรมการ ตาม.อย่างต่อเนื่อง (ทุกวันพุธ)

3. การที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานโครงการฯ เข้าร่วมเป็น คณะกรรมการด้วย
4. ส่วนหนึ่งมาจากตัวมวลชนเอง เพราะมวลชนไม่มีปัญหาในการดำเนิน โครงการเลย ไม่ว่าจะเป็นก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจไป ประสานอย่างจริงจัง
5. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างภาคีเครือข่าย ทำให้มีประชาชนแสดง ความต้องการเข้ามาเป็น อาสาสมัครจำนวนมาก
6. เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความร่วมมือปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอดทน อุตสาหะ และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่
7. ประชาชนมีความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ตำรวจ
8. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) ให้การสนับสนุนตามร้องขอ

- ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ

1. ในพื้นที่มีประชาชนแฝง เดินทางเข้ามารับจ้างทำงานตามบริษัท โรงงาน ห้างสรรพสินค้า ปัจจุบันมีประมาณ 20,000 คน
2. เส้นทางคมนาคมในเขตพื้นที่เป็นเส้นทางเปิด ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถ หลบหนีและยากต่อการจับกุม
3. มีบ้านเรือนที่พักอาศัยในพื้นที่จำนวนหลายหมู่บ้าน รวมถึงอพาร์ทเมนต์ หอพัก บ้านเช่า ทำให้เกิดคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินจำนวนมาก
4. กำลังพลมีไม่เพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ปริมาณงานและความ เจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน
5. บางพื้นที่ไม่มีเจ้าภาพในการดำเนินการที่ชัดเจน ทำให้ไม่ประสบ ความสำเร็จ (เช่นกรณีตลาดนัดนินจา ซึ่งเป็นตลาดของเอกชนที่เปิดเพียง วันเดียว แต่มีผู้คนมาจากรอบทิศทาง ทำให้การตรวจตราและการ ควบคุมเป็นไปได้ยาก เพราะพื้นที่มันกว้างมากและมาจากการจัดตั้งที่ไม่ ถูกต้อง (ใช้ถนนบางส่วนมาทำตลาด))
6. อาคารสำนักงาน มีความคับแคบในการให้บริการประชาชน
7. ขาดยุทธโศปกรณ์และวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ เช่น อาวุธ ปืนพกสั้น อาวุธปืนยาว เสื้อเกราะกันกระสุน วิทยุสื่อสารมือถือ เป็นต้น
8. ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ ควรเป็นความร่วมมือของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงหน่วยงาน

เดียว การไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่

4.11 สถานีตำรวจภูธรแสนสุข จังหวัดชลบุรี

รูปแบบโครงการ ตมอ.

โครงการ ตมอ. ดังกล่าวความร่วมมืออันดีระหว่างมหาวิทยาลัยบูรพาและสถานีตำรวจภูธรแสนสุข ได้ก่อให้เกิดการบูรณาการและการทำงานร่วมกันในนามของ “คณะกรรมการปฏิบัติการตำรวจร่วมมวชนลดอาชญากรรม (ตมอ.)” ภายในมหาวิทยาลัยขึ้น โดยคณะกรรมการประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและตัวแทนนิสิต โดยจะมีการจัดประชุมคณะกรรมการในทุกๆเดือน เพื่อทำหน้าที่ในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนิสิต บุคลากรและประชากรภายในมหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีการเปิดศูนย์ปฏิบัติการอย่างเป็นทางการขึ้น ณ อาคาร 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2554 และมีการจัดทำเว็บไซต์เพื่อเป็นสื่อกลางและเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน คือ www.buupol.buu.ac.th ทั้งนี้ โครงการ ตมอ. ซึ่งทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยบูรพาและสถานีตำรวจภูธรแสนสุข ได้กำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ดังนี้

- 1) กำหนดกรอบและพื้นที่เป้าหมายในมหาวิทยาลัยบูรพา ในการดำเนินการตามแผนเพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม
- 2) สำรวจและตรวจสอบภาพอาชญากรรมในพื้นที่เป้าหมายว่ามีคดีอาชญากรรมประเภทใดบ้าง ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรืออันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นส่วนรวมและจำเป็นต้องรีบแก้ไขปัญหามา เพื่อลดคดีอาชญากรรมดังกล่าวให้ได้ผลโดยเร็ว
- 3) พิจารณาเลือกประเภทคดีอาชญากรรมที่น่าเชื่อถือว่า หากเจ้าหน้าที่ตำรวจและมวลชนในพื้นที่ร่วมกันป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมประเภทดังกล่าวอย่างจริงจังแล้วจะสามารถลดสถิติการเกิดของคดีอาชญากรรมลดลงได้หรือไม่
- 4) วิเคราะห์อาชญากรรมเป้าหมาย เพื่อให้ทราบถึงแผนประทุษกรรมหรือพฤติกรรมแห่งการกระทำผิดของคนร้ายอย่างแท้จริง
- 5) แสวงหาแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ที่รับผิดชอบและมวลชนในพื้นที่ โดยใช้ประโยชน์จากการวิเคราะห์อาชญากรรมตามข้อ 4
- 6) จัดทำแผนปฏิบัติการ ตามแนวทางที่ร่วมกันกำหนดไว้ตามข้อ 4
- 7) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยมอบหมาย

ผลการดำเนินงาน

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ตามอ. ของสถานีดำรงจรรยาบรรณสุข จังหวัดชลบุรี โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์คือ พ.ต.อ. อิทธิพร โพธิ์ทอง ผกก.สภ.สุข โดยมีสรุปผลจากการสัมภาษณ์ดังนี้

แต่เดิมโครงการ ตามอ. ของสถานีดำรงจรรยาบรรณสุখনั้น จะดำเนินการในชุมชนก่อน แต่เนื่องจากมีปัญหาความชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบของการแสวงหาความร่วมมือที่อาจกระทำได้อย่าง จึงได้มองไปที่หน่วยงานมหาวิทยาลัย เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีเขตพื้นที่ที่ชัดเจน มีบุคลากรที่ชัดเจน และมีประชากรที่อยู่ในพื้นที่ค่อนข้างมาก ประมาณ 40,000-50,000 คน โดยมีประชากรแฝงคือนิสิตที่มาเรียนแต่ไม่ได้มีการโอนย้ายทะเบียนบ้านมาอยู่ในพื้นที่ และหลังจากที่มาพิจารณาสถิติอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยแล้วพบว่า มีสถิติอาชญากรรมเกิดขึ้นมาก เช่น การลักทรัพย์ เช่น ลักจักรยานยนต์ ลักทรัพย์สินค้าตามหอพัก จึงได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนพื้นที่ของโครงการ ตามอ. มาเป็นพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยบูรพา จึงได้หารือและเสนอเรื่องให้แก่อธิการบดี ซึ่งได้เห็นชอบด้วย จึงมีโครงการ ตามอ. อันเป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและสถานีดำรงจรรยาบรรณสุขเกิดขึ้น โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย เนื่องจากทางมหาวิทยาลัยมองว่าโครงการนี้สามารถลดสถิติอาชญากรรมภายในมหาวิทยาลัยได้มาก ในส่วนการทำงานจะประกอบด้วย คณะกรรมการ ตามอ. โดยมีบุคลากรจากหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิตปัจจุบันและนิสิตเก่า และเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยรูปแบบการดำเนินงานจะมีการประชุมปรึกษากันทุกเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล แนวทางการแก้ไขปัญหาและสรุปผลการทำงานเป็นรายเดือน

ในการปฏิบัติงานของโครงการ ตามอ. ภายในมหาวิทยาลัยนั้น มีหลายมาตรการที่ได้ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เช่น

- โครงการรณรงค์มาตรการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนภายในมหาวิทยาลัย โดยผู้กระทำความผิดจะถูกตักเตือนและให้ปรับปรุงแก้ไข และถูกลงโทษตามประกาศของมหาวิทยาลัย
- โครงการรณรงค์ให้บุคลากรและนิสิตสวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ 100% และปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด เช่น ไม่ซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์เกินกว่า 1 คน , ขับขี่รถจักรยานยนต์ด้วยความระมัดระวัง , พกใบอนุญาตขับขี่ติดตัวทุกครั้ง , ไม่ขับขี่รถจักรยานยนต์ย้อนเส้นทางเดินรถ , ใช้ความเร็วไม่เกิน 40 กม./ชม. เป็นต้น
- มีการระบบการเตือนและการลงโทษตามประกาศของทางมหาวิทยาลัย

- มีการร่วมกันระหว่างสถานีตำรวจ สภามหาวิทยาลัย และนิสิต จัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ร่วมกัน
- แจกหมวกนิรภัยจำนวน 1,900 ใบ เพื่อสร้างความตระหนักและเพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง
- คณะกรรมการ ตมอ. ได้มอบเสื้อเกราะจำนวน 20 ตัวให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรแสนสุขไว้ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่
- มีการปรับปรุงทัศนียภาพและติดตั้งป้ายบริการข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรายงานผลการเฝ้าระวังภัยภายในมหาวิทยาลัย
- มีการติดตั้งระบบวงจรปิดตามจุดต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกอาคาร และทางเข้า-ออก และจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง ส่งผลต่อการช่วยรักษาทรัพย์สินและความปลอดภัยมากขึ้น
- มีการตั้งศูนย์รับแจ้งความภายในศูนย์ปฏิบัติการ ตมอ. ภายในมหาวิทยาลัย โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจภูธรแสนสุขมาประจำทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.30 – 16.00 น. เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรและนิสิต ในการแจ้งความ แจ้งเอกสารหาย เป็นต้น
- ฯลฯ

สำหรับโครงการที่ได้ดำเนินการอย่างเด่นชัดและมีการออกเป็นประกาศของคณะกรรมการ ตมอ. ได้แก่ โครงการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนภายในมหาวิทยาลัยบูรพา ตามประกาศมาตรการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนภายในมหาวิทยาลัยบูรพา ลงวันที่ 29 ตุลาคม 2555 โดยคณะกรรมการปฏิบัติการตำรวจร่วมมวลชนลดอาชญากรรม (ตมอ.) ได้กำหนดมาตรการกรณีผู้ขับขี่และซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ไม่สวมหมวกนิรภัยและไม่ปฏิบัติตามกฎจราจรในภาคการศึกษาที่ 2/2555 ไว้ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยจะไม่อนุญาตให้ผู้ขับขี่และซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ที่ทำผิดกฎหมายจราจร เช่น ไม่สวมหมวกนิรภัย และซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เข้ามาภายในมหาวิทยาลัย โดยจะสร้างสถานที่จอดรถจักรยานยนต์ไว้บริการสำหรับนิสิตและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย บริเวณด้านประตูทางเข้าออกของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ หากจะเข้ามาภายในมหาวิทยาลัยสามารถใช้รถบริการของมหาวิทยาลัยแทนได้

2. การดำเนินการกำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติ โดยควบคุมนิสิตและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยให้สวมหมวกขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ และห้ามนำรถจักรยานยนต์ออกจากหอพักของกองกิจการนิสิต โดยมหาวิทยาลัยจะไม่อนุญาตให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ทำผิด

กฎหมายการจราจร เช่น ไม่สวมหมวกนิรภัย และซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด
ออกจากหอพักภายในมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยบูรพา ขอความร่วมมือให้นิสิตและผู้ปฏิบัติงานใน
มหาวิทยาลัยบูรพาเคารพกฎจราจรในเรื่องอื่นๆ ด้วย เช่น ห้ามการจอดรถซ้อนคัน ห้ามการจอดรถ
บริเวณที่ห้ามหยุดหรือห้ามจอดรถทุกชนิดตรงแนวที่เป็นเส้นสีขาวสลับแดง และหากปฏิบัติงานใน
มหาวิทยาลัยได้รับการร้องเรียนหรือถูกจับในเรื่องการกระทำความผิดกฎจราจรจะให้มีผลต่อการพิจารณา
ความดีความชอบในการขึ้นเงินเดือนประจำปี

คณะกรรมการปฏิบัติการตำรวจร่วมมวลชนลดอาชญากรรม
(ตมอ.) มหาวิทยาลัยบูรพา

รณรงค์มาตรการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน
ภายในมหาวิทยาลัยบูรพา

วันที่ ๑-๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ผู้กระทำความผิดจะถูกตักเตือนและให้ปรับปรุงแก้ไข
วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นต้นไป ผู้กระทำความผิดกฎจราจรจะถูกลงโทษตามประกาศของมหาวิทยาลัย

คนขับ คนซ้อนปลอดภัย
สวมหมวกนิรภัย 100%

ปัญหาและอุปสรรค

- พบว่ายังไม่สามารถทำสถิติการเกิดอาชญากรรมในมหาวิทยาลัยให้เป็น 0% ไม่ได้อย่างแท้จริง เพราะมีข้อจำกัดด้านระบบวงจรปิดที่ไม่สามารถจัดตั้งให้ได้ในทุกจุด ซึ่งบางที่ผู้ก่อเหตุพยายามหลบเลี่ยงการก่อเหตุในพื้นที่ที่มีกล้องวงจรปิด
- ควรมีการขอความร่วมมือกับนิสิตมากขึ้น
- พนักงานรักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยที่มาร่วมดำเนินโครงการไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งบางที่เป็นคนต่างด้าว

ความแตกต่างของโครงการ ตมอ. กับโครงการอื่นๆ ของสถานีตำรวจ อยู่ที่โครงการ ตมอ. จะมีการติดตามผลการทำงานและสามารถเข้าถึงมวลชนมากกว่าโครงการอื่นๆ สามารถแสวงหาแนวร่วมจากมวลชนได้มากกว่าโครงการในรูปแบบอื่นที่จะเข้าไปเป็นครั้งคราวและออกมาซึ่งขาดความต่อเนื่อง ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ ตมอ. จึงอยู่ที่ความร่วมมือของมวลชนทุกฝ่าย ไม่ใช่เฉพาะในมหาวิทยาลัย แต่รวมถึงบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงด้วย

จากการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ตมอ. ภายในมหาวิทยาลัยที่ผ่านมา ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมผู้ที่เข้ามาลัทธิจักรยานต์ โทรศัพท์และทรัพย์สินอื่นๆ ได้ตลอดจนควบคุมและตักเตือนการใช้รถที่มีการปรับปรุงตกแต่งที่ผิดกฎหมายได้ จึงกล่าวได้ว่า การจัดทำโครงการ ตมอ. ภายในมหาวิทยาลัยบูรพาขึ้นมานั้น เป็นกระบวนการขับเคลื่อนและร่วมกันรณรงค์ ส่งผลให้อาชญากรรมต่างๆ ได้ลดลงเกินความคาดหมาย ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่มหาวิทยาลัยได้เป็นจำนวนมาก

4.12 สถานีตำรวจภูธรเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

รูปแบบโครงการ ตมอ.

สถานีตำรวจภูธรเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา มีประเภทคดีอาชญากรรมที่เป็นเป้าหมายในการดำเนินการ ตมอ. คือ คดีประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย ได้แก่

- 1) คดีทำร้ายร่างกายโดยใช้อาวุธปืน/มีด คดีทำร้ายร่างกายในที่สาธารณะ (เนื่องมาจากการดื่มสุราและคดีพยายามฆ่าและทำร้ายร่างกาย มีพื้นที่เป้าหมาย คือ ย่านร้านอาหารและสถานบริการ ถ.ชลทัศน์ ต.บ่อยาง

แนวทางปฏิบัติการ

- จัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดตรวจค้นบุคคลและยานพาหนะเส้นทางผ่านเข้า-ออกพื้นที่เป้าหมาย
- ตรวจค้นอาวุธและยาเสพติดในสถานบริการพื้นที่เป้าหมายและกวดขันเวลาเปิด/ปิดสถานบริการ
- กวดขันจับกุมการกระทำความผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา (สภ.เมืองสงขลา)
- ตรวจสอบพฤติการณ์ของกลุ่มบุคคลที่มั่วสุมดื่มสุราในที่สาธารณะ (สภ.เมืองสงขลา)

2) คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ได้แก่ คดีลักขโมยและรถจักรยานยนต์ คดีวิ่งราวทรัพย์ คดีลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ พื้นที่เป้าหมาย คือ บริเวณตลาดนัดถ.รามวิถี เขตตรวจที่ 3 ถ.กาญจนวนิช ต.เขารูปช้าง เขตตรวจที่ 2 ถ.ทะเลหลวง

แนวทางปฏิบัติการ

- จัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดบนเส้นทางผ่านเข้า-ออกพื้นที่เป้าหมาย
- จัดสายตรวจเดินเท้าบริเวณพื้นที่เป้าหมาย

ผลการดำเนินงาน

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ตาม. ของสถานีตำรวจภูธรเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์คือ พ.ต.ท. กิตติชัย สังขการ รักษาการ ผกก. สภ. เมืองสงขลา โดยมีสรุปผลการสัมภาษณ์ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่าโครงการ ตาม. ของทางสถานีตำรวจภูธรเมืองสงขลาเป็นโครงการที่ดีมาก ถ้าทำอย่างต่อเนื่องและให้ความสำคัญจะเป็นโครงการที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง เพราะเป็นการสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชน และในช่วงการดำเนินโครงการนั้นพบว่าสถิติอาชญากรรมเป้าหมายในพื้นที่ลดลงอย่างชัดเจน แต่ปัจจุบันมีการให้ความสำคัญลดลง สาเหตุเนื่องจากผู้นำภาคีเครือข่ายต่างมีภารกิจมาก ทำให้มีผู้ร่วมดำเนินโครงการน้อยลงและขาดปัจจัยสำคัญด้านงบประมาณ (พอขาดงบประมาณ การดำเนินงานก็เริ่มแผ่วลง) ซึ่งตรงนี้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามาช่วยสนับสนุนงบประมาณด้วย เพราะเป็นการป้องกันอาชญากรรมในเขตท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ดีโครงการ ตาม. ก็ยังคงดำเนินการอยู่โดยที่แม้ผู้นำภาคีเครือข่ายจะติดภารกิจทางเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้แสวงหาความร่วมมือจากมวลชนเพิ่มเติมให้มาร่วมกันปฏิบัติงาน เพียงแต่ยังไม่เต็มรูปแบบเหมือนตอนเริ่มทำโครงการใหม่ ๆ

ปัญหาและอุปสรรค

- การขาดแคลนกำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่เมืองสงขลา โดยเฉพาะสายตรวจ ในปัจจุบันยังต้องขอกำลังเสริมจากอาสาสมัครตำรวจ เพื่อตั้งจุดตรวจในพื้นที่ เพราะกำลังพลที่บรรจุใหม่ก็ยังไม่มา
- ขาดแคลนงบประมาณที่จะสนับสนุนการทำงานของมวลชน
- อาจพบปัญหาในกรณีที่มวลชนติดภารกิจอื่นที่อาจมีค่าตอบแทน เพราะโครงการ ตมอ. ไม่มีการจ่ายเบี้ยเลี้ยงแก่มวลชน ซึ่งเป็นแรงจูงใจส่วนหนึ่ง

โครงการ ตมอ. มีความแตกต่างกับโครงการด้านมวลชนสัมพันธ์อื่นๆ ของสถานีตำรวจ โดยโครงการ ตมอ. จะเป็นโครงการที่ตำรวจจะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่มวลชน ไม่เหมือนโครงการอื่นที่ตำรวจเข้าไปปฏิบัติงานฝ่ายเดียว โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเดินเข้าไปหาชุมชนและดึงชุมชนมามีส่วนร่วมในการแจ้งเหตุอาชญากรรมต่างๆ ดังนั้น โครงการ ตมอ. จึงมีข้อดีที่ว่าเป็นโครงการที่สร้างความร่วมมือระหว่างมวลชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นการป้องกันอาชญากรรมแบบยั่งยืน ชุมชนเกิดความเข้มแข็งโดยที่ชุมชนเป็นผู้ดูแลกันเอง มีจิตสำนึกที่ดีในการป้องกันชุมชน ในการเฝ้าระวังเหตุและป้องกันภัยให้แก่เพื่อนบ้าน จึงเห็นว่าถ้าสามารถนำรูปแบบโครงการ ตมอ. มาใช้ดำเนินการอย่างจริงจังจะเป็นเรื่องที่ดีมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ ส่วนหนึ่งมาจากตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องขับเคลื่อนการทำงาน ต้องดูแลเอาใจใส่มวลชน สนับสนุนและเป็นพี่เลี้ยงให้แก่มวลชน โดยดูแลการทำงานของมวลชนแบบห่างๆ และตัวของมวลชนเองก็เป็นปัจจัยสำคัญ เพราะมวลชนจะทราบสภาพปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ตนได้ดีกว่าตำรวจ ดังนั้น จึงต้องสร้างความมั่นใจและศรัทธาให้แก่มวลชน เพื่อให้มวลชนยินดีที่จะแจ้งเบาะแสและให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ

4.13 สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

รูปแบบโครงการ ตมอ.

สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีประเภทคดีอาชญากรรมที่เป็นเป้าหมายในการดำเนินการ ตมอ. คือ

1) คดีประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย ได้แก่ คดีทำร้ายร่างกายโดยใช้อาวุธปืน/มีด คดีทำร้ายร่างกายในที่สาธารณะ (เนื่องมาจากการดื่มสุรา) และคดีพยายามฆ่าและทำร้ายร่างกาย โดยมีพื้นที่เป้าหมาย คือ ย่านร้านอาหารและสถานบริการ ถ.ราชบุรีอุทิศ ต.หาดใหญ่

แนวทางปฏิบัติการ

- จัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดตรวจค้นบุคคลและยานพาหนะเส้นทางผ่านเข้า-ออกพื้นที่เป้าหมาย
- จัดกำลังชุดสืบสวนนอกเครื่องแบบเฝ้าสังเกตการณ์บุคคลผู้ต้องสงสัยในพื้นที่เป้าหมาย
- จัดสายตรวจจรยนต์ และรถจักรยานยนต์บริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- ตรวจค้นอาวุธและยาเสพติดในสถานบริการพื้นที่เป้าหมายและกวดขันเวลาเปิด/ปิดสถานบริการ
- จัดกำลังประจำจุดเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อลดช่องโอกาสการกระทำผิด
- จัดทำประวัติและถ่ายภาพบุคคลต้องสงสัย
- ดำเนินการติดตั้งกล้อง CCTV บริเวณจุดเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย
- กำชับผู้ประกอบการสถานบริการให้เข้มงวดในการตรวจค้นอาวุธผู้ใช้บริการ

2) คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ได้แก่ คดีลักทรัพย์และรถจักรยานยนต์ คดีชิงทรัพย์ คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ โดยมีพื้นที่เป้าหมายตลาดนัดพ่อพรหม ม.1 ต. ควนลัง, ชุมชนหลังห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี และบริเวณวัดคลองแหหลังโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย, หลังธนาคารแห่งประเทศไทยและบริเวณ ถ. นิพัทธ์สงเคราะห์ 3

แนวทางปฏิบัติการ

- จัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดบนเส้นทางผ่านเข้า-ออกพื้นที่เป้าหมาย
- จัดระเบียบและควบคุมการจอดรถในพื้นที่เป้าหมาย โดยมีกำลังเฝ้ารักษาความปลอดภัย
- สืบสวนและจัดกำลังปิดล้อมตรวจค้นเป้าหมายในชุมชนที่มียาเสพติดแพร่ระบาด
- จัดกำลังชุดสืบสวนนอกเครื่องแบบเฝ้าสังเกตการณ์บุคคลผู้ต้องสงสัยในพื้นที่เป้าหมาย
- ดำเนินการติดตั้งกล้อง CCTV บริเวณจุดเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย
- จัดทำประวัติและถ่ายภาพบุคคลต้องสงสัย

ผลการดำเนินงาน

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ คมอ. ของสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ 2 ท่าน ได้แก่ พ.ต.ท. ธรรมรัตน์ เพชรหนองชุม รอง ผกก. ป. สภ. หาดใหญ่ และ พ.ต.ต. โชคทวี จันทรทองอ่อน สว.จร. สภ.หาดใหญ่ โดยสรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์มองว่าโครงการ คมอ. เป็นโครงการที่สามารถดึงมวลชนเข้ามาทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจได้อย่างดี เอาประชาชนมาเป็นศูนย์กลาง หลีกเลี่ยงกันกับโครงการตำรวจรับใช้ชุมชนของผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง และเป็นโครงการที่เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา

การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะกำลังพลด้านการป้องกันและปราบปรามของสถานีตำรวจ หาดใหญ่ ปัจจุบันมีกำลังพลตามตำแหน่งอยู่ 180 คน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรและ พื้นที่แล้ว ถือว่ายังขาดแคลนมาก เพราะต้องรับผิดชอบไปถึงเขตเทศบาลเมืองด้วย ดังนั้น วิธีการ แก้ไขปัญหาดังแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคือการนำประชาชนเข้ามาช่วยเหลือตำรวจ และการที่มวลชน เข้ามาอาจมีหลายเหตุผล เช่น อยากเข้ามาช่วยงานตำรวจ หรือเพราะตำรวจอาจให้คุณให้โทษได้ สามารถคุ้มครองเค้าได้ แต่โครงการ ตมอ. จะมีหลักการที่แตกต่างกันที่ว่า ฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจจะ เป็นคนวิ่งเข้าไปหามวลชน การดำเนินโครงการจะทำในพื้นที่นำร่องที่มีสถิติอาชญากรรมสูงสุดใน 4 จุด ซึ่ง 3 จุดอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ และอีก 1 จุด อยู่ในเขตเทศบาลเมืองคลองแห โดยผู้ กำกับการสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ในขณะนั้น จะเป็นคนลงพื้นที่เองทั้งหมด ด้วยการเข้าไปพบ ประชาชนเพื่อพูดคุยเรื่องปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่และหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถอยู่ช่วยแก้ไขปัญหให้กับมวลชนได้ตลอด 24 ชั่วโมง

วิธีใช้พลังมวลชนมาช่วยในการลดอาชญากรรมได้ทำในหลายๆ รูปแบบ เช่น การลาดตระเวนในเวลากลางคืน การออกตรวจและตั้งด่านตรวจ โดยมวลชนทำหน้าที่เป็นเหมือนผู้ ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย โดยหลังจากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นลงใน 7 เดือน ผลที่ได้รับคือ ได้รับการตอบรับจากประชาชนดีมากและสถิติอาชญากรรมในพื้นที่ลดน้อยลง โดยปัจจัยที่สนับสนุน ให้โครงการประสบความสำเร็จอยู่ที่มวลชนเป็นหลัก

ปัญหาและอุปสรรค

- ขาดงบประมาณสนับสนุนการปฏิบัติงาน เช่น เบี้ยเลี้ยงของมวลชนที่ ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัญหาหลักของโครงการ
- ขาดคนบริหารจัดการงบประมาณของโครงการ
- ช่วงเวลาในการปฏิบัติงานของโครงการ ตมอ. อาจไม่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาอาชญากรรมเป้าหมายในพื้นที่
- อุปกรณ์ เครื่องมือในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ เช่น ยานพาหนะ, วิทยุ สื่อสาร , กล้อง CCTV , อาวุธปืน เป็นต้น
- ขาดสิทธิประโยชน์ที่ชัดเจนจากราชการ ในกรณีที่ต้องเสี่ยงภัย หรืออาจถูก คนร้ายเกลียด อาฆาตปองร้าย
- ควรขยายโครงการให้ครอบคลุมพื้นที่ เนื่องจากช่วยให้ประชาชนกับตำรวจมี ความ ใกล้ชิดร่วมแก้ไขปัญหาดัง ๆ ได้เป็นอย่างดีและรวดเร็ว
- เจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละคนมีภารกิจมาก โดยเฉพาะในพื้นที่หาดใหญ่ที่มีคดี เกี่ยวกับการวางระเบิด ทำให้บางครั้งไม่มีเวลามาร่วมกันทำงานกับมวลชน

บทที่ 5

แนวทางการวิเคราะห์และจัดทำ (ร่าง) คู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

5.1 แนวทางการวิเคราะห์เพื่อจัดทำ (ร่าง) คู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

5.1.1 ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการ ตามอ.

5.1.1.1 สรุปผลการดำเนินงาน

จากการวิจัยพบว่าการดำเนินโครงการ ตามอ. ส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการอยู่หลังจากที่โครงการสิ้นสุดลง เพราะมวลชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจต่างมองเห็นตรงกันว่า โครงการตามอ. เป็นโครงการประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่อย่างเป็นระบบและจริงจัง และโครงการสามารถลดสถิติอาชญากรรมในพื้นที่ได้จริง โดยเปรียบเทียบกับสถิติอาชญากรรมก่อนและหลังดำเนินโครงการ แม้ในบางพื้นที่อาจปรับเปลี่ยนไปใช้ชื่อโครงการอื่นแทนโครงการ ตามอ. ด้วยสาเหตุด้านงบประมาณและความชัดเจนต่อเนื่องของโครงการ แต่โดยหลักของการทำงานแล้วพบว่าการดำเนินงานยังคงใช้หลักการและรูปแบบการดำเนินงานของโครงการตามอ. ทั้งนี้ การดำเนินโครงการ ตามอ. ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ได้งบประมาณมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจากผู้มีจิตศรัทธา หรือจากผู้ประกอบการที่บริจาคให้

ในส่วนของมวลชนที่เข้ามาร่วมโครงการนั้นพบว่า ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานที่ตั้งไว้ดีมาก เป็นเพราะมวลชนได้เข้ามาร่วมโครงการอื่นๆ ของสถานีตำรวจอยู่แล้ว จึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้น เมื่อมาดำเนินโครงการ ตามอ. จึงไม่มีปัญหาด้านความร่วมมือและตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ไม่มีปัญหาในการทำงานกับมวลชน เพราะร่วมมือกันทำงานเป็นปกติอยู่แล้ว

จุดเด่นโครงการ ตามอ. คือ มีประชาชนเป็นศูนย์กลางการแก้ไขปัญหา ให้ความสำคัญกับประชาชน ประชาชนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมตามความต้องการของมวลชนในพื้นที่นั้น ๆ โดยมวลชนจะเป็นผู้ปฏิบัติงาน เป็นผู้คิดปัญหา เนื่องจากมวลชนจะทราบปัญหาในท้องถิ่นตนเป็นอย่างดี มวลชนจะเป็นผู้วิเคราะห์ปัญหาและ

แนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาเองทั้งหมดและในทุกเดือนโครงการจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานในทุกเดือน ซึ่งจะสรุปปัญหาการทำงานและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดี มีความพึงพอใจในการทำงานของตนเอง มีพลังในการทำงานและมีกำลังใจมากขึ้น ก่อให้เกิดความคุ้นเคย ความเป็นกันเองและกล้าแสดงออกกับตำรวจมากขึ้นและปฏิบัติตามกันด้วยความเอื้อเฟื้อ ประชาชนหันมาให้ความสนใจป้องกันตนเองมากขึ้น และเมื่อปัญหาของประชาชนในด้านต่าง ๆ บรรเทาลง จึงเกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างตำรวจกับประชาชน ภาพลักษณ์ของตำรวจในสายตาประชาชนดีขึ้น

5.1.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

ส่วนใหญ่มองว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จขึ้นอยู่กับงบประมาณเป็นสำคัญ เพราะงบประมาณที่เพียงพอจะช่วยสนับสนุนการทำงานของโครงการ เช่น ค่าชุดเครื่องแบบ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าน้ำมัน เครื่องมือและค่าวัสดุอุปกรณ์ เช่น กล้องวงจรปิด อาวุธปืน วิทยุสื่อสาร ยานพาหนะ ชุดไฟฉาย ชุดตรวจสารเสพติด อีกทั้ง กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เพียงพอที่จะร่วมทำงานกับมวลชน และการกำหนดแผนการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพก็เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งด้วย

นอกจากนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการอยู่ที่ความจริงจังของเจ้าหน้าที่ตำรวจและมวลชนเป็นสำคัญ ซึ่งจะนำมาซึ่งความร่วมมืออย่างแข็งขันในการทำงานเพื่อป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ โดยผู้บังคับบัญชาระดับสูงจะต้องให้ความสำคัญของพลังมวลชน ผู้ดูแลพลังมวลชนหรือผู้จัดกำลังพลังมวลชน ควรกำหนดหน้าที่การปฏิบัติให้ชัดเจนและให้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับมวลชนโดยเฉพาะ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงจะต้องฟังเสียงของมวลชนในการแก้ปัญหา เนื่องจากมวลชนเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนย่อมเห็นปัญหามากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในส่วนของผู้ปฏิบัติงานทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและมวลชนนั้น เกิดจากเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีความร่วมมือปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอดทน อุทิศสละ และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และต้องทำหน้าที่ต้องขับเคลื่อนการทำงาน ต้องดูแลเอาใจใส่มวลชน สนับสนุนและเป็นพี่เลี้ยงให้มวลชน โดยดูแลการทำงานของมวลชน ต้องสร้างความมั่นใจและศรัทธาให้แก่มวลชน เพื่อให้มวลชนยินดีที่จะแจ้งเบาะแสและให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนประชาชนต้องมีความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และทั้งสองฝ่ายจะต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะส่งผลให้มีประชาชนแสดงความต้องการเข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายเป็นจำนวนมาก อีกทั้ง ต้องแสวงหาความร่วมมือในทุกภาคส่วน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนตามที่มวลชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอ

5.1.1.3 ปัญหาและอุปสรรค

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสถานีตำรวจในพื้นที่นำร่องทั้ง 13 แห่ง พบว่า ในการดำเนินโครงการ ตามอ. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและลดอาชญากรรมนั้น มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

ปัญหาด้านงบประมาณ

พบว่า การดำเนินโครงการ ตามอ. ที่ยังคงดำเนินการอยู่หลังจากสิ้นสุดโครงการไปแล้ว ส่วนใหญ่ได้งบประมาณมาจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ประกอบการที่บริจาคให้ เพราะมองว่าการดำเนินโครงการ ตามอ. สามารถลดอาชญากรรมในพื้นที่ได้จริง และมวลชนส่วนใหญ่จะมีจิตอาสาในการทำงานและยินดีที่จะเสียสละเงินส่วนตัวเพื่อให้โครงการดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในส่วนของบางพื้นที่ที่ไม่สามารถดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการขาดงบประมาณ และยังรวมไปถึงการขาดสิทธิประโยชน์ที่ชัดเจนจากราชการ เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าน้ำมัน เป็นต้น ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนขาดความเชื่อถือศรัทธาและเกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้น จึงควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยควรกำหนดให้เป็นโครงการในนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ปัญหาด้านอุปกรณ์และเครื่องมือที่สนับสนุนการทำงาน

ปัญหาดังกล่าวส่วนใหญ่ต่อเนื่องมาจากการขาดแคลนงบประมาณในการทำงาน จึงส่งผลต่อการขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือในการทำงานด้วย ไม่ว่าจะเป็น อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยี เช่น อารูปืนพกสั้น อารูปืนยาว เสื้อเกราะกันกระสุน อารูอื่นๆ กล้องวงจรปิด CCTV รวมไปถึงปัญหาคุณภาพของกล้อง เครื่องมือสื่อสาร ยานพาหนะที่ใช้ในการตรวจและลาดตระเวน และยังรวมไปถึงความแออัดของอาคารสำนักงานที่ใช้เป็นที่ตั้งศูนย์ ตามอ. เพื่อให้บริการประชาชนด้วย

ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงาน

มีปัญหาการขาดแคลนกำลังพล เจ้าหน้าที่ตำรวจมีจำนวนไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดพื้นที่ ปริมาณงานและความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจและสังคมใน

ปัจจุบันประกอบกับในบางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประสานงานกับมวชน มีภารกิจอื่นอีกที่จะต้องปฏิบัติ และบางพื้นที่พบว่าหัวหน้าสายตรวจบางคนไม่สามารถทำงานร่วมกับมวชน ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน ทำให้ประชาชนไม่กล้าให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และบางพื้นที่พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนทัศนคติของตำรวจ ตำรวจยังมีทัศนคติทำงานเชิงรับมากกว่าเชิงรุก ผู้บังคับบัญชาควรทำความเข้าใจและมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติร่วมกับมวชน ควรมีสิ่งตอบแทนไม่ว่าค่าเบี้ยเลี้ยง บำเหน็จความดีความชอบหรือประกาศเกียรติคุณ

ปัญหาด้านมวชน

ส่วนใหญ่แล้วไม่มีปัญหาด้านความร่วมมือจากมวชน ในทุกพื้นที่ มวชนต่างมีจิตอาสาและให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการดีมาก แต่ปัญหาที่พบในบางพื้นที่คือ มวชนไม่สามารถทำเองได้ เพราะมวชนยังไม่เชื่อมั่นในตนเองว่าจะสามารถปฏิบัติงานได้ ยังไม่เกิดศรัทธา มีปัญหาการใช้มวชนเป็นเครื่องมือทางการเมือง โดยมีการใช้มวชนที่ร่วมโครงการให้เป็นประโยชน์และบางครั้งตัวมวชนเองก็ไปเป็นผู้สมัครลงเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนั้น ยังพบว่าประชาชนที่ร่วมโครงการฯ ส่วนหนึ่งยังไม่มี ความมั่นใจเรื่องระยะเวลาการปฏิบัติตามโครงการ จึงยังไม่กล้าให้ข้อมูลข่าวสารในเชิงลึก และยังขาดการฝึกฝนและอบรมหลักสูตรต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมวชน เช่น การป้องกันตนเอง วิธีการต่อสู้และแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และให้ความรู้ด้านกฎหมายเพื่อประชาชนจะได้นำมาปรับมาใช้กับชีวิตประจำวัน

ปัญหาอื่นๆ อาทิเช่น

- การขาดการประชาสัมพันธ์โครงการ ต่อประชาชนทั่วไป และหน่วยงานข้างเคียง ซึ่งในบางครั้งภาคเอกชนและหน่วยงานข้างเคียงที่อยากจะส่งเสริม สนับสนุน หรือเข้าร่วมโครงการไม่ทราบข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สถานีตำรวจจะเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงการป้องกันอาชญากรรมด้วยตนเองและเพื่อหาแนวร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน และจะมุ่งดำเนินการสร้างกิจกรรมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการฯ ต่อ. มุ่งหวังเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจและความสามัคคีในหมู่คณะ

- ยังขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ ซึ่งควรเป็นความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงหน่วยงานเดียว การไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่

- ช่วงเวลาในการปฏิบัติงานของโครงการ ตามอ. อาจไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาอาชญากรรมเป้าหมายในพื้นที่ เนื่องจากเป็นช่วงฤดูฝน ทำให้เกิดความติดขัดจากสภาพอากาศ เช่น การนัดหมายไม่เป็นไปตามเวลา และบางเดือนมีฝนตกชุกมาก จึงไม่สะดวกในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ ตามอ.

- บางพื้นที่ที่ไม่มีเจ้าภาพในการดำเนินการที่ชัดเจน ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ

- โครงการ ตามอ. ขาดแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้อาจพบปัญหาในกรณีที่มวลชนติดภารกิจอื่นที่อาจมีค่าตอบแทน ทำให้มีความร่วมมือในโครงการน้อยลง

5.1.2 รูปแบบ (model) ของโครงการตำรวจร่วมมวลชนลดอาชญากรรม (ตามอ.)

5.1.2.1 มีจุดเน้นและเป้าหมายที่แตกต่าง

เป้าหมายและจุดเน้นของโครงการ ตามอ. อันเป็นจุดเด่นของโครงการคือ เน้นการป้องกันและลดอาชญากรรมในพื้นที่เป้าหมายตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ในการป้องกันและลดอาชญากรรมในชุมชนของตนเอง โดยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตำรวจในการดำเนินการร่วมกันด้วยความตระหนักในภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของมวลชนในพื้นที่เอง ไม่ใช่ของตำรวจเพียงฝ่ายเดียว ในขณะที่โครงการด้านตำรวจ ชุมชนสัมพันธ์จะมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์กับประชาชนเพื่อให้ภาพพจน์ของตำรวจดีขึ้น ตำรวจได้สนับสนุนเพื่อให้กลุ่มบุคคลในสังคมหรือชุมชนต่างๆ เกิดการรวมตัวกัน มีความสัมพันธ์ผูกพันเกี่ยวข้องต่อกัน ร่วมมือประสานการปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ และเป็นการดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อให้ตำรวจมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกันในการแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรม เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้นๆ

ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของโครงการด้านตำรวจชุมชนสัมพันธ์กับโครงการ ตมอ.¹

	โครงการด้านตำรวจชุมชนสัมพันธ์	โครงการ ตมอ.
เป้าหมาย	ปรับปรุงความสัมพันธ์กับประชาชนเพื่อให้ภาพพจน์ของตำรวจดีขึ้น	ป้องกันและลดอาชญากรรมในพื้นที่เป้าหมายตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ตำรวจได้สนับสนุนเพื่อให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลในสังคม หรือชุมชนต่างๆ เกิดการรวมตัวกัน มีความสัมพันธ์ผูกพันเกี่ยวข้องต่อกัน ร่วมมือประสานการปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ และเป็นการดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อให้ตำรวจมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกันในการแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรม เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้นๆ	ประชาชนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ในการป้องกันและลดอาชญากรรมในชุมชนของตนเอง โดยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตำรวจในการดำเนินการร่วมกันด้วยความตระหนักในภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของมวลชนในพื้นที่เอง ไม่ใช่ของตำรวจเพียงฝ่ายเดียว
ทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน	ตำรวจยังคงมีทัศนคติว่าตนเป็นผู้ที่มีหน้าที่หลักในการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันอาชญากรรม โดยมีประชาชนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงาน ดังนั้น ทัศนคติของตำรวจและประชาชนยังคงเป็นแบบเดิม	ตำรวจและประชาชนมีการปรับทัศนคติของตนต่อการทำงานร่วมกัน ตำรวจจะต้องมีการปรับพฤติกรรมการทำงานจากเชิงรับมาเป็นเชิงรุก เดินเข้าหาประชาชนอย่างมีเป้าหมาย ร่วมกันในการป้องกันและลดอาชญากรรมร่วมกัน ต้องมีการปรับความคิดว่าหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างตำรวจกับประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้ได้รับ

¹โปรดดู โกสินทร์ หินธารและคณะ , โครงการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่อง การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม , สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย , 2553 , หน้า 9-11.

		ผลกระทบ จึงต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของตำรวจแต่ฝ่ายเดียว
ความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชน	ตำรวจมีการพบปะกับประชาชนเป็นช่วงๆ เพราะต้องรับผิดชอบหลายชุมชนในพื้นที่ ดังนั้น รูปแบบการทำงานและความสัมพันธ์ จึงเป็นไปอย่างเป็นทางการ การติดต่อประสานงานจะต้องผ่านหน่วยงานส่วนกลาง	ตำรวจและประชาชนจะพบปะกันในรูปของการประชุมคณะกรรมการ ตามอ. และปฏิบัติงานร่วมกันทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
การประเมินผล	ตัดสินความสำเร็จได้จากอัตราการเกิดอาชญากรรมและสถิติการจับกุม	ประเมินความสำเร็จจาก - วิธีการคิดและวิธีการปฏิบัติที่เปลี่ยนไปของตำรวจ - ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างตำรวจและประชาชนในชุมชน จนทำให้ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งในการป้องกันและลดอาชญากรรมในพื้นที่เป้าหมายและเกิดรูปธรรมของการขยายเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น - ประชาชนพึงพอใจต่อการป้องกันและลดอาชญากรรมและมีความรู้สึกมีมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น - สถิติในการเกิดอาชญากรรมน้อยลง และการจับกุมการกระทำความผิดเพิ่มมากขึ้น

จากการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินโครงการ ตามอ. พบว่า ได้เปลี่ยนวิธีในการคิดและวิธีการทำงานของตำรวจทุกคนรวมทั้งชุมชนไปจากเดิม และมีความสอดคล้องกับทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชนของโรเบิร์ต โตรจาโนวิช (Robert Trojanowicz) กล่าวคือตำรวจต้องมุ่งเข้าหาประชาชนและต้องทำงานร่วมกันเพื่อรักษาความสงบสุขของสังคมและเป็นไปตามทฤษฎีย่อยคือ ทฤษฎี Normative Sponsorship ที่มีพลชนต่างประชุมหารือและมีเป้าหมายร่วมกันในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ และทฤษฎี Critical Social ที่มีพลชนต่างรวมตัวกันเพื่อคิดและดำเนินการแก้ไข ปัญหา ต่างไปจากหลักการทำงานของตำรวจแต่เดิมที่คิดว่าตนเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันอาชญากรรมในสังคม และมองว่าการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับประชาชน จะนำมาสู่การร่วมมือ

กันที่ง่ายขึ้นในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและป้องกันสังคม ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ แต่โครงการ ตมอ. มีหลักการและแนวคิดเป็นไปตามทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชนที่ใช้วิธีให้ประชาชนเป็นผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาและป้องกันชุมชนด้วยตนเอง เน้นให้มวลชนร่วมกันคิดวิเคราะห์ สาเหตุของปัญหาและแนวทางจัดการปัญหา และร่วมกันประเมินผล ทั้งนี้ให้เกิดผลตรงตามความคาดหวังของมวลชน รวมทั้งมีการขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นให้เข้ามาช่วยกันทำงาน โดยมีตำรวจเป็นพี่เลี้ยง ภายใต้รูปแบบของคณะกรรมการ แทนที่ตำรวจจะทำเองเป็นหลักแล้วใช้แค่ความร่วมมือกันระหว่างตำรวจกับชุมชนในรูปแบบเดิมๆ ที่ผ่านมา ถือเป็นการพัฒนาเทคนิควิธีการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างตำรวจกับชุมชนไปอีกขั้นหนึ่ง เพื่อให้การปฏิบัติงานของตำรวจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.2.2 เน้นการปรับทัศนคติของผู้ปฏิบัติ

โครงการ ตมอ. เป็นโครงการที่เน้นการปรับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานทั้งฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชน โดยทั้งสองฝ่ายต้องต่างปรับเปลี่ยนวิธีคิดและมุมมองที่มีต่อการกระทำในการป้องกันและลดอาชญากรรมในชุมชน ดังนี้

การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงานในส่วนของตำรวจ 5 ประการ

1. ปรับพฤติกรรมการทำงานจากเชิงรับเป็นเชิงรุก จาการรับปัญหาที่สถานีตำรวจเป็นออกจากสถานีตำรวจเพื่อลงสำรวจปัญหาอาชญากรรมของพื้นที่ที่แท้จริงมากกว่าที่จะเชื่อว่าสถิติอาชญากรรมที่รับแจ้งบนสถานีตำรวจจะแสดงถึงสภาพปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่แต่เพียงอย่างเดียว
2. ปรับความคิดที่จะยอมรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากประชาชนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในด้านต่างๆ เช่น ข้อมูลอาชญากรรมท้องถิ่น ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และการช่วยเหลือด้านทรัพยากรการบริหารงานต่างๆ เป็นต้น
3. ปรับเพิ่มความตั้งใจในการทำงานให้สูงขึ้นมากพอที่จะแสดงให้เห็นผู้อื่นเห็นได้อย่างชัดเจนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้มวลชนอาสาเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมกับตำรวจได้ในปริมาณที่มากและต่อเนื่องยาวนาน
4. ปรับจิตใจให้อ่อนแต่แข็งแกร่งเพียงพอที่จะทำงานร่วมกับมวลชนจำนวนมากที่มีความหลากหลายทางความคิด และความต้องการได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

5. ปรับวิธีคิดและการทำงานให้เป็นระบบอย่างจริงจัง โดยมีการใช้ระบบข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน และรอบด้าน มีการวางแผนที่แน่ชัด มีการปฏิบัติตามแผนที่มีประสิทธิภาพ มีการประเมินผลการปฏิบัติการและปรับปรุงการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างทันเหตุการณ์เพื่อเป็นหลักประกันความสำเร็จในการลดอาชญากรรมให้แก่ประชาชน

การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงานในส่วนของมวชน 3 ประการ

1. ปรับเปลี่ยนความเชื่อที่ว่า หน้าที่ในการลดอาชญากรรมเป็นงานในความรับผิดชอบของตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียว เปลี่ยนเป็นมีวิธีคิดที่ว่าหน้าที่และความรับผิดชอบในการลดอาชญากรรมเป็นของตำรวจและมวชนร่วมกัน
2. ปรับจิตใจให้มีจิตอาสาที่พร้อมจะเข้ามามีส่วนร่วมกับตำรวจในการลดอาชญากรรมในพื้นที่ของตนเองเท่าที่สามารถจะร่วมมือได้ตามช่วงเวลาและโอกาส
3. ปรับความคิดที่จะยอมรับว่าไม่มีใครที่จะได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง นอกจากมวชนในพื้นที่นั้นเองจึงสมควรที่มวชนทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขป้องกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ในระดับที่มากหรือน้อยตามกำลังหรือจิตศรัทธาของแต่ละคน

กล่าวโดยสรุป ตำรวจจะต้องมีการปรับพฤติกรรมการทำงานจากเชิงรับมาเป็นเชิงรุก เดินเข้าหาประชาชนอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน ปรับความคิดที่จะยอมรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากประชาชน ปรับเพิ่มความตั้งใจในการทำงานให้สูงขึ้น ปรับจิตใจให้อ่อนนุ่มแต่แข็งแกร่งและอดทน และปรับวิธีคิดและการทำงานให้เป็นระบบอย่างจริงจัง ในขณะที่มวชนต้องมีการปรับความเชื่อที่ว่า หน้าที่ในการลดอาชญากรรมเป็นงานในความรับผิดชอบของตำรวจฝ่ายเดียว มาเป็นความคิดที่ว่าหน้าที่ดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างตำรวจกับมวชนที่ทั้งสองฝ่ายต้องร่วมมือร่วมใจกัน โดยปรับจิตใจให้มีจิตอาสาและปรับความคิดยอมรับว่าผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาอาชญากรรมคือมวชนในพื้นที่นั้นเอง จึงควรที่มวชนทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข

5.1.2.3 มีรูปแบบการแสวงหาความร่วมมือจากมวชน

การดำเนินงานตามโครงการ ตมอ. จะมีรูปแบบการแสวงหาความร่วมมือจากมวชนที่ชัดเจน ตั้งแต่กระบวนการเริ่มสร้างและแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน โดยมุ่งเน้นไปที่ความร่วมมือแต่เดิมที่มีอยู่ในแต่ละสถานีดำรวจที่ได้มีการสร้างมวชนไว้แล้วในการป้องกันและ

ปราบปรามอาชญากรรมโดยอาจมีชื่อเรียกและรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น ในรูปแบบของ อาสาสมัครตำรวจบ้าน ตำรวจอาสา ตำรวจบ้าน ตำรวจชุมชน เป็นต้น และยังสามารถประสาน และขอความร่วมมือไปยังเครือข่ายประชาชนที่หน่วยงานอื่นได้จัดตั้งดำเนินการไว้แล้วมาช่วยในการ ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้เลย เช่น ลูกเสือชาวบ้าน อาสาสมัครชุดรักษาความปลอดภัย หมู่บ้าน (ชรบ.) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) โดยใช้วิธีการให้นายตำรวจในระดับ บริหารของสถานีตำรวจได้มีส่วนร่วมในการเดินเข้าหาชาวบ้านและผู้นำในชุมชนเพื่อชักชวนให้เข้ามา มีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอาชญากรรม

5.1.2.4 เน้นวิธีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างตำรวจกับมวลชน

ในการดำเนินโครงการ ตามอ. สถานีตำรวจทุกแห่งจะมีแนวทางการรักษา สัมพันธภาพที่ดีระหว่างตำรวจและมวลชนภาคีเครือข่ายหลากหลายวิธีการด้วยกันซึ่งสอดคล้องกับวิถี ชนและวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นด้วย ดังนี้

(1) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการติดต่อประสานงานทั้งในด้านการพูด เขียน และแสดงกิริยา ท่าทางในลักษณะของการให้เกียรติ ยกย่อง และนับถือในความเสียสละต่อ ส่วนรวมของมวลชนภาคีเครือข่าย

(2) การให้กำลังใจและช่วยแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นให้แก่มวลชน ภาคีเครือข่าย ทั้งในเนื่องส่วนตัวและการปฏิบัติการที่เป็นเรื่องส่วนรวมเท่าที่สามารถจะทำได้ในกรอบ ของกฎหมาย

(3) การพบปะสังสรรค์หรือปรึกษาหารือกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็น ทางการในงานพิธีการ งานเลี้ยงฉลองรื่นเริง งานสังคม การแข่งขันกีฬา การร่วมบำเพ็ญประโยชน์ ตามที่สาธารณะ งานเลี้ยงสังสรรค์ ตามเทศกาล วาระหรือช่วงระยะเวลาที่กำหนด เช่น กรณีพื้นที่ ภาคีได้จะมีการเลี้ยงน้ำชา กรณีพื้นที่ภาคีเหนือจะมีการรวมตัวของชุมชนในงานศพที่บ้านพัก กรณี ภาคีสานจะมีการร่วมทำบุญตามวาระที่วัดของชุมชน เป็นต้น

(4) การเยี่ยมเยียนไปมาหาสู่กันที่บ้านพัก สถานที่ประกอบอาชีพ และที่ ประชุมประชาคมในชุมชน

(5) การที่หัวหน้าและฝ่ายบริหารของสถานีตำรวจหมั่นร่วมประชุมกระ กรรมาการ ตามอ. และลงพื้นที่เพื่อร่วมมือปฏิบัติการกับอาสาสมัครฝ่ายปฏิบัติการด้วยตนเองอย่าง สม่ำเสมอเพื่อเพิ่มขวัญและกำลังใจให้แก่ภาคีเครือข่ายในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของตำรวจ

(6) การที่หัวหน้าและฝ่ายบริหารของสถานีตำรวจหมั่นตรวจสอบปัญหา ความขัดแย้งหรือความไม่พึงพอใจของมวลชนภาคีเครือข่ายที่มีต่อตำรวจอยู่เสมอและเมื่อได้รับทราบ

เหตุแล้วจะมีการดำเนินการแก้ไขที่รวดเร็วทันสถานการณ์เพื่อหยุดยั้งมิให้ปัญหาของความขัดแย้งหรือความไม่พึงพอใจของมวลชนภาคีเครือข่ายลุกลามไปมากขึ้น

5.1.2.5 มีวิธีดำเนินโครงการที่ชัดเจนเป็นขั้นตอน

ทั้งนี้ สามารถสรุปรูปแบบและวิธีการดำเนินการร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชนที่เป็นภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพของโครงการ ตามอ. ได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบสภาพปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ให้ถูกต้องตรงความจริง ว่ามีคดีอาชญากรรมประเภทหรือลักษณะใดที่เกิดขึ้นมาก และเป็นปัญหาหรือส่งผลกระทบต่อความสงบสุข ความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ ทั้งประเภท ขนาด และปริมาณความร้ายแรงของปัญหาอาชญากรรม (ไม่ดูแต่สถิติอาชญากรรมที่สถานีตำรวจเพียงอย่างเดียว เพราะมีอาชญากรรมอีกจำนวนมากที่ผู้เสียหายไม่ได้ไปแจ้งความ อาจเพราะไม่มีเวลา หรือเกรงกลัวผู้ร้าย หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนหนึ่งหลีกเลี่ยงที่จะรับแจ้งความหรือลงบันทึกการเกิดคดีอาชญากรรมบางส่วน เพื่อลดปริมาณงานในความรับผิดชอบของตน)

2. พิจารณาเลือกคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมากและเป็นปัญหาหรือเป็นความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งอาจมีอยู่ประเภทเดียวหรือหลายประเภทมาดำเนินโครงการตำรวจร่วมมวลชนลดอาชญากรรม (ตามอ.) เฉพาะบางส่วนที่พิจารณาแล้วเห็นว่า ตำรวจและมวลชนในพื้นที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะร่วมกันดำเนินการป้องกันและลดคดีอาชญากรรมดังกล่าวได้

3. ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อวิเคราะห์คดีอาชญากรรมประเภทที่เป็นปัญหาและได้เลือกไว้เพื่อดำเนินการป้องกันดังกล่าวว่า มีเหตุปัจจัยและสาเหตุของการเกิดคดีอาชญากรรมอย่างไรบ้าง มีแผนประทุษกรรมหรือพฤติกรรมแห่งการกระทำผิดของคนร้ายอย่างไร ผู้เสียหายหรือเหยื่อเป็นกลุ่มคนประเภทใด มีสภาพแวดล้อมอย่างไรที่เอื้ออำนวยให้เกิดคดีอาชญากรรมดังกล่าวขึ้น ฯลฯ โดยใช้ข้อมูลข่าวสารจากมวลชนในพื้นที่เป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญในการวิเคราะห์

4. ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อคิดหาแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมให้บรรเทาเบาบางลง หรือมีสถิติของการเกิดคดีอาชญากรรมดังกล่าวลดลงให้ได้

5. ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการ ตามอ. โดยมีการระบุข้อมูลรายละเอียดตามหัวข้อที่สำคัญไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้การทำงานร่วมกับมวลชนในพื้นที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และมีความต่อเนื่อง

6. ลงมือดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ตามอ.อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

7. ประเมินผลการปฏิบัติการตามแผนเป็นระยะทั้งมิติด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5.2 การสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความเห็น

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Focus Group) ขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างคู่มือการปฏิบัติงานและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการดำเนินการศึกษาวิจัย ในวันอังคารที่ 30 กรกฎาคม 2556 ระหว่างเวลา 08.30 – 12.00 น. ณ ห้องบำรุงเมือง ชั้น 4 โรงแรม เดอะ ทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพฯ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มผู้แทนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กลุ่มผู้แทนจากภาคประชาชน และในการจัดประชุมดังกล่าวมีผู้เข้าร่วมจำนวนทั้งสิ้น 46 คน ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างคู่มือการปฏิบัติงานและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รายละเอียดดังนี้

1) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลสามเสน คนที่ 1 เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้ ปัญหาและอุปสรรค

- ประชาชนยังขาดศรัทธาในตัวตำรวจ ยังไม่ไว้วางใจการทำงานของตำรวจ 100% ยังขาดความเชื่อมั่นว่าตำรวจจะคุ้มครองในด้านความปลอดภัยได้
- ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันอยู่กันแบบญาติพี่น้องกับประชาชนซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะทุกวันนี้ตำรวจกับประชาชนยังห่างเหินกันอยู่
- หัวหน้าสถานีตำรวจไม่ลงพื้นที่จริงเพื่อร่วมแก้ปัญหากับประชาชน
- ขาดปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานให้สำเร็จนั้นคือ งบประมาณ

ความเห็นเกี่ยวกับร่างคู่มือการสร้างการมีส่วนร่วมฯ

- นอกจากปัจจัยแวดล้อมแล้วสิ่งแวดล้อมก็มีความสำคัญต่อการป้องกันอาชญากรรมการ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัยมีแสงสว่างพอเพียง มีกล้อง CCTV ป้ายเตือนเหยื่ออาชญากรรม ฯลฯ

2) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลสามเสน คนที่ 2 เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค

- ขาดอุปกรณ์เครื่องมือสนับสนุนในการทำงานอย่างมาก ส่วนมากตำรวจและชุมชนหากันมาเอง นายจะสั่งอย่างเดียว แต่ไม่มีงบประมาณสนับสนุน
- ปัญหาด้านมวลชนขอสนับสนุนเครื่องแบบและจัดเสบียงอาหารในการช่วยออกปฏิบัติหน้าที่ (ปัญหาดำรวจบ้าน)

ความเห็นเกี่ยวกับร่างคู่มือการสร้างการมีส่วนร่วมฯ

- โครงการปฏิบัติงานขอให้มีงบประมาณตามมาด้วย ส่วนมากตำรวจชุมชนจะใช้เงินตัวเองจ่าย

3) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลชนะสงคราม เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค

- ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน
- ขาดการบริหารจัดการในองค์กร
- การดำเนินงานขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้มีอิทธิพล สภาวัดล้อม วัฒนธรรม สภาพพื้นที่

ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จ

- การสร้างแรงจูงใจ เช่น การมอบโล่
- ควรมีช่องทางในการประชาสัมพันธ์

4) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลบางรัก เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาอุปสรรคเกิดจากความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่แต่ละครั้งของเจ้าหน้าที่ เลิกการเล่นพรรคเล่นพวก เด็กของคนมีอำนาจของพื้นที่ทำอะไรก็ได้ ทำผิดวันนี้หายไปสัปดาห์ก็ออกมาสร้างปัญหาต่อ และกลับมาสร้างอำนาจได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ต่อไปนโยบายพูดถูกทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม แต่ความปลอดภัยที่จุดนี้กลับไม่มีเลย

ความเห็นเกี่ยวกับร่างคู่มือการสร้างการมีส่วนร่วมฯ

- การจัดร่างฯครั้งนี้ความคิดดีมาก แต่อยากให้ทำจริงจังและถาวรตลอดไป ไม่ขาดช่วงและรับความคิดเห็นของประชาชนอย่างจริงจัง

5) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลบางโพธิ์พวง เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค

- การให้การสนับสนุนของประชาชนเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือกันในสังคมเมือง ประชาชนส่วนใหญ่ต้องมีการดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในการดำเนินชีวิต ทุกคนต้องออกทำงานหาเงิน จึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกับข้าราชการตำรวจ
- ในส่วนของการให้ค่าตอบแทน ไม่มีให้การสนับสนุน
- ข้าราชการตำรวจบางส่วนงานไม่ให้ความร่วมมือและลดบทบาทของตำรวจที่ทำหน้าที่ตำรวจชุมชนลง (หรือตำรวจด้านประชาสัมพันธ์)

ความเห็นเกี่ยวกับร่างคู่มือการสร้างการมีส่วนร่วมฯ

- เกี่ยวกับร่างฯ ที่ทางคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการร่างเป็นร่างที่เป็นแนวทางที่ดี และน่าที่จะสานต่อจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามร่าง

6) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลพลับพลาไชย 2 เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค

- ประชาชนยังมีทัศนคติที่มองการป้องกันอาชญากรรมให้เป็นหน้าที่ของตำรวจเพียงฝ่ายเดียว โดยอ้างเหตุหลายประการ เช่น ต้องทำงานบ้าง ไม่มีเวลาบ้าง หรือเพื่อนบ้านข้างเคียงของคนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ
- ปัญหาการขาดงบประมาณในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย
- การดำเนินงานตามแนวทางตำรวจชุมชนสัมพันธ์ที่มีลักษณะขัดแย้งกับแนวทางของฝ่ายป้องกันและปราบปราม (ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน)

ความเห็นเกี่ยวกับร่างคู่มือการสร้างการมีส่วนร่วมฯ

- ควรแบ่งแยกหน้าที่และขั้นตอนการดำเนินงานระหว่างตำรวจชุมชนสัมพันธ์และฝ่ายป้องกันปราบปรามให้ชัดเจน เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนและเป็นภาระแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป หรือควรมีแนวทางในการทำงานร่วมกันให้เกิดการประสานงานกันและไม่ขัดแย้งในวิธีการดำเนินงาน

7) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกร คนที่ 1 เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค

- ในพื้นที่เป็นชุมชนค่อนข้างถาวร เช่น พื้นที่ของกรมธนารักษ์, ที่ทรัพย์สินฯ
- ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำคามผิดจึงไม่กล้าร่วมมือกับตำรวจ
- เจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ตอนนี้ไม่เพียงพอ ต้องเพิ่มอัตรากำลัง

- เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการทำความผิดเสียเอง ประชาชนจึงไม่กล้าให้ความร่วมมือ
- ผู้บังคับบัญชาระดับสถานีตำรวจไม่ใส่ใจ มุ่งจะเอาแต่ผลงาน ไม่ยอมหางบประมาณให้ ต้องให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานออกค่าใช้จ่ายเอง
- ผู้บังคับบัญชาต้องลงพื้นที่ให้มากไม่ใช่ลงพื้นที่ถ่ายรูปอย่างเดียว
- ผู้บังคับบัญชาต้องจริงจังกับประชาชนจริงๆ เพื่อให้ประชาชนไว้วางใจ กล้าให้ความร่วมมือ
- ถ้าเป็นไปได้ต้องทำให้ทุกบ้านเป็นตำรวจบ้าน ให้ช่วยดูแลแทนตำรวจจริงๆ

8) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกร คนที่ 2 เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคมาจากการจัดการงบประมาณในการทำโครงการและจำนวนของเจ้าหน้าที่ที่จะเข้ามาร่วมทำงาน เพราะส่วนใหญ่คิดว่าการทำงานในเรื่องดังกล่าวไม่มีรายได้และไม่มีผลงานในเจ้านาย และปัญหายังเกิดจากผู้บังคับบัญชาไม่ให้ความสำคัญอย่างจริงจัง และบุคคลในพื้นที่ไม่ยอมเข้ามาร่วมงานเพราะจะต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างเดียว

ความเห็นเกี่ยวกับร่างคู่มือการสร้างการมีส่วนร่วมฯ นั้น พิจารณาแล้วคิดว่าทำได้แต่ต้องปรับทัศนคติของตำรวจให้เห็นประโยชน์ในการทำโครงการว่าสามารถช่วยให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ต้องให้ความสำคัญในการปรับทัศนคติดังกล่าวระหว่างประชาชนกับตำรวจก่อนที่จะทำโครงการอย่างเต็มรูปแบบ ถือว่าเป็นโครงการที่ดีและจะทำให้เกิดสังคมที่มีส่วนร่วมมากขึ้น

9) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลสามเสน คนที่ 3 เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค

- ประชาชนยังขาดความมั่นใจในตัวตำรวจว่าจะให้ความคุ้มครองหรือให้ความปลอดภัยกับประชาชนได้ ทำให้การให้ความร่วมมือกับตำรวจมีโอกาสนประสบความสำเร็จได้น้อย
- หัวหน้าสถานีตำรวจขาดความตั้งใจที่จะลงพื้นที่พบปะประชาชนในพื้นที่ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างตำรวจกับประชาชน การให้ความร่วมมือกับตำรวจจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้
- การขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานโดยเฉพาะในการจูงใจประชาชนให้เข้าร่วม

- ร่างคู่มือดีแล้ว ทั้งนี้ ทางสถานีตำรวจนครบาลสามเสนก็ได้ดำเนินการในลักษณะเดียวกับคู่มือมาบ้างแล้ว

ข้อเสนอแนะ

- สภาพแวดล้อมมีผลต่อการก่ออาชญากรรม เช่น ห้องที่ไม่มีไฟฟ้าให้แสงที่เพียงพอจะเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม ดังนั้น ควรปลูกฝังให้ประชาชนในห้องที่มีส่วนร่วมในการดูแลสภาพแวดล้อม

10) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค

- หัวหน้าสถานีไม่สนับสนุนเต็มกำลังในการลงพื้นที่ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของตำรวจ
- งบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานส่งผลให้ตำรวจผู้ปฏิบัติต้องใช้เงินตัวเองในการปฏิบัติงาน รวมถึงชาวบ้านขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกับตำรวจในการปฏิบัติงาน เพราะนอกจากไม่มีค่าตอบแทนแล้ว ยังอาจต้องใช้เงินตัวเองในการปฏิบัติงานอีกด้วย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

- ตำรวจต้องมีจิตสาธารณะ เอาประชาชนเป็นที่ตั้ง เป็นมิตรกับประชาชน เพื่อสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของตำรวจ

11) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลชนะสงคราม เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค

- การขาดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอต่อการดำเนินงานและภาระงาน
- หัวหน้าสถานีขาดการปฏิสัมพันธ์กับประชาชน รวมถึงการที่ตำรวจไม่มีความจริงใจกับประชาชนในการปฏิบัติงาน
- ปัญหาการครอบงำการปฏิบัติงานของตำรวจโดยผู้มีอิทธิพลในท้องที่
- ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนเมืองส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

- การสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมป้องกันอาชญากรรม
- เพิ่มการประชาสัมพันธ์ในกิจการของตำรวจโดยแจ้งให้ประชาชนทราบเรื่องภารกิจของตำรวจชุมชน

12) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลบางรัก คนที่ 1 เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค

- ตำรวจผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับตำรวจชุมชน โดยเฉพาะเพราะระบบตำรวจที่มีการโอนย้ายอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

- ก่อนที่จะให้ตำรวจไปปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับตำรวจชุมชนต้องมีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวก่อน
- ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของตำรวจโดยผ่านเว็บไซต์ของแต่ละสถานีตำรวจ
- เสนอให้ผู้บังคับบัญชาลงพื้นที่พบปะกับประชาชน
-

13) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลบางรัก คนที่ 2 เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาอุปสรรค

- ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเอง บุคลากรของรัฐ ขาดประสบการณ์ ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ
- ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการบริหารงานในชุมชน ไม่ควรแบ่งพรรคแบ่งพวก ทุกคนควรมีจิตอาสา
- ควรแบ่งงานกันเป็นสัดส่วน ควรให้ผู้มีอำนาจเข้ามามีส่วนร่วม

14) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลปทุมวัน เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากการที่ตำรวจไม่อยู่ในสถานะที่จะช่วยเหลือประชาชนได้ เช่น ฐานะทางการเงิน

15) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคมาจาก การขาดความรู้เฉพาะทางของผู้ปฏิบัติงานและการขาดสนับสนุนในด้านความรู้จากหน่วยงาน และความหลากหลายของประชากรมีผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย

ข้อเสนอแนะเห็นว่า ควรนำระบบตำรวจชุมชนมาใช้กับพื้นที่นำร่องก่อนหากได้ผลอย่างไรจึงขยายผลไปยังพื้นที่อื่น

16) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลพลับพลาไชย 1 คนที่ 1 เสนอความเห็นต่อที่ประชุมว่า การใช้ระบบตำรวจชุมชนอาจจะใช้ได้ในพื้นที่สังคมชนบทเพราะประชาชนใกล้เคียงมีความรู้จักมักคุ้นกัน แต่อาจจะใช้ไม่ได้ในสังคมเมือง เพราะสังคมเมืองประชาชนแทบจะไม่รู้ข้อมูลของเพื่อนบ้านทำให้ระบบตำรวจชุมชนอาจจะใช้ไม่ได้ในชุมชนเมือง

17) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลพลับพลาไชย 1 คนที่ 2 เสนอความเห็นต่อที่ประชุมดังนี้
ปัญหาอุปสรรค

- มาจากตัวบุคคล

- การสร้างแนวร่วมของประชาชนยังได้รับความร่วมมือยังไม่เต็มที่
- เข้ามามีส่วนร่วมเพียงบางส่วน สาเหตุที่ไม่เข้ามามีส่วนร่วม เช่น ติดงานประจำ ไม่ค่อยมาเกี่ยวข้องกับตำรวจ กลัว ขาดความศรัทธาพนักงานตำรวจ

- ขาดงบประมาณในการจัดทำโครงการ
- เวลาที่มีการเข้ามามีส่วนร่วมจะมีเวลาไม่ตรงกับของประชาชนที่การเข้ามามีส่วนร่วม
- ขาดความรู้ในการเข้ามามีส่วนร่วม
- สิ่งที่ดีของโครงการ ตมอ. คือ ประชาชนชอบมากที่มีส่วนร่วมกับการตำรวจสามารถทำให้กิจการของตำรวจสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีจากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

18) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เสนอความเห็นต่อที่ประชุมว่า ตำรวจควรเดินหน้าเข้าหาประชาชนพูดคุยสอบถามปัญหา แสดงความคิดเห็นตรงไปตรงมาแต่ละปัญหา เข้าร่วมกิจกรรม แสดงความจริงใจช่วยเหลือ ทำกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง

19) ผู้แทนจากสถานีตำรวจนครบาลเตาปูน เสนอความเห็นต่อที่ประชุมว่า รูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพคือ จะต้องให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมในแต่ละชุมชน เพื่อให้ประชาชนรู้จักโทษพิษร้ายที่จะเกิดกับชุมชนหรือบุคคลในชุมชน และควรจะต้องมีอุปกรณ์ในการช่วยลดปัญหาอาชญากรรม เช่น กล้อง CCTV

5.3 คู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

คู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

โครงการการจัดการความรู้เกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
สนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ส่วนที่ 1 บทนำ

คู่มือการปฏิบัติงานและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนี้ สอดคล้องรองรับกับหลักการของโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ดำเนินการอยู่แล้วในแต่ละสถานีตำรวจ และต่อมาได้มีการดำเนินโครงการ “การศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม” สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในช่วงปี 2553 – 2554 โดยพล.ต.ต.โกสินทร์ หินเภาวและคณะ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของโครงการคือเพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของพลังมวลชนกับตำรวจในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่นำร่อง 10 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสงขลาและกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 โดยการพัฒนาารูปแบบและวิธีการดำเนินการร่วมกันระหว่างตำรวจและมวลชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อกำหนดรูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อใช้เป็นต้นแบบในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ของประเทศ ซึ่งคู่มือฉบับนี้ได้มีการถอดบทเรียนและองค์ความรู้ที่ได้จากโครงการดังกล่าวและกำหนดหลักการและวิธีการการสร้างการมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับหลักการของโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์

คู่มือฉบับนี้มีหลักการและแนวคิดที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2564 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายการปฏิบัติงานของตำรวจ ซึ่งมีเป้าประสงค์และกลยุทธ์ ดังนี้

เป้าประสงค์ 3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและให้บริการมีความเข้มแข็ง

กลยุทธ์ ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

เป้าประสงค์ 3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและให้บริการมีความพึงพอใจ

กลยุทธ์ 3.2.1 ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูเกียรติและ/หรือให้รางวัลตอบแทนคุณความดีแก่ประชาชน เครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ

3.2.2 สนับสนุนเงินค่าตอบแทนและสวัสดิการให้กับประชาชนและเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชนตามความเหมาะสม

3.2.3 ปรับปรุง พัฒนารูปแบบ วิธีการปฏิบัติ ตลอดจนแนวทางการประเมินผลการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนให้มีความชัดเจน

สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่

เป้าประสงค์ 3.3 กฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชน

กลยุทธ์ 3.3.1 บูรณาการกลไกที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกองค์การ
ให้มีการเชื่อมโยงการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชนให้มี
เอกภาพ ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน

3.3.2 ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับ
ต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดโอกาสให้ประชาชน เครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชน

เป้าประสงค์ 3.4 หน่วยงานและบุคลากรนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน เครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและให้บริการ
ประชาชน

กลยุทธ์ 3.4.1 ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของข้าราชการตำรวจและ
เป้าหมายการทำงานของหน่วยงานทุกระดับให้ยึดถือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำงานตาม
แนวคิด Community Policing

3.4.2 จัดทำฐานข้อมูลในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่
ทะเบียนอาสาสมัครเครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชน ประเภทและชนิดของกิจกรรมที่ดำเนินการ
และให้สามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานอื่น ๆ

3.4.3 ปรับโครงสร้างหน่วยงานและระบบตำแหน่งให้สอดคล้องกับ
การมีส่วนร่วมของประชาชน

ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานตามคู่มือดังกล่าวนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะได้รับ
คือ เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2564
ที่มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการปรับปรุง พัฒนารูปแบบ วิธีการปฏิบัติ
 ตลอดจนแนวทางการประเมินผลการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน และการปรับเปลี่ยนกระบวน
ทัศน์ของข้าราชการตำรวจและเป้าหมายการทำงานของหน่วยงานทุกระดับให้ยึดถือการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการทำงานตามแนวคิด Community Policing และผลลัพธ์ที่ชุมชนได้รับคือ เป็น
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม และมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการ
ของประชาชนในพื้นที่ ทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดลง

ส่วนที่ 2 หลักการสำคัญ

เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องพึงคำนึงถึงหลักการที่ว่า ตำรวจมีภารกิจในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน แต่เนื่องจากตำรวจมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านงบประมาณ ด้านเวลา ด้านบุคลากร ฯลฯ จึงส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น การเปิดพื้นที่และโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมกับตำรวจในการทำงานทั้งด้านการป้องกันและด้านการปราบปรามอาชญากรรม จะช่วยลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

และที่สำคัญที่สุด หัวหน้าสถานีตำรวจและหัวหน้างานจะต้องให้ความสำคัญในการเข้ามาดำเนินการตามโครงการ เพราะเป็นการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ร่วมกับประชาชน

ส่วนที่ 3 การปรับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและลดอาชญากรรมให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ทั้งตำรวจและประชาชนต่างปรับเปลี่ยนวิธีคิดและมุมมองที่มีต่อการกระทำในการป้องกันและลดอาชญากรรมในชุมชน การปรับเปลี่ยนวิธีคิดระหว่างตำรวจและประชาชนเป็นปฏิริยาที่สะท้อนกลับไปมาซึ่งกันและกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการร่วมกัน ดังนี้

การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงานในส่วนของตำรวจ 6 ประการ

1. ปรับพฤติกรรมการทำงานจากเชิงรับเป็นเชิงรุก จาการรับปัญหาที่สถานีตำรวจเป็นออกจากสถานีตำรวจเพื่อลงสำรวจปัญหาอาชญากรรมของพื้นที่ที่แท้จริงมากกว่าที่จะเชื่อว่าสถิติอาชญากรรมที่รับแจ้งบนสถานีตำรวจจะแสดงถึงสภาพปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่แต่เพียงอย่างเดียว
2. ปรับความคิดที่จะยอมรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากประชาชนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในด้านต่างๆ เช่น ข้อมูลอาชญากรรมท้องถิ่น ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และการช่วยเหลือด้านทรัพยากรการบริหารงานต่างๆ เป็นต้น
3. ปรับเพิ่มความตั้งใจในการทำงานให้สูงขึ้นมากพอที่จะแสดงให้ผู้อื่นเห็นได้อย่างชัดเจนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ประชาชนอาสาเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมกับตำรวจได้ในปริมาณที่มากและต่อเนื่องยาวนาน
4. ปรับจิตใจให้อ่อนแต่แข็งแกร่งเพียงพอที่จะทำงานร่วมกับประชาชนจำนวนมากที่มีความหลากหลายทางความคิด และความต้องการได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ
5. ปรับวิธีคิดและการทำงานให้เป็นระบบอย่างจริงจัง โดยมีการใช้ระบบข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน และรอบด้าน มีการวางแผนที่แน่ชัด มีการปฏิบัติตามแผนที่มีประสิทธิภาพ มีการประเมินผลการปฏิบัติการและปรับปรุงการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างทันเหตุการณ์เพื่อเป็นหลักประกันความสำเร็จในการลดอาชญากรรมให้แก่ประชาชน
6. ปรับพฤติกรรมหัวหน้าสถานีตำรวจและหัวหน้างานให้เข้ามาให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงาน

การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงานในส่วน of ประชาชน 3 ประการ

1. ปรับเปลี่ยนความเชื่อที่ว่า หน้าที่ในการลดอาชญากรรมเป็นงานในความรับผิดชอบของตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียว เปลี่ยนเป็นมีวิธีคิดว่าหน้าที่และความรับผิดชอบในการลดอาชญากรรมเป็นของตำรวจและประชาชนร่วมกัน
2. ปรับจิตใจให้มีจิตอาสาที่พร้อมจะเข้ามามีส่วนร่วมกับตำรวจในการลดอาชญากรรมในพื้นที่ของตนเองเท่าที่สามารถจะร่วมมือได้ตามช่วงเวลาและโอกาส
3. ปรับความคิดที่จะยอมรับว่าไม่มีใครที่จะได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง นอกจากประชาชนในพื้นที่นั้นเองจึงสมควรที่ประชาชนทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขป้องกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ในระดับที่มากหรือน้อยตามกำลังหรือจิตศรัทธาของแต่ละคน

กล่าวโดยสรุป ตำรวจจะต้องมีการปรับพฤติกรรมการทำงานจากเชิงรับมาเป็นเชิงรุก ตำรวจต้องเดินเข้าหาประชาชนอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน ปรับความคิดที่จะยอมรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากประชาชน ปรับเพิ่มความตั้งใจในการทำงานให้สูงขึ้น ปรับจิตใจให้อ่อนนุ่มแต่แข็งแกร่งและอดทน และปรับวิธีคิดและการทำงานให้เป็นระบบอย่างจริงจัง ในขณะที่ประชาชนต้องมีการปรับความเชื่อที่ว่า หน้าที่ในการลดอาชญากรรมเป็นงานในความรับผิดชอบของตำรวจฝ่ายเดียว มาเป็นความคิดที่ว่าหน้าที่ดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างตำรวจกับประชาชนที่ทั้งสองฝ่ายต้องร่วมมือร่วมใจกัน โดยปรับจิตใจให้มีจิตอาสาและปรับความคิดยอมรับว่าผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาอาชญากรรมคือประชาชนในพื้นที่นั้นเอง จึงควรที่ประชาชนทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข

การปรับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน

ฝ่ายตำรวจ

1. ปรับพฤติกรรมการทำงานจากเชิงรับเป็นเชิงรุก
2. ปรับความคิดยอมรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากประชาชน
3. ปรับเพิ่มความตั้งใจในการทำงานให้สูงขึ้น
4. ปรับจิตใจให้อ่อนแต่แข็งแกร่ง
5. ปรับวิธีคิดและการทำงานให้เป็นระบบอย่างจริงจัง

ฝ่ายประชาชน

1. ปรับเปลี่ยนความคิดว่าหน้าที่ในการลดอาชญากรรมเป็นของตำรวจและประชาชนร่วมกัน
2. ปรับจิตใจให้มีจิตอาสา
3. ปรับความคิดว่าประชาชนเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาอาชญากรรม ดังนั้น จึงต้องเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไข

ส่วนที่ 4 รูปแบบการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน

เนื่องจากในทุกสถานีดำรวจได้มีการสร้างประชาชนไว้แล้วในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมโดยอาจมีชื่อเรียกและรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น ในรูปแบบของอาสาสมัครตำรวจบ้าน ตำรวจอาสา ตำรวจบ้าน ตำรวจชุมชน เป็นต้น และยังสามารถประสานและขอความร่วมมือไปยังเครือข่ายประชาชนที่หน่วยงานอื่นได้จัดตั้งดำเนินการไว้แล้วมาช่วยในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้เลย เช่น ลูกเสือชาวบ้าน อาสาสมัครชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ดังนั้น ตำรวจจึงมีประชาชนที่พร้อมจะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานส่วนหนึ่งอยู่แล้ว แต่ต้องปรับเปลี่ยนจากลักษณะที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ผู้ช่วยเจ้าพนักงานตำรวจเท่านั้น มาเป็นการเพิ่มบทบาทของประชาชนโดยการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำในทุกขั้นตอนของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ทำให้ภาคีเครือข่ายมีเวทีอย่างเป็นทางการในรูปแบบของ “คณะกรรมการ” ประจำพื้นที่ที่จะมีโอกาสร่วมคิดวางแผนและปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการลดอาชญากรรมในพื้นที่ร่วมกับตำรวจท้องที่รับผิดชอบได้อย่างแท้จริง มิใช่เป็นเพียงกองกำลังที่ปฏิบัติการตามคำสั่ง หรือแนวทางที่เกิดจากความคิดของตำรวจแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

คณะกรรมการคืออะไร ?

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ต้องทำในรูปแบบของ “คณะกรรมการ” เรียกว่า “คณะกรรมการตำรวจชุมชนสัมพันธ์” หรือ “คณะกรรมการ ตชส.” โดยคณะกรรมการเกิดจากประชุมปรึกษาหารือร่วมกับตัวแทนภาคีเครือข่ายของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนต่าง ๆ ในพื้นที่ของสถานีดำรวจเพื่อพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการประจำแต่ละพื้นที่ของเขตรับผิดชอบ เพื่อเป็นฝ่ายรับผิดชอบดำเนินโครงการ โดยจะต้องมีการพิจารณาเลือกสถานที่ตั้งของศูนย์ปฏิบัติการของคณะกรรมการที่ไม่ใช่สถานีดำรวจ เพื่อใช้เป็นศูนย์ประสานงาน การจัดประชุมปรึกษาหารือ การจัดฝึกอบรม การเก็บรักษาข้อมูล และเครื่องมืออุปกรณ์และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างตำรวจกับประชาชนตามโครงการ

คณะกรรมการคือใคร ?

คณะกรรมการอาจประกอบไปด้วยบุคคลที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1) ประธาน ควรเป็นผู้นำชุมชน เช่น กำนัน นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการยอมรับ และผู้นำชุมชนควรเป็นบุคคลที่สามารถประสานงานกับ

หน่วยงานภาครัฐและมีความสามารถในการชักชวนประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามาเป็นอาสาสมัครเพื่อทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่

2) กรรมการ ควรประกอบไปด้วยบุคคลหลายฝ่าย อาทิเช่น

- ผู้นำทางความคิดที่สามารถให้ความเห็นและคำแนะนำในการปฏิบัติงาน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ครูอาจารย์ในชุมชน ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง
- ผู้มีส่วนได้เสียจากการปฏิบัติงานของโครงการ เช่น ตัวแทนขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ ภาคเอกชน
- ผู้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ เช่น ผู้ประกอบการที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ หรือตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอาจให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ อาหาร วัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือและยานพาหนะในการปฏิบัติงาน

3) เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและผู้สนับสนุนการปฏิบัติงาน

4) ชุดปฏิบัติงาน เช่น อาสาสมัครชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ตำรวจอาสา พนักงานรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ อาทิเช่น

- กำหนดกรอบและพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการตามแผนเพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
- สำรวจและตรวจสอบภาพอาชญากรรมในพื้นที่เป้าหมายว่ามีคดีอาชญากรรมประเภทใดบ้าง ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรืออันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นส่วนรวมและจำเป็นต้องรีบแก้ไขปัญหา เพื่อลดคดีอาชญากรรมดังกล่าวให้ได้ผลโดยเร็ว
- พิจารณาเลือกประเภทคดีอาชญากรรมที่น่าเชื่อถือว่า หากเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนในพื้นที่ร่วมกันป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมประเภทดังกล่าวอย่างจริงจังแล้วจะสามารถลดสถิติการเกิดของคดีอาชญากรรมลดลงได้
- วิเคราะห์อาชญากรรมเป้าหมาย เพื่อให้ทราบถึงแผนประทุษกรรมหรือพฤติกรรมแห่งการกระทำผิดของคนร้ายอย่างแท้จริง

- แสวงหาแนวทางปฏิบัติการร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่
รับผิดชอบและประชาชนในพื้นที่
- ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการและร่วมกันปฏิบัติงานตามแผนที่ได้จัดทำไว้
พร้อมกับประเมินผลการปฏิบัติงานตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้
- ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุน
การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่ของตน

ส่วนที่ 5 วิธีและขั้นตอนการสร้างการมีส่วนร่วม

การดำเนินงานในการป้องกันและลดอาชญากรรมที่เน้นให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ผู้ปฏิบัติงานควรคำนึงถึงและปฏิบัติตามวิธีการทั้ง 7 ขั้นตอน หรืออย่างน้อยที่สุดควรกำหนดวิธีการและรูปแบบการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิธีการดังกล่าว กล่าวคือ

ขั้นตอนที่ 1 ร่วมตรวจสอบปัญหา

ร่วมตรวจสอบปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ว่ามีอาชญากรรมประเภทใดเกิดขึ้นบ้าง มีจำนวนปริมาณและความร้ายแรงของปัญหามากน้อยเพียงใด โดยร่วมลงพื้นที่ตรวจสอบกับตำรวจในท้องที่จริง ประกอบกับข้อมูลสถิติคดีอาชญากรรมของสถานีตำรวจด้วย ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่แสดงสถานภาพอาชญากรรมตรงกับสภาพปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ที่แท้จริง เนื่องจากมีประชาชนบางส่วนมิได้แจ้งความร้องทุกข์หรือแจ้งเหตุคดีอาชญากรรมต่อสถานีตำรวจทุกคดีที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น เสียเวลาเดินทาง เสียเวลาติดต่อราชการ เสียค่าใช้จ่าย เกรงกลัวคนร้าย หรือไม่ต้องการแจ้งเพราะคิดว่าตำรวจจับคนร้ายไม่ได้ เป็นต้น การกระทำดังกล่าวนำไปสู่การแก้ปัญหาอาชญากรรมที่ต้องตรงกับสถานภาพอาชญากรรมที่แท้จริงต่อไป รวมทั้งพิจารณาเลือกประเภทคดีอาชญากรรมที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนเกินกว่าศักยภาพของประชาชนโดยทั่วไปที่จะเข้ามีส่วนร่วมอย่างได้ผล เช่น คดีทำร้ายร่างกาย และคดีลักทรัพย์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหา

ร่วมวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมของพื้นที่เพื่อให้ทราบองค์ประกอบแต่ละส่วนของอาชญากรรม ได้แก่

- ลักษณะหรือประเภทของสถานที่เกิดเหตุ เช่นที่ รกร้างว่างเปล่า ที่เปลี่ยว ถนนสาธารณะ อาคารบ้านพัก อาคารพาณิชย์ ห้องแถว อาคารแบ่งเช่า วัด โรงเรียน ร้านค้า หรือรถโดยสาร เป็นต้น
- วันเวลาและช่วงเวลาที่เกิดเหตุ เช่นกลางวัน กลางคืน วันทำงาน วันหยุด หรือช่วงเทศกาลของปี เป็นต้น
- ลักษณะหรือประเภทของคนร้าย เช่น คนท้องถิ่น คนนอกพื้นที่ วัยรุ่น คนเมาสุรา คนติดยาเสพติด คนโรคจิตวิถิตถาร นักพนัน อันธพาลหรือคนพ้นโทษ เป็นต้น

- ลักษณะหรือประเภทของสิ่งที่คนร้ายใช้ในการกระทำความผิด เช่น อาวุธปืน มีด ของมีคม รถจักรยานยนต์ รถยนต์ หรืออุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ เช่น เชือก ไขควง คีมตัดเหล็ก กุญแจปลอม เครื่องแต่งกาย เอกสารหลักฐานหรือ ข้อมูลเท็จ เป็นต้น
- วิธีการกระทำความผิดของคนร้าย เช่น ต้มตุ๋น หลอกหลวง จัดบ้านเข้าไป ลักทรัพย์ วิ่งราว ใช้อาวุธบังคับข่มขู่ ใช้อาวุธทำร้าย หรือฆ่าผู้อื่น ใช้กำลัง หรืออาวุธข่มขืนอนาจาร หรือกระทำชำเราผู้หญิงมีอาวุธแล้วใช้รถขับ ตระเวนหาเหยื่อเพื่อประทุษร้ายต่อทรัพย์ เป็นต้น
- ลักษณะหรือประเภทของเหยื่อ เช่น ผู้หญิง เด็ก ขรา นักเรียนนักศึกษา คน มีฐานะดี ผู้ประกอบธุรกิจ ผู้โดยสาร พระสงฆ์ ชาวบ้านที่มีการศึกษาต่ำ ผู้ใช้แรงงาน เกษตรกร ผู้ขับขีรถรับจ้าง หรือประชาชนโดยทั่วไป เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ร่วมคิดหาทางแก้ไข

ร่วมพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ให้ตรงจุดตามผลของการ วิเคราะห์ตามขั้นตอนที่ 2 ดังกล่าวคือ

(1) ร่วมสืบสวนและให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องสงสัยหรือมีแนวโน้มน่าเชื่อว่าจะเป็น คนร้ายที่ก่ออาชญากรรมให้ตำรวจได้รับทราบเบาะแสมากขึ้น เพื่อพิสูจน์ทราบว่าเป็นผู้กระทำความผิดคดี อาชญากรรมที่แท้จริงหรือไม่ รวมทั้งร่วมมือกันสืบสวนติดตามและแจ้งเบาะแสให้ตำรวจดำเนินการ ตรวจสอบ ผลักดันให้ออกนอกเขตพื้นที่หรือจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายให้ได้ต่อไป

(2) ร่วมตรวจสอบเหยื่อ หรือผู้เสียหายที่เปิดเผยและยังมิได้เปิดเผยตัวและพิจารณา ให้การเยียวยากลุ่มเหยื่ออาชญากรรมในพื้นที่ เพื่อบรรเทาความเสียหายให้น้อยลง รวมทั้งร่วม สนับสนุนตำรวจให้การศึกษาอบรมแนะนำแก่กลุ่มเหยื่ออาชญากรรมเป้าหมายประเภทต่างๆ เพื่อให้มี ความรู้เท่าทันคนร้าย และรู้วิธีการป้องกันภัยอาชญากรรมดังกล่าวด้วยตนเอง

(3) ร่วมคิดวางแผนและร่วมปฏิบัติการกับตำรวจในการป้องกันและปราบปราม จับกุมคนร้ายตามแผนประทุษกรรมของคนร้ายที่ได้วิเคราะห์ไว้ เพื่อป้องกันมิให้คนร้ายก่อ อาชญากรรมได้โดยสะดวกหรือประสบความสำเร็จและเพื่อวางแผนดักจับคนร้ายที่ได้ผลด้วย

(4) ร่วมดำเนินการตรวจสอบ ควบคุม และพิจารณาหาทางดำเนินคดีเอาผิดกับผู้ให้ การสนับสนุนอาชญากรรมประเภทต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อลดการสนับสนุนคนร้ายให้น้อยลง เช่น การเข้มงวดกวดขันกับแหล่งรับซื้อของเก่า การใช้มาตรการลงโทษทางสังคมกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลใน พื้นที่ เป็นต้น

(5) ร่วมดำเนินการควบคุมและกำจัดปัจจัยแวดล้อมเกื้อหนุนการก่ออาชญากรรมต่างๆ ในพื้นที่ให้อยู่ในขอบเขตหรือจัดการปราบปรามให้หมดสิ้นไปจากพื้นที่เพื่อเป็นการป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นง่าย หรือแพร่ขยายออกไปมากขึ้น เช่น การปราบปรามแหล่งยาเสพติด แหล่งอบายมุข แหล่งการพนันผิดกฎหมาย เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 ร่วมจัดทำแผนการปฏิบัติการ

ร่วมวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการกับตำรวจท้องที่โดยไม่ปล่อยให้ตำรวจเป็นฝ่ายวางแผนป้องกันปราบปรามอาชญากรรมแต่เพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ย่อมรับรู้ข้อมูลอาชญากรรมท้องถิ่นได้ดีกว่าและมากกว่าฝ่ายตำรวจ ซึ่งข้อมูลอาชญากรรมที่ถูกต้องและมีปริมาณที่มากพอจะนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามที่ได้ผลมากกว่า โดยดำเนินการวางแผนให้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาอาชญากรรมตามขั้นตอนที่ 3 เพื่อเป็นหลักประกันประการหนึ่งว่าตำรวจและประชาชนมีแนวทางที่สามารถนำไปใช้ลงมือปฏิบัติการได้จริง และมีการปฏิบัติการร่วมกันในพื้นที่อย่างจริงจัง

การร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติจะต้องมีการระบุนายละเอียดของข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นดังต่อไปนี้

- 1) ระบุประเภทคดีอาชญากรรมที่เป็นเป้าหมายในการป้องกันปราบปรามเพื่อลดสถิติคดีลงให้ได้ผล เช่น คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน คดีชิงทรัพย์โดยใช้รถจักรยานยนต์ ในกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือคดีทำร้ายร่างกายในที่สาธารณะ คดีข่มขืนกระทำชำเราและคดีอนาจาร ในกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ เป็นต้น
- 2) ระบุพื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมเป้าหมายและพิจารณาเลือกเป็นพื้นที่ที่จะปฏิบัติการ ตามแนวทางที่กำหนดไว้
- 3) ระบุวันเวลาและช่วงเวลาที่จะปฏิบัติการในพื้นที่เป้าหมาย
- 4) ระบุแนวทางปฏิบัติการว่าจะมีวิธีการใดบ้างที่จะเป็นผลให้สามารถป้องกันและลดคดีอาชญากรรมเป้าหมายดังกล่าวลงได้สำเร็จ
- 5) ระบุประเภทและจำนวนปริมาณของเครื่องมืออุปกรณ์และยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติการในแต่ละช่วงเวลาที่จะปฏิบัติ
- 6) ระบุประเภทและจำนวนกำลังพลที่ใช้ในการปฏิบัติการแต่ละครั้งตามแผนทั้งส่วนที่เป็นตำรวจและภาคีเครือข่ายภาครัฐและภาคประชาชน
- 7) ระบุจำนวนงบประมาณค่าใช้จ่ายที่ใช้ในแต่ละครั้งในเรื่องต่าง ๆ เช่น ค่าตอบแทน ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทาง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น หรืออาจระบุเป็นค่าใช้จ่ายในรอบวัน สัปดาห์ หรือเดือนก็ได้

8) ระบุสถานที่ตั้งของศูนย์ปฏิบัติการ ตามอ. ประจำท้องถิ่นในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจซึ่งควรเป็นสถานที่ของภาคีเครือข่ายมากกว่าสถานีตำรวจหรือที่ทำการของหน่วยงานตำรวจและควรจะต้องมีสถานที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่ปฏิบัติการจริงด้วย

ตัวอย่างแผนปฏิบัติการ

แผนปฏิบัติการควรประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. สภาพอาชญากรรมในพื้นที่
2. พื้นที่เป้าหมายและคดีอาชญากรรมเป้าหมาย
3. ช่วงเวลาปฏิบัติการ
4. แนวทางปฏิบัติการ
5. เครื่องมืออุปกรณ์และยานพาหนะ
6. การจัดกำลังปฏิบัติการ
7. งบประมาณค่าใช้จ่าย
8. สถานที่ตั้งศูนย์ปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 5 ร่วมปฏิบัติการ

ร่วมกันลงมือปฏิบัติการตามแผนที่ได้วางไว้อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ แผนปฏิบัติการที่ดีจะไม่เกิดประโยชน์อันใด หากไม่มีการปฏิบัติตามแผนที่ดีด้วย ทั้งฝ่ายตำรวจและประชาชนต้องลงมือปฏิบัติการร่วมกันอย่างจริงจัง ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจจริง จึงจะทำให้การปฏิบัติการมีประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้ และหากมีปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติการ ตำรวจและประชาชนต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อให้สามารถดำเนินงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 6 ร่วมประเมินผลปฏิบัติการ

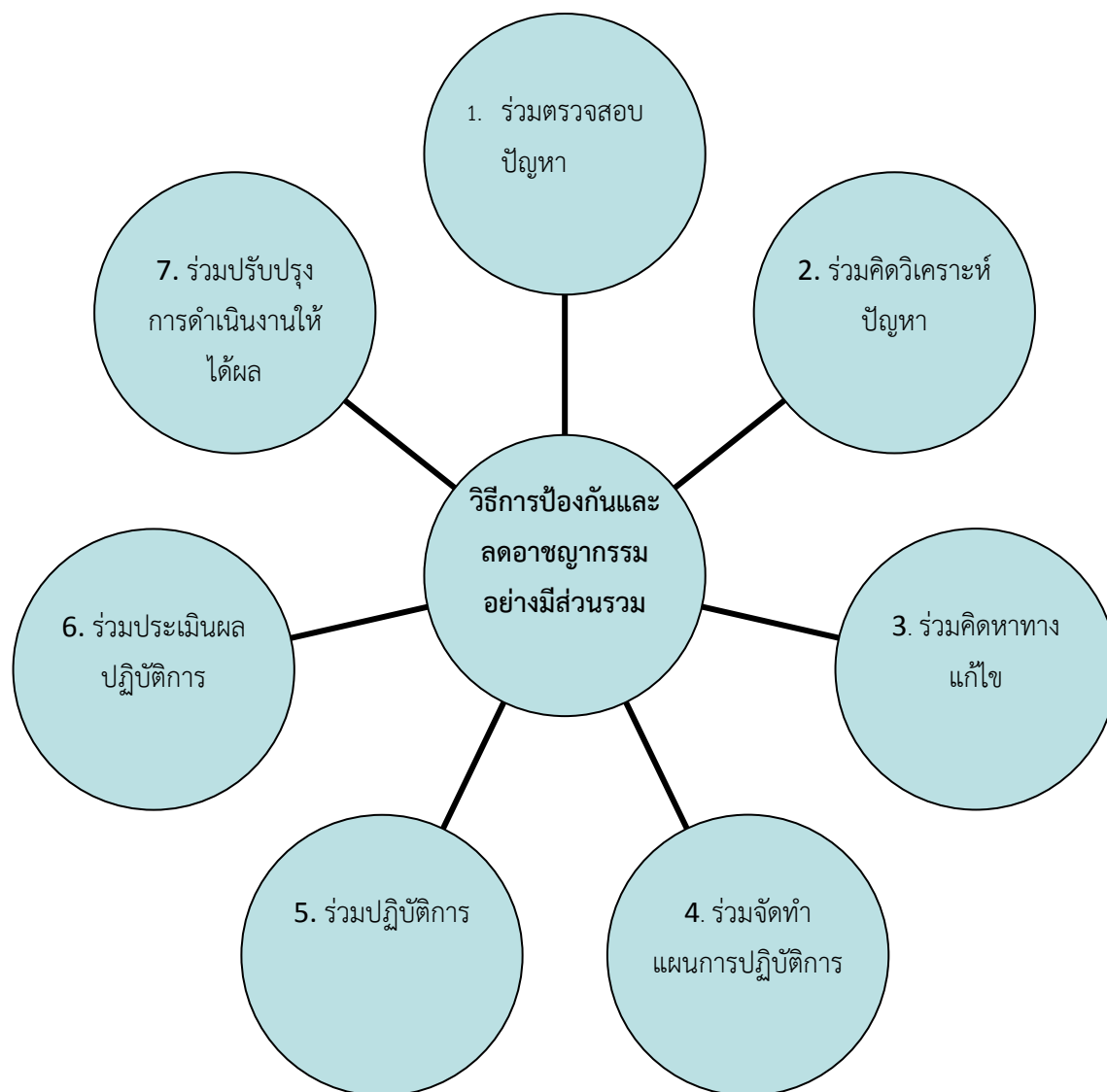
ร่วมกันประเมินผลปฏิบัติการ โดยมีตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมแน่นอนชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของทั้งฝ่ายตำรวจและประชาชนผู้ร่วมปฏิบัติงาน รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ว่าประสบความสำเร็จในการลดอาชญากรรมได้มากน้อยเพียงใด โดยอาจมีการประเมินตามระยะเวลาที่กำหนด

ไว้ร่วมกัน เช่น รอบสัปดาห์ รอบเดือน รอบปี เป็นต้น โดยมีการเปรียบเทียบสถิติการเกิดคดีอาชญากรรมเป้าหมายในช่วงก่อนและหลังปฏิบัติการ รวมทั้งเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องคือ ตำรวจ ประชาชนผู้ร่วมปฏิบัติงาน ฝ่ายคณะกรรมการ ฝ่ายปฏิบัติการ และประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากปฏิบัติการลดอาชญากรรมดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 7 ร่วมปรับปรุงการดำเนินงานให้ได้ผล

ร่วมกันปรับปรุงแผนและปฏิบัติตามแผนให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากที่สุดอย่างต่อเนื่อง โดยผลการประเมินตามขั้นตอนที่ 6 จะแสดงให้เห็นทราบว่า แผนปฏิบัติการที่วางไว้นั้นมีความถูกต้องและดีพอที่จะนำไปปฏิบัติในพื้นที่จริงได้หรือไม่ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด รวมทั้งเป็นผลทำให้สามารถลดคดีอาชญากรรมในพื้นที่ได้สำเร็จมากน้อยเพียงใดด้วย ซึ่งผลการประเมินดังกล่าวในทุกประเด็นจะเป็นข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงแผนและการปฏิบัติตามแผนในรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ต่อไป เพื่อเป็นการยืนยันถึงความมุ่งมั่นและตั้งใจจริงของทั้งฝ่ายตำรวจและประชาชนในการร่วมกันลดปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ให้สำเร็จลงได้

วิธีการในการป้องกันและลดอาชญากรรมอย่างมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน

แผนภูมิการปฏิบัติงาน

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

การปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน

การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน

ความร่วมมือทำในรูปของคณะกรรมการ

คณะกรรมการประกอบด้วยตัวแทนจากภาค
ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตำรวจทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและสนับสนุน
การทำงานของคณะกรรมการ

ดำเนินการร่วมกัน 7 ขั้นตอน

1. ร่วมตรวจสอบปัญหา
2. ร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหา
3. ร่วมคิดหาทางแก้ไข
4. ร่วมจัดทำแผนการปฏิบัติการ
5. ร่วมปฏิบัติการ
6. ร่วมประเมินผลปฏิบัติการ
7. ร่วมปรับปรุงการดำเนินงานให้ได้ผล

ได้ผลในการป้องกันและลดอาชญากรรมในพื้นที่เป้าหมาย
ตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่

ส่วนที่ 6 การรักษาสัมพันธภาพระหว่างตำรวจและประชาชน

สถานีตำรวจควรมีแนวทางการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างตำรวจและประชาชน ซึ่งจำเป็นต้องใช้ศิลปะในการสร้างความสัมพันธ์และคำนึงถึงวิถีชนและวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นนั้นๆ วิธีการรักษาสัมพันธภาพระหว่างตำรวจและประชาชนในเบื้องต้น อาจได้แก่

(1) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการติดต่อประสานงานทั้งในด้านการพูด เขียน และแสดงกิริยา ท่าทางในลักษณะของการให้เกียรติ ยกย่อง และนับถือในความเสียสละต่อส่วนรวมของประชาชน

(2) การให้กำลังใจและช่วยแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นให้แก่ประชาชน ทั้งในเรื่องส่วนตัวและการปฏิบัติที่เป็นเรื่องส่วนรวมเท่าที่สามารถจะทำได้ในกรอบของกฎหมาย

(3) การพบปะสังสรรค์หรือปรึกษาหารือกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในงานพิธีการ งานเลี้ยงฉลองรื่นเริง งานสังคม การแข่งขันกีฬา การร่วมบำเพ็ญประโยชน์ตามที่สาธารณะ งานเลี้ยงสังสรรค์ ตามเทศกาล วาระหรือช่วงระยะเวลาที่กำหนด เช่น กรณีพื้นที่ภาคใต้จะมีการเลี้ยงน้ำชา กรณีพื้นที่ภาคเหนือจะมีการรวมตัวของชุมชนในงานศพที่บ้านพัก กรณีภาคอีสานจะมีการร่วมทำบุญตามวาระที่วัดของชุมชน เป็นต้น

(4) การเยี่ยมเยียนไปมาหาสู่กันที่บ้านพัก สถานที่ประกอบอาชีพและที่ประชุมประชาคมในชุมชน

(5) การที่หัวหน้าและฝ่ายบริหารของสถานีตำรวจหมั่นร่วมประชุม และลงพื้นที่เพื่อร่วมมือปฏิบัติการกับอาสาสมัครฝ่ายปฏิบัติการด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มขวัญและกำลังใจให้แก่ภาคีเครือข่ายในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของตำรวจ

(6) การที่หัวหน้าและฝ่ายบริหารของสถานีตำรวจหมั่นตรวจสอบปัญหาความขัดแย้งหรือความไม่พึงพอใจของประชาชนที่มีต่อตำรวจอยู่เสมอและเมื่อได้รับทราบเหตุแล้วจะมีการดำเนินการแก้ไขที่รวดเร็วทันสถานการณ์ เพื่อหยุดยั้งมิให้ปัญหาของความขัดแย้งหรือความไม่พึงพอใจของประชาชนลุกลามไปมากขึ้น

ส่วนที่ 7 งบประมาณดำเนินงาน

งบประมาณที่ใช้ดำเนินโครงการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบของ คณะกรรมการ ทชส. ในเบื้องต้นมีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการดังนี้

(1) ในการจัดการประชุมภาคีเครือข่ายในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจใน หลักการ แนวคิดและวิธีดำเนินโครงการ ให้มวลชนในพื้นที่สามารถเข้าร่วมดำเนินโครงการได้อย่างมี ประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดประชุมพิจารณาคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเข้าร่วมเป็นฝ่าย คณะกรรมการ ทชส. และอาสาสมัครผู้ปฏิบัติการ อย่างน้อยประมาณ 3 ครั้งก่อนเริ่มดำเนินโครงการ ประมาณการค่าใช้จ่ายสำหรับค่าอาหารว่าง เครื่องดื่มและค่าเบ็ดเตล็ดอื่นๆ ของมวลชนในพื้นที่ไม่เกิน 100 คนต่อพื้นที่ คนละ 30 บาทต่อครั้ง

(2) ในการจัดประชุมคณะกรรมการ ทชส. เพื่อดำเนินโครงการตาม 7 ขั้นตอนอย่างน้อย 2 ครั้งต่อเดือน ประมาณการค่าใช้จ่ายสำหรับค่าอาหาร เครื่องดื่มและค่าเบ็ดเตล็ดอื่นๆ ของ คณะกรรมการจำนวนไม่เกิน 20 คนต่อพื้นที่ คนละ 30 บาทต่อครั้ง หรือ 1,200 บาท/เดือน

(3) ในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการของอาสาสมัครจำนวนไม่เกิน 30 คนต่อวัน ประมาณ การค่าใช้จ่ายสำหรับค่าตอบแทนและค่าเบ็ดเตล็ดอื่นๆ ตามอัตราแรงงานขั้นต่ำของแต่ละพื้นที่ กรณี ปฏิบัติการไม่ครบ 8 ชั่วโมงต่อวัน ให้คำนวณจ่ายตามสัดส่วนของจำนวนชั่วโมงที่อาสาสมัครแต่ละคน ร่วมปฏิบัติการแทน

(4) การบริหารจัดการวัสดุ อุปกรณ์ หรือยานพาหนะที่จำเป็นต้องมีการบำรุงรักษา หรือใช้ แล้วหมดไป ประมาณการค่าใช้จ่ายให้แก่สถานีดำรวจแห่งละ 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือนตาม ระดับขนาดเล็กหรือใหญ่ของสถานีดำรวจแต่ละแห่ง

(5) งบประมาณดำเนินการ ทางสถานีดำรวจร่วมกับ กต.ตร. กำหนดแนวทางและจัด งบประมาณสนับสนุนการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 8 การรายงานผล

หัวหน้าสถานีตำรวจต้องรายงานผลการดำเนินการและกิจกรรมของโครงการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 : การมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายการปฏิบัติงานของตำรวจตามเป้าหมายและกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ โดยมีตัวชี้วัดยุทธศาสตร์คือ จำนวนคดีอาญาที่มีผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินต่อจำนวนประชากร

ส่วนที่ 9 ตัวอย่างแนวทางปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แนวปฏิบัติการของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นเพียงแนวทางเบื้องต้นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานพิจารณาปรับใช้ตามความเหมาะสม เนื่องจากสภาพพื้นที่ ประชากรและสภาพปัญหาอาชญากรรมของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน และแนวทางปฏิบัติการจำเป็นต้องกำหนดและปรับให้เหมาะสมกับรูปแบบของอาชญากรรมเป้าหมาย โดยแนวทางปฏิบัติการจะถูกกำหนดโดยคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมาเพื่อทำงานร่วมกันในพื้นที่

ตัวอย่างแนวปฏิบัติการ

- จัดตำรวจจราจรอำนวยความสะดวกด้านการจราจรบริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- จัดสายตรวจเดินเท้าตระเวนออกตรวจบริเวณพื้นที่เป้าหมายโดยรอบ โดยปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับประชาชนภายในชุมชน
- จัดสายตรวจจรยยนต์ และรถจักรยานยนต์บริเวณพื้นที่เป้าหมาย
- จัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดตรวจค้นบุคคลและยานพาหนะเส้นทางผ่านเข้า-ออกพื้นที่เป้าหมาย
- จัดกำลังประจำจุดเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อลดช่องโอกาสการกระทำความผิด
- ติดตั้งกล้อง CCTV ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม
- จัดกำลังชุดสืบสวนนอกเครื่องแบบเฝ้าสังเกตการณ์บุคคลผู้ต้องสงสัยในพื้นที่เป้าหมาย
- จัดทำประวัติและถ่ายภาพบุคคลต้องสงสัย
- ตรวจสอบบุคคลต้องสงสัยจากประวัติอาชญากรรมและบุคคลพันโทษในพื้นที่เป้าหมายและบริเวณใกล้เคียง
- ตั้งจุดตรวจจุดสกัดร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจบริเวณพื้นที่เป้าหมายในช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อตรวจตราโดยเน้นย้ำในการตรวจหาสารเสพติดและอาวุธ ไม่เน้นในการจับกุมความผิด

เกี่ยวกับการจราจร เนื่องจากจะกระทบต่อแนวทางการประชาสัมพันธ์โครงการ และทำให้ประชาชนในพื้นที่รู้สึกวุ่นวายต่อความรู้สึกส่วนตัว

- สุ่มตรวจแหล่งมั่วสุมวัยรุ่น ทั้งโต๊ะสนุกเกอร์ และร้านเกมส์อินเทอร์เน็ต
- ออกบัตรเตือนภัย โดยเน้นการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่พักอาศัย โดยการออกบัตรเตือนภัยแขวนไว้บริเวณบ้านที่เจ้าของบ้านไม่อยู่ และเตือนภัยกรณีรถจักรยานยนต์ที่จอดบริเวณที่เสี่ยงภัย และหากพบว่ารถจักรยานยนต์คันใดมีสัญญาณเตือนภัยจะติดตามหาเจ้าของรถและตักเตือนให้ระมัดระวังมากกว่านี้
- แจกสติ๊กเกอร์เตือนภัยให้กับประชาชนทั่วไปที่สัญจรผ่านไปมาบริเวณภายในหมู่บ้านสุขสันต์ หากพบบุคคลต้องสงสัยหรือเหตุวุ่น เหตุร้ายให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือตัวแทนประชาชน
- จัดทำ ตู้ ปณ. และการนำไปรษณียบัตรจำนวนมากแจกให้กับประชาชนทุกหลังคาเรือนภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ร่วมกันแจ้งเบาะแส
- จัดระเบียบที่จอดรถเป็นพื้นที่ควบคุม โดยใช้ตำรวจและประชาชนร่วมดูแลรักษาความปลอดภัย
- จัดระเบียบและควบคุมการจอดรถในพื้นที่เป้าหมาย และกำหนดเส้นทางเข้าออกโดยมีกำลังเฝ้ารักษาความปลอดภัย
- ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ขับขี่นำรถมาจอดในบริเวณพื้นที่ควบคุมที่จัดไว้ให้เท่านั้น
- ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้ระมัดระวังและป้องกันตนเองจากภัยอาชญากรรม และประชาสัมพันธ์แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน โดยใช้แผ่นพับประชาสัมพันธ์ วิทยุชุมชน เสียงตามสาย และโดยผ่านช่องทางคลื่นวิทยุหรือสื่อท้องถิ่น โดยส่วนหนึ่งมุ่งเน้นในการประชาสัมพันธ์โครงการในพื้นที่
- ทำแผ่นป้ายเกี่ยวกับข้อแนะนำการป้องกันการโจรกรรมรถจักรยานยนต์และแผ่นป้ายแจ้งสถานที่รถจักรยานยนต์หายบ่อยและในจุดที่มีประวัติการหายมาก
- จัดตารางการออกประชาสัมพันธ์ภายในพื้นที่ทุกวันตามเวลาที่เหมาะสม

ตัวอย่างแนวปฏิบัติการในพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ

พื้นที่ที่มีสถานบริการ

- ตรวจค้นอาวุธและยาเสพติดในสถานบริการพื้นที่เป้าหมายและกวดขันเวลาเปิด/ปิดสถานบริการ
- กำชับผู้ประกอบการสถานบริการให้เข้มงวดในการตรวจค้นอาวุธผู้เข้าใช้บริการ

- กวดขันจับกุมการกระทำผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา
- ตรวจสอบพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่มั่วสุมดื่มสุราในที่สาธารณะ
- ประสานกลุ่มรถจักรยานยนต์รับจ้างในบริเวณพื้นที่เป้าหมายเป็นภาคีเครือข่าย

แจ้งเบาะแสคนร้าย

- ตรวจสอบร้านรับซื้อขายของเก่า ในบริเวณพื้นที่เป้าหมายและใกล้เคียง
- ติดตั้งแถบบริเวณจุดเสี่ยงเพื่อให้สายตรวจลงชื่อตรวจตามกำหนดเวลา
- จัดกำลังออกตรวจและเซ็นต์ดู่แดง (ตำรวจ) และดู่เหลือง (อปพร.) ในพื้นที่

เป้าหมาย

พื้นที่มีการจัดงาน

- อาจกำหนดจัดทำเวทีการแสดงดนตรี เป็นเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อความปลอดภัยของนักร้อง นักดนตรี โดยใช้แผงเหล็กกั้นเป็นขอบเขตเฉพาะ และมีกำลังตำรวจและประชาชนร่วมประจำจุดรักษาความปลอดภัย

- จัดแบ่งบริเวณพื้นที่หน้าเวทีการแสดง ซึ่งมีผู้ชมการแสดงเป็นจำนวนมากให้เป็นส่วนๆ โดยมีช่องทางสำหรับเดินเข้า-ออก และการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่กรณีเกิดเหตุที่หน้าเวที เช่น การทำร้ายซึ่งกันและกัน เป็นต้น โดยใช้แผงเหล็กกั้น และมีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำเขตพื้นที่เพื่อสามารถเดินตรวจรักษาความปลอดภัยได้

- จัดเจ้าหน้าที่ตรวจสอบการจำหน่ายและดื่มสุรา ในบริเวณงานและการแสดง เพื่อเป็นการป้องกันเหตุ

- จัดเจ้าหน้าที่ประจำจุดตรงปากทางเข้า/ออก บริเวณงานและแสดงดนตรี เพื่อตรวจค้นอาวุธและสิ่งของประเภทอื่นที่อาจใช้เป็นอาวุธได้ เช่น ขวดน้ำ ขวดเครื่องดื่มชูกำลัง ร่มกันแดด/ฝน ไม้ธง เป็นต้น

- จัดตั้งด่านตรวจบุคคลและยานพาหนะบนถนนโดยรอบบริเวณพื้นที่การแสดง ทั้งขาเข้า/ออก ที่เป็นเส้นทางผ่านบริเวณงานและแสดงดนตรี เพื่อตรวจค้นอาวุธและสิ่งผิดกฎหมายอื่นๆ

- จัดทำเขตพื้นที่ควบคุมความปลอดภัยเป็นการเฉพาะสำหรับใช้เป็นเวทีจอดรถจักรยานยนต์และรถยนต์ส่วนบุคคล หรือรถโดยสาร ของผู้เข้าชมการแสดง (โดยอาจจัดให้มีการออกบัตรจอดรถและเสียค่าจอดรถด้วยหรือไม่ก็ได้) เพื่อเป็นการป้องกันการโจรกรรมรถ โดยมีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำจุดดูแลรักษาความปลอดภัย

- จัดเจ้าหน้าที่ยืนหรือเดินตรวจประจำจุดโดยรอบเวทีการแสดงเป็นระยะๆ ตามเส้นทางเดินทางมา และกลับของผู้เข้าชมการแสดง เพื่อเป็นการป้องกันเหตุ ขณะที่ผู้ชมการแสดง

กำลังเดินทางมาและกลับ ซึ่งอาจจะเกิดเหตุขึ้นได้ เช่น การทะเลาะวิวาททำร้ายซึ่งกันและกันจากสาเหตุ ที่บริเวณหน้าเวทีมัก่อน เป็นต้น

พื้นที่มหาวิทยาลัย

- จัดโครงการรณรงค์มาตรการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนภายในมหาวิทยาลัย โดยผู้กระทำความผิดจะถูกตักเตือนและให้ปรับปรุงแก้ไขและถูกลงโทษตามประกาศของมหาวิทยาลัย

- จัดโครงการรณรงค์ให้บุคลากรและนิสิตสวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ 100% และปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด เช่น ไม่ซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์เกินกว่า 1 คน , ขับขี่รถจักรยานยนต์ด้วยความระมัดระวัง , พกใบอนุญาตขับขี่ติดตัวทุกครั้ง, ไม่ขับขี่รถจักรยานยนต์ย้อนเส้นทางเดินรถ , ใช้ความเร็วไม่เกิน 40 กม./ชม. เป็นต้น

- จัดระบบการเตือนและการลงโทษตามประกาศของทางมหาวิทยาลัย

- จัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ร่วมกัน ระหว่างสถานีตำรวจ สภามหาวิทยาลัย

และนิสิต

- ติดตั้งป้ายบริการข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรายงานผลการเฝ้าระวังภัยภายในมหาวิทยาลัย

- ติดตั้งระบบวงจรปิดตามจุดต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกอาคาร และทางเข้า-ออก และจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง ส่งผลต่อการช่วยรักษาทรัพย์สินและความปลอดภัยมากขึ้น

- มีการตั้งศูนย์รับแจ้งความภายในมหาวิทยาลัย โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจภูธรแสนสุขมาประจำทุกวันในเวลาราชการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรและนิสิตในการแจ้งความ แจ้งเอกสารหาย เป็นต้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม . การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินคดีพิเศษ . กรุงเทพฯ : กรมสอบสวนคดีพิเศษ, 2551.

กองวิจัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ . รายงานผลการศึกษาโครงการประเมินประสิทธิภาพสถานีตำรวจและความพึงพอใจของประชาชน ประจำปีงบประมาณ 2553. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2553 .

โกสินทร์ หินเภาว , พล.ต.ต. และคณะ. รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบและวิธีการนำพลังมวลชนร่วมลดอาชญากรรม . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) , 2553.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย . กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การปรับกระบวนการยุติธรรม . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา , 2548.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย . รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง “ยุติธรรมชุมชน: การเปิดพื้นที่ของชุมชนในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม”. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และ มุฮัมหมัดรอฟีอี มูซอ . การเปิดพื้นที่ ‘ยุติธรรมชุมชนเชิงสมานฉันท์’ ในสังคมไทย , เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 5 เรื่องการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก . สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2550 ,<http://www.oja.go.th/service/Lists/service/DispForm.aspx?ID=75>.

ดร.ณ โสติพันธ์. การบริหารงานกระบวนการทางยุติธรรมทางอาญา . วารสารอัยการ . ปีที่ 5, ฉบับที่ 51 มีนาคม 2525 : 47.

ประธาน วัฒนวานิช . “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม” . วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 . กันยายน - พฤศจิกายน , 2520 : 150.

ประเสริฐ เมฆมณี . ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม . กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2523.

ปรัชญา เวสารัชช . รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท . กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2528 .

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ . การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม : หลักทฤษฎีและมาตรการ . สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991 จำกัด , 2545.

พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์ . “กว่าจะเป็นตำรวจผู้รับใช้ชุมชน” ใน [www.highwaypolice.org /cpo.pdf](http://www.highwaypolice.org/cpo.pdf) , 2553.

พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์ . ความรู้เบื้องต้น การปฏิบัติงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์และตำรวจผู้รับใช้ชุมชน . กรุงเทพฯ : บริษัท ศิลป์สยามการพิมพ์ จำกัด , 2540 .

พงษ์ธร ธัญญศิริ . “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำรวจ” . วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยมหิดล , 2543 .

พรชัย รัชมีแพทย์ . การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมในการบริหารงานยุติธรรม, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2540.

วันชัย รุจนวงศ์ . “ยุติธรรมชุมชน:การสร้างคามยุติธรรมโดยประชาชน”, <http://www.scbchallenge.com/challenge2008/commu20website/group10/books/382.pdf?q=doc/d/382>.

สมชาติ เอี่ยมอนุพงษ์ , กระบวนทัศน์ใหม่ “ยุติธรรมชุมชน” . รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนทัศน์ใหม่ : ยุติธรรมชุมชน (Toward a New Paradigm of Justice : Community Justice) จัดโดย กรมคุมประพฤติร่วมกับสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม , 2546.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ . รายงานการศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม , 2552.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2564 , ธันวาคม 2544.

หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ บก.ทล. ที่ 0026.3 (บร)/436 ลงวันที่ 2 ก.พ. 2555 เรื่อง การศึกษาระดับความคิดตามทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์

อุนิษา เลิศโตมรสกุล และ ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี. การศึกษาหาแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมแบบไม่เป็นทางการ: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร . กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการยุติธรรม , 2552.

ภาษาอังกฤษ

Brantingham and Faust . A Conceptual Model of Crime Prevention . Crime Delinquency 22 , 1976 : 284-296 .

Cohen, J.M., Uphoff, N.T. 1980. "Participation's Place in Rural Development Seeking Clarity Through Specificity" World Development. Vol.8. Columbia Richter, Donna Lorraine. 1982. A Comparison of Anticipated and experienced Barriers to Further Formal Education as Perceived by Adult Students in The Charleston, South Carolina , Area. South Carolina . อ้างถึงในกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม, การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินคดีพิเศษ, กรุงเทพฯ : กรมสอบสวนคดีพิเศษ, 2551.

Fay, B . Social Theory and Political Practice . George Allen & Unwin Publishers : London , 1984.

Harrington, Michael . The Other America: Poverty in the United States . New York: Macmillan, 1981.

Herbert Packer . The Limits of the Criminal Sanction . Standford, 1968.

Reckless ,Walter C. The Crime Problem . California : Goodyear Publishing Co.Inc., 1973.

Reeder,W.W . Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Family . NY : Cornell University Press , 1963.

United Nation. 1981. Popular Participation as Strategy for Promoting Community Level Action and Development. Department of International Economic and Social Affairs. United Nation, New York : United NationPublication.

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547

ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2549

ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. 2549

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นและองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2551

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550